scéna

amatérská

3 | 2009 ročník 55.
dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu

Krajské postupové přehlídky

Rozhovory s Petrem Markem a Liborem Ulovcem
Dobré divadlo dětem | XIV. Otevřeno Kolín
Divadelní Děčín | Šrámkův Písek
Kaznějovská osamělost | Poděbradské dny poezie

Jak správně vrhat vejce aneb Za vším je Bejval
Radmila Hrdinová 3

Cesty amatérského divadla

Ohlédnutí... | www.amaterskedivadlo.cz 3

Ze života souborů

Beruška je základ, ale Láhor vcucnul všechno
Rozhovor s Petrem Markem
připravila Jasanka Kajmanová 4

Jsem člověk mnoha rolí | Rozhovor
s Liborem Ulovcem připravila Simona Bezoušková 6

Osobnosti amatérského divadla

Tři směry v životě Jaroslava Provazníka
Eva Machková 8

Z občanských sdružení

Dobré divadlo dětem | Luděk Richter 8

Divadelní přehlídky a dílny

Klíčové celostátní přehlídky

XIV. Otevřeno v Kolíně | Zuzana Smugalová 10

Divadelní Děčín 2009
Alena Exnarová, Radvan Pácl, Simona Bezoušková 13

Subjektivní glosa inspirovaná DDdnes
Milan Strotzer 20

Jeden celý a dvě poloviny dne v Písku
Jan Císař 20

Kaznějovská osamělost | Rudolf Felzmann 24

Pohárek SČDO | Ladislav Vrchovský 25

Krajské postupové přehlídky

Dvě poučení ze Sadské | Rudolf Felzmann 26

Krajská postupová přehlídka venkovských divadel
Trhové Sviny | Jaromír Hruška 27

...sluncem nám byla laskavost a péče hostitelů
ze Žlutičanu | Rudolf Felzmann 28

Radosti a strasti venkovských souborů
aneb Josefodolské divadelní jaro 2009
Rudolf Felzmann 29

Miletínské divadelní jaro | Alena Exnarová 30

Sněhový Brněnec pošesté | Alexandr Gregar 32

Jižní Moravě vládne hudba
aneb Jarní sešlost Boleradice | Karel Tomas 33

Letošní Hanácký divadelní máj přinesl divákům
pobavení i zamyšlení | Ladislav Vrchovský 34

Štivadlo 2009 zažilo Hildesheimera
Ladislav Vrchovský 36

Popelka poprvé v Mladé Boleslavi | Kateřina Fixová 37

Chudé Radnice | Jaroslav Kodeš 39

Přehlídka v Novém Boru plná příjemných překvapení
Ladislav Vrchovský 40

Dospělí pro radost dětem aneb Nabitá
havlíčkobrodská přehlídka | Luděk Richter 41

Dospělí dětem v Ostravě – kvalita roste
Ladislav Vrchovský 43

Loutkové divadlo v regionech v sezóně 2008/2009
kolektiv autorů 44

Postřehy z krajských přehlídek Wolkrova Prostějova
Eva Koutová 44

Z širší palety divadelních přehlídek a dílen

47. Poděbradské dny poezie 2009 / Jana Štefánková 45

Květnový seminář uměleckého přednesu v Praze
Eva Koutová 46

VI. národní přehlídka sokolského ochotnického
divadla | Jan Králík 46

Hádejte kolikáté jsou letošní Pojizerské divadelní hry
Rozhovor s Tomášem Sedláčkem
připravila P. Schejbalová 48

Modelky Elky ovládly Kroměříž | Vladimír Fekar 49

Kukátko do světa

Na prameni aneb Dny divadla evropských kultur
Paderborn 2009 | Michal Hecht 50

Postgraduální sloupky

Paměť divadla XIV | Jan Císař 51

Žánry dramatu | 5. Romantická a postromantická
tragédie / Zdeněk Hořínek 52

Servis a informace

Dramaturgický pozorník

Rady nerady pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)
Jan Dvořák podle J.R. Kiplinga: Rikki Tikki Tavi
Připravila Alena Zemančíková 54

Hry významných dramatiků
Friedrich Dürrenmatt: Achterloo
Připravila Pavlína Schejbalová 55

Divadelní literatura

Knihovnička Luďka Richtera III
Od předmětu k loutce, od loutky k divadlu
Herectví s loutkou | 50. Loutkářských Chrudimí 56

Bertolt Brecht: Kupování mosazi 57

Zprávičky 58

Kalendář | červenec – srpen 2009 59

Odborná příloha všitá příloha
Kapitolky ze scénografie | Ján Zavarský

amatérskascéna

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu
Ročník 46. (Ochotnické divadlo 55.) I Číslo **3 / 2009**
Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Blanická 4, 120 21 Praha 2
Vedoucí redaktor: PhDr. Milan Strotzer
Redakce: Mgr. Simona Bezoušková, Mgr. Marie Poesová,
Mgr. Pavlína Schejbalová
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), MgA. Kateřina Baranowska, Mgr. Radmila Hrdinová, Mgr. Milan Schejbal, David Slížek, MgA. Jan Šotkovský, PhDr. Vítězslava Šrámková, MgA. Zuzana Vojtíšková a Ing. Jaroslav Vondruška
Grafika časopisu: Luboš Tobola
Grafická úprava čísla: Milan Strotzer I **Sazba:** Simona Bezoušková
Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P. O. BOX 12 / Blanická 4, 120 21 Praha 2
Tel.: 221 507 956–7, **fax:** 221 507 929, **e-mail:** mistr@nipos-mk.cz
Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka JH&C Mělník
Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r. o., P. O. BOX 732, 111 21 Praha 1
e-mail: amaterskascena@predplatne.cz
tel.: Callcentrum 234 092 851 / **fax:** 234 092 813
Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz)
Cena ročního předplatného 360,- Kč
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací
Redakční uzávěrka tohoto čísla byla 11. 6. 2009
Příští číslo vyjde 7. 8. 2009

© NIPOS PRAHA 2009
ISSN 0002 – 6786 / Registrační číslo: MK CR E 4608

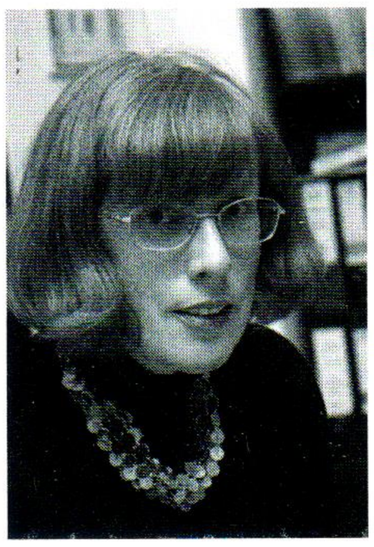
Foto na titulní straně: Jednou z dvaceti soutěžních inscenací Divadelního Děčína 2009 bylo nastudování hry Václava Klapky Obři dona Quijota Divadelním klubem Jirásek z České Lípy v autorově režii. Na snímku Václav Klapka v roli Dona Quijota a Miki Vik jako Velký inkvizitor. Foto: Ivo Mičkal.

Foto na zadní straně obálky: Divadlo bez střechy Vyškov / Slawomir Mrożek: Šťastná událost. Alois Kummer získal na Divadelním Děčíně za ztvárnění role Přibylce jednu z hereckých cen. Nemluvně hrál Dalibor Dufek. Foto: Jana Večeřová.

Jak správně vrhat vejce aneb Za vším je Bejval

Radmila Hrdinová

I udělalo se v chrámě silné ticho a Eva mně šeptala: „Teď přijde to hlavní, já jsem báječně žádostivá," když tu Bejval Antonín zařval strašlivým hlasem: „Přiblížila se chvíle neobyčejné pomsty, kterou jsem extra vynalezl!" a hodil k oltáři zasmrádlým pštrosím vejcem, které předtím nosil několik dní pod košilí, aby bylo akorát. Vejce zasáhlo ženicha do hlavy a puklo, ono mu to teklo po tváři a vzápětí se rozlehl prostornou chrámovou lodí

forum

neslýchaný zápach, jakého není pamětníka. V chrámu nastalo ustrnutí a nikdo ani nedutal. Do toho ticha pravil Zilvar silným hlasem: „Který pacholek to učinil?" a brečel…

Když Karel Poláček za protektorátu psal svou půvabnou knížku Bylo nás pět, zajisté netušil, že se vrhání vajec stane u nás tak populárním předvolebním sportem. Ne že by vejce nelítala vzduchem už dříve – a dokonce lze říci, že k vejcím máme my Češi velice kladný vztah. Nebýt vajec, kdoví, jak by nám dodnes držel pohromadě Karlův most, vajíčka fungovala a mnohde na vesnici ještě fungují jako žádané neoficiální platidlo nejrůznějších služeb. Z hlediska symboliky představovalo vejce už ve starověkých náboženstvích Blízkého východu akt stvoření, pštrosí vejce pak zrození z panny, křesťané přijali vejce (zvláště pak s puklou skořápkou) mezi symboly vzkříšení.

Obávám se však, že nic z toho netáhlo hlavami bombardovaných politiků během předvolební kampaně do Evropského parlamentu. Když se o hlavu Jiřího Paroubka rozprsklo první vejce, ještě byla šance vzít celou záležitost s humorem jako recesi. Jenže Paroubek a jeho sociální demokraté se zachovali přesně podle Poláčkova návodu.

Podruhé a potřetí se ozval ženichův hlas: „Který pacholek to učinil?" a nevěsta pravila: „To nemohl být nikdo jiný než Péťa, jelikož on se na nás příšerně šklebil, když jsme šli k oltáři." „Tak?" otázal se Pepek děsným hlasem a pravil: „Pusťte mne na něho, já mu to musím vykreslit a budu s ním hotov ancvaj." Pan maharadža neobyčejně zčervenal a sáhl si na meč a paní maharání taky zčervenala a oba byli zlí a po nich zčervenalo veškeré panstvo. A všichni lidé začali křičet, že je to škandál, a pan maharadža pravil silným hlasem, že musí zakročit, aby se to podruhé neopakovalo, a tlustý generál hrozně točil šavlí, až se to blýskalo a všecko panstvo tasilo meče a přísahalo pomstu.

Sociální demokraté, šavlí nemajíce, rovnou požádali o policejní ochranu a maharadža prezident označil házení vajíček za agresivní, jeho ministr vnitra rovnou za nacistické a všichni točili šavlemi a přísahali pomstu. Sociální demokraté kolegům z ODS, ti na oplátku obvinili Lidový dům z řízené provokace a mezitím vzduchem vesele lítala vejce, policisté zatýkali Marťany a křapky, jakož i áčka a béčka šla na odbyt. Paroubek napřed hrdě nastavoval tvář, než ji měl celou zablemcanou, elegán David Rath se decentně kryl oranžovým deštníkem a Jiří Havel efektně poklekal před vrhači s růžemi v rukou. A týden bylo o čem v novinách psát, vejce se skloňovala horem dolem, sledovalo se, koho kde trefili a čím, a to, kdo a jak nás hodlá zastupovat v Evropském parlamentu, šlo jaksi stranou. Nakonec sami iniciátoři vrhačské akce složili křehké zbraně, ale to už bylo pozdě. Máme holt v povaze proměnit každou politickou šanci v operetní frašku. Ostatně předvolební spoty se vesměs nesly v tomtéž duchu. Kateřina Jacques si plakátem s biomasou vylepšovala utrpěnou ostudu, kráva diskutovala s kozou o tom, koho volit, a malá holčička smutnila u okýnka, že k volbám nemůže. Tatínek s maminkou ale neměli čas ani zájem, a tak se z voleb staly „čtvrtvolby".

Zůstane nám ale vzpomínka na žloutky tekoucí po tvářích politiků a Nohavicova častuška Tanec mezi vejci, kde písničkový bard udílí praktické rady do příštích, tentokrát domácích voleb: „Dávej bacha, neber křapky, z nich žloutek leze sám ze skořápky!" Možná ji bude zpívat Kateřina Brožová v předvolební kampani sociálních demokratů, anebo někdo jiný na znovuzrozeném festivalu Politické písně Sokolov, kde bude vyhlášen výsledek internetové volby Českého papaláše. Schválně, tipnete si, kdo to asi tak bude?

A kdyby vás trápilo, kdože za tím vším vlastně byl, tak přece: *Bejval Antonín pravil, že by se na něj měla vynaleznout nějaká pomsta a my všichni jsme pravili: „Tak ji vynalezni!"* My všichni, dámy a pánové. A prosím vás – na Hronov s sebou vejce neberte!

Ohlédnutí...

Z Kalendária Databáze českého amatérského divadla www.amaterskedivadlo.cz

Před 200 lety – 1809

- Ustaven kroužek studentů při pražském vysokém učení, v němž vznikl návrh uspořádat veřejná česká deklamatoria. Zdrojem repertoáru byly především Puchmajerovy almanachy.
- Ve Vlastiboři se narodil Josef Doležal, zvaný Kopečák, pořadatel sousedských her.
- V Červeném Kostelci založil bohatý plátenník Mach v zájezdním Hůlkově hostinci ochotnické divadlo, které zde hrálo do roku 1820.
- V Příboře začali hrát české ochotnické divadlo měšťané a studenti. Údajně jde o nejstarší české ochotnické divadlo na Moravě.

Před 100 lety – 1909

- V Hradci Králové vznikl amatérský kabaretní soubor Červená sedma, který se v roce 1913 zprofesionalizoval. Na programech řízených Jiřím Červeným se podílelo i mnoho předních umělců.
- Usnesení České obce sokolské: Doporučení dramatickým odborům neškodit zájmům hereckých společností na venkově.

Před 50 lety – 1959

- Zahájil činnost Semafor (Sedm malých forem), který tvorbou Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra výrazně ovlivnil činnost mladých divadelních skupin. Po prvním představení se profesionalizoval.
- Ustaven ústřední poradní sbor pro divadlo (předseda Jiří Beneš) jako poradní orgán divadelního oddělení Ústředního domu lidové tvořivosti.
- Celostátní soutěže vesnických souborů se zúčastnilo 3915 souborů z údajně dle statistik existujících 11 830.
- 29. JH přinesl organizační změny: krajské diskuzní kroužky, plenární diskuze, školení s účastí profesionálů, představení na několika místech (Náchod, Žďárky). Významné inscenace: Aškenazyho Ukradený měsíc (brandýská jedenáctiletka, rež. L. Smoljak), Corrinthovi Trojané (Máj, Praha, rež..Jiří Beneš).
- V Broumově založil Pavel Fiala (nar. 1937) amatérský divadelní soubor Kladivadlo, který se později zprofesionalizoval.
- Nejčastěji uváděné hry: Zkoušky čerta Belínka, Babička je formát, Slovo má babička, Třetí přání, Uzel, Černá vlajka, Lucerna, Společný byt. Celkem 14 697 ohlášených představení.

Před 10 lety – 1999

- Vyšla publikace Cesty českého amatérského divadla, zachycující jeho historii.
- 69. ročník JH se zapsal do historie jako jeden z nejzdařilejších a v období po Listopadu 1989 jako nejzdařilejší vůbec.

Beruška je základ, ale Láhor vcucnul všechno

Rozhovor s **Petrem Markem** připravila **Jasanka Kajmanová**

Petr Marek se v dětství těšil, až budou videotelefony, ale když teď jsou, tak je nerad používá, a tak jsme se při rozhovoru neviděli, ale možná díky tomu jsme spolu na skypu vydrželi téměř dvě hodiny… Petra Marka mnozí znají ve spojení s Dekadentním divadlem Beruška, kapelou MIDI LIDI a seskupením LÁHOR/Soundsystem, které se věnuje dvanáctičlenné realistické činoherní improvizaci, a s kterým letos na Šrámkově Písku hráli Diskrétní den.

Čím se živíš?

Živí mě učení o filmu a přiživuje divadlo, hudba a film.

Zabýváš se víc filmem než divadlem?

Ne. V poslední době se mnohem víc zabývám divadlem a hudbou. Film se stal třetím v pořadí. Dokonce filmy, které dělám, v poslední době vycházejí z divadla. Ale obojí, film i divadlo, jsou pro mě zároveň spíš dokumenty, portréty. Všechny filmy z posledních dob jsou portréty, ale v rámci fikce.

I v rámci fikce musíš vycházet z určitých námětů…

Skutečným námětem jsou spíš ti lidé, film *Láska shora* byl o skutečných dvou lidech, o tom, co by se jim mohlo stát v hraném filmu. Film *Nebýt dnešní* je portrétem mého absolutně nejoblíbenějšího divadla.

Portrétem Láhoru?

Ne, ostravského XXXH´X XO˘XXOXX, které už v podstatě zaniklo, ale celé bylo pohlceno LÁHOREM.

Tam jsi také působil?

Byl jsem deset let fanouškem. To jsou mí „vzoři", ideálové. XXXH´X XO˘XXOXX bylo divadlo, které mě uchvacovalo absolutní odzbrojující civilností s částečným diletantismem, ale v realistickém duchu dokázalo zpracovávat třeba sci-fi náměty. Čili například jak se vypořádat REÁLNĚ s tím, že v Kauflandu se děje něco ireálného.

„Vlastně jsem nikdy nic jiného než improvizaci nedělal. Začalo to asi v deseti letech, kdy jsme s kamarády natáčeli domácí rozhlasové hry – samozřejmě improvizované."

Dekadentní divadlo Beruška už také zaniklo… Spojilo se s XXXH´X XO˘XXOXX a vznikl LÁHOR?

Beruška víceméně zanikla na mé přání, kluci z toho radost nemají. Ale zahraje si pro radost asi jednou či dvakrát za rok. Byla pohlcena LÁHOREM. Podobně je na tom Divadlo V Soukolí.

Divadlo V Soukolí?

XXXH´X XO˘XXOXX jsou tři lidé, Beruška jsou tři lidé, Divadlo V Soukolí jsou tři lidé, všechno vcucnul LÁHOR. V Soukolí je původně havířovské improvizační divadlo. A vznikají další přeskupení: např. Radio Ivo jsou tři lidé z LÁHORU v jiné konstelaci.

Nemyslíš, že už přišla chvíle na pevný tvar? Beztak k tomu už směřujete od inscenace 100 procent alibi a teď s Diskrétním dnem, jde o pevný tvar a improvizujete pouze v dialozích…

Ano, cítíme, že je potřeba s tím někam pohnout. Chtěl bych ale fixovat a pilovat vše krom dialogů. Těm bych rád zachoval živost a překvapivost improvizace. Nakopává nás to, a navíc nejsme tak dobří herci, abychom dokázali oživit předem daný text.

Diskrétní den je o vás?

Diskrétní den je samozřejmě částečně o nás. Hrajeme vlastně v různých variacích stále stejné téma ve všech našich hrách. „Krize angažovaných třicátníků".

Proč jezdíte na přehlídky amatérského divadla?

Protože nás tam nechají hrát. Poznali jsme se tam a jsme extrémně laxní v sebeprosazování jinými cestami.

LÁHOR/Soundsystem / Diskrétní den. Snímek Milana Strotzera z představení na Šrámkově Písku 2009.

LÁHOR/Soundsystem / Nic proti ničemu (tour 2008). Snímek Milana Strotzera z představení na Šrámkově Písku 2007.

Proč nezůstáváte na jiná představení?

Jezdíme na přehlídky od sedmnácti let a většinou jsme chodili skoro na všechno. Dovoloval nám to náš tehdejší styl práce: absolutní improvizace i životní styl „zatím nepracujících". Nemuseli jsme se na ničem domlouvat, přijeli jsme na přehlídku, zašli na jiná divadla a zahráli to naše, buď dobře, nebo blbě. Pak jsme šli na další divadla a pak na seminář, což nás bavilo úplně nejvíc. Dnes je to tak, že máme dost problém se vůbec na daný čas sjet, jsme z Ostravy, Prahy, Ústí, Brna, Olomouce, Havířova... A navíc potřebujeme nějaký minimální čas na dohodnutí se, co vlastně budeme hrát. Na ostatní představení tak nezbývá čas. Což některé z nás štve, někteří jsou v klidu. Ale na seminář vždycky jdeme. Milujeme analýzy.

Co letošní analýza v Písku? Alena Zemančíková vám konečně odpověděla na otázku, co vlastně děláte.

Letošní analýza v Písku byla zcela k věci, z toho jsem měl radost. Před lety to bývávalo horší. Svěží vítr do Písku kdysi přinesl Karol Horváth. Udělal tak nekompromisní analýzu, že se z toho stal spíš konflikt než seminář. Ale kdysi se analyzovaly i takové problémy, jako, „zda má

LÁHOR/Soundsystem / 100 procent alibi. Snímek z představení na krajské přehlídce MJF ve Valašském Meziříčí 2006 s Petrem Markem v popředí. Foto: Vlastimil Navrátil.

improvizace právo na existenci", protože je „nezodpovědná vůči divákům". Che che. A v těchto dobách jsme se rádi zapojovali do diskuzí i o ostatních představeních, velmi rádi!

Jaká jsou rizika vašich nepřipravených představení, co se může stát nejhoršího? Co se vám kdy nejhoršího stalo?

Nejhorší je úraz – smrt? Nestalo se nám nikdy nic horšího, než že jsme to po deseti minutách zabalili s omluvou, že nám to dnes nejde.

Proč si nevozíte rekvizity a ani je dopředu nehlásíte? Víte, že v Písku letos spoustu věcí nosili technici ze svých domovů?

Tak to teda nevím. Navíc jsme to po nikom ani nechtěli. Máme to jednak nedomyšlené a jednak to bereme zase jako improvizaci: scéna se nám mění podle toho, co mají v konkrétním místě za věci. A taky si nedokážu představit, že bychom do požadavků dávali: televizi, utěrky, odpadkový koš, vysavač, koberec... A ti technici by museli teda bydlet v tom kulturáku, tam jsme prošmejdili všechny kancly a získali „scénu".

LÁHOR je tedy podepsaný pod Diskrétním dnem, 100 procent alibi, Nic proti ničemu tour 2008. A pod čím dalším?

LÁHOR existuje od roku 2004 a hrál mnoho jiných představení. Ale tato tři a ještě jedno se opakovala a pilovala. Hráváme občas pod stejným názvem jiné představení.

Kde se vzal text písně „Vozíčku, ke mně leť / Nyní vézt domů mě máš", který zpíváte kolektivně na internetovém videu?

Natočili jsme nedávno s naším LÁHOR/Soundsystemem film, který se bude jmenovat *Nic proti ničemu* a děj filmu se odehrává v Kempu Jordán. A od Jordánu už je jen kousek k tomu, aby se ve filmu ve scéně smíru zpívala tahle píseň.

Nic proti ničemu jste hráli nejdřív na divadle a pak ve filmu?

Jde o dopracovanou verzi našeho představení, které jsme hrávali minulý rok. Hrávali jsme ho ale z toho důvodu, že jsme si potřebovali odzkoušet, jaký má námět dramatický potenciál, a to vše kvůli plánovanému filmu. Čili jsme z diváků loni udělali testovací skupiny budoucího filmu. Na divadle zas tak moc nefungoval.

Jak zkoušíte?

Nezkoušíme nikdy.

Sjedete se a řeknete si o čem to dneska dáte???

V začátcích jsme přibližně deset minut předem vymysleli prostředí, kde se to odehrává. Základem je, aby bylo dostatečně obyčejné, aby rovnou neimplikovalo humor. Humor musí vycházet až z charakterů. Ze začátku jsme si ani neřekli, o čem se bude hrát. Teď už si říkáme, jak to dopadne. Ale to až poslední tři roky a jen u některých představení.

Ty sám ses dostal k improvizaci jak?

Vlastně jsem nikdy nic jiného než improvizaci nedělal. Začalo to asi v deseti letech, kdy jsme s kamarády natáčeli domácí rozhlasové hry – samozřejmě improvizované. Pak se to přeneslo do divadla a do hudby: všechny kapely, které jsme měli před MIDI LIDI, byly taky absolutní improvizací. Nikdy jsme nevěděli, co budeme na koncertě hrát. Včetně textů.

Nevybavíš si nějakou rozhlasovou hru z dětských let?

První rozhlasová hra se jmenovala *Koblih*. Byla to sci-fi. Pustili jsme z gramce soundtrack z Návštěvníků a do toho dělali příběh z vesmíru. Hrozbou byl blížící se koblih. Další hry jsme natočili v pozdějším věku. Máme je nahrané. Jedna byla ovlivněna představením Vizity, které jsem viděl v sedmnácti.

„Dekadentní divadlo Beruška jsme založili v sedmnácti s mým nejzákladnějším spolupracovníkem Jirkou Nebeským, který s námi už nehraje. /.../ Vypočítali jsme, že v improvizaci typu, jaký jsme dělali s Beruškou, se naplno uplatní dva a půl člověka a on se v té době už cítil být ten půl... „

Máš nějakou oblíbenou rozhlasovou hru?

Vůbec neposlouchám rádio! Ale v dětství jsem strašně sjížděl mluvené slovo na deskách, od Hurvínka po Semafor. Nejoblíbenější dnes zůstává Vodnická škola Josefa Dvořáka , to je absolutní punk – to nás má rádo víc. Mimochodem Berušku zásadně ovlivnila ukázka ze semaforské hry Elektrická puma. Byla to komorní hra v trojici Suchý–Molavcová–Dvořák. Tam jsou zdroje, podle mě. Poslouchal jsem to v sedmé třídě. Dokonce v Písku v roce 93 jsme hráli představení, v němž se z ní objevil hudební ozvuk. A Beruška se postupným vývojem stejně proměnila v kapelu. Zajímavostí je, že námět k představení 100 procent alibi vznikl na Berušce!

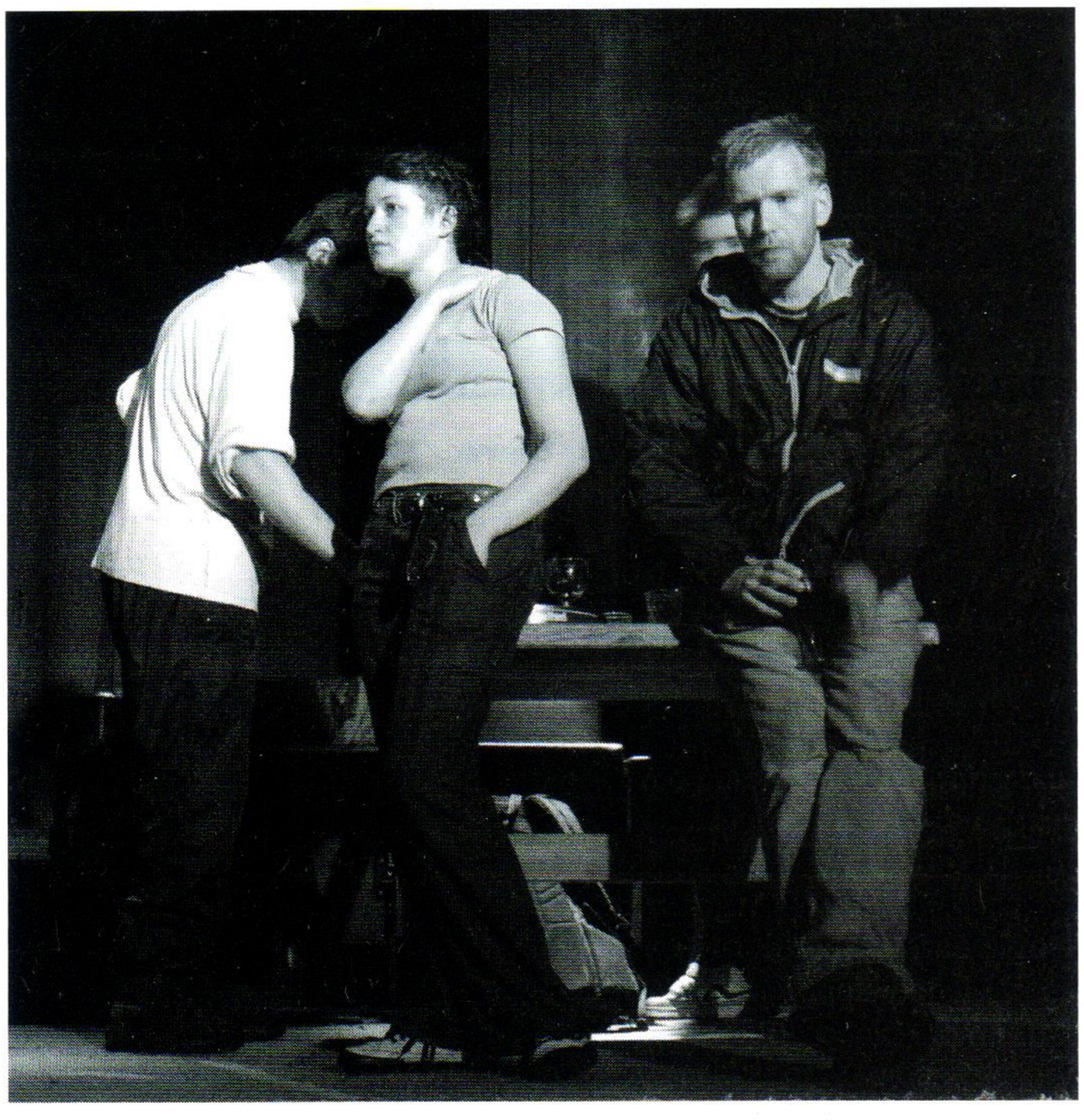
Vznikl na Berušce?

Beruška hrála v Uničově ne zcela povedené představení, v němž se ale objevily motivy, na kterých stojí základ 100 procent alibi (nečekané setkání bývalých spolužáků na sebevražedném srazu). A od té doby hraje LÁHOR „připraveněji". Všechno je provázané, protože třeba některé texty, co zpívá naše kapela MIDI LIDI, vznikly také v představeních Berušky – čili Beruška je základ a MIDI LIDI jsou první kapela, která „ví, co dělá" – čili má nazkoušeno a napsáno. Ale improvizuje během. Ale jen hudebně.

Za Berušku vděčíme komu?

Dekadentní divadlo Beruška jsme založili v sedmnácti s mým nejzákladnějším spolupracovníkem Jirkou Nebeským, který s námi už nehraje. Mimochodem pro odchod z Berušky se rozhodl v Písku asi tak v roce 1998. Mohl odejít kdekoli jinde, jde jen o shodu náhod. Vypočítali jsme, že v improvizaci typu, jaký jsme dělali s Beruškou, se naplno uplatní dva a půl člověka a on se v té době už cítil být ten půl...

Více informací naleznete na http://www.unarclub.cz

LÁHOR/Soundsystem / 100 procent alibi. Snímek Milana Strotzera z představení na Šrámkově Písku 2006.

Jsem člověk mnoha rolí

Rozhovor s Liborem Ulovcem připravila
Simona Bezoušková

Největším překvapením letošního Divadelního Děčína byla inscenace Svou vlastní ženou Divadla SoLiTEAter v podání Libora Ulovce, který se během více než dvouhodinového představení proměnil v třicet pět postav. Prvně jsem existenci pana Ulovce zaznamenala během našeho lednového telefonátu – už ten pro mě byl překvapením, předzvěstí jeho děčínského úspěchu. Ale všechno pěkně po pořádku.

Kromě toho, že jste členem Divadla SoLiTEAter, působíte i v divadle Pibimpap – Rizoto [nesklonn.]. Můžete ho stručně představit?

Pibimpap – Rizoto [nesklonn.] vznikl někdy na začátku 90. let, takže každou chvílí budeme slavit dvacet let. Sešli jsme se v dramaťáku při Lidové škole umění Na Santošce v Praze 5. Nejprve jsme se společně pokusili napsat hru – absurdní komedii. Bylo nám sedmnáct osmnáct, takže to vlastně ani moc vtipné nebylo. Ale jednoho našeho člena, Jakuba Kolára, to inspirovalo a sám pak napsal hru Lovec lišajů – tentokrát opravdu vtipnou a velmi absurdní – o muži, který přesvědčoval druhé, že když skočí z Eiffelovky, dokážou létat. Každá druhá replika nebo situace byla vtipná. V té době se vytvořil základ – já, Jakub Kolár, jeho sestra a Jana Hradecká, která se mnou spolupracuje na inscenaci Svou vlastní ženou. Postupem času se na nás nabalovali (a zase odpadávali) další a další lidé. Zhruba před deseti lety se z toho uskupení vykrystalizovalo šest až osm lidí, inscenujeme výhradně texty Jakuba Kolára. Jsou to všechno komedie, dobrá legrace. Do určité míry se jedná o hry bez děje, takže divák nemusí být napjatý, co se stane, ale čeká na vtipy.

Divadlo SoLiTEAter Praha – Libor Ulovec / Doug Wright: Svou vlastní ženou. Foto: Ivo Mičkal.

Pro mě osobně je to velmi osvobozující a udržuje mě to v normálním životním modu. Jinak pibimpap je korejské jídlo, něco jako rizoto.

Jaká je spojitost mezi Pibimpap – Rizoto [nesklonn.] a SoLiTEAterem? Jsou lidé ze SoLiTEAteru zároveň i součástí Pibimpap – Rizoto [nesklonn.]?

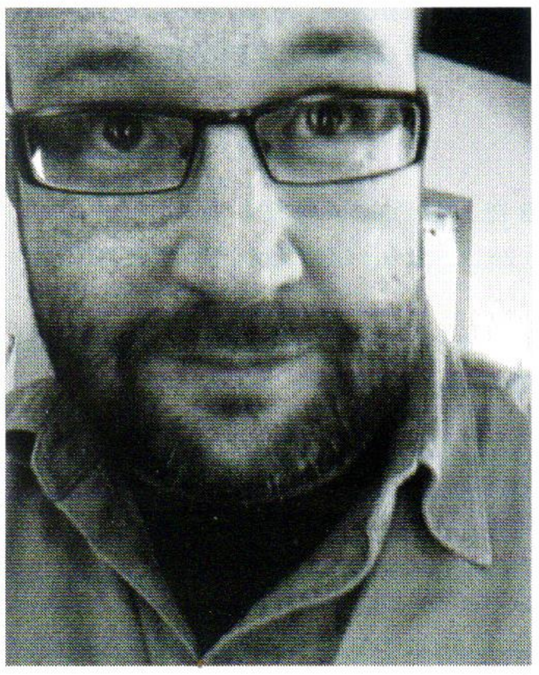
Ne. Jako Pibimpap – Rizoto [nesklonn.] máme svůj okruh diváků, který sestává z našich příbuzných, kolegů, známých, známých našich známých a tak dále. Nikdy jsme neměli potřebu překročit vlastní stín toho, co děláme. Když diváci přijdou na představní, vědí, že je čeká legrace, jsme taková nepřehlédnutelná entita. Několikrát jsme se chtěli vzchopit k tomu, že bychom naši diváckou základnu opustili a jeli hrát někam jinam, kde by diváci netušili, co je čeká, a my bychom si je museli podmanit. Proto jsme se jednou přihlásili na přehlídku Modrý kocour v Turnově, kde jsme samozřejmě byli omylem, protože to je přehlídka studentského a experimentujícího divadla. Ale jeden porotce, Vladimír Hulec, nám tam řekl, že jestli chceme zjistit, zda jsme dobří, ať zkusíme zinscenovat jiný než náš text. Přišlo mi to jako zajímavá výzva, jenže na ni nikdo jiný v souboru nereagoval. Tak jsem se naštval a rozhodl se, že si udělám představení sám.

Co jste dělal dál?

Začal jsem pátrat na stránkách DILIA po vhodném monodramatu, ale brzy mi došlo, že budu potřebovat zázemí. Oslovil jsem tedy dva kolegy z Pibimpap – Rizoto [nesklonn.] – Janu Hradeckou a Jakuba Vyplela, kteří mi pomohli dát inscenaci tvar, sehnat scénu a vytvořit zvuky. Později jsme narazili na Davida Oupora, osvětlovače ze Studia Rubín. Důležitá pro mne byla a je i podpora mojí ženy Helenky a dětí Emy a Tobiáše, kteří mi vytvořili skvělé zázemí. Trpělivě tolerují, že již skoro rok s námi v domácnosti žije podivná paní-pán Charlotte von Mahlsdorf.

Tak vznikl SoLiTEAter?

Ano. Když jsme poprvé hráli, chtěli po nás jméno souboru a Svou vlastní ženou jsem nechtěl uvádět pod Pibimpap – Rizoto [nesklonn.]. Protože to je konkrétní poetika a žánr, zároveň se mi to nechtělo dělat pod vlastním jménem. Tak jsme vymysleli SoLiTEAter – jako že je to teater, ale člověk je v něm zároveň solitér.

Libor Ulovec (soukromé foto)

Vy jste vůdčí osobností obou souborů – Pibimpap – Rizoto [nesklonn.] i SoLiTEAteru?

Ne. V Pibimpap – Rizoto [nesklonn.] nemáme vůdčí osobnost. Spontánně je to asi Jakub Kolár, dvorní autor, což je teď ale nabouráno tím, že inscenujeme hru již zmiňovaného Jakuba Vyplela. Já jsem spíš zakladatel a takový hybatel. V SoLiTEAter se za vůdčí osobnost považovat mohu.

Jaká byla vaše cesta k divadlu?

Divadlo dělám od malička. Vždycky mě bavilo recitovat. Kluci to mají jednodušší, protože jich tolik není. Vyhrával jsem soutěže a chodil do souboru Bílá síť paní Fuchsové, kterým prošly třeba i Bára Kodetová nebo Kamila Špráchalová. A tam jsem se naučil základ řemesla – dobře mluvit, orientovat se v prostoru, umět prostor vyplnit, používat jevištní představivost – zkrátka základní herecká průprava, ze které dodnes čerpám a která v amatérském divadle bývá kamenem úrazu. Na gymnáziu jsem se divadlu příliš nevěnoval, lákal mě film. Potom jsme se ale setkali s Jakubem Kolárem a Janou Hradeckou. A podobně jako Voskovec s Werichem jsme udělali besídku pro kamarády, která se hrála tolikrát, až z toho bylo divadlo. Za dvacet let jsme udělali patnáct inscenací různé kvality. Jakub je velmi plodný autor se všemi úskalími, která jsou s tím spojená. Podle mého názoru by minimálně pět jeho nejlepších kusů mohlo obstát i na profesionálních jevištích.

Vraťme se k inscenaci Svou vlastní ženou. Pracovní tým se skládá z jednoho herce, jedné výtvarnice a dvou techniků. Je to tak?

Ano.

A jak probíhalo zkoušení, pracovali jste všichni po celou dobu dohromady?

Ne. Nejprve jsme začali hereckou akcí. V době, kdy budu hrát na Hronově, to bude přesně rok poté, co jsem zkoušení začal. Už jsem se učil text, měl uzavřenou licenční smlouvu a stanovené datum premiéry. Pracovali jsme tak, že jsem se naučil dvacet stránek, setkali jsme se s Jakubem a Janou a začali pilovat hereckou akci – říkali jsme si, co je dobře, co špatně, co ze mě divák asi cítí, jak to cítím já, jestli se má emoce dostane k divákovi a podobně. Teprve postupem času jsme řešili scénografii a zvuky.

Kdo z té čtveřice byl režisérem?

Nikdo.

Nastala někdy situace, že jste na jednu skutečnost měli různý názor?

Nastala.

A kdo měl poslední slovo?

Já. To tak bohužel je, někdo ho mít musí. Ale stalo se také, že

jsem pravdu neměl a při reprízách jsme zjistili, že ji v jednom případě měl Jakub. Nemáme žádné herecké nebo divadelní vzdělání, know how ani vzdělání, zákonitosti divadla musíme objevovat a ověřovat. Jakub je také advokát, Jana původně zdravotní setra, momentálně bytová designerka. Jediný David je svým povoláním divadelní technik.

Jak jste se učil text? Máte nějaký fígl?

Paradoxně to šlo lépe něž u normální role, protože jsem nečekal na žádnou narážku. Učil jsem se kontinuálně a pořád dopředu. Jinak jsem se učil, jak to šlo – ve vaně, v posteli, z nahrávky, kterou jsem poslouchal v autě. Musím ale říct, že mě štve, když gro jakéhokoli hodnocení je, „jak jste se dokázal naučit tolik textu?" Protože naučit se text může i motivovaná opice.

Máte při představení nápovědu?

Ne.

A stalo se vám někdy, že jste se v textu ztratil?

Stalo se mi to jednou. Přeskočil jsem dvě scény, což poznali jen diváci, kteří to viděli víckrát, a zejména moje maminka, která viděla všechna představení. Hrál jsem, hrál a najednou jsem si všiml, že jdou špatně světla a představení se rozklížilo. O přestávce jsem se do kolegů pustil, že snad spí nebo co a oni mi vysvětlili, že jsem přeskočil čtyři stránky. Někdy se mi stane, že přesně nevím, kde se nacházím, a musím hodně přemýšlet, což je špatně, protože představení pak ztrácí rychlost a tempo.

Teď se s dovolením vrátím k našemu lednovému telefonátu…

Vy mě tím trápíte.

Tenkrát jste mi řekl, že jdete krajskou přehlídku vyhrát…

To jsem neřekl…

Řekl…

Tak jsem měl na tváři úsměv a ten jste neviděla..

Ten úsměv jsem dokonce i slyšela. Jel jste vyhrát i do Děčína?

(smích) Ne. Představení vzniklo bez ambice a byl jsem připraven na to, že skončí premiérou. Přišlo mi to jako zajímavá zkušenost, příležitost a možnost. Premiéra ale dopadla výborně, dostalo se mi potlesku ve stoje. Sice tam byli kamarádi, ale přesto jsem si v tu chvíli připadal jako hvězda. Kdyby to představení nebylo dobré, takovou odezvu by přece nemělo. První reprízu jsme odehráli na Karlínském jevišti, kde mi pan Venclík řekl, že si myslel, že už je dost starý na to, aby ho něco překvapilo, natož v amatérském divadle, ale že já ho překvapil. A v tu chvíli jsem začal mít pocit, že naše inscenace je opravdu dobrá.

Takže jste jel vyhrát i Děčín.

Tušil jsem, že představení nemůže zůstat opominuto. Hra je skvěle napsaná a má strhující téma. V době premiéry kulminovala Kunderova aféra, v Děčíně rezonovala s tragédii v Litvínově. Navíc většina z nás v období totality žila. Inscenace má netypický formát. A tím, že jsem vyhrál krajskou přehlídku, byť s doporučením, jsem neočekával, že by inscenace zůstala opomenuta. A obzvlášť potom, co jsem si o sobě přečetl recenzi ve zpravodaji, kde byl pochválen můj herecký výkon. Bylo mi jasné, že nemůže zapadnout, ale nejel jsem do Děčína primárně vyhrát, to vůbec ne. Že jsem získal nominaci, mě ohromilo.

V inscenaci Svou vlastní ženou hrajete třicet pět postav…

Je to trochu podvod, protože některé řeknou jen jednu větu. Těch, které mají zásadní vliv na příběh, je asi osm.

Ano, mě by ale potom, co jste se nám ukázal ve třiceti pěti rolích, zajímalo, kdo jste ve skutečnosti. Kdo je Libor Ulovec v soukromí?

To je těžká otázka. Nejsem si jistý, jestli na ni budu umět odpovědět. Ptáte se mě, která z těch třiceti pěti postav jsem já?

Ne. Kdo jste vy sám?

Já jsem já… To jste mě zaskočila. Snadná otázka, ale složitá odpověď… Jsem otec, manžel, advokát, amatérský herec… Jsem ten, co chce druhým ukázat, že se ostatní umějí chovat hezky ke svému okolí. Rád lidem děkuju. Pro mě není důležité, že je to slušnost. Děkování

„Rád lidem děkuju. Pro mě není důležité, že je to slušnost. Děkování jsme deklasovali na dobré vychování. Ale podle mě má mnohem hlubší význam. Když vám poděkuju, uvědomíte si, že jste udělala něco, co toho druhého potěšilo."

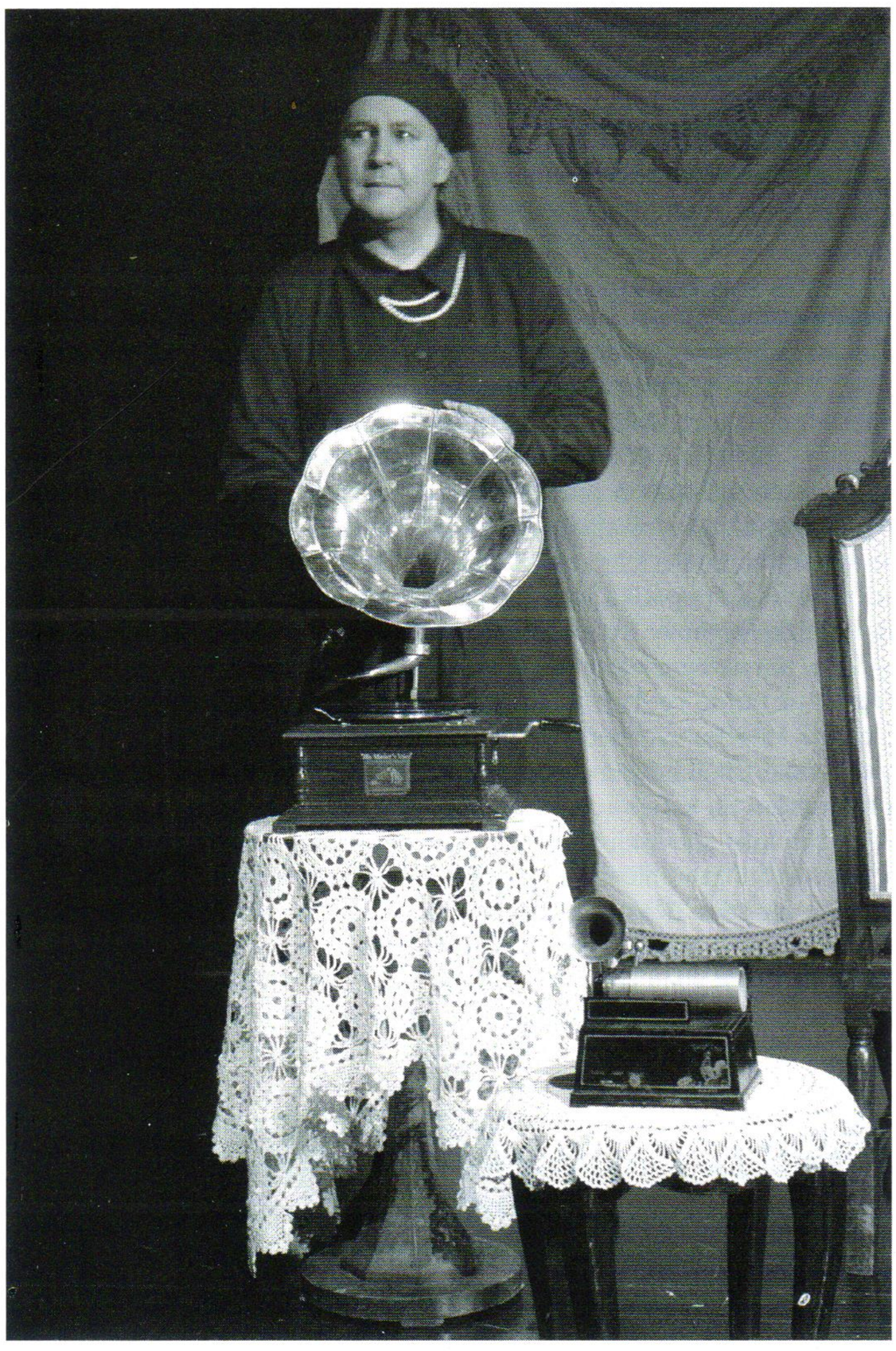
jsme deklasovali na dobré vychování. Ale podle mě má mnohem hlubší význam. Když vám poděkuju, uvědomíte si, že jste udělala něco, co toho druhého potěšilo. A lidé si málo děkují a přitom jim to může pomoci objevit v sobě to lepší. Ale nevím, jestli jsem to skutečně já. Taky dokáži být zlý.

Myslíte v rámci své profese advokáta?

Taky děláte věci ze ziskuchtivosti nebo naschvál, protože se třeba emočně neovládnete. Čínská teorie jing a jang prostě funguje. Nikdo není jen dobrý nebo zlý. Záleží na tom, jak mne ostatní vnímají. Kdybyste se na mě zeptala různých lidí, kteří mě znají, dojdete k tomu, že mě i různě vnímají. Každý mě vidí v jiné roli. Ano, tak to zakončete, jsem člověk mnoha rolí. Jako každý.

Velice vám děkuji za rozhovor.

Více informací naleznete na www.pibimpam.cz
a www.soliteater.cz

Divadlo SoLiTEAter Praha – Libor Ulovec / Doug Wright: Svou vlastní ženou. Foto: Milan Strotzer.

Tři směry v životě Jaroslava Provazníka (29. 7. 1949)

Eva Machková

Zní to možná zvláštně, ale v oblasti dětského divadla a loutkářství se Jaroslav Provazník pohybuje už půl století. Začínal jako člen dětského loutkářského kroužku Hany Budínské v tehdejším Ústředním domě pionýrů a mládeže v Grébovce. Z člena dětského souboru se postupně stával vedoucí souboru dospívajících a dvacátníků. Po vojně se začal zúčastňovat přehlídek, Loutkářské Chrudimi a Kaplického divadelního léta i řady krajských, jako divák, seminarista, porotce, lektor a redaktor přehlídkových časopisů, od roku 1989 jako odborný garant dětských přehlídek v Prachaticích, v Ústí nad Orlicí, Zábřehu a Trutnově. Od osmdesátých let měl podíl (koncepčně i lektorsky) na vzdělávání vedoucích a učitelů v kurzech, od počátku 90. let na vysokých školách, na DAMU i na Pedagogické fakultě UK.

Od sedmdesátých let je jeho trvalým a charakteristickým zaměřením redakční a publicistická práce v této oblasti. Odvíjí se to od jeho kvalifikací a praxe. Po studiích češtiny a francouzštiny na Filozofické fakultě UK pracoval nejdříve jako nakladatelský redaktor (Antická knihovna v nakladatelství Svoboda) a řádku let byl redaktorem dětského časopisu Ohníček, kde se specializoval na dětskou literaturu. Ta se také stala jednou z jeho nejdůležitějších celoživotních specializací. Spolupracoval s někdejším časopisem Zlatý máj, byl a je aktivní v IBBY, mezinárodní organizaci literatury pro děti a mládež, přednáší dětskou literaturu vysokoškolákům.

Z Ohníčku přešel do redakce Československého loutkáře. V tomto období se zřejmě nejintenzivněji věnoval své původní, od dětství rozvíjené specializaci na loutkové divadlo. Už pár let před nástupem do redakce se spojení dvou buřičů – Provazníka a Richtera – proti zkostnatělosti tehdejšího amatérského loutkářství stalo jedním z klíčových motorů proměn českého amatérského loutkářství od tradicionalismu a mechaničnosti zažitých forem „reprodukčního" loutkového divadla k jeho modernizaci a k tvořivosti. A nutno poznamenat, že tento proces zahájily už v 60. letech dětské loutkářské soubory v čele se souborem Hany Budínské. Jaroslav Provazník byl tehdy u toho, byť jako malý kluk. Později sám aktivně rozvíjel tuto tendenci, publicisticky i praktickou loutkářkou prací. Jeho loutkářská specializace vyvrcholila habilitační prací Děti a loutky (AMU 2008).

Od roku 1989 pracoval v ARTAMA na úseku dramatické výchovy, dětského divadla a přednesu, a také jako aktivní činitel na počátku devadesátých let vznikajícího „dětského koutku", tedy útvaru zabývajícího se dětskými uměleckými aktivitami. Tam také založil a dodnes vede časopis Tvořivá dramatika, jeden z nejdůležitějších zdrojů poznání v oblasti dramatické výchovy. Byl iniciátorem a aktivním činitelem četných kurzů a navázal tím na svou lektorkou činnost z 80. let v lidových konzervatořích. Odtud už nutně vedla jeho cesta k pedagogické práci na vysokých školách, na katedru výchovné dramatiky DAMU, kterou od roku 1998 vede a kde také získal hodnost docenta. Vedla také k dramaticko-výchovným předmětům na katedrách primární pedagogiky i českého jazyka PF UK. Ale s tím také souvisejí jeho významné energické a neutuchající aktivity v navazování zahraničních styků. Zdaleka to nejsou jenom činnosti v národním měřítku, účasti na četných zahraničních akcích, na přehlídkách i seminářích či hostování na divadelní škole v Arrasu, ale hlavně to, že byl a je iniciátorem četných pozvání zahraničních lektorů na semináře konané u nás a pro naše účastníky. Je to ne příliš vděčná organizační práce vyžadující soustavnost a vytrvalost, ale vyplácí se tím, že výrazně obohacuje a proměňuje tvář naší dramatické výchovy. A konečně je tu i jeho velký podíl na vzniku osnov pro dramatickou výchovu zaváděnou do škol – v projektu Obecné školy z 90. let i v Rámcovém vzdělávacím plánu, který vstupuje do života našich škol nejnověji. V dramatické výchově se jeho kvalifikace v oboru dětské literatury i loutkářství spojily v jednu, dominantní a rozhodující.

Docent Mgr. Jaroslav Provazník. Snímek z Dětské scény v Trutnově 2005. Soukromé foto.

Je to impozantní dílo, jen v Databázi českého amatérského divadla zaujímá pouhý stručný soupis aktivit Jaroslava Provazníka sedm stránek. Nechtěla jsem jen popisovat, ale vyhnout se výčtům nebylo dost dobře možné, přitom popis a výčet zdaleka nevyjadřují všechno. Především nejsou s to obsáhnout lidskou stránku, Jaroslavovu spolehlivost a přátelskost. Zná určitě stovky lidí, desítky z nich jsou jeho kamarády, a chová se k spoustě lidí vždycky osobně. Přátelskost a vstřícnost atmosféry, kterou kolem sebe šíří, je množná příčinou toho, že dokázal zvládnout tolik aktivit a tak dobře. Ale možná, že je to důsledek toho, že má ty tři svoje specializace, a proto vidí věci z mnoha stran.

Snad za všechny blízké i vzdálené, současné i minulé známé, kamarády a spolupracovníky mohu Jardovi popřát ještě fůru let v dramatické výchově!

„Po studiích češtiny a francouzštiny na Filozofické fakultě UK pracoval nejdříve jako nakladatelský redaktor a řádku let byl redaktorem dětského časopisu Ohníček, kde se specializoval na dětskou literaturu. Ta se také stala jednou z jeho nejdůležitějších celoživotních specializací."

Dobré Divadlo Dětem

Luděk Richter

Proč jsme?

Občanská sdružení by měla vznikat, když se chtějí lidé sdružit kolem něčeho, co mají rádi, na čem jim záleží a čemu chtějí pomáhat.

Pocit, že divadlo pro děti je na okraji zájmu společnosti, odborníků i tvůrců, jsem měl léta. Navenek se semo tamo jásá nad rozzářenýma dětskýma očima, ale pro rodiče je to jen dočasné „nutné zlo", pro učitele povinnost či příležitost k odpočinku, pro teoretiky a kritiky cosi pod jejich důstojnost a rozlišovací schopnost a pro řadu divadelníků jen zbytková výroba. Když to sametová revoluce umožnila, rozhodli jsme se se skupinou podobně smýšlejících dát svému snažení oficiální formu a na konci roku 1993 jsme založili sdružení se vznešeným a dlouhým názvem: Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DOBRÉ DIVADLO DĚTEM; ve zkratce (nepěkné, jak už zkratky bývají) DDD.

Kdo jsme?

Ke zmíněné myšlence se přihlásilo a jádro DDD vytvořilo zhruba pětatřicet pedagogů základních, středních i základních uměleckých

škol, DAMU, JAMU či Univerzity Karlovy, teoretiků, organizátorů a tvůrců; dnes jsou to (abecedně): Josef Brůček – Sudoměřice u Bechyně, Alena Crhová – Praha, Věra Čížkovská – Praha, Jaroslav Dejl – Třebíč, Jarmila Doležalová – Brno, Iveta Dřízhalová – Praha, Jitka Fojtíková - Humpolec, Azalka Horáčková - Liberec, Lenka Hřibová – Semily, Dagmar Jandová – Plzeň, Zuzana Jirsová – Jindřichův Hradec, Hana Kasíková – Praha, Irena Konývková – Ostrov nad Ohří, Jana Křenková – Žďár nad Sázavou, Silva Macková – Brno, Jana Mandlová – Svitavy, Kateřina Melenová – České Budějovice, Jan Merta – Hradec Králové, Petr Mlád – Plzeň, Ivana a Pavel Němečkovi – Olomouc, Alena Palarčíková – Olomouc, Bohumila Plesníková – Valašské Meziříčí, Luděk Richter – Praha, Alexandr Rychecký - Ostrava, Pavlína a Miroslav Slavíkovi – Zliv, Olga Strnadová – Žamberk, Doubravka Svobodová – Praha, Blanka a Karel Šefrnovi – Svitavy, Pavel Štourač - Malovice, Jitka Tichá - Roztoky u Prahy, Josef Valenta – Brandýs nad Labem, Hana Voříšková – Choceň, Miroslava Vydrová – Praha, Daniela Weissová – Turnov. Ač sdružení mladé, máme už i ztráty: zemřela Milada Mašatová, Dana Svozilová, Jaroslav Hrubý a Hanka Dřízhalová.

Jak už to bývá, o vedení se nestrhla žádná velká rvačka. Vždy, když se na valných hromadách i mimo ně táži, zda to má nějaký smysl, všichni mě ujišťují, že ano, že rozhodně, že v každém případě... - ale času je tak málo! A tak jsem předsedou dodnes, i přes své občasné zoufání. (Dobře mi tak!) Čímž je už šestnáct let dána i adresa DDD: Chopinova 2, 120 00 Praha 2 (osDDD@seznam.cz) - neb o kanceláři ani nesníme.

Zájemci o čtvrtletník DDD a další informace se hlásí do klubů rodičů, pedagogů, kulturních organizátorů, teoretiků, novinářů; jsou jich zhruba další dvě stovky.

Luděk Richter
LCH 2006
Foto: I. Mičkal

O co nám šlo – a jde?

Získat zájem „laické" i odborné veřejnosti - učitelů, rodičů, pořadatelů, teoretiků, novinářů i divadelníků - o divadlo pro děti.

Vytvářet povědomí o potřebnosti, možnostech, kvalitách a vlastnostech divadla (nejen) pro děti.

Vytvářet podmínky pro jeho uplatnění i vnímání na žádoucí úrovni.

Informovat o tom, co se děje a bude dít.

Pomáhat při kultivaci, výchově i vzdělávání dětí a vést je k vnímání divadla.

Zvyšovat úroveň divadla pro děti.

Co pro to děláme?

„Divadlo pro děti je zvláštní tím, že o návštěvě představení většinou nerozhodují sami jeho diváci – děti, nýbrž jejich rodiče či učitelé /.../ a záleží na jejich znalostech, schopnostech, vkusu, kulturní úrovni. Proto se zaměřujeme právě na ně (smířeni s vědomím, že ti, kdo to nejvíc potřebují, se za naší snahou ani neohlédnou)."

Od roku 1994 vydáváme vždy k prvému dni každého období *ČTVRTletník* (-jarník, -podzimník, -zimník), od roku 2004 pod názvem DIVADLO PRO DĚTI. Do této chvíle (duben 2009) to bylo 56 čísel se 120 přispěvateli (včetně 25 dětí), mnohými opakovaně. Každé číslo má své téma s více příspěvky a mini-, midi- a maxirecenze, pokoušející se zmapovat co nejširší okruh divadelní tvorby pro děti - dobré i špatné, loutkářské i neloutkářské, tradiční i netradiční, dospělých i dětí, přičemž vůbec není na závadu, objeví-li se na jednu a tutéž inscenaci více pohledů. Čas od času uveřejňujeme repertoáry a dramaturgické plány souborů hrajících pro děti v celé republice, včetně kontaktů na ně. Taktéž povšímnutíhodnosti, čili upozornění na knihy, filmy, desky, expozice či cokoli jiného, co stojí za doporučení těm, kteří se zajímají o děti, se objevují. Praxe je „jednoduchá": vyzývám a prosím o příspěvky, jsou-li na papíře, přepíšu je do počítače, připíšu něco i sám, a poté s dobrou duší Alenou Crhovou strávíme jedno odpoledne při počítačovém grafickém zpracování, načež odvezu předlohu do tiskárny, a když je za pár dní hotovo, dojdeme s krosnami či dojedu vlastním autem pro výtisky, které pak doma nastrkáme do obálek, opatříme adresami, orazítkujeme, odneseme na poštu – a pak čekáme, kdo se přestěhoval a zapomněl nás informovat; zbylé čtvrtletníky potom jako agenti s teplou vodou rozvážíme po různých přehlídkách, seminářích, představeních - móc bohulibá a ušlechtilá činnost. Naštěstí nám k ní finančně přispívá ministerstvo kultury, protože jinak bychom na to neměli.

„Od roku 1994 vydáváme vždy k prvému dni každého období ČTVRTletník (-jarník, -podzimník, -zimník), od roku 2004 pod názvem Divadlo pro děti."

Součástí čtvrtletníků bylo i 21 her pro děti a sedmnáct *seznamů inscenací pro děti a mládež, doporučených DDD*. Vznikají tak, že došlé návrhy sepíšu a pošlu jádru DDD, ti, kdo navržené inscenace viděli, přičiní plus či minus (nejde o nic elitního – minimum je spíše ano než ne) a převáží-li plus, pokusím se sehnat k inscenaci potřebné údaje (jméno souboru, titul, charakteristika, autoři, věková adresa, délka, počet hrajících a kontakt), seřadíme je dle věkové adresy a vždy na podzim vydáme.

Mátoříme se i k vytvoření vlastních webových stránek.

Divadlo pro děti je zvláštní tím, že o návštěvě představení většinou nerozhodují sami jeho diváci – děti, nýbrž jejich rodiče či učitelé (kteří jsou ještě namnoze závislí na místních pořadatelích) a záleží na jejich znalostech, schopnostech, vkusu, kulturní úrovni. Proto se zaměřujeme právě na ně (smířeni s vědomím, že ti, kdo to nejvíc potřebují, se za naší snahou ani neohlédnou).

Ku vzdělání a poučení rodičů, učitelů, organizátorů i divadelníků vydalo DDD zatím jedenáct *knih*: Herectví s loutkou, Od předmětu k loutce, od loutky k divadlu (obě 1997 ve spolupráci s ARTAMA), Praktická dramaturgie v kostce (2003), Pohádka... ...a divadlo, Co je co v pohádce (Pohádkové reálie), Od pohádky... ...k divadlu (Od literatury k divadlu) – (vše 2004), Co skrývá text (2005), O divadle (nejen) pro děti (2006), Hříčky, hry a scénáře pro starší a pokročilé (2007) a Praktický divadelní slovník (2008).

Od roku 1994 jsme uspořádali 15 *seminářů* Kniha–děti–divadlo (Plzeň, Praha), Divadlo škole (České Budějovice, Plzeň, Praha) a Divadlo pro děti a jejich dospělé (Praha), jakož i několik seminářů pro knihovníky. Sestávaly vždy ze tří postupně uvedených představení, po nichž následovaly praktické ukázky práce s dětmi nad jejich tématy. Na pohádku se zaměřilo v letech 2003–2006 šest dalších seminářů (Brno, Dobříš, Liberec, Olomouc, Plzeň, Praha).

Co ještě DDD dělá?

Takové ty neviditelné a méně efektní činnosti: informuje a radí, když se někdo zeptá, vysílá své zástupce do různých komisí a výborů (např. je spolupořadatelem každoroční Loutkářské Chrudimi), navrhuje příslušným orgánům ocenění těch, kdo si to zaslouží.

Je to málo?

Je to tolik, kolik stíháme při zaměstnání, jež nás živí.

Je to k něčemu?

To musí posoudit jiní.

XIV. Otevřeno v Kolíně

Zuzana Smugalová

Město nad Labem už tradičně hostí v jarních dnech Národní přehlídku pantomimy a pohybového divadla Otevřeno, která je zároveň i jednou z mála možností prezentace pantomimy neslyšících.

Program v Městském divadle v Kolíně byl ve dnech 24.–26. dubna 2009 velmi nabitý. Po přehlídkových blocích následovala ještě buď inspirativní představení (Divadlo Cirkus Žebřík: Polévka stydne aneb Vzlety mysli Mistra Leonarda), nebo galapředstavení, kde se opakovaly nejzajímavější inscenace, které vybrala odborná porota ve složení: Antonín Klepáč, Lada Lištvanová, Josef Tichý, Zdeněk Švehla a Zuzana Smugalová. Jejich názory si mohli účastníci přehlídky samozřejmě vyslechnout a případně s nimi diskutovat na rozborových seminářích. Hostem galapředstavení pak byla Taneční konzervatoř Praha a soubor Veselé skoky s představením Baby box.

Dramaturgie přehlídky vedle sebe řadí jak soubory slyšící pantomimické, které jsou, co do počtu (čtyři soubory), pro obor trochu smutným přehledem, tak naopak poměrně slušně zastoupenou pantomimu neslyšících. Nejvíce však byly v letošním roce zastoupeny soubory pohybového divadla, respektive soubory známé z přehlídek scénického tance, které se spíše hlásí či balancují na křehké hranici těchto dvou žánrů.

Mezi nejvýraznější soubory pantomimy neslyšících určitě patří **NEPAHK z Hradce Králové**, jenž na přehlídku přivezl tři vystoupení: **Pilné včelky, A je to, Pavučina a berušky**. Soubor s velkým potenciálem jak v počtu členů, kdy spolu pracují děti a dospělí, tak v režisérských ambicích, a především v touze jít dál a hledat. Všechna tři dílka měla velmi dobře nakročeno přes víceméně dětské náměty, ovšem jednotlivé detaily tvořící celek nebyly ještě dotaženy a trochu doplácely na přílišnou popisnost rekvizit. Přesto se **Pavučina a berušky** staly součástí Galapředstavení.

Druhým souborem pantomimy neslyšících byla **Pantomima S.I. z Brna**. Představení **Promiňte, poprskal jsem vás** zpracovávalo příběh úředníka Níževského a jeho nadřízeného Obromského. Jemným minimalismem vyznělo velice zajímavě, bohužel časování scén z něj udělalo příliš dlouhou záležitost. Naopak velmi citlivému **Setkání**, druhé etudě tohoto souboru, chybělo větší rozehrání situace, ve které střet generací (mladá dívka – starý muž) mohl dostat daleko větší prostor, a více se tak mohl vykreslit charakter postav. I tato inscenace byla zařazena do programu Galapředstavení.

„...nejvýrazněji se na XIV. Otevřenu prosadily soubory působící na pomezí tance a pohybového divadla."

Posledním souborem neslyšících bylo **Nepanto Praha**, které ve své etudě **Exekutor** nadneslo aktuální téma. Dobře myšlená pointa exekutorských „polepek" však vyzněla v časování velmi zdlouhavě, představení chyběl kontrast v přirozené dynamice. Nicméně výrazový potenciál souboru je velmi dobrý.

Slyšících souborů, které se hlásí k amatérské pantomimě, se národní přehlídky účastnilo překvapivě málo.

Soubor pod vedením Jiřího Kaftana **Pantomima z Klamovky Praha** přivezl do Kolína dvě etudy ve fialkovském duchu. I přes poměrně dobrou techniku projevu však oběma číslům **Hráč v kostky** a **Sochaři** chyběla větší invence zpracování, jakou by si moderní pantomima zasloužila. Je zapotřebí hledání současných témat včetně současných výrazových prostředků tak, aby se technika uplatnila, ale nepůsobila přežitě.

„Stejně jako tanec čerpá inspiraci z nových zdrojů a hledá nové výrazové prostředky, tak by se měl pantomimický žánr zamyslet nad svou inspirací a budoucností a začít hledat nové cesty, ve který může uplatňovat tradiční postupy. Nespoléhat na popisnost prvků, /.../ ale více se snažit o vyjádření současného světa současných lidí a jejich problémů či radostí."

Podobně by se dalo mluvit i o vystoupení **Václava Dostála** v etudě **Klaun Fifidlo**, který ani ve zpracování, ani v tématu nepřekročil stín klišé.

Zajímavě si počíná soubor **DS Odevšad** (členové souboru jsou z celé republiky, jak název napovídá), který v představení **Lampa** rozehrál určitou scénku, jíž však chyběla jasnější dramaturgická koncepce. Velmi citlivě působil duet **Stín**, a to především ve vztahu obou protagonistek. I zde však dramaturgie lehce pokulhávala.

Jednoznačně nejvýraznějším souborem byla **Pantomimická jednotka Řeč z Prahy**. **Ze života hmyzu** (Hmyzi v krizi) jako satirická scénka splnil opravdu všechny předpoklady vtipného, vypointovaného příběhu s velmi dotaženými výrazovými prostředky a nápaditou scénografií. Bylo znát profesionální základ skupiny, která však sama o sobě tvoří jako amatérská. Jako jediná z pantomimy slyšících byla též zařazena do sobotního Galapředstavení.

Ať je to jak chce, nejvýrazněji se na XIV. Otevřenu prosadily soubory působící na pomezí tance a pohybového divadla. Je pravda, že většina ze zúčastněných choreografií se velmi úspěšně prezentovala na krajských i celostátních přehlídkách scénického tance a tato určitá zkušenost s prezentací před „konkurencí" je znát.

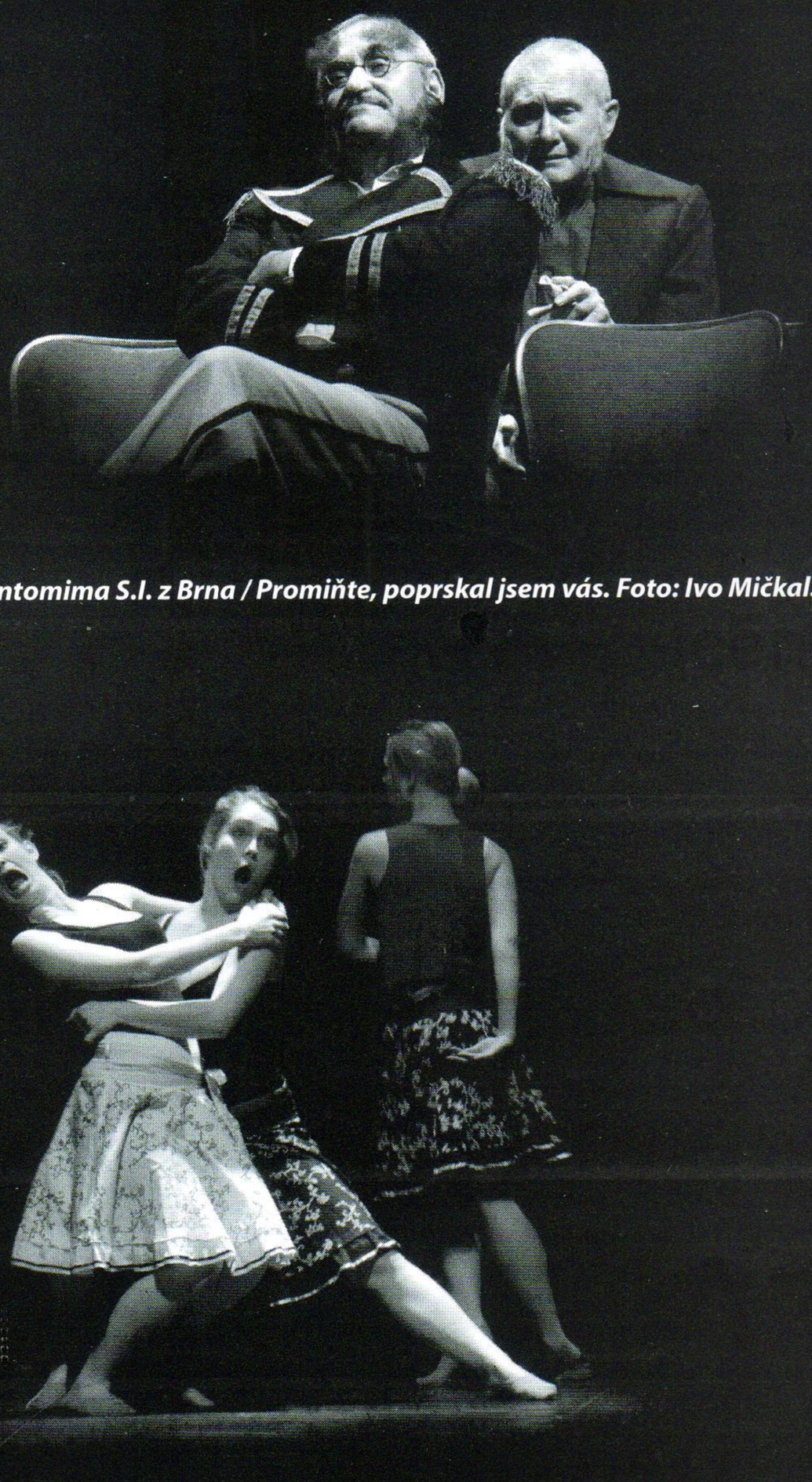
Přehlídkový program otevřela choreografie **ZUŠ Náchod Co s tím**, zpracovávající vtipnou rovinou a nadsázkou téma vztahu chlapce mezi dívkami. Podobně i jako ve druhé choreo-

Václav Dostál
Klaun Fifidlo
Foto: I. Mičkal

Ayodance ZUŠ Tachov / Měla barvu. Foto: Ivo Mičkal.

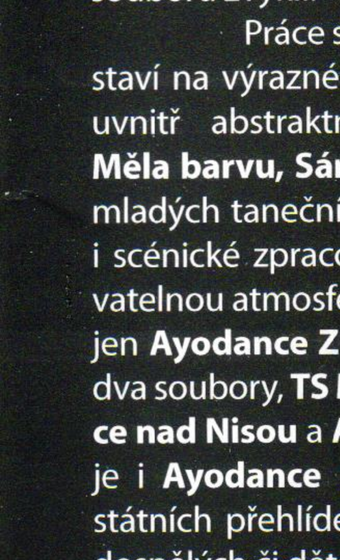
Pantomima S.I. z Brna / Promiňte, poprskal jsem vás. Foto: Ivo Mičkal.

grafii **Chicago** vsadil soubor na skupinový tanec se slušnou technikou, kterému by slušela větší pohybová invence. U Chicaga navíc i možná jiný výběr tématu, než je náročná muzikálová skladba, ne zcela vhodná pro ploché jevištní provedení.

Soubor **Tyrando z Prahy** prezentoval své představení **Ženy, věci, věcičky II.** „Nakouknutí" do soukromí ženského nitra postrádalo nejen větší rytmické a dynamické rozpracování, které choreografie v určitých chvílích přímo nabízela, ale i jistotu, na jakou jsme u tohoto souboru zvyklí.

Práce souboru **Ayodance ZUŠ Tachov** staví na výrazné tanečnosti a senzitivitě ukryté uvnitř abstraktně vyznívajících choreografií. **Měla barvu, Sám, Dřív než** vyšly z improvizací mladých tanečníků a jejich velkou devizou bylo i scénické zpracování, které navodilo neopakovatelnou atmosféru, jakou dokáže vytvořit právě jen **Ayodance ZUŠ Tachov**. Podobně jako další dva soubory, **TS Magdalena Rychnov u Jablonce nad Nisou** a **Akordy ZUŠ Červený Kostelec,** je i **Ayodance** pravidelným účastníkem Celostátních přehlídek scénického tance mládeže a dospělých či dětských skupin scénického tance.

TS Magdalena prezentovalo v Kolíně dvě choreografie: **Každý je někdy trapný** (téma dívčího dospívání) a **Istanus** (choreografie o rituálech, které pohlcují náš běžný život). I zde byla znát práce s improvizací, která v choreografii dochází do jasného tvaru ve velmi invenčním pohybovém zpracování. **Istanus** se stal i součástí Galapředstavení.

Akordy ZUŠ Červený Kostelec zatančil **Jařinky**, kde se velmi trefně pracuje se slovem a pohybem. Tradiční chlapecká skupina z Červeného Kostelce pak zavedla diváky do pralesa plného roztodivných zvířat a jednoho malého „hrdiny" pod názvem **Kluci, počkejte!**

Se slovem a jeho rytmizací pracoval i soubor **ZUŠ Šumperk**. Dílko **V jednom domku u kina** bylo nejen velmi zdařile zpracovaným

ZUŠ Náchod / Co s tím. Foto: Ivo Mičkal.

Pantomimická jednotka Řeč Praha
Ze života hmyzu
Foto: Ivo Mičkal

Lucie Páchová, Praha / Živočichu. Foto: Ivo Mičkal.

TS Magdalena Rychnov u Jablonce nad Nisou / Istanus. Foto: Ivo Mičkal.

pohádkovým příběhem o vránách hraným dětmi pro děti, ale především velkým překvapením v tvorbě souboru, který až do letošního roku pracoval pouze s tancem ve velmi tradičním duchu. Obě naposled zmiňované choreografie byly též součástí Galapředstavení.

ZUŠ Horní Slavkov naopak ve své práci vždy hledá nová témata a nové možnosti. Velmi kontroverzní choreografie **Děti 21. století** se ve snaze ukázat zrcadlo dnešní mládeži uchýlila k nadměrně volené agresivitě v použitých výrazových prostředcích, a to jak v hudbě, pohybovém slovníku či rekvizitách. Bohužel představení problémů, jakým jsou drogy, nezájem rodičů, různé poruchy osobnosti, chyběl buď důvod, nebo řešení. Samotná popisná demonstrace působila prvoplánově, a to ve snaze zaujmout a šokovat.

Práci, která je stavěna na integraci handicapovaných do prostředí běžné společnosti, ukázal soubor **Cyranovy boty z Brna**. Nelze než především ocenit smysl jejich práce i potenciál, který soubor i jeho vedení má. Určitá část dlouhé choreografie byla prezentována i v programu Galapředstavení. Do něj byla zařazena i **NO-TA Plzeň** s choreografií **Leila v zemi kolotočů**. Citlivý duet dvou tanečnic hledajících vlastní já je i přes svou délku výjimečným příkladem dokonalé koncentrace a zaujetí a kvalitního tance.

Ještě více snad však všechny oslovilo sólo **Živočichu**, které na svou autorsky vytvořenou hudbu předvedla **Lucie Páchová**. Dokonalost výrazu pohybových prostředků, který její tělo transformoval do těla jakéhosi hmyzu, zvířete atd., zanechalo ve všech divácích hluboký dojem.

Z přehledu národní přehlídky by se mohlo zdát, že tradiční pantomima je na ústupu. Pokud se však podíváme na profesionální scénu, není tomu tak. Stejně jako tanec čerpá inspiraci z nových zdrojů a hledá nové výrazové prostředky, tak by se měl pantomimický žánr zamyslet nad svou inspirací a budoucností a začít hledat nové cesty, ve který může uplatňovat tradiční postupy. Nespoléhat na popisnost prvků, která byla dlouhou řadu let jedinou možnou cestou, ale více se snažit o vyjádření současného světa současných lidí a jejich problémů či radostí. Byla by nesmírná chyba nechat tento žánr v amatérské rovině zahynout právě v době, kdy se profesionální nonverbální scéna odrazila ode dna.

Cyranovy boty Brno / Židlení. Foto: Ivo Mičkal.

NoTa Plzeň
ZUŠ B. Smetany Plzeň
Leila v zemi kolotočů
Foto: Ivo Mičkal

Divadelní Děčín 2009 jako obraz současného amatérského činoherního divadla

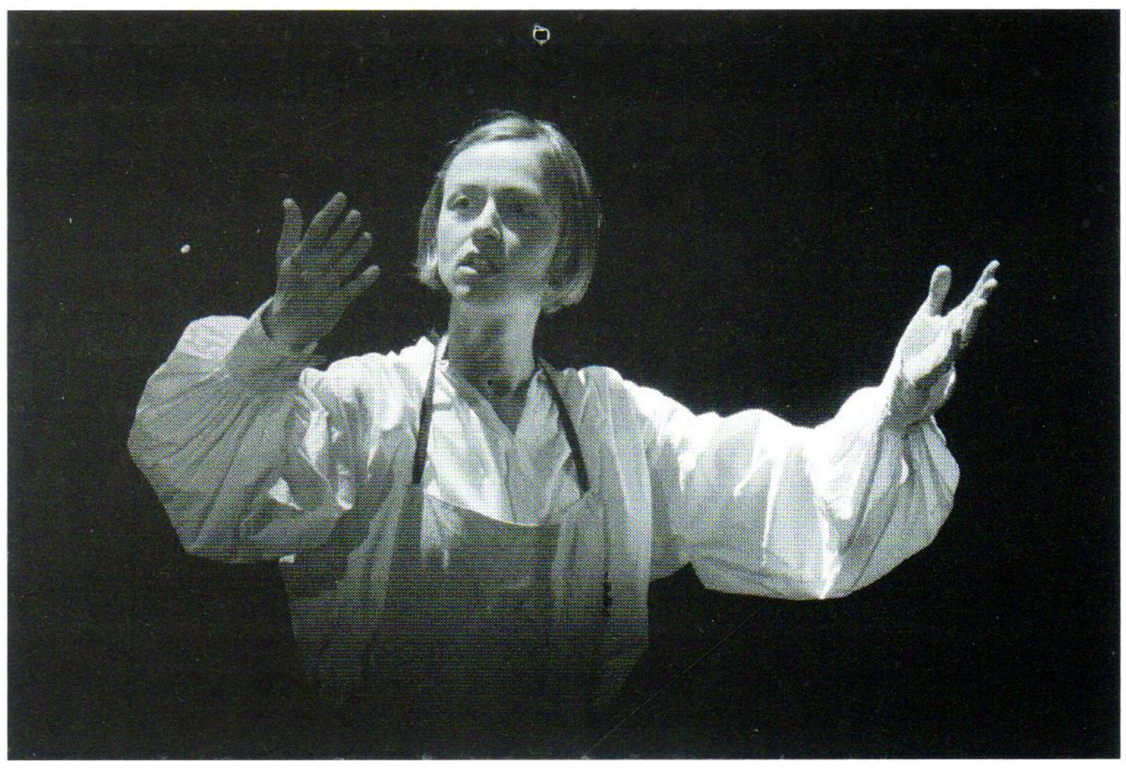
Alena Exnarová, Radvan Pácl, Simona Bezoušková

Městské divadlo Děčín hostilo celostátní přehlídku amatérského činoherního a hudebního divadla již potřetí, letos však poprvé **samo** ve dvou prodloužených víkendech. V programu se představila dvacítka amatérských divadelních souborů. Třináct z nich bylo z krajských přehlídek přímo nominováno, zbylých sedm vybrala programová rada z doporučení. Každoroční divadelní maraton vyvrcholil plavbou na lodi. Nejprve se plulo proti proudu k soutoku s Vltavou, pozdravit Moravu a Slezsko, pak po proudu směrem k ústí do Severního moře, a pak zpět proti proudu, k domovu, ke kořenům, k pramenům. Bylo to však prozaičtější – dramatičtější. Odkud loď Poseidon vyplula, tam také šťastně doplula. Napětí se uvolnilo, vzrušení se uklidnilo. Důležitá byla cesta. Nikoli cíl. I když byl třikrát měněný, a to mohlo vzbudit zvědavost. Tato cesta argonautů nehledala zlaté rouno. Smyslem plavby po řece Labe bylo vyhlášení výsledků XVII. ročníku celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla – III. Divadelní Děčín. Hladina vody byla příznivá.

Nominaci na Jiráskův Hronov získalo Divadlo **SoLiTEAter z Prahy** s inscenací monodramatu ***Douga Wrighta* Svou vlastní ženou**. Autor v něm zpracovává skutečný životní příběh berlínského transvestity Charlotte von Mahlsdorf. Monodrama má složitou a ne právě snadnou strukturu, kdy jediný herec musí odehrát mnoho postav – rámcem je Charlottin rozhovor s americkým novinářem, v němž Charlotte zpětně přehrává situace, které se staly a při nichž postupně vychází najevo její rozporuplná osobnost. Hra otevírá téma křehké rovnováhy v každém z nás a stále aktuální jinakosti vzbuzující mnohdy i nenávist. Libor Ulovec odlišoval jednotlivé postavy pouze hlasem a pohybem a zvládl to výborně. Úchvatná byla především jeho základní poloha Charlotty, kdy dokázal uhrát pohledem a gestem všechny její pocity, vnitřní rozepře a otazníky. V podstatě jediným problémem této inscenace je její časová rozloha, která si vynucuje přestávku.

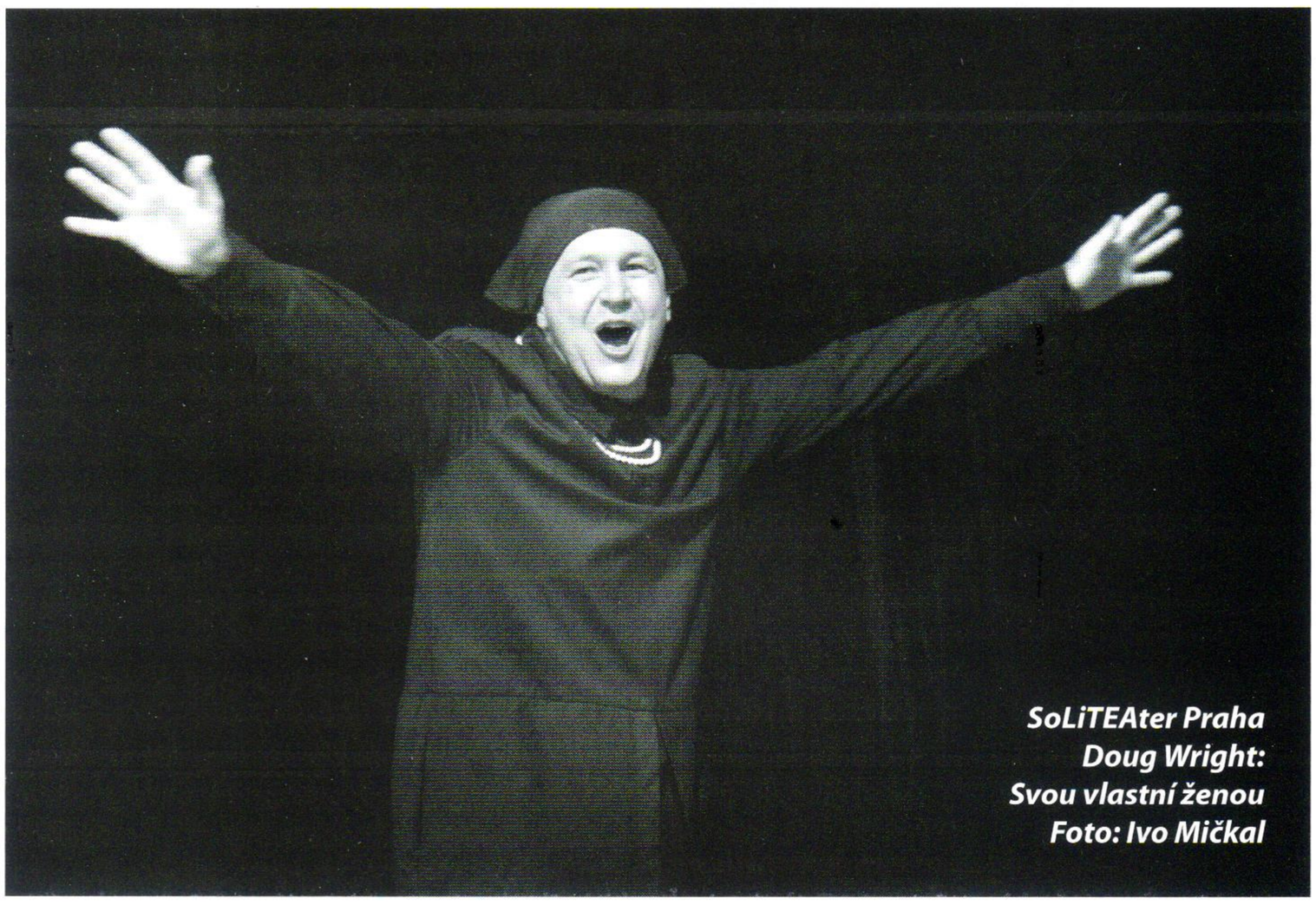
Odborná porota dále do programu Jiráskova Hronova doporučila čtyři inscenace (dle propozic JH bez uvedení pořadí). Jednou z nich je **Andromache** (***Antonio Bioni, Apostolo Zeno***) v podání **Geisslers Hofcomoedianten Kuks.** Soubor se programově věnuje inscenování zapomenutých barokních textů a pěstuje typ divadla, v němž jde nejen o sdělení obsahu, ale stejně i o formu, tedy o to, jakými výrazovými prostředky tento obsah sdělit. Forma v inscenaci Andromache je čitelně exponována hned v počátku, kdy poznáme, že půjde o hru s divadelními prvky a sledujeme cílevědomou práci s divadelním znakem a metaforou. Prostřednictvím dřeva a dřevozpracujících nástrojů nám herci sdělují fakta natolik zřetelně, že se ve značně spletitém příběhu dokážeme bez problémů orientovat. Porota ocenila především Zpívající model (Jana Klugarová), který (která) zde nejen zpívá, ale svou mimikou a ve spolupráci s ostatními herci, kdy upravují jeho (její) gestiku, slouží i k určitému komentování děje.

„I přesto, že odborná porota nominací či doporučeními 'ověnčila' jen pět inscenací, můžeme mluvit o nadprůměrném ročníku. Všechny inscenace až na jednu výjimku svou účast, která předpokládá patřičnou kvalitu, obhájily."

Geisslers Hofcomoedinaten Kuks / Antonio Bioni, Apostolo Zeno: Andromache. Foto: Ivo Mičkal.

Další doporučenou inscenací je **Společnost *Eduarda Rovnera*.** Pokud bychom si přečetli text před návštěvou tohoto představení, mohli bychom se trochu obávat, že uvidíme něco jako latinskoamerickou telenovelu a trochu se nudit. To se ale naštěstí v představení **DS PRKNO Veverská Bítýška** nestalo. Základem hry je v podstatě anekdota s překvapivou pointou, která odkrývá téma osamělosti člověka, i když nežije sám. Režisér Pavel Vašíček hru zasadil do ringu, kam přicházejí herec a herečka s ručníky kolem krku, rozcvičí se a rozbíhá se první dialog. Inscenace je postavena na vyvážených hereckých výkonech všech tří protagonistů, kteří zvládají přesnou míru herecké nadsázky, umějí dobře gradovat hádky a stupňovat napětí, jenž udrží i při vhodně načasovaných odpočinkových „timech" v rozích ringu. V těchto momentech není však zcela jasné, zda jsou zde herci sami za sebe nebo za postavy.

SoLiTEAter Praha Doug Wright: Svou vlastní ženou Foto: Ivo Mičkal

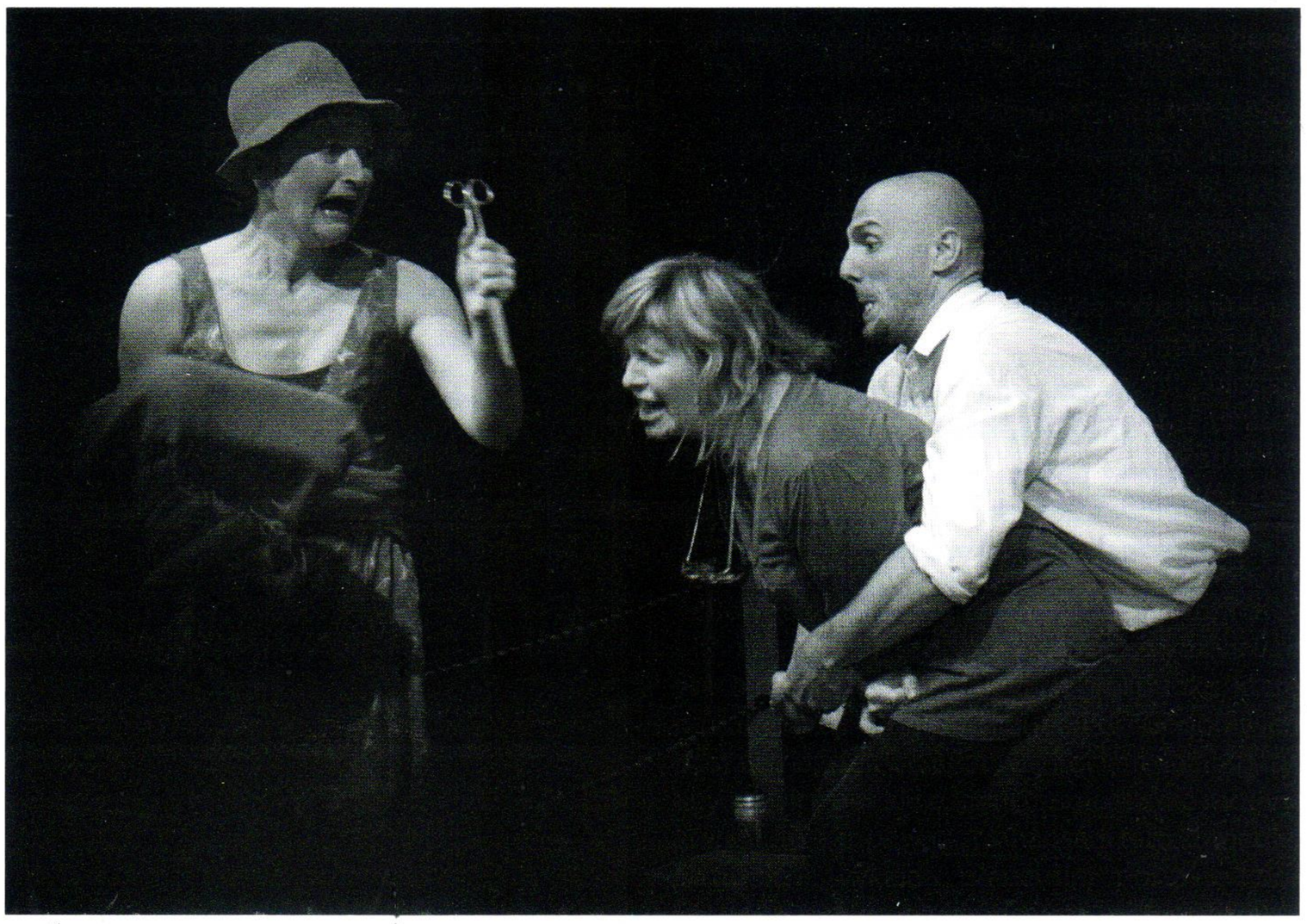
Doporučení získala i inscenace **Malá mořská víla** (***Hans Christian Andersen, Petr Michálek***) **Městského divadla Děčín.** Věčně živý příběh o nenaplněné lásce nabyl tentokrát podoby působivého, hudebně-výtvarného klipu, který se může jistě setkat s rozporuplným přijetím. Petr Michálek předlohu upravil a pracuje se zkratkou, která je postačující. Dialogy jsou zredukovány na nejnutnější minimum, důležité

sdělení zde přináší scénografická, pohybová a hudební složka. Největší devízou inscenace je představitelka Víly, Hedvika Řezáčová, bez ní by Děčínští patrně museli zvolit jinou předlohu.

Výčet doporučených inscenací uzavírá **SemTamFór Slavičín** s inscenací ***Gilese Dyreka* Benátky pod sněhem**. Zmiňovaný soubor se specializuje především na situační a konverzační komedie a nutno dodat, že je jedním z mála, který to dokáže na velmi dobré úrovni. Inscenace je režijně vybudovaná, herecky vyrovnaná, a všichni evidentně vědí, co mají před sebou a jakými prostředky si s tím poradit. Hrají svižně a rychle, ale zastavují se přesně v okamžicích, kdy je to pro náhlou proměnu situace a vývoj jiným směrem třeba. Stylizace hereckých postav není umělá, ale vychází zevnitř, cítíme nesmírné zaujetí herců a sledujeme jejich vzájemnou souhru. Vše se odehrává ve funkční, esteticky úsporné, kultivované a jednoduché scénografii.

I přesto, že odborná porota nominací či doporučeními „ověnčila" jen pět inscenací, můžeme mluvit o nadprůměrném ročníku. Všechny inscenace až na jednu výjimku svou účast, která předpokládá patřičnou kvalitu, obhájily. Onou výjimkou byl **Chlestakov** (***T. Š. Martinský, J. Tura a B. Krasomil***) **DS Hýbl Česká Třebová.** Samotný soubor je v tom však nevinně. Českotřebovští věnovali přípravě a nastudování evidentně spoustu práce a energie. Svědčí o tom i výtvarná složka inscenace, především odpovídající kostýmy. Chyba je na straně poroty krajské postupové přehlídky, která hru se zpěvy, jež je úpravou Gogolova Revizora, nominovala i přesto, že jde proti smyslu původní hry a postrádá jakoukoli dramatičnost.

Divadelní Děčín 2009 se nesl v duchu především dvou trendů. Prvním z nich je autorské divadlo, a to nejen ve smyslu autorských textů, ale i autorství v nejrůznějších složkách, především herectví a dramaturgii. Tím druhým je cesta klasické interpretace. Oba způsoby vedle sebe na poli amatérského divadla zcela legitimně koexistují.

Divadlo PRKNO Veverská Bítýška / Eduardo Rovner: Společnost. Foto: Ivo Mičkal.

Městské divadlo Děčín / H.Ch. Andersen: Malá mořská víla. Foto: Ivo Mičkal.

Za dramaturgický objev letošní přehlídky lze označit hru litevského autora ***Sauliuse Šaltjanise* Jáson**, kterou uvedl **DS Právě začínáme Horní Počernice.** V jejich inscenaci se mísí realita s lyrismem, je v ní řadu symbolů a metafor, které jsou samy o sobě čitelné, ale kolikrát nesrozumitelné v kontextu celku. Záhadou je již samotná postava Jásona, který se po dlouhé době vrací do své rodné vesnice. Kdo vlastně je a proč přichází? Je to skutečný člověk, který se vrací hledat své kořeny a svůj domov do dětského domova, kde vyrostl? Hornopočernická inscenace rozdělila děčínské publikum na dva tábory. Na ty, kteří inscenaci odmítli, protože pro ně nebyla srozumitelná. A na ty, kteří ji řadili k tomu nejzajímavějšímu právě proto, že v inscenaci mohli hledat, dosazovat si vlastní významy a nechat se unášet její velmi působivou emocionální stránkou.

SemTamFór Slavičín / Gilles Dyrek: Benátky pod sněhem. Foto: Milan Strotzer.

Nejednotní byli diváci i v přijetí ***Gogolovy* Ženitby** s výrazným rukopisem režiséra Jaromíra Hrušky. Ten společně se **Šumavským ochotnickým spolkem Prachatice** vytvořil osobitou interpretaci známé komedie a využívá v ní všech dostupných divadelních prostředků, které mu umožňují pronikat hlouběji do Gogolových postav, zvláště Podkolatova, Kočkareva a Agáty, aby tak více odhalil osobní i společenské motivy, které autora mohly vést k napsání této komedie. Netradičně vykládá především postavu Podkolatova tím, že mu podsouvá motiv přízraku, který má doma ve skříni a který se mu občas zjevuje. Kdo je ten přízrak, se však nedozvíme, i když tušíme, že odtud pochází Podkolatovovo

Šumavský ochotnický spolek Prachatice / N.V. Gogol: Ženitba. Foto: Ivo Mičkal.

trauma v jednání s ženami. První jednání, v jehož závěru se přízrak zjevuje, má téměř hororový nádech. Hruškův výklad mění i závěrečnou pointu, kdy u Gogola Podkolatov prchá oknem, zatímco v tomto případě věříme, že kdyby se nezjevil onen přízrak, skutečně by se oženil. Takhle vyskočí z okna a přejede ho drožka. I když chápeme režijní záměr i pointu inscenace, přesto ne všechno dokážeme přečíst a klademe si řadu otázek. Například jaký je vztah Kočkareva a Agáty – znali se už dříve, je s ním těhotná, a proto ji chce tak rychle vdát? A co samotný závěr se střelbou Podkolatova? Je ta střelba reálná nebo jen v jeho představách? Poněkud jsme také tápali v hudební složce inscenace, kdy se v podkresu střídají nejrůznější motivy, jejichž smysl nám občas unikal. I přes uvedené otázky a problémy je však třeba konstatovat, že jsme viděli zajímavé, netuctové a rozhodně inspirativní představení.

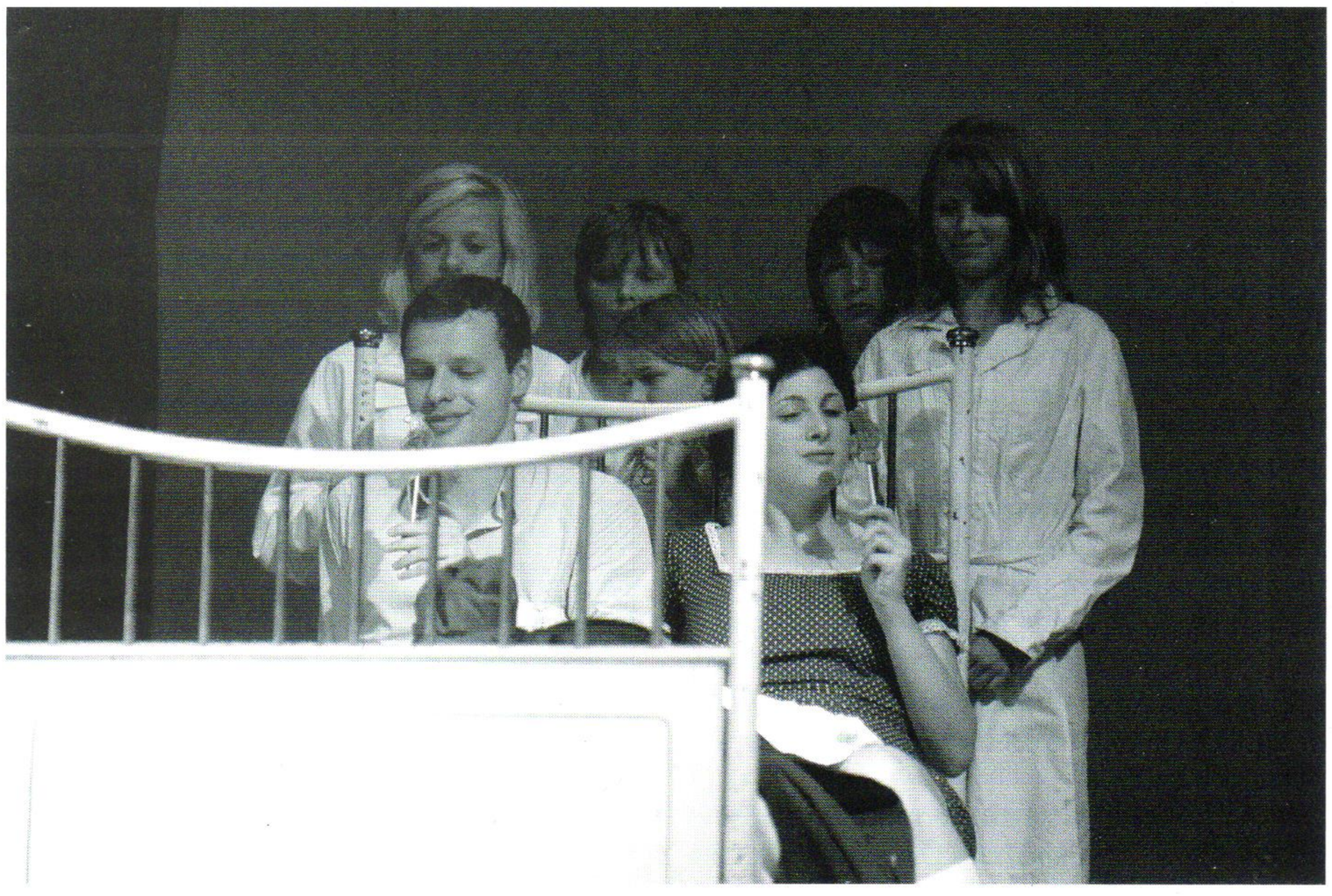

DS Hýbl při KC Česká Třebová / T.Š. Martinský, J. Turan, B. Krasomil: Chlestakov. Foto: Milan Strotzer.

Svou dramaturgií zaujalo i **Divadlo NABOSO Boskovice.** Jejich **Gazdina roba** (***Gabriela Preissová***) je součástí Moravské trilogie Noci na rovinách – předcházela jí Maryša a jako třetí bude uvedena Její pastorkyňa. Osobitá interpretace českého dramatu z období realismu nás s nezbytně účelovými úpravami seznamuje souběžně s dvojím příběhem: příběhem krajčířky Evy, který nám herci sdělují vespolným jednáním, a pak „dějem", který podává zpěvačka zpívající písně Kurta Cobaina. V konfrontaci možných osobních a společenských motivů, které oba – Evu i Cobaina – vedly k osudovému rozhodnutí spáchat sebevraždu, spočívá zajímavý způsob hledání souvislostí mezi hrdinkou české klasické dramatické tvorby a současným idolem mladých lidí. Ale i tato inscenace s sebou nesla několik nejasností. U postavy Zpěvačky není zcela zřejmé, jedná-li se o Evino alter ego nebo je její kamarádkou Zuzkou (část replik této postavy z předlohy přejímá) nebo jakýmsi odpovědníkem. Dost dobře není možné určit dobu, ve které se příběh odehrává. Nejvíce nezodpovězených odpovědí vychází z rozdílů v kostýmování a v hereckých prostředcích (od karikatury až po psychologii).

Divadlo Kámen Praha v čele s Petrem Macháčkem je známé svébytnou a nezaměnitelnou poetikou. V inscenaci **Opičí tlapa** vycházející z motivů povídky ***W.W. Jacobse*** se tentokrát pokusil o inscenační budování formy žánru hororu. Stereotypní a rytmizované opakování replik, tedy prostředek souborem běžně používaný, tematizuje rodinné stereotypy. Každý si mele své, navzájem se neposlouchají, nemají si co říct. Bratranec Kazimír rodině jako dar zanechává (pravděpodobně) kouzelnou opičí tlapu. Ta sice splní přání, ale něco za něco: peníze na splacení půjčky výměnou za život syna. A v tuto chvíli se dostáváme k jádru věci: život se obrací naruby (herci obracejí halenky a košile a pomazávají se popelem). Tragédie vyplývá z naší neznalosti sebe sama, důsledků našeho jednání a vede nás nakonec k otázce, zda je náprava možná.

Představení hry ***Václava Klapky*** **Obři dona Quijota** a situace, kdy Don Quijot se Sancho Panzou zachránili zloděje, naladilo na očekávání situací příštích. Toto očekávání ale **DK Jirásek Česká Lípa** nenaplnil. Pro inscenaci je charakteristický didaktický tón, výkřiky, sdělování myšlenek a stavů, co je dobro a co je zlo… To vše se odehrává ve scéně, která sice umožňuje jednoduché proměny, ale svou barevností – ve spojitosti s poněkud didaktickým vyprávěním a se zvolenou hudbou – evokuje spíše pohádku než nečernobílé hlubší poselství. Postavení inscenace na tezi je zřejmě záměrem. S výjimkou jmenované situace a situace, kdy je Juan

DS Právě začínáme Praha – Horní Počernice / Saulius Šaltjanis: Jáson. Foto: Milan Strotzer.

Divadlo Kámen Praha / Petr Macháček: Opičí tlapa. Foto: Milan Strotzer.

donucen podepsat se pod osud někoho jiného (jedná pod tlakem), už posloucháme jen popisy stavů a jednání. Jednotlivé postavy nemají v podstatě co hrát a konečná obět Quijota působí naivně. Ale i na tezi lze představení postavit, pokud si ovšem herci navzájem naslouchají a pokud divák cítí, že sdělované tezi věří.

Divadýlko na dlani z **Mladé Boleslavi** navázalo na pokusy a snahy, které se v českém divadle objevují od šedesátých let: jiný pohled na postavu Hamleta a události kolem něj. Hra **Pít, či nepít aneb Oč tu vlastně běží** se odehrává, jak píše soubor v programu, souběžně s dějem Shakespearovy hry, chce provokovat a vtáhnout do ní diváka s důrazem na možnost „a co když to bylo jinak?". Libreto – textová předloha ***Petra Matouška a spol.*** v sobě nese poctivou záruku takového vyznění inscenace. Ta je založena na principu hry, což koneckonců naznačuje už úvodní vstup strážných a jejich vybavení – cedník a sběračka místo přilby, zbraně z hrábí a motyky, i jejich jednání v úvodní situaci. Ale tato hra není v celém představení důsledná. Jako kdyby nebylo rozhodnuto, zda má být parafrází Hamleta nebo estrádou.

Divadlo NABOSO Boskovice / Gabriela Preissová: Gazdina roba. Foto: Ivo Mičkal.

Petr Haken se nechal inspirovat hrou Tři sestry ***Antona Pavloviče Čechova*** a pod stejným názvem svou adaptaci uvedl s **Turnovským divadelním studiem A. Marka**. Zachovává sice základní strukturu Čechovovy předlohy a některá její dějová fakta, ale třemi sestrami jsou v tomto případě Ivan, Michail a Oleg. Přenesení děje z ženského do mužského principu by mělo divákovi přinést nové informace v pohledu na základní téma hry, což se ale bohužel v nestalo.

Typickým zástupcem interpretačního proudu divadla na letošním Divadelním Děčíně byl ***Čechovův*** **Strýček Váňa Náchodské divadelní scény.** Na amatérském jevišti nebývají Čechovovy hry právě frekventované, protože jistě není snadné je inscenovat. Náchodskému souboru slouží ke cti, že se o to pokusil. V tomto svém snažení ale zůstal kdesi uprostřed cesty.

Hlavním tématem hry ***Marie Jones*** **Plný kapsy šutrů DS Amadis** z **Brna** jsou lidské sny – na jedné straně sny skutečné vycházející z reality a na druhé straně sny falešné, které nám jsou podsouvány a manipulují s námi, což je v tomto případě svět filmařského prostředí. Všechny postavy jsou odehrány dvěma herci, kteří nejdříve představují kamarády z komparsu, Charlieho a Jakea, a posléze všechny ostatní postavy. Děje se tak klipovým způsobem a střihy, postavy se mění jen znakem. Řád proměn postav je někde narušen tím, že se neděje před námi, ale herec odchází do portálu. Přestože některé proměny se dějí více v rovině vnějších prostředků než zevnitř postavy (v tomto směru se více daří Josefu Širhalovi), je inscenace této rozhodně ne snadné předlohy oceněníhodná.

Hra **Šťastná událost *Slawomira Mrožka*** patří k méně známým absurdním groteskám tohoto autora. V Děčíně ji uvedlo **Divadlo bez střechy Vyškov.** Soubor si byl vědom toho, jakou hru má před sebou a její realizaci měl racionálně vymyšlenou. Nicméně míra a rozdílnosti zvolených stylizací bránila ve sdělení absurdity příběhu v plné šíři i zábavnosti. V inscenaci ale vynikal Alois Kummer v roli Přibylce. Jeho vytvoření herecké postavy prozradilo bohatost prostředků, kterými herec disponuje. Tělesná mohutnost kontrastuje s citlivým zacházením s hereckými prostředky (pohyby rukou, chůze, mluva) a vytváří v inscenaci konkrétní existencionální obraz o dnešním člověku se všemi jeho paradoxy. Právě taková herecká poctivost k sobě i ke kolegům buduje skutečný prostor

Divadelní klub Jirásek Česká Lípa / Václav Klapka: Obři dona Quijota. Foto: Ivo Mičkal.

pro tvořivé bytí v inscenaci, neboť takto vybudovaná vědomá obsahovost postavy otevírá bohatší, dramatičtější možnosti inscenace než jen ty, které nalézá režisér.

Divadelní studio D 3 Karlovy Vary sáhlo po předloze rakouského dramatika ***Petera Turriniho*** nazvané **Nejbláznivější den.** Autor vychází z Beaumarchaisovy hry a až do čtvrtého jednání se v podstatě drží původní komediální předlohy. Od Figarova monologu mezi čtvrtým a pátým jednáním (s nímž si mimochodem inscenátoři nikdy nevěděli moc rady) se všechno mění v nečekanou tragédii – hrabě, který všechny vykořisťuje a zneužívá, je zabit a dochází k revoluci. Aby mohl závěrečný obrat v tragédii zafungovat v plné míře, musí být až do toho okamžiku inscenace zábavná, což se odvíjí od volby adekvátních výrazových prostředků. V případě Děčka se to tak úplně nepodařilo. V některých vnějších momentech jako kdyby odkazovali ke commedii dell´arte, jindy zase spíše k frašce. Divadelní studio D 3 spolu s režisérkou Annou Ratajskou sice vědělo, co nám chce sdělit, ale s tím, jakými prostředky tak učinit, se trochu minulo.

Náchodská divadelní scéna, o. s. / A.P. Čechov: Strýček Váňa. Foto: Milan Strotzer.

Bechyňský divadelní spolek Lužnice z **Bechyně** si vybral k nastudování hru ***Pavla Němce*** **Tak takhle to bylo aneb Život je jen náhoda**. Z inscenace však nebylo jasně patrné, o čem chtějí Bechyňští hrát. Pokud jen o tom, jak někdo za použití nečistých prostředků vybudoval kariéru a pak spadl zase dolů, nelze věřit tomu, že by se onen bezohledný kariérista nechal tak snadno zlikvidovat. Pokud by ovšem chtěli hrát o manipulaci (a předloha to nabízí) – tedy o tom, jak homelesák vytáhne někoho z hlediště a pak ho oškube, museli by volit poněkud jiné výrazové prostředky a nejspíše také jiný scénický prostor. Nutno dodat, že oba protagonisté by to jistě zvládli.

Divadýlko na dlani Mladá Boleslav / Petr Matoušek a spol.: Pít či nepít aneb Oč tu vlastně běží. Foto: Gabriela Vlková.

Turnovské divadelní studio A. Marek / A.P. Čechov, P. Haken: Tři sestry. Foto: Ivo Mičkal.

Nerovný boj s ***Calábkovou*** úpravou středověké burlesky **Zavraždění sv. Celestiny, kuplířky z města Salamanky** ***Fernanda de Rojas***, která je pouhou tezí, svedl **NaKopTyjátr Jihlava**. Kamenem úrazu předlohy je, že nenahlíží problém z více stran, vše je dáno, a tak vlastně není o čem hrát. Kytarista v úvodu sice naznačuje princip tzv. divadla na divadle, ale to se v Děčíně bohužel nekonalo.

Důležitým prvkem letos byla i přítomnost profesionálních herců a režisérů, jejichž výkony byly samozřejmě výjimečné, ale na poli přehlídky amatérského divadla je nebylo možné ocenit. Nejvíce profesionálů v čele s režisérem Petrem Haškem se podílelo na inscenaci Andromache. Poetiku Šumavského ochotnického spolku Prachatice zas dlouhodobě vytváří režisér Jaromír Hruška. Úspěch multimediální Malé mořské víly je především dílem dramaturga Petra Michálka. Inscenaci Jáson spolurežírovala herečka Saša Ptáčková, která ztvárnila i postavu Ruty Žarenasové. Herec Jan Kruba se objevil v Plných kapsách šutrů.

Profesionálním hercem je i Jiří Kraus, Taneční mistr v Tanečních hodinách pro pokročilé (***Václav Nývlt, Bohumil Hrabal***) **Rádobydivadla Klapý,** uzvaněný člověk, který i když neumí tančit, pořádá hodiny, aby se mohl vypovídat a ostatní byli nuceni ho poslouchat. Hrabalova novela, inspirována surrealismem, plyne v podstatě bez děje a je psána bez teček, tedy se vzpírá klasické dramatizaci, což bylo pravděpodobně důvodem k otázkám typu, proč ji soubor hraje a co nám chtěl sdělit? A chtěl nám vůbec něco sdělit nebo nás chtěl jen pobavit pábitelstvím lidiček a pohráváním si s asociacemi a se slovy? Nakonec proč ne? A nebo se snažil předestřít téma moci, manipulace, agresivity? Vždyť přece Taneční mistr manipuluje s účastníky kurzu. A oni se pak spojují, aby ho přemohli jeho vlastními prostředky,

a když ho ani svými historkami neumlčí, tak ho svážou a dají mu roubík. V děčínském představení nebylo mezi postavami cítit vzájemné pnutí, tudíž nebylo jasné, zda opravdu chtějí tančit nebo si jen povídat.

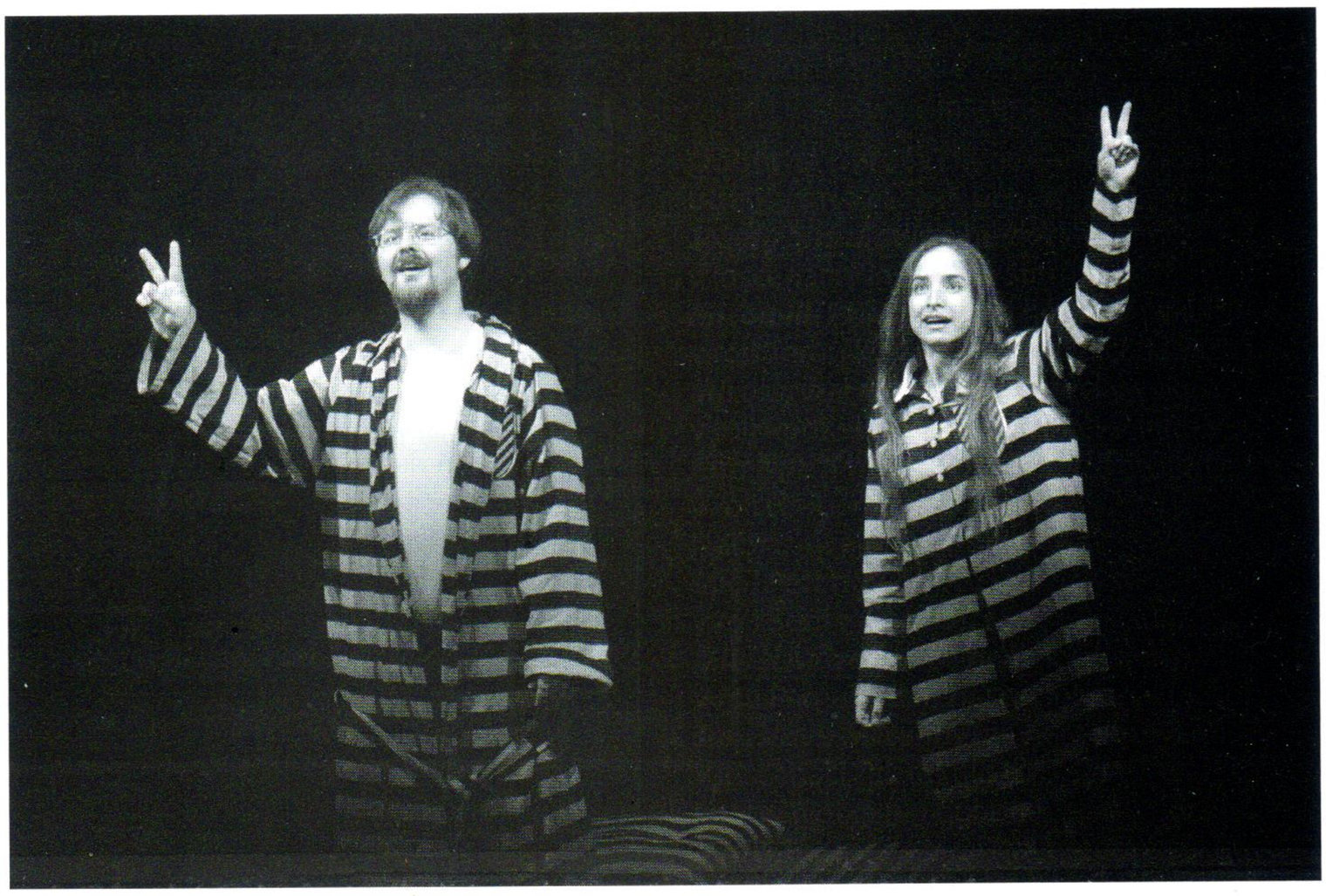
V přeneseném slova smyslu můžeme říci, že výsledek letošní celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla je svým způsobem konkrétním obrazem o jednom druhu amatérského divadla, který, pokud jako celek projde programovou radou Jiráskova Hronova, bude moci být představen vedle obrazů ostatních druhů a oblastí neprofesionální divadelní činnosti. Jak se tento konkrétní obraz bude jevit v kontextu ostatních, si musíme však počkat až po závěrečném ohňostroji, který ukončí letošní celostátní mezidruhový festival amatérského divadla Jiráskův Hronov 2009.

Odborná porota byla složena ze složek tradičně zastoupených při vzniku divadelní inscenace: herečka (Hana Franková-Hniličková), režisér (Milan Schejbal, Martin Vokoun, Rudolf Felzmann), scénografka (Kateřina Baranowska), dramaturg (Radvan Pácl) a pochopitelně ředitelka (Alena Exnerová) a tajemnice (Simona Bezoušková).

Na závěr zbývá jen reflexe existence energie. Z dvaceti inscenací šla energie různorodá, v některých případech příliš široká a někdy zase příliš úzká. Soubory přijížděly a hned zase odjížděly. Chvílemi tu zavanul smutek, že v hledišti nemohou sedět kolegové z jiných souborů. Přesto bylo pár hodin, kdy divadlo bylo obsazeno všemi, kteří vědí, co se sluší a patří, a hlavně si na to mohou udělat čas.

Na závěr patří poděkování všem účinkujícím, odborné porotě, organizátorům a pochopitelně divákům. A jestli... tak příští rok vás – nás tu máte zas. Zazvonil lodní zvonec a protentokrát je to otevřený konec.

Poznámka redakce: Více o Divadelním Děčíně 2009 na www.amaterskascena.cz.

Divadlo bez střechy Vyškov / Slawomir Mrożek: Šťastná událost. Foto: Ivo Mičkal.

AMADIS Brno / Marie Jones: Plný kapsy šutrů. Foto: Gabriela Vlková.

Výsledková listina celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Děčín 2009

Divadelní studio D 3 Karlovy Vary / Peter Turrini: Nejbláznivější den. Foto: Ivo Mičkal.

Odborná porota Divadelního Děčína 2009 udělila tato čestná uznání:

Josefu Širhalovi za herecký výkon v inscenaci Plný kapsy šutrů;

Michaele Přikrylové za herecký výkon v roli Veroniky v inscenaci Opičí tlapa;

Miroslavu Fuchsovi za herecký výkon v roli Podkolatova v inscenaci Ženitba;

Kateřině Kaiserové za herecký výkon v roli Hraběnky v inscenaci Nejbláznivější den;

Lucii Peterkové za herecký výkon v roli Soni v inscenaci Strýček Váňa;

Miloši Mazalovi za herecký výkon v roli Parnase Žarenase v inscenaci Jáson;

Jaroslavu Mrzenovi za herecký výkon v inscenaci Tak takhle to bylo aneb Život je jen náhoda;

Petře Znamenáčkové za herecký výkon v roli Šestnáctileté v inscenaci Taneční hodiny pro pokročilé;

Lee Koncerové za herecký výkon v roli Nathalie v inscenaci Benátky pod sněhem;

Rádobydivadlo Klapý / Bohumil Hrabal, Václav Nývlt: Taneční hodiny pro pokročilé. Foto: Ivo Mičkal.

Milanu Jančekovi za režii inscenace Benátky pod sněhem;
Divadlu SoLiTEAter za inscenaci Svou vlastní ženou;
Divadlu Geisslers Hofcomoedianten Kuks za inscenaci Andromache;
Městskému divadlu Děčín za inscenaci Malá mořská víla;
Divadlu SemTamFór Slavičín za inscenaci Benátky pod sněhem.

Odborná porota Divadelního Děčína 2009 doporučila do programu Jiráskova Hronova 2009 tyto inscenace bez uvedení pořadí:
Andromache
Divadla Geisslers Hofcomoedianten Kuks;
Společnost
Divadla Prkno Veverská Bítýška;
Malá mořská víla
Městského divadla Děčín;
Benátky pod sněhem
Divadla SemTamFór Slavičín.

Divadlu NABOSO Boskovice za dramaturgii inscenace Gazdina roba;
Petru Matouškovi a spol. za textovou předlohu k inscenaci Pít či nepít aneb Oč tu vlastně běží;
Stanislavu Bohadlovi za dramaturgii a transkripci v inscenaci Andromache;
Šumavskému ochotnickému spolku Prachatice za inscenaci Ženitba;
DS Právě začínáme Horní Počernice za inscenaci Jáson.

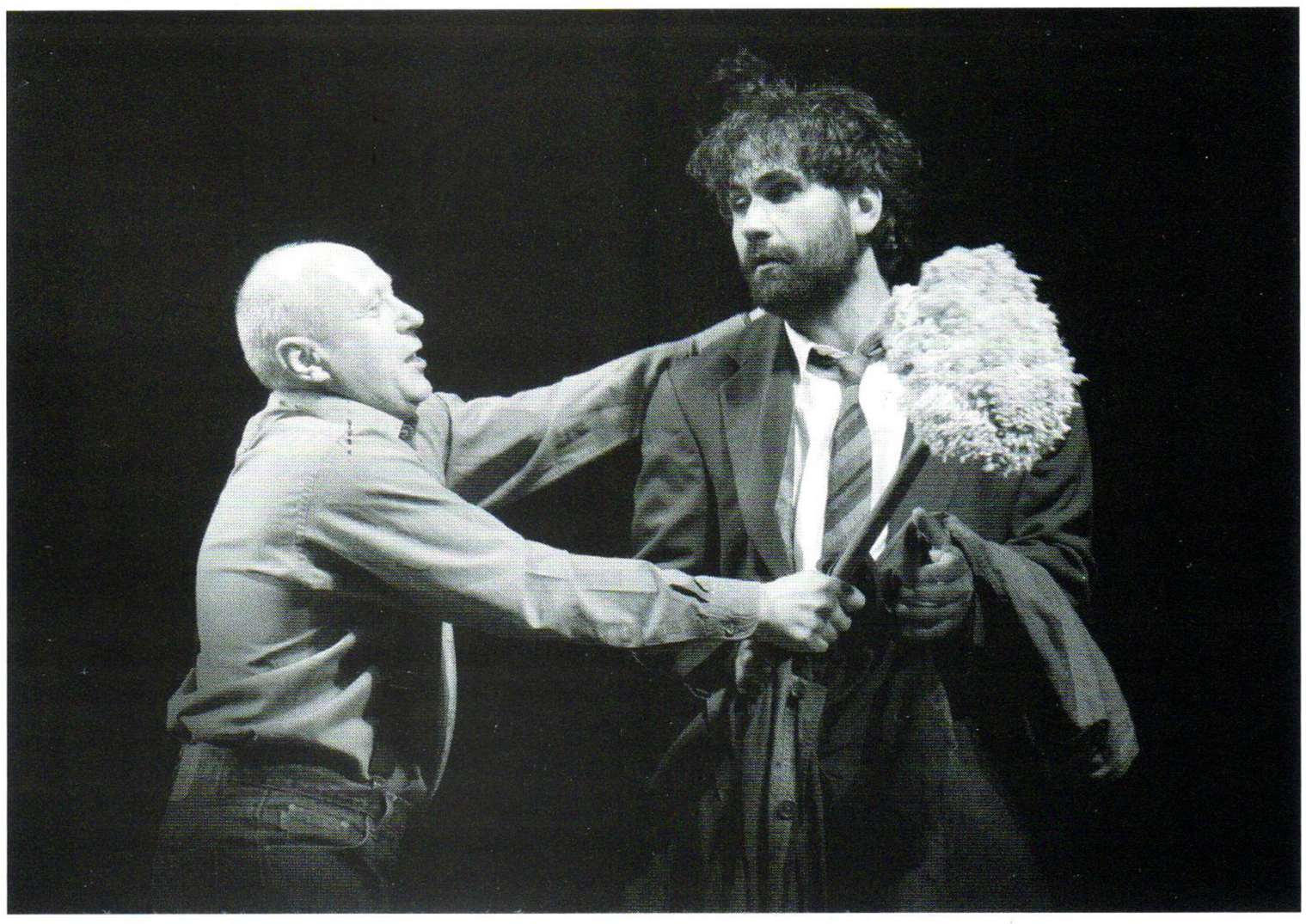

DS NaKop Tyjátr Jihlava / Fernando de Rojas, Milan Calábek: Zavraždění sv. Celestiny, kuplířky z města Salamanky. Foto: Milan Strotzer.

Odborná porota Divadelního Děčína 2009 nominovala do programu Jiráskova Hronova 2009 inscenaci:
Svou vlastní ženou
Divadla SoLiTEAter.

Odborná porota Divadelního Děčína 2009 udělila speciální čestné uznání:
Červenému balónku za sémanticky důslednou mizanscénu s vnitřním tvořivým impulzem.

Odborná porota Divadelního Děčína 2009 udělila tyto ceny:
Liboru Ulovcovi za herecký výkon v inscenaci Svou vlastní ženou;
Víťovi Jakubcovi za herecký výkon v inscenaci Společnost;
Jarce Vykoupilové za herecký výkon v inscenaci Společnost;
Evě Jakubcové za herecký výkon v inscenaci Společnost;
Hedvice Řezáčové za herecký výkon v roli Víly v inscenaci Malá mořská víla;
Aloisi Kummerovi za herecký výkon v roli Přibylce v inscenaci Šťastná událost;
Pavlu Vašíčkovi za režii inscenace Společnost;
Ivanu Vohrnovi za hudbu v inscenaci Opičí tlapa;
Janě Stejskalové za scénu a kostýmy v inscenaci Malá mořská víla;

BDS Lužnice Bechyně / Pavel Němec: Tak takhle to bylo aneb Život je jen náhoda. Foto: Ivo Mičkal.

Subjektivní glosa inspirovaná DDdnes

Milan Strotzer

Už to zní jako fráze, když si budu pochvalovat, jak široké spektrum inscenací bylo k vidění na Divadelním Děčíně 2009, ale bylo tomu tak, zejména z hlediska rozmanitosti žánrové a barvitosti použitých stylů. Dokonce mi v tom spektru nevadil ani českotřebovský Chlestakov, i když bych tohoto nepříliš povedeného zástupce hudebního divadla lehce oželel a uvítal na jeho místě např. mimořádně zdařilou commedii dell´arte, Krále jelenem souboru z Lázní Toušeň, která se do Děčína nedostala.

Tuto glosu nepíši jen pro oslavu děčínské divadelní palety co do žánrů a stylů, ale proto, že mne zaujala různorodost jiného druhu. Vedle ponorů do světa jedinců, osobnostních témat, problémů v partnerských vztazích atp. se objevilo několik výrazných pokusů reflektovat aktuální realitu společenskou, ba i politickou. Dělo se tak pro mne nejvýrazněji v Obrech dona Quijota Václava Klapky a českolipského souboru, v Mrožkově absurdní grotesce Šťastná událost Divadla bez střechy z Vyškova, v Hrabalových-Nývltových Tanečních hodinách pro pokročilé v provedení Rádobydivadla Klapý a konečně, byť z jiného úhlu pohledu, v inscenaci hry S. Šaltjanise Jáson, kterou uvedl v české premiéře soubor Právě začínáme z Horních Počernic. V těchto případech se vpravdě ťalo do živého. Nemyslím si, oproti jiným, že politikum na divadle nemá co pohledávat. Přicházejí období, kdy se na divadelní scénu vloudí, ať chceme nebo ne. Myslím, že takový čas nastal. A tak jsem chtěl zveřejnit svůj subjektivní vjem z úcty k práci výše zmíněných a podtrhnout to, že se ve všech případech stalo na půdě renomovaných souborů – tvůrců, u nichž nejde o náhodné či pragmatické volby titulů k inscenování, nýbrž o cílevědomé usilování vyslovit se divadlem k tomu, co je zlobí, trápí, štve...

Je mi líto, že nic z toho nemáme možnost uvidět v hlavím programu Jiráskova Hronova, neboť žádná z těchto inscenací nedošla potřebného doporučení děčínské poroty. Vnímám to jako nesporný omezující faktor pro utváření programu hronovského festivalu. Rád bych totiž užil úvodní frázi této glosy i po letošním Hronově. Nic nesoudím, co bylo dobře nebo špatně, vyjeví čas. Tuším jen, že poděbradský FEMAD letos po mnoha letech znovu ponese oprávněný podtitulek Salon odmítnutých.

Jeden celý a dvě poloviny dne v Písku

Jan Císař

Ten poněkud nejasný název tohoto článku určil způsob, jímž se – možná náhodou, možná důmyslností sestavovatelů programu – v čase obsahově uspořádal repertoár Šrámkova Písku 2009.

První polovina (pátek 29. května, podvečer a večer): BEZE SLOV

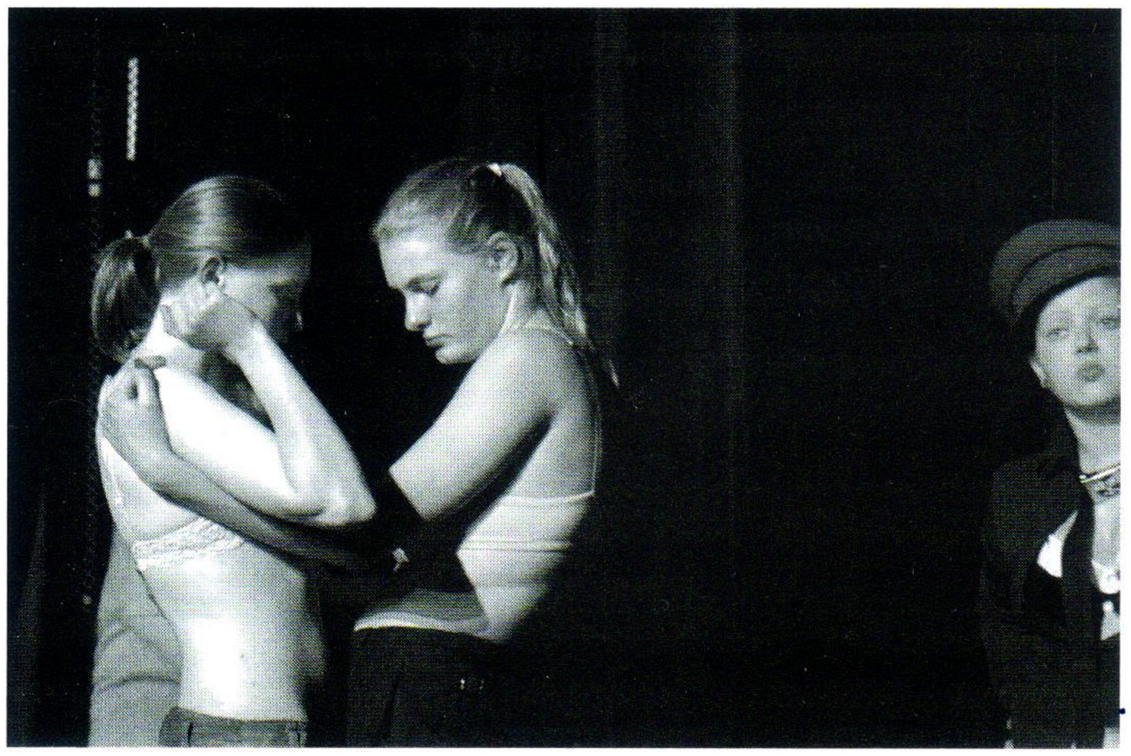
Počítal jsem se členy lektorského týmu, kolik slov zaznělo v prvních třech představeních této páteční poloviny. Dopracovali jsme se čísla 8 – slovy osm. A to šlo pouze o citoslovce, maximálně povely. Začalo to představením s názvem **Narozeniny**, které zahrál **Theatr Ludem** z **Ostravy**. Nazval jsem je pro sebe „mimovaným divadlem" opíraje se o výklad Otakara Zicha z jeho Estetiky dramatického umění, kde píše o mimice jako „hře tělesné", spočívající na „zrakových vjemech, do nichž počítáme chování a činy". Ty tři herečky, které takto „mimují", jsou nápadité, plastické, temperamentní, vtipné, dynamické; upoutají, zaujmou. A tak se díky jim řítí proud bizarních, pitoreskních akcí a minisituací, jež předvádějí přípravu narozeninových oslav a potom samu oslavu jedné z postav. Hlas, řeč se tu ozvou ovšem také. Mluví se však „svojštinou", která intonacemi a zvukovou podobou hlasu posiluje a zvětšuje tu bláznivou polohu celého představení. V jistém okamžiku se ovšem tenhle dravý proud ztřeštěných nesmyslností stává monotónním. Mělo by se stát něco, co by přineslo nějaký zvrat, nějaké překvapení; dokonce snad téma, které by odůvodnilo, proč se to všechno děje. Vysvětlení nabídnuté na konci, že se to všechno odehrává v blázinci, je nouzové a nedostačující. Zajímavé a přitažlivé jsou jednotlivé výjevy svým šťavnatým a sytým herectvím; zdůvodnění celku těchto Narozenin si lze odpustit.

THeatr Ludem Ostrava / Narozeniny. Foto: Milan Strotzer.

Představení souboru **Kohen Kopřivnice** s názvem **Kohen Market** jsem si nazval „vizuálně tanečním technologickým" divadlem. Pojmem „technologický" rozumím projekční sekvence, které realizují prostředí velkého supermarketu a k tomu ještě svými „vizuálními obrazy" dokážou vyprávět příběh líčící osud dívky, jež nastoupí do toho supermarketu jako pokladní a postupně se stane odlidštěným šroubkem v dokonale běžícím mechanismu. Pokud to někomu připomene Chaplinovu Moderní dobu, pak se nebude mýlit. Ta podobnost vzniká tím, že tenhle příběh lineárně, přímočaře sděluje především technologie, zatímco „zpodobení" ústřední postavy uskutečňované tanečně-pohybově je „herecky" velmi jednoduché. Neukazuje nic jiného než to, že se dívka stává součástí onoho mechanismu. Což se mimochodem dá od první chvíle předpokládat. Soubor si nepochybně pro toto představení vymyslel formu, v níž vizuální obraznost technologie má přitažlivou podobu, která dokáže diváka přitáhnout a zaujmout. Ale tanečně-pohybové herecké rozvinutí lidského osudu za ní příliš zaostává; je vedle ní chudé, až schématické.

Tohle platí ještě více pro představení **Proč to nezkusit? Divadla DDM – SMRŠŤ** z **Kopřivnice**. Téma má aktuální a naléhavé: drogy. Jenže se prezentuje tak, že na jeviště

LSD Liberec / Protentokrát Mimo. Foto: Milan Strotzer.

Kohen Kopřivnice / Kohen Market. Foto: Milan Strotzer.

přijde postava, která rozhrne kabát, na jehož podšívce jsou připevněny drogy, „hlavní hrdina" ukáže na jeden ze sáčků a následuje taneční rej dívčí skupiny, který má zřejmě znázorňovat duševní stav hlavního hrdiny po požití drogy. Je to všechno strašně jednoduché, na konec je to opravdu klišé; navíc provedené nedokonale. V podstatě působilo jako snaživá, leč neumělá protidrogová agitka.

V posledním představení tohoto píseckého „půldne" se mluvilo. Duch **Libereckého Studentského Divadla** a jeho píseckého vystoupení nazvaného **Protentokrát Mimo** je mně sympatický. V rozhovoru pro písecký zpravodaj The S(r)andy Times přiznali členové souboru, že chtěli udělat divadlo úplně jinak než všichni ostatní, aby to bylo všemu a všem proti srsti. Tahle „antidivadelní" provokace ze všeho na jevišti vyzařuje; jako by se nemělo hrát divadlo, jako by se nemělo nic podařit. Je to nepochybně zárodek zajímavé komunikace s diváky. Jenže v Písku to vypadalo tak, že i ten zárodek je omylem. Provokace se měnila ve zmatek a rozpaky. Ale snad čas a zkušenosti dokážou převést tu sympatickou divadelní „protienergii" ve tvar, jenž divákovi záměrně vnutí – jak si soubor přeje – pocit trapného nedorozumění v rovině cílevědomého výsledku a nikoliv nezáměrně z pocitu, že to na jevišti nejde, že je všechno pro chaotičnost skoro na rozpadnutí.

Celý den a noc (sobota 30. května): MEZI FIKCÍ A REALITOU

Divadlo Vysokozdvižného Soumara z **Opavy** se uprostřed toho sobotního dlouhého divadelního maratonu představilo autorským divadlem nazvaným **Hra**. Jeho jádro tvoří hra – podivuhodná, záhadná, s pravidly, která zůstanou divákům neznámá. Ta hra se provádí nejrůznějšími prostředky: od karet přes šachové titulky, pinpongové a badmintonové pálky (i míček) až k papírkům s napsanými příkazy, co mají tři hráči – plejeři – vykonat. Ta hra je ovšem také rituál. Začíná v přesný čas, jejž je třeba bezpodmínečně dodržet, a jakmile vypukne, pak se rituál promění ve svět fikce, do něhož vstupuje jakási mytologická postava Strážce Hry, jenž dbá na to, aby absurdní a sofistikovaná pravidla fiktivního světa hry byla důsledně dodržena. Sami tvůrci tohoto díla píší o „transcendentální variantě Malého bílého psíka", což je zřejmě název kolektivu, jenž text ***Jiřího Karena*** přivedl na jeviště. Jak praví programová brožura ŠP: režii měl Malý bílý psík. Všechno, co je o souboru a tomto představení v brožuře napsáno, lze brát tak trochu jako mystifikaci. Ale: závěr Hry je smrtelně vážný, nemilosrdný. Všichni tři její aktéři zásahem Strážce Hry umírají; fiktivní vymyšlený svět se stal vládcem světa skutečného a jeho absurdnost si podrobila životy hráčů. Tento scénický tvar, v němž se fikce stane realitou, dovoluje na jevišti všechno. Představení to využívá, vzniká rozmanitá všehochuť, která bohatí, ale je scénicky nezvládnutá. Prolnutí fikce a skutečnosti, absurdnost situace, jež se pohybuje mezi směšností a krvavou vážností, mezi výstupy jen improvizačně nahozenými a herci nanášenými křiklavou barvou a jakousi děsivou osudovou otázkou o silách, jež člověk pro své potěšení vyvolá v život a které jej zničí, je ale nesporně příležitostí překonat běžné konvence divadla.

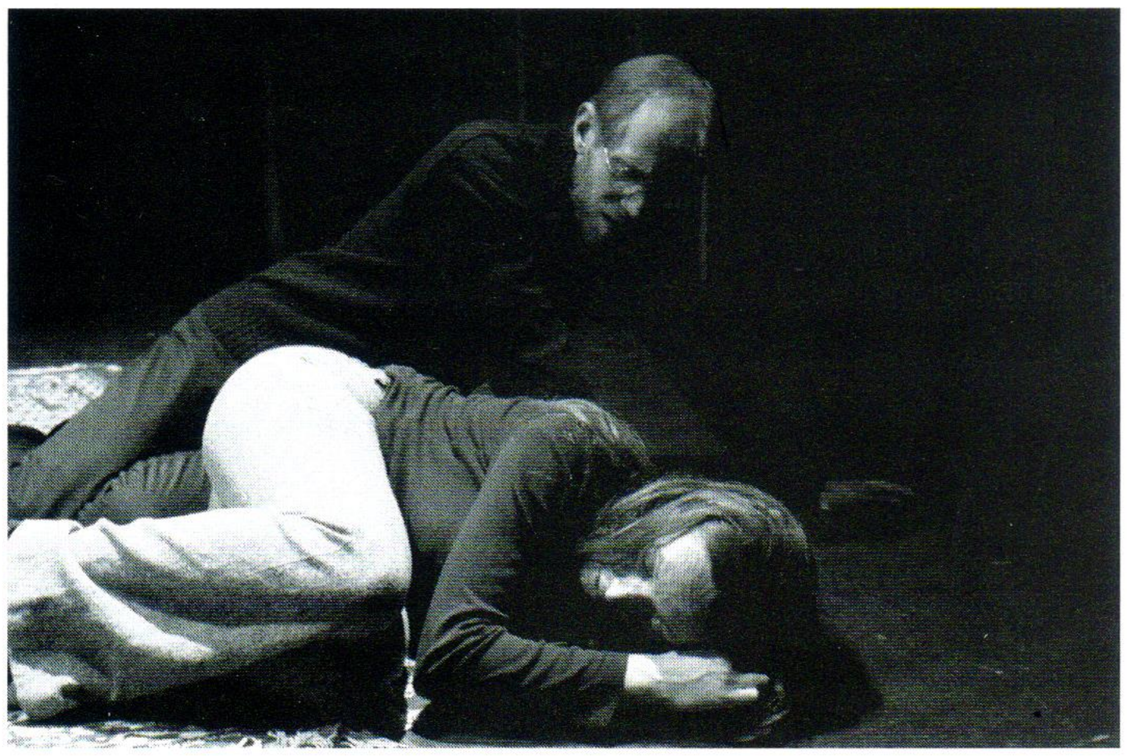
J.S.T.E. ARTYŽOK a DRED Náchod je v oblasti rituálu zakotven. I tentokrát přijel do Písku s představením, jehož název **Dekalog: Kamtenpláč (adondellanto)** svědčí o tom, že jde o další díl cyklu, který čerpá z křesťanského rituálu. Využívá jeho schopnosti dotýkat se normativní normality, spočívající na kánonu pevných hodnot určité pospolitosti a zároveň „scéničnosti", která v tomto vztahu vyplývá ze vzorců prožívání skutečnosti, které rituál uvolňuje. V těch dílech dekalogu, jež jsem doposud měl možnost vidět, tato rituální „scéničnost" jako výzva ke společnému aktivnímu sdílení normálních norem křesťanského typu převažovala; byla základním zdrojem „divadelní scéničnosti". Na ŠP 2009 tato poloha nefungovala; nebylo to ani divadlo, ani rituál. Zvolený námět zřejmě vyžadoval, aby byl vskutku scénickými divadelními prostředky vyprávěn příběh dvou

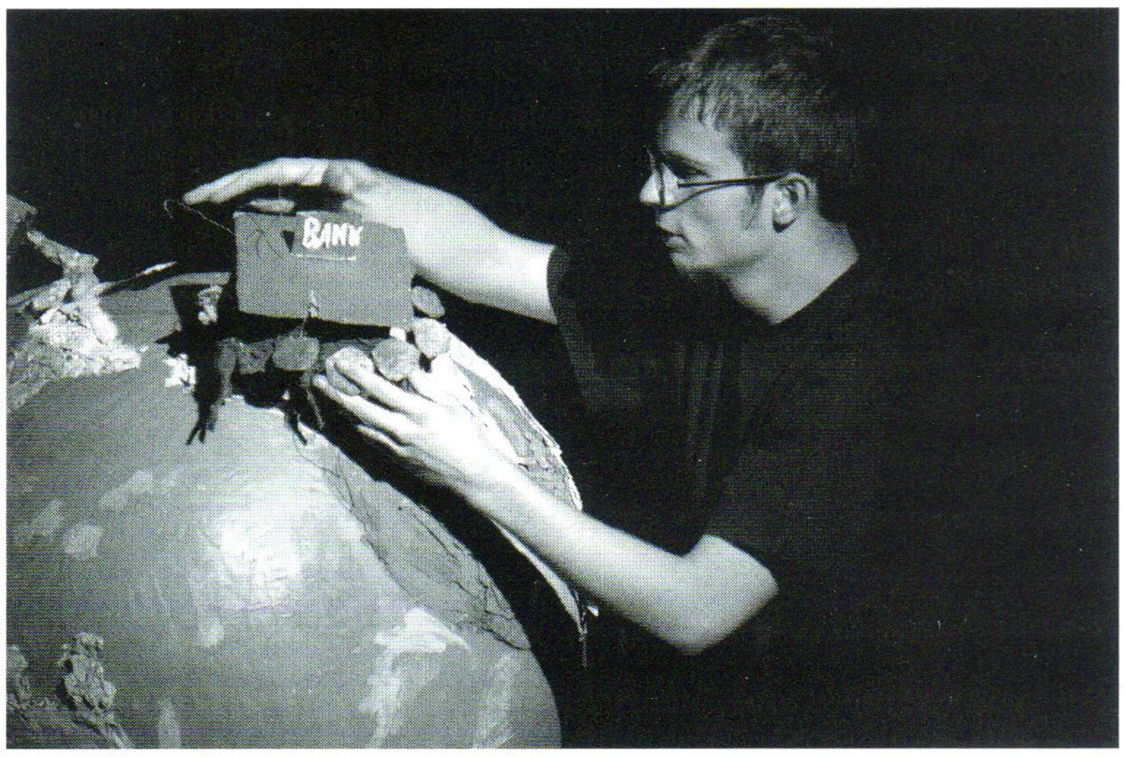
Divadlo Vysokozdvižného Soumara Opava / Jiří Karen: Hra. Foto: Milan Strotzer.

J.S.T.E ARTYŽOK a DRED Náchod / Dekalog: Kamtenpláč (adondellanto). Foto: Milan Strotzer.

Antonín D. S. Praha / Martin J. Švejda: Žena. Říkejte mi žena (one-woman show). Foto: Milan Strotzer.

Někdo ZUŠ Jaroměř: Ve dvě na hruškách II. Foto: Milan Strotzer.

světců; divadlo mělo převládnout nad rituálem. Takto nefungovalo jedno ani druhé. Fikce nenahlédla skutečnost a skutečnost se neprojevila skrze fikci.

Pohádka je potom přímo prototypem prolínaní fikce a skutečnosti. Nadpřirozené a zázračné je pro ni přirozenou součástí skutečného světa, jejž v tomto spojení poměřuje v rozměrech obecných elementárních životních pravd a etických hodnot, zejména v konfliktu dobra a zla. Loutkové divadlo předmětností svého materiálu a jeho ohromnou proměnlivostí je na tomto poli doma. **Někdo** – tak se jmenuje **dvoučlenný souboru jednoho herce** ze **ZUŠ F.A. Šporka v Jaroměři**, za jehož činností nestojí samozřejmě nikdo jiný než Jarka Holasová – to dotvrzuje inscenací **Ve dvě na hruškách II.** Tvrdí o ní – dosti přiléhavě – že na této bázi „boří hranice mezi fyzičnem a metafyzičnem". Námětem je jeden ze známých „putujících pohádkových motivů" o smrti, která přelstěna lidmi nemůže plnit svou funkci, a proto se přestalo umírat. Tento motiv je ovšem touto inscenací zpracován v globálních souvislostech, neboť všechno se děje na velkém modelu zeměkoule – včetně té lidské aktivity, která globus doslova svými produkty zaplaví. Tak se zrodí na pohádkové fikci nápaditě, vtipně, půvabně téma tohoto našeho světa, jejž lidé uvedli v nepořádek a jemuž vezmou jeho přirozený řád.

Představení **pražského Kunsthausu**, jehož činnost stojí na základech psychoterapetických, se rozkročilo mezi vyprávění příběhu textu ***Tankreda Dorsta*** **Fernando Krapp mi napsal dopis** a četné svébytné akce hereckého kolektivu, které vedle toho staví nejrůznější vizuální obrazy; někdy výrazně symbolického rázu, jindy naprosto konkrétní, ostře reálné. Simultánní, synchronní provádění těchto dvou rovin nerealizuje drtivou většinou společný význam; každá z nich si zachovává svou nezávislost, odkazuje ke svému osobitému smyslu. Do popředí se tak dostává symbolická poloha imaginace ve své tvůrčí, kreativní podobě. Jako by si „aktéři" této činnosti – slovo aktér tu označuje nejenom herce, ale také, a zřejmě hlavně, kreativní účast každého na tvorbě fiktivního světa – z mnoha pohledů a každým okamžikem znovu a znovu ověřovali své chápání pojmu láska, jež se pro ně v představení stala hodnotou nejvyšší.

Dvě sobotní představení nabídla divákům především skutečný svět. V největší míře a velmi překvapivě soubor **LÁHOR/Soundsystem** – „all-stars-band" ctitelů a vyznavačů improvizace. Tentokrát „píšou" svou improvizací příběh členů bývalé nonkonformní skupiny, která se po Listopadu 1989 projevovala svobodomyslně až anarchisticky, jež ale působením současného stavu společnosti koroduje. Námět i téma jsou nosné a zajímavé. A „all-stars-band" improvizátorů se soustředěně a ukázněně snaží odehrát všechny události a situace tak, aby se tento problém zřetelně vyjevil. Ale improvizace jako projev spontánní imaginace, která jevištěm vstupuje do právě objevených a právě stvořených nečekaných fiktivních světů, je proto minimální; vlastně existuje jen ve slovním projevu, není jí ani dovoleno stvořit svobodně a plně jednání v prostoru.

Tato „krize angažovaných třicátníků" má ledacos společného s generálním tématem souboru **Antonín D. S.**, jenž svou „one-woman–show" **Žena. Říkejte mi žena** pokračuje v mapování dnešního života určité vrstvy současných třicátníků až čtyřicátníků. Obě předešlé inscenace zaměřené na tento problém se vyznačovaly nemilosrdným černým humorem, jemuž nechyběl sarkasmus. Tato „one-woman-show" je tentokráte – jak jasně sděluje název – věnována problematice ženské a ani jí nechybí v textu nekompromisní a věcná ironie. Leč v realizaci na jevišti ustupuje lyrice. Tím se rozmazává poetika souboru, která dovolovala v předešlých inscenacích otevřeně odkrývat a sdělovat jádro problému a přetvářet je v model, který obnažoval životní skutečnost, aby ji nečekaně prosvítil divadelní fikcí.

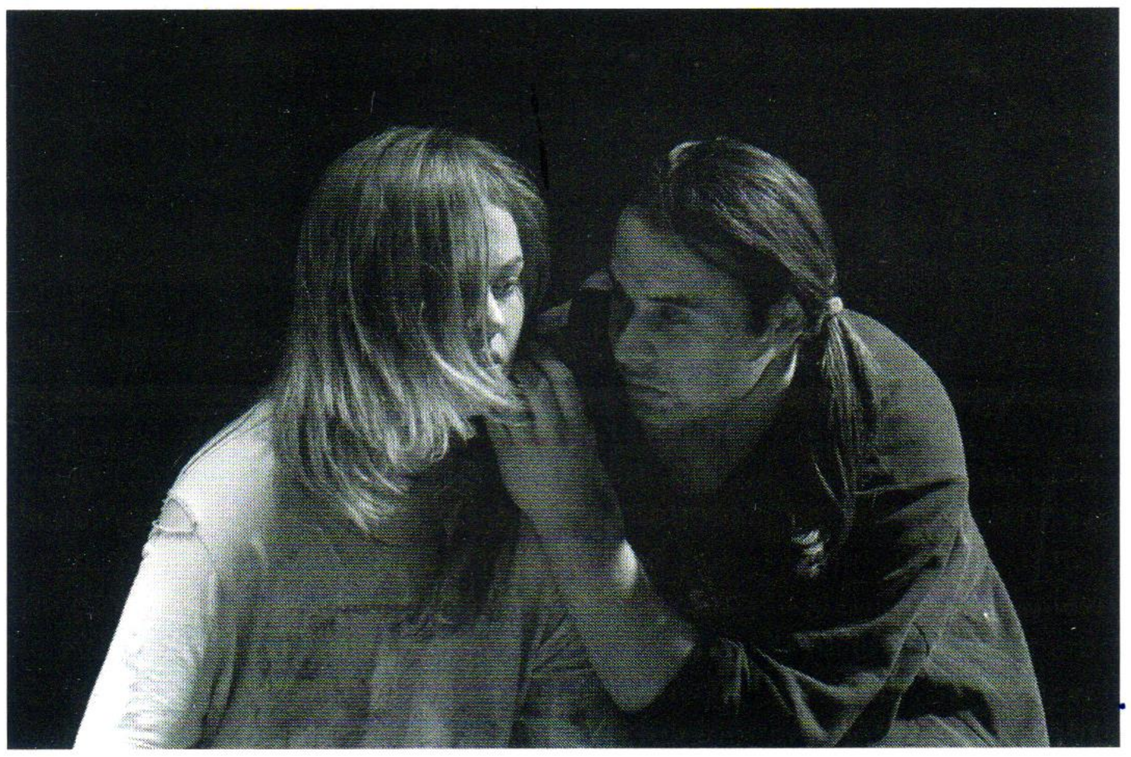
A tak scénický tvar fungující a existující mezi skutečností a fikcí uskutečnil důsledně,

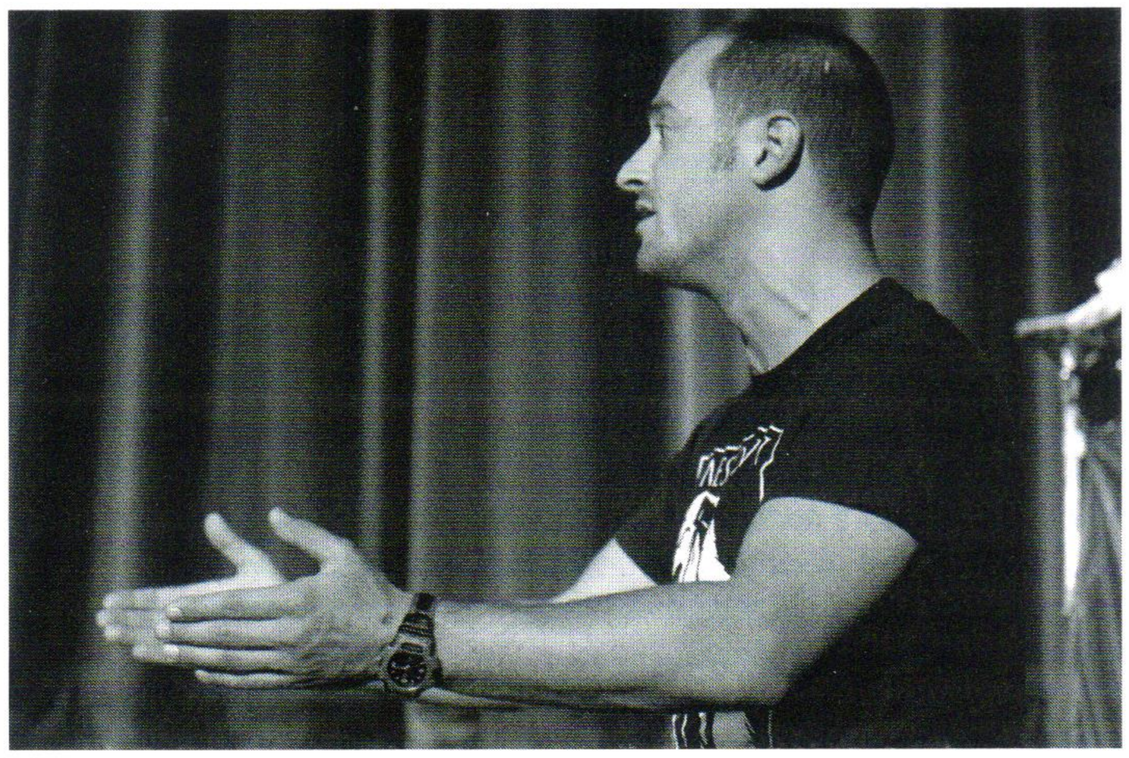
Divadlo Kámen Praha / Petr Macháček: Zvěstování Bohunce. Foto: Milan Strotzer.

PS Cyranovy boty Brno / Větve téhož stromu. Foto: Milan Strotzer.

DS SNOOP Opatovice nad Labem / Biljana Srbljanovic: Rodinné příběhy. Foto: Milan Strotzer.

LÁHOR/Soundsystem / Diskrétní den. Foto: Milan Strotzer.

a předvedl tak jeho možnosti, ***Petr Macháček*** ve svém **Zvěstování Bohunce**, s nímž do Písku přijelo **pražské Divadlo Kámen**. Macháček uplatnil všechny dlouholeté vyzkoušené a prověřené prvky svého minimalismu, jež abstrahuje životní stereotypy a konvence a krůček za krůčkem buduje jejich scénický obraz jako výraz opakující se únavnosti sociálního bytí. Už v Žábách ovšem vsunul do této „sociální abstrakce" fiktivní motiv racionálně nevysvětlitelný, iritující svou neuvěřitelností. Konání a bytí lidí se vyjevovalo – a chcete-li i zhodnocovalo – přes tuto neuvěřitelnost. Ve Zvěstování Bohunce postoupil v tomto směru Macháček dál. Jak už ukazuje sám pojem zvěstování, jde o neobyčejné, slavnostní ohlášení, které přesahuje všední zkušenost člověka a je znamením čehosi naprosto mimořádného, co ani není z tohoto světa. Koneckonců – ten pojem se používá především pro záležitosti náboženské: zvěstováno je evangelium, v katolické církvi existuje svátek Zvěstování Páně. A tak „prosté normální dívce" Bohunce se dostane hned trojího zvěstování: je jí nabídnut naprosto nový model mobilního telefonu, kameník jí ohlásí, že udělal „pěknej kámen", jenž jí věnuje a dá do bytu, a konečně Anděla, „bílá a dost dokonalá" jí zvěstuje, že se jí za dvanáct měsíců narodí dcera a Bohunka se má rozhodnout, jak se bude jmenovat. A tak se ta „prostá, normální dívka", kterou nám inscenace předvádí přesně v minimalismem abstrahované rovině jejího „reálného sociálního světa" domova a kanceláře, ocitne uprostřed nepochopitelných, zázračných fiktivních událostí, které nečekaně ovlivňují její život až k osvobozujícímu závěru, neboť ve zvěstování je také zážitek, jenž přináší harmonii z poznání něčeho velkého, radostného, byť neuchopitelného, nevyjádřitelného. Velkolepá událost „zvěstování" proměňuje únavnost životních stereotypů a uskutečňuje fiktivní svět nekonečných možností. O tom svědčí dva další komponenty této inscenace: gorila a hudba, která zní živě z klavíru, jenž je umístěn v pozadí na jeviště. Chápu tuto hudbu i gorilu jako opakování jistých stavebních – a mohli bychom říci i motivicko-tematických – principů, z nichž roste fikce. Ostatně: všechny prvky, jimiž Macháček dosahoval a dosahuje oné abstrakce sociálního bytí, jsou vlastně provedením rétorické figury klimaxu jako opakování spojení a výrazů blízkého významu vyjadřujících stupňování a zesilování. A tak se na závěr všech situací inscenace objevuje gorila, zprvu jen pasivně stojící, ale čím více událostí spějí k onomu radostnému konci, tím aktivněji se svou aktivitou stává zhmotněním, zpodobením, prezentováním, ukázáním duchovního rozměru fikce. A hudba uplatňuje totéž: stupňuje očekávání, napětí, stává se spolutvůrcem kompozice tím, že zvyšuje naléhavě a trvale přítomnost neznámého, ale přitažlivého fiktivního světa.

Kunsthaus Praha / Tankred Dorst: Fernando Krapp mi napsal dopis. Foto: Milan Strotzer.

Poslední polovina (neděle 31. května dopoledne): ČISTÉ DRUHY DIVADLA

Celý nedělní den svým kmitáním mezi fiktivním a reálným světem asi nejspíše naplňoval označení Šrámkova Písku jako celostátní přehlídky experimentujícího divadla, neboť touto polohou nějak, v nějaké míře a menší či větší kvalitě chtě nechtě překonával ustálené normy a konvence druhů divadla. Vystoupily v něm **Cyranovy boty** z **Brna** s představením **Větve téhož stromu**. Jistě je to představení s kultivovanou lyrizující taneční složkou – skoro by se dalo mluvit o taneční recitaci – a složkou hudební mířící do poloh výrazně dramatických. A zajisté i neobvyklé, pokud jde o tuto formu i takový druh divadla v amatérském divadle. Ale neobvyklost tohoto rázu rozhodně nezakládá povahu experimentu. Což platí i o inscenaci **Rodinných příběhů DS SNOOP Opatovice nad Labem**. Nepochybně si zaslouží ocenění volba tohoto náročného mnohovrstevnatého textu, který se rozhodně vymyká běžným „provozním" záměrům. A soubor se s ním rve poctivě, byť na tu složitost mnohovrstevnatosti nestačí. Ale v zásadě je to „klasická" činohra, již pod označení experimentu nelze zahrnout. Což se také dá chápat jako příspěvek do diskuze o tom, co je experimentující divadlo, která probíhala na stránkách tohoto časopisu.

Poznámka redakce: Více o Šrámkově Písku 2009 na www.amaterskascena.cz.

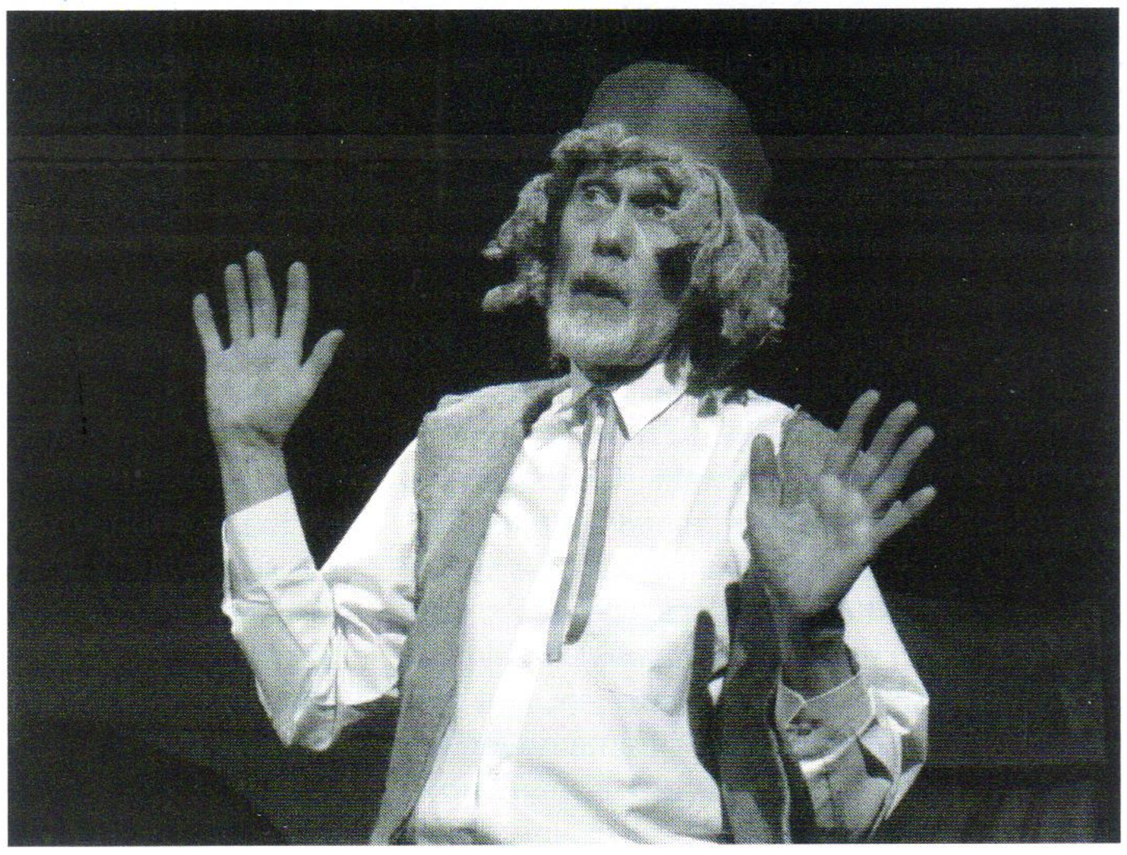
Kaznějovská osamělost

Rudolf Felzmann

Slunce nádherně zářilo o víkendu 25.–2 6. dubna, což nebylo zrovna ideální počasí pro divadlo, natož pro divadlo jednoho herce, které samo o sobě jako by osamělost účinkujícího na jevišti nespravedlivě vyvažovalo osamělými diváky v hledišti. Když jsme sestoupili do suterénu budovy Městského úřadu v Kaznějově, uvítal nás příjemný chládek bufetu i sálu divadelního klubu Šutr. Členové kaznějovského souboru Štace nás obklopili přívětivou péčí a krátce před sobotním polednem byla zahájena IX. národní přehlídka divadla jednoho herce, pořádaná Svazem českých divadelních ochotníků jako Memoriál Slávky Trčkové.

První se představil **Jiří Hlávka z Divadelního spolku Vojan Libice nad Cidlinou**. Protagonista si sám na motivy ***Cervantesova*** románu sestavil pásmo epizod a nazval je příznačně **Don Quijote de la... od nás**. Tato inscenace už prošla dvěma přehlídkami (Třešť a Sadská), dva z porotců ji znali a na stránkách AS jí byla věnována pozornost. Proto jen dodejme, že herecká práce se vyvíjí, takže představení vyznělo sympaticky, i když nedalo odpověď, nakolik se jedná o dramatický útvar, či zda nemá blíže k vyprávění s hereckými vstupy. Nejsilněji stále vyznívá průvodcovská role Cervantesova (ta zajišťuje myšlenkovou sdělnost!), zatímco scény rytíře Quijota a jeho sluhy Sancho Panzy mají spíše podobu solitérních monologů.

Broukovcovo Kamdivadlo z České Kamenice uvedlo hru **Konec světa**, jejímž autorem, režisérem i hercem je ***Jaroslav Střelka***. Jednoduchá, ale nápaditě pojednaná scéna z dvou stěn tvořených zavěšenými stránkami novin, časopisů i knih metaforicky umocňovala výpověď člověka, který je zahleděn do svých literárních ambicí natolik, až přestává vnímat realitu světa. Sebestředný muž, zahleděný do sebe sama a své pseudogeniality, si nechce připustit, že by měl hledat odpovědnější vztah k okolnímu světu, ačkoli sám od vnějšku požaduje jak pozornost, tak i obdiv. Nejsou-li jeho ambice naplněny, raději uvažuje o odchodu ze života, což považuje za konec světa. Trpká výpověď nepostrádá dávku sebeironie, ale citace vlastních veršů v kombinaci s úryvky z nejslavnějších básnických děl jako by více naznačovala pózu nepoměrně mladšího chlapce než životní zkušenost čtyřicátníka. Jaroslav Střelka má charizma přesvědčivosti, dokáže využít působivých metafor v manipulaci s rekvizitami (lepicí páskou se sám umlčí nebo ironicky zvažuje pytle na odpadky naplněné básnickou tvorbou i životní realitou atd.), jen poměrná myšlenková přímočarost vedoucí k předpokládanému konci oslabuje celkový dojem.

DS Vojan Libice nad Cidlinou – Jiří Hlávka / Jiří Hlávka na motivy Cervantesova románu: Don Quijote de la... od nás. Foto: Hana Šiková.

Jana Trojanová z Rabštejnské Lhoty u Chrudimi / Viktorie Hradská: Commedia finita. Foto: Zdeněk Uhlíř.

Večerní sobotní představení patřilo hostu přehlídky. **Libor Ulovec** ze souboru **SoLiTEAter Praha** uvedl monodrama ***Douga Wrighta*** **Svou vlastní ženou**. Dvouhodinové představení s hlavní postavou proslulého německého transvestity, jehož příběh doplňuje řada dalších postav, je napínavou i dušezpytnou zpovědí o křivolaké cestě od nacismu ke komunismu. Inscenace postoupila z pražské oblastní přehlídky na Divadelní Děčín, takže její hodnocení přenechme národní porotě.

Nedělní dopoledne přineslo osvědčený monodramatický text z pera ***Viktorie Hradské***. **Commedia finita** je sestavena ze čtyř monologů různých žen, jež se dotkly života slavné pěvkyně Emy Destinnové. **Jana Trojanová z Rabštejnské Lhoty u Chrudimi** našla oporu v citlivé režii a poučené dramaturgii Renaty Klečkové. Vypuštěním řady detailů z líčení životopisu pěvkyně se předloha nejen zkrátila, ale herečce to umožňovalo koncentraci spíše na vnitřní charakter oněch čtyř rozdílných vypravěček, než aby podávala ucelenější životopisná data. Ocenili jsme především citlivé odlišení čtyř typů žen, a to nejen ve vnější charakteristice, ale především v poloze vztahu té které ženy ke geniální umělkyni. Od závisti přes nepochopení až k pohrdání a krutosti. Dramatičnost prozaické předlohy zvyšovalo přesné vystižení „národní povahy", jež nesnáší přečnívající osobnosti. Herečka neodsuzuje své postavy, ale jako by se pokoušela obhájit jejich právo názoru, což vytváří myšlenkový dialog mezi herečkou a publikem. Inscenace má úměrný časový rozsah, sporné je pouze použití projekce úryvků z výpravného filmového životopisu Destinnové. Možná by lépe posloužila citace původních nahrávek pěvkyně a střídmější obrazový doprovod v prolínání s jednotlivými monology.

Monodrama v tomto čase asi není tou zaručenou parketou na amatérském jevišti, viděli jsme hodnotné výkony, ale dnešní publikum si zřejmě žádá výpravnější a zábavnější produkce. Herce, kteří zvolí tuto cestu, bude – bohužel – zřejmě provázet větší osamělost, než kdyby skotačili v bulváru.

Pohárek SČDO – národní kolo soutěže divadelních monologů a dialogů

Ladislav Vrchovský

Ve dnech 18.–19. dubna 2009 proběhla ve Velké Bystřici národní přehlídka monologů a dialogů Pohárek SČDO. V soutěži se utkalo celkem 15 výstupů, z toho šest monologů v mužské herecké kategorii, šest v ženské a tři dialogy. Šedesát procent soutěžících tvořili účastníci, kteří se před očima obecenstva objevili poprvé, což svědčí o tom, že Pohárek SČDO je soutěž živá a těší se vzrůstajícímu zájmu neprofesionálních divadelníků a adeptů hereckého umění. Ve výběrech předloh dominovala próza, většinou dramatizovaná přímo samotnými aktéry nebo jejich kolegy a pedagogy, šest účinkujících vystoupilo s monologem či dialogem pocházejícím z dramatického textu. Lze konstatovat jistý kvalitativní vzestup v sólových kategoriích, naopak v dialozích byla letošní úroveň nižší než v minulých ročnících.

Porota, které předsedal Dušan Zakopal, nakonec ocenila udělením první ceny v kategorii Monology ženy **Annu Zemanovou** (***N.V. Gogol*: Ženitba – Agáta**), dále výkon **Magdy Nováčkové** (**Divadlo Sklep: Televizní besídka – Pižďucha**) a čestné uznání obdržela **Anna Zemanová** za kvalitní jevištní mluvu v monologu Agáty N.V. Gogola.

V kategorii Monology muži byly výsledky následující: 1. místo **Vladimir Benderski** (***David Avidan***: **Politici jazyka – muž**), 2. místo **Michal Pivoňka** – (***István Örkény***: **Rodina Tótů – Listonoš)**. Čestné uznání udělila porota **Karlu Vaňkovi** za mladý talentovaný herecký výkon v roli **Chlapce** (***R. Křesťan*: První rande)**.

Soutěž v dialozích nebyla obsazena tak kvalitně jako v minulých ročnících a z toho důvodu bylo uděleno pouze jedno čestné uznání, a to **Ludmile Panenkové** za herecký výkon v roli **Smrti** (***Lenka Procházková***: **O babě hladové**).

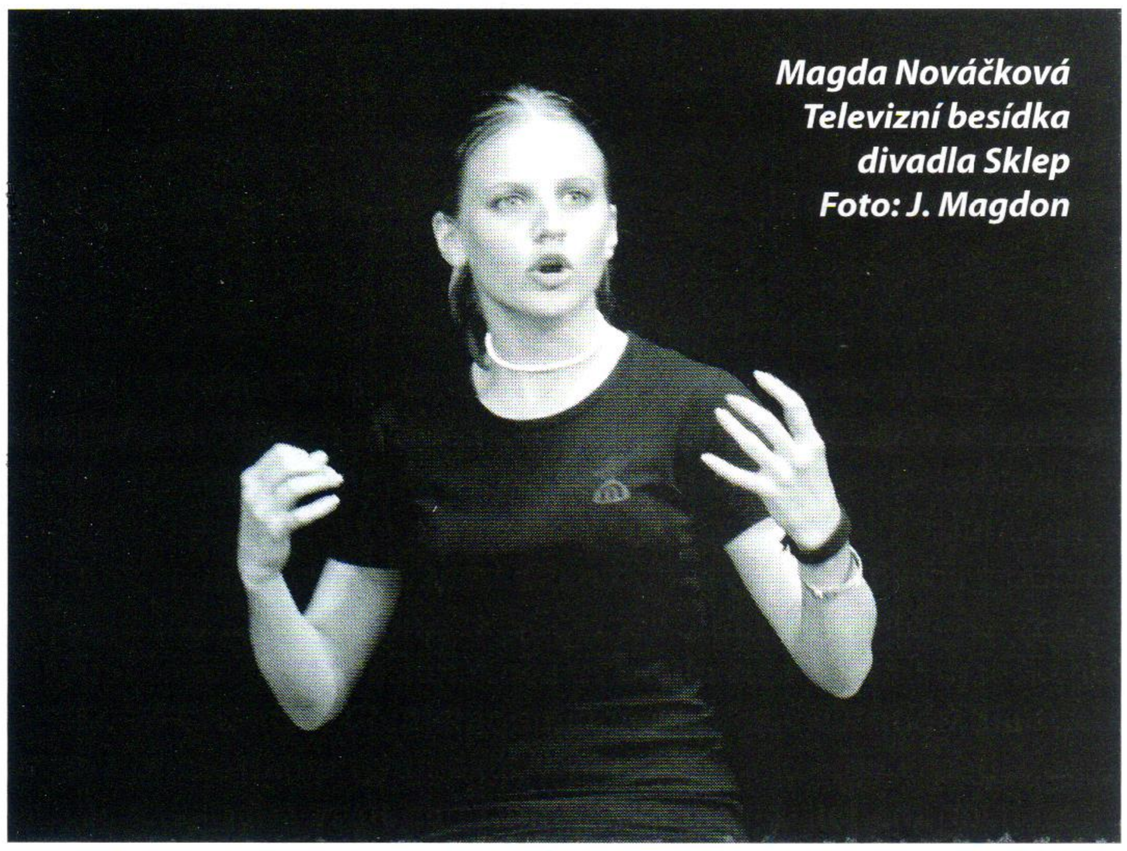
Porota se také rozhodla doporučit k výběru do hlavního programu Jiráskova Hronova defilé účastníků Pohárku SČDO a současně je navrhla zařadit do programu Krakonošova divadelního podzimu.

Jako největší potíž Pohárku do budoucna se rýsuje vzrůstající problém se souměřitelností výkonů vystavěných na dramatickém textu a konkrétní dramatické osobě, na postavě převedené na jeviště z prozaického či poetického literárního textu, případně na vlastní prozaické či dramatické tvorbě. Členové poroty proto dávají organizátorům ke zvážení, zda tyto tři skupiny nedefinovat jako samostatné soutěžní kategorie. Lze uvážit i další možnost, a to takovou, ve které by národní přehlídka již nebyla přehlídkou soutěžní, nicméně lektorský sbor by oceňoval úroveň interpretačních prostředků i kvalitu výběru textu či jeho aktuálnost, případně autorský podíl.

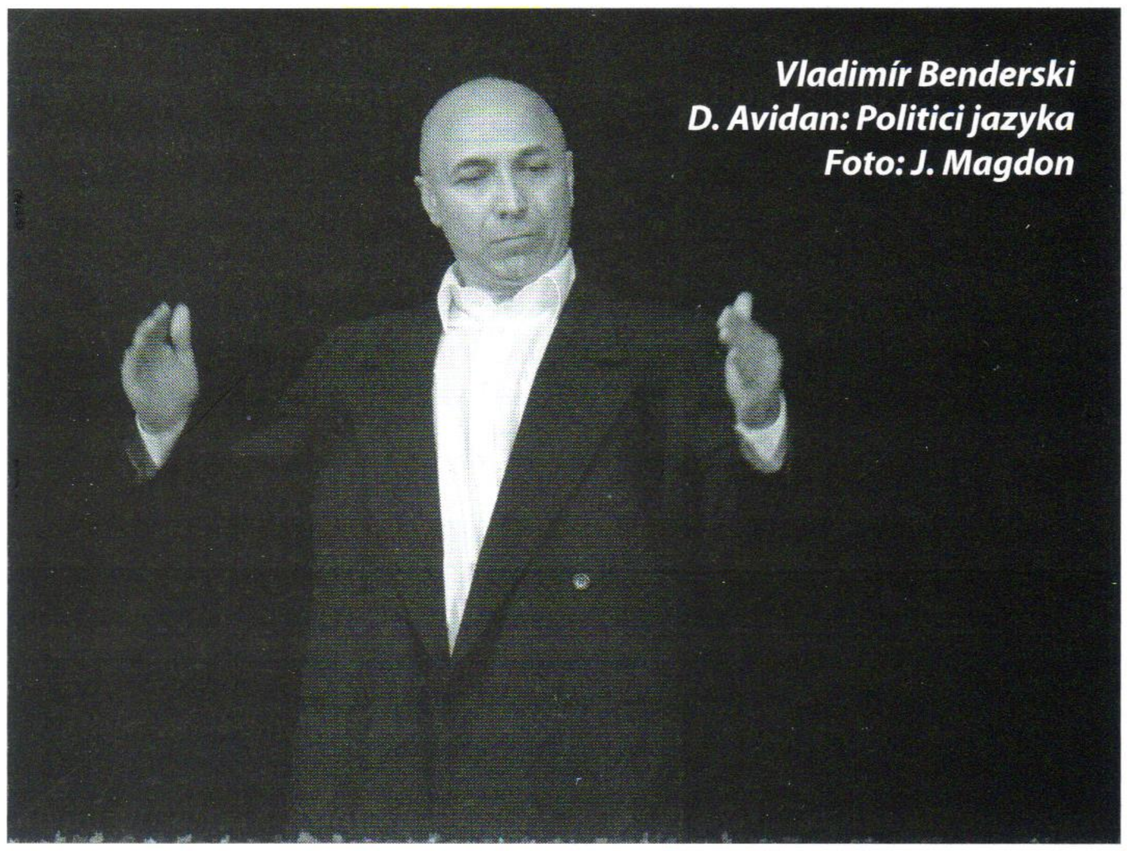
„Šedesát procent soutěžících tvořili účastníci, kteří se před očima obecenstva objevili poprvé, což svědčí o tom, že Pohárek SČDO je soutěž živá a těší se vzrůstajícímu zájmu neprofesionálních divadelníků a adeptů hereckého umění."

Anna Zemanová
N.V. Gogol: Ženitba
(Agáta)
Foto: Jaroslav Magdon

Magda Nováčková
Televizní besídka
divadla Sklep
Foto: J. Magdon

Vladimír Benderski
D. Avidan: Politici jazyka
Foto: J. Magdon

Dvě poučení ze Sadské

Rudolf Felzmann

Klicperovy divadelní dny 2009 v Sadské byly 11. ročníkem regionální přehlídky venkovských divadelních souborů, jíž se krom středočeských spolků zúčastnil rovněž jeden zástupce Ústeckého kraje. Pětice inscenací, uvedených ve dnech 17.–19. dubna, mohla postoupit na národní přehlídku Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou.

Divadelní soubor Zornice z Maršovic otevřel přehlídku vlastní dramatizací povídky ***Vítězslava Hálka*** Muzikantská Liduška. Šťastným počinem bylo, že se autorka dramatizace ***Lucie Ježková*** (zároveň režie i titulní role) vyhnula melodramatičnosti, takže vlastně potlačila téměř vnucující se hudebně-dramatické řešení a více se zaměřila na rámec příběhu, předznamenávající venkovský realismus. Inscenace, nesoucí oproštěný titul **Liduška**, postrádá přesnější výklad motivace jednání postav, takže až klipové řazení scén nemá dostatečnou gradaci. Nevýrazný temporytmus, omezené možnosti v hudební složce i nedostatečné vykreslení osudového zlomu v závěru snižují působivost této jinak poctivé a sympatické inscenace, jejímž cílem je nabídnout divákům více než pouhou zábavu.

Stejný záměr, tedy oprostit se od čím dál více se prosazující ochotnické touhy po nenáročné zábavnosti směřující k diváckému ohlasu, můžeme vyčíst z inscenace **Don Quijote de la... od nás**. Reprezentovala **Divadelní spolek Vojan z Libice nad Cidlinou**, ale zároveň byla sólovým představením ***Jiřího Hlávky***, autora textové verze, režiséra i jediného představitele všech tří postav. Inscenace se pokouší najít aktuální sdělení myšlenky rytířství (tj. ideálu čisté morálky, svobodného ducha i fantazie) v kontrastu s jednoduchým, avšak jadrně upřímným názorem Sancho Panzy. To vše rámuje monolog autora původní románové předlohy ***M. de Cervantese***, jenž by měl navodit atmosféru nadčasovosti. Inscenace je pečlivě nastudovaná, ale navozuje problém, zda se skutečně jedná o divadlo jednoho herce, když skutečný střet v jednání i názorech postav nevyznívá dostatečně dramaticky, někdy spíše inklinuje k ilustrovanému vyprávění. Viděl jsem tuto inscenaci už podruhé a zdá se, že zvýrazněním dějových momentů (zápas s větrnými mlýny a boj o magickou přilbu) získává na divadelnosti. Protagonista na svém díle evidentně pracuje a bude zajímavé sledovat další vývoj při přehlídce divadla jednoho herce v Kaznějově.

Soubor Junioři při ZUŠ Kouřim je vlastně mladou odnoží známého souboru Mrsťa Prsťa. Jejich inscenace **Deset malých černoušků** je spíše sledem študýrek inspirovaných základní příběhovou osou detektivky ***A. Christie***. Mladí představitelé kultivovaně sdělují jednotlivé vražedné epizody, ale nemohou hereckou drobnokresbou plně vytvořit detaily v jednání postav, jež by vyklenuly ono nádherné strašení a napětí, jež tak dokonale zvládala královna detektivek. Jestliže byl soubor veden k „vážnému" interpretačnímu stylu, pak systém pedagogického vedení lze přijmout, ale na výsledek si počkejme v budoucnosti při inscenování předlohy bližší věku i naturelu nadějných talentů.

Před svým domácím publikem se **Divadelní soubor Klicpera ze Sadské** s energií pustil do známého titulu z oblasti bulvárních komedií – do ***Ayckbournova*** **Kdes to byl/a v noci?** Text patří k tomu lepšímu ze zábavného repertoáru, avšak potřebuje výrazný režijní nápad, který by inspiroval k důsledné herecké práci. Zde je problém této příjemné a vkusné inscenace: vedle zřejmé stylizace v nadsázce hereckých typů se pohybují téměř realisticky jednající postavy. Tato nesourodost herecké práce v řadě scén zbytečně rozvolňuje rytmus představení a prozrazuje obtížnost předlohy. Autorské nápady jako by se v komických situacích opakovaly a nikoli násobily. Cestou by asi mohlo být – vedle dotvoření typologie postav – vypuštění či alespoň zkrácení retardujících situací, což by prospělo spádu představení a překlenulo místa, kde ohlas publika byl spíše výrazem sympatií k domácím hercům. Inscenace jako celek je ale příjemně zábavná a zaujme výkony tří herců (tj. polovinou postav!). Proto byla porotou doporučena k postupu na národní přehlídku.

Další titul z oblasti divadelního bulváru nabídl jiný systém v realizaci, což s razancí sobě vlastní předvedlo **Divadlo TMA z Terezína**. Třeskutou komedii **Nájemníci pana Swana aneb Habaďůra** její autor ***M. Cooney*** napěchoval nezměrným množstvím bláznivých situací a jde o to, zda inscenátoři mají dostatek invence k jejich naplnění. Terezínská inscenace postoupila v loňském roce až na národní přehlídku činoherního a hudebního divadla v Děčíně, což ale nebrání další soutěžní účasti v oblasti venkovských divadel. Inscenace se vyvíjí, byť v malých krůčcích. Hlavní protagonista využívá všech příležitostí k bravurnímu rozehrání příběhu muže, podvodně získávajícího všemožné sociální podpory, aby vyřešil svou finanční situaci. Sekunduje mu několik výborných partnerů a ostatní sice s plným nasazením, ale ne vždy se stejnou mírou invence přijímají funkci postav, jež doplňují a umocňují řetězec gagů. Překotné tempo, jež

Divadelní soubor Zornice Maršovice / Vítězslav Hálek, Lucie Ježková: Liduška. Foto: Michal Němeček.

Divadelní soubor Klicpera Sadská / Alan Ayckbourn: Kdes to byl(a) v noci? Foto: Michal Němeček.

Divadlo TMA Terezín / Michael Cooney: Nájemníci pana Swana aneb Habaďůra. Foto: Michal Němeček.

tentokrát herci nasadili, však vyvolalo předimenzovanost zvukové stránky představení. Především v závěru první poloviny se už mnozí nadbytečně překřikují, což ale také mohlo mít na svědomí poněkud nezvyklé prostorové řešení vynucené dvěma rozdílnými plochami jeviště. Chtějí-li amatéři v tomto typu zábavného divadla konkurovat profesionálům, pak jedině s takovou mírou nápaditosti a herecké vybavenosti. Porota přiřkla Terezínským nominaci na národní přehlídku.

Dobrá pohoda a vlídní organizátoři – to už k přehlídce v Sadské patří. I když nejvíce zazářily ryze komediální inscenace, přesto nám na cestu domů sdělily myšlenkové poselství. Domácí soubor připomíná: „Chceš-li být nevěrný/á, musíš to umět." Terezínští to pak dorazili: „Když ti to stát dovoluje – podváděj a dostane se ti odměny!" Trochu zlá ironie, ale ta poučení jsou ze života.

Krajská postupová přehlídka venkovských divadel Trhové Sviny 2009

Jaromír Hruška

Ve dnech 17.–19. dubna 2009 se v Kulturním domě v Trhových Svinech uskutečnila Krajská postupová přehlídka divadelních souborů v kategorii venkovských divadel. Jako každoročně bylo jejím pořadatelem Městské kulturní středisko a město Trhové Sviny. Přehlídka byla realizována za finanční podpory Jihočeského kraje.

Prvním představením letošního ročníku byla v pátek 17. dubna večer inscenace **Hrošího prozatímního divadla z Borovan**; textu ***F.R. Čecha* Pravda o zkáze Titaniku**. Soubor již v minulosti inscenoval text stejného autora, jednalo se o známou Dívčí válku, zřejmě mu tato poetika vyhovuje. Herci si představení užívají a v kontextu sousedského divadla jistě zažívají úspěch. To, že text postrádá vnitřní logiku a dramatickou výstavbu, inscenátoři neřeší. Sledují zábavnou funkci, kterou nabízí. Herectví je obstojné, ale ne vždy důstojné. Častá lascivnost a vulgarita textu jsou převáděny na jeviště s až nesnesitelnou důsledností. Nechci mentorovat, ale spíše mne mrzí a je mi líto vynaložené energie, která vyústí v aktualizační „poselství", že Česko je potápějícím se Titanikem. Snad soubor, který vkládá do inscenace veškerý svůj um a energii, uvidíme tvořit na půdorysu kvalitnějšího a smysluplnějšího textu.

Dalším představením byla v sobotu dopoledne pohádka ***Jindřicha Faltýna* O tom hrozném hromování Amatérského divadelního souboru Hořice na Šumavě**. Soubor, který vždy neúnavně inscenoval „osvědčené červené diliácké" texty pohádek, se konečně odpoutal a přijel do Trhových Svin s vlastním autorským počinem. Herec Jindřich Faltýn staví na motivech pohádek Josefa Lady, podobnost postav vodníka Čvachty a strašidla Kulišáka není čistě náhodná s Ladovými Bubáky a hastrmany. Bohužel situace, charakterově barvité postavy a základní dramatická situace značně absentují. Zlý starosta, hodná Andulka, podivná Kněžna, vdavekchtivá vdova Skřivánková či dvojice strašidláckých uličníků Lišáčka a Čudly jsou v textu jen hrubě nahozeny a nejsou autorem ani režisérkou ukotveny v jasných a přehledných situacích, které dětský divák právem vyžaduje. Důležité ale je, že soubor zkouší nový přístup v dramaturgii a snaží se otevřít své divadelní počínání jiným způsobem než doposud.

Téhož dne odpoledne se svou inscenací prezentovala **Divadelní společnost Podkova, Jihočeského folklorního souboru Kovářovan z Kovářova**. Jde o pravidelného účastníka přehlídky, který prostřednictvím autorských textů ***manželů Škochových*** vrací vždy diváky svými inscenacemi do třicátých let minulého století. Ve stylu filmů pro pamětníky uvádějí své odpočinkové, většinou konverzační komedie. Bylo tomu tak i letos v případě titulu **Rozruch v Lázních Klid**. Kovářovští, kteří se výhradně věnují folkloru a do světa divadla si odskakují přes zimu, se tentokrát pokusili ztvárnit jistý typ situační komedie, kde primární úlohu sehrají záměny jednotlivých postav v jedné jediné dramatické situaci. Do Lázní Klid se sjíždějí hosté jako například vetchý revident Nechulý se svou mladou ženou, záletník Vavřín Spanilý, Vilemína Kolisová, Jožina Drkotová či profesor Miloň Vědomil, seznamují se s personálem, tj. s pokojskou Toničkou, která je blázen do místního trenéra tenisu Bořivoje, který však zároveň „obhospodařuje" i značnou část dámského osazenstva lázní. Jediný, kdo dbá na jistou disciplínu a pořádek, je ředitelka lázní Evženie Tlučatá, která potřebuje, aby muzikant Eman napsal uvítací písničku pro další turnus. Z výše uvedeného je vidět, že expozice je trochu složitá a vzhledem k tomu, čemu ve výsledku slouží, i trochu zbytečná. Zkrátka, vytvoří se určité dvojice a ty si domluví schůzku na večer v parku na lavičce. Samozřejmě, že jednotlivci se dostaví v jiném pořadí, než by měli, a tak dojde k oněm záměnám. Bohužel situace běží bez jakékoliv gradace a ve stejné situaci se nám opakují tytéž postupy. Zábavnost se vytrácí a smysl celého divadelního počínaní mizí v nenávratnu. Všichni si pěkně zazpívají slibovanou uvítací píseň a je konec. Milé a nekonfliktní představení.

Divadelní společnost Podkova Kovářov / Manželé Škochovi: Rozruch v Lázních Klid. Foto archiv přehlídky.

Amatérský DS Hořice na Šumavě / Jindřich Faltýn: O tom hrozném hromování. Foto archiv přehlídky.

Posledním večerním vystoupením sobotního dne byla inscenace **Divadelního a osvětového spolku FIKAR z Nadějkova**. Tentokrát pravidelný účastník přehlídky uvedl inscenaci hry ***Kena Ludwiga*** **Tenor na roztrhání čili Lo Stupendo**. Nadějkov mám rád a vždy se na něj těším. Hledají, přemýšlejí a inscenují divadelní texty se zvláštním pohledem a poetikou. Nadějkov a bulvár!?! Proč ne! Tak se ukažte, co s tím uděláte! Nic! Mělký text situační komedie dostal inscenátory do pasti. Hrají sice zručně, ale nikoliv brilantně. Čiší z nich spokojenost sama se sebou. Smutný příběh zmařeného talentu? Nikoliv. Slovní základ místa odkud přijeli, vzbuzuje NADĚJI! Už se těším za rok!

Třetí den přehlídky otevřel **Dětský ochotnický soubor z Českých Velenic** svým dopoledním muzikálovým pásmem na základě scénáře **Ludmily Frištenské O Červené Karkulce, o zlaté rybce a o Smolíčkovi**. Zvláštní zážitek. Malé děti běhají s mikroporty po zaplněném jevišti s jasně určeným cílem. Sbory a chóry, výpravná scéna a kostýmy. Vybavuji si americké školní akademie oslavující Den nezávislosti. Vybavení, které by mohlo závidět leckteré zájezdové divadlo. Hudebním základem jsou „lidové" písničky, playback nazpívaný dospělými. Aranžmá ve stylu „Evy a Vaška". Děti se snaží a dřou, ale to co předvádějí, nejde z nich. Jsou použity jako nástroj k uspokojení svých pyšných rodičů. Ale ty děti to baví! Jak jim říct, že Hrnečku vař s plecháčkem, vařečkou, zástěrou a kusem bílé látky jako kaší zasáhne diváky možná víc než celá ta pompézní multimediální show?! Rozzářená dětská očka na semináři tahají z mých úst jednu milosrdnou lež za druhou. Musím se potrestat. Po obědě žádná zmrzlina!

Posledním soutěžním představením byla inscenace **Ochotnického divadelního souboru Jirásek z Horní Pěny**. Ten uzavíral přehlídku notoricky známou pohádkovou hrou ***Jana Drdy*** **Hrátky s čertem**. Něco z filmu, nějaká ta vlastní tvorba. Výborní Sarka Farka a Káča. Soubor hraje doma na mnohem menším jevišti a zde se utápí v prostoru. Existenciální rovina textu je potlačena a dost možná o ní inscenátoři ani nevědí. Peklo není nebezpečné a Solfernus si šlape na jazyk. Anděl Teofil se snaží být roztomilý. Dovedu si představit, že tam u nich „doma" to funguje.

Odborná porota, která pracovala ve složení Jiří Andrle (amatérský herec a režisér), Sandra Kotisová (amatérská herečka a studentka divadelní vědy FF UK v Praze) a Jaromír Hruška (divadelní režisér a dramaturg), se rozhodla nenominovat ani doporučit žádnou z inscenací na celostátní přehlídku Krakonošův divadelní podzim do Vysokého nad Jizerou. Na druhou stranu však porota ocenila přístup a potenciál některých jednotlivých hereckých výkonů či jiných složek inscenace, které svou kvalitou vybočovaly nad její rámec.

Poděkování patří organizátorům a partnerům přehlídky: Františku Herbstovi (řediteli městského kulturního střediska) i všem ostatním, kteří se na úspěšném průběhu přehlídky podíleli jak organizačně, tak i technicky. Přeji všem úspěšný rok 2009 a tvůrcům úspěšnou divadelní sezonu 2009–2010!

...sluncem nám byla laskavost a péče hostitelů ze Žlutičanu

Rudolf Felzmann

Oblastní přehlídka západočeských venkovských divadelních souborů nese název Žlutické divadelní léto a letos ve dnech 5. až 7. června 2009 se konal už 38. ročník. Do Žlutic tentokrát přijelo sedm souborů se šesti inscenacemi.

Nejprve se představil hostitelský soubor **Žlutičan**, který uvedl komedii z autorské dílny ***Jaromíra Břehového*** **Kačenky**. Jak už jsme u tohoto osvědčeného žlutického dramatika zvyklí, jeho hry oplývají výbornými dialogy plnými humoru, sarkasmu a nápaditých slovních hříček. Příběh pěvecko-instrumentálního dívčího tria, jež klame už označením, neboť se jedná o ženy spíše zralého věku, se odehrává v zákulisí sálu s oslavou zaměstnankyň jakéhosi podniku s majitelem ze zahraničí. Hlavním tématem jsou malé podvůdky se smlouvami za účinkování, které však přerůstají do korupčních malérů okořeněných totálním uměleckým úpadkem i trapnou erotikou až do trpkého konce. Je škoda, že autor svůj text nerealizoval s patřičným režijním důrazem na pointaci situací a s většími nároky na charakterizační odlišení jednotlivých postav. Inscenace zůstala značně daleko za nadějemi, jež vzbuzovala dramatická předloha.

Dětskému publiku byla určena **Pohádka z košíku**, na níž kooperovaly dva soubory: **M+M Hranice a Podividlo ažaž Aš**. Režisér a hlavní protagonista Vratislav Mikan tentokrát sáhl po předloze ***Luďka Horkého*** (námět ***J. Chalupa***), jež vyhovuje jeho mnohokrát prověřeným inscenačním postupům. Úryvky pohádkových motivů jsou spíše záminkou k rozehrávání dětské představivosti, která je umocněna drobnými úkoly, jež plní (a ve Žluticích s náramnou chutí!) sami malí diváci. Přistoupíme-li na tuto formu leporela, jež pouze využívá divadelních prvků, aniž by budovala dramatický oblouk, pak nám snad bude jedině vadit nedotaženost ve výtvarné složce.

Spolek divadelních ochotníků z Radnic nabídl klasiku. ***Shawův*** **Pygmalion** je sice jevištně dosti frekventovanou komedií, ale vyžaduje jasný režijní výklad, především v postavě Lízy Doolittlové a jejího vztahu k učiteli Higginsovi: proměna holky z ulice v dámu velkého světa není jen vnější kostýmovou záležitostí, ale především klade důraz na vnitřní proměnu sebevědomé ženy. Nevýraznost této proměny pak byla v pozvolně rozvíjeném ději málo podpořena ostatními postavami hry s výjimkou otce Doolittla, kterého se smyslem pro detail slova i gesta hrál sám režisér René Keller.

Čarokrásná ševcová, erotická fraška ***Federika Garcíi Lorky*** **DS MKZ Kaznějov** v úpravě režisérky Aleny Svobodové může být považována za dramaturgický objev i velký příslib. Textová úprava zajímavě zdůrazňuje úlohu sboru městských drben. Ty nemohou pochopit překrásnou ženu, která – ač obletována všemi muži – zachovává věrnost manželovi,

DS Žlutičan Žlutice / Jaromír Břehový: Kačenky. Foto. Hana Šiková.

DS Žlutičan Žlutice / Jaromír Břehový: Kačenky. Foto. Hana Šiková.

Radosti a strasti venkovských souborů aneb Josefodolské divadelní jaro 2009

Rulolf Felzmann

V předchozích letech mívali v Josefově Dole problém naplnit počet představení, aby bylo možno nominovat či doporučit inscenace pro národní přehlídku venkovských souborů ve Vysokém nad Jizerou. Letos tomu bylo naopak. Osm souborů s osmi inscenacemi si vyžádalo rozšířený víkend od 7. do 10. května. A chvílemi bylo vskutku radostno, zatímco občas nálada poklesala, a někdy až k nule.

Divadelní spolek Havlíček Zákupy neučinil dobře, když ze svých tří současných opusů nedokázal vybrat nejlepší a hlavně nejvhodnější. A tak přijel s autorskou (***J.M. Šimek***) scénickou montáží **To byl Hockewanzel**. Vypravěčské pásmo s živými obrazy o panu arciděkanovi z Horní Police sice připomnělo trochu svéráznou historickou postavu, ale bez úsilí o dramatickou výstavbu. Ryze vzdělávací pořad, realizovaný pro lokální osvětovou potřebu při odhalení pomníku, nebylo možné posuzovat jako divadelní tvar.

Ochotníci hledají tituly, kterými by pobavili své publikum, ale někdy sáhnou pořádně vedle. To se stalo **Kulturnímu a divadelnímu spolku Jizeran Rakousy**. Text ***Jaroslava Koloděje*** **Postel pro anděla** sice začne dobrým nápadem o postřeleném strážném andělovi, ale pak těží komediálnost z pivní pěny, z rozbité postele při plození dvojčat a posléze ze suterénu kadibudky. Usilovná snaha všech herců, žel, spíš zdůraznila nevábné hlubiny pseudolidového humoru, než aby vzlétla s anděly.

Divadelní spolek Scéna Libochovice to zkusil s bulvárem a zvolil osvědčenějšího autora, ***Michaela Frayena***. Pod společným názvem **Dva z nás** se skrývaly dvě aktovky hrané vždy jen dvěma protagonisty.

DS MKZ Horšovský Týn / Georges Feydeau: Manželství na druhou. Foto: Hana Šiková.

vaudeville patří do raných děl autora (napsal jej spolu s M. Desvalliérsem) a zachází poněkud volněji s motivy, ale nepostrádá onu okouzlující bláznivost v propletenci manželů, nevěst, tchyní i milenců. Režisér Václav Kuneš upravil text a domyslel některé motivy, ale především přesně stanovil styl charakteristiky postav a gradování jednotlivých situací. Představitele celé galerie postav vede k přesnosti v použití hereckých prostředků, k výrazné charakterizační zkratce i rozehrání působivých mizanscén. Soubor se mu za toto úsilí odměňuje řadou kreací v bohaté škále hereckých prostředků a v obdivuhodné souhře. Nelze pominout jednoduché a vkusné vyřešení scény, a především pečlivě zvolenou a přesně charakterizující kostýmní složku i náležitý hudební doprovod. Tato inscenace byla nominována na národní přehlídku venkovských souborů Krakonošův podzim 2009.

Natěrač *Donalda Churchilla* je víceméně erotickou fraškou z lepších kruhů naší současnosti, avšak soubor **MLASK z Manětína** zvolil cestu lehké nadsázky až sebeironie. Především Lenka Šimůnková si v hlavní ženské postavě po celou hru udržuje výrazný nadhled nad svou postavou, a to nejen ve slovním sdělení, ale i v gestické charakterizaci. Škoda, že dva další protagonisté v druhé polovině komedie chvílemi podléhají vnějškovité komičnosti a ze stylizace přecházejí k všeobecné komice. Přesto lze o inscenaci Manětínských mluvit jako o zdařilém pokusu o zábavné divadlo, neboť se divákům nabízí hodinka inteligentních komediálních nápadů, aniž by byla překročena míra vkusu, ač se hraje o manželské nevěře a sexu.

První červnový víkend ve Žluticích sice propršel, ale sluncem nám byla laskavost a péče hostitelů ze Žlutičanu, k nimž patří i starosta města. Dramaturgie přehlídky potěšila. Herci dělali, co mohli. Jen kdyby ještě přitvrdily ruce režisérů!

DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou / Jiří Brdečka: Limonádový Joe. Foto: Karel Stuchlík.

Rádobydivadlo Klapý / Fratišek Hrubín: Romance pro křídlovku. Foto: Karel Stuchlík.

V úvodní hříčce **Nový Don Quijote** se herci marně snažili překonat stereotypní variace na záhy prozrazené téma o milencích, kteří si vlastně nerozumějí. Následující aktovka **Číňani** těží ze záměny postav, když manželé omylem pozvou na večeři takové přátele, kteří se nesmějí potkat. Řešením je rozdělit je do několika místností bytu, aby se nepotkali. Vše hrají dva herci za pomoci řady převleků. Jsou dobří, ale veskrze situační fraška se jim změní v konverzační komedii bez potřebného tempa, a hlavně bez prudkých střihů při proměnách v novou postavu.

Název **Mladá haluz divadelního souboru Vojan z Desné v Jizerských horách** jasně signalizuje věkové složení. Upřímnost mládí a poctivá příprava pomohly hercům i režisérce obhájit trochu rozpačitou předlohu, **Ženu v trysku století**, pásmo scének z pera ***Zdeňka Podskalského***. Vkusně pojatá zábava, při níž se herci učili základní abecedě divadla, spíše dává perspektivu pro budoucí práci souboru.

Dva soubory sice nešokovaly dramaturgickou objevností, ale výběr osvědčené klasiky mohl být předpokladem pro vkusnou zábavu. **Divadelní soubor TJ Sokol Bozkov** prochází proměnou s nástupem nového režiséra i s nadějnou mladou krví. ***Klicperův* Ženský boj** jako by předpokládal jistou dávku naivity a pokud je upřímná, mile pobaví. Tento zdánlivě jednoduchý, ale i ošidný úkol Bozkovští do značné míry splnili. Teď je před nimi úkol větší diferencovanosti v charakteristice postav, v rytmizování situací a v nápaditějším aranžmá.

Divadelní soubor FRK z Nové Vsi nad Popelkou uvedl ***Nestroyova* Zlého ducha Lumpácivagabunda**. Dlužen sice zůstal větší propracovanosti činoherních výstupů, ale sympatie si získal solidně nastudovaným zpěvem i jednoduchou choreografií pohybově rozehraných komparzových scén. Z jejich autorské dílny vzešla dvacítka písní, které snad neoslní výjimečnou básnivostí textu, ale melodika a především harmonikový doprovod strhly publikum k mnoha potleskům na otevřené scéně.

Přísné soutěžní regule povolují pouze jednu nominaci k postupu na vyšší přehlídku. Ale jak se rozhodnout mezi dvěma inscenacemi, které uspokojily i náročnějšího diváka (včetně poroty), ačkoli každá představovala úplně jiný typ divadla?

Všeobecně známou hudební komedii **Limonádový Joe** uvedl **Divadelní spolek Krakonoš z Vysokého nad Jizerou**. Literárně-filmový scénář **Jiřího Brdečky** posloužil jako materiál k okouzlující sebeironii, neboť nikdo neusiloval o parodii, ale spíše s nadhledem prezentoval svou radost ze hry na kovboje, zločince, padlé děvy i andělské naivky. Filmový střih detailů nahradila režisérka Marie Trunečková širokým záběrem s využitím početného komparzu, který v takovém rozsahu na amatérském jevišti bývá skutečně vzácným jevem. Proto se také muselo hrát na domácím jevišti, kdy za souborem dojela nejen porota, ale také plný autobus účastníků přehlídky. Krátké dialogy, zarámované choreograficky propracovanými akcemi sboru s drobnými charakteristickými detaily reakcí kovbojů i lehkých žen, jsou výrazně rytmizovány zdařilou hudební složkou včetně písňových vstupů, mnohdy vtipně doplňovaných projekcí. Představitel titulní role (Adam Bartoň) pak naznačuje, a spolu s ním i většina ostatních aktérů, základní herecký princip inscenace: stylizovanou naivitu, upřímnost a poctivé hraní typů, ať už kladných, či záporných. Nadhled a odstup od typu (nikoli charakteru!) postavy umožňuje odlehčené herectví, které snadno navazuje kontakt s publikem. Vše plyne v příjemném rytmu, který ale ztrácí na dechu krátce před závěrem, kdy se ryze činoherními prostředky musí odehrát rozuzlení pěkně zamotané zápletky. Avšak šťastný konec vše napraví a umožní divákům nadšený potlesk.

Rádobydivadlo Klapý šlo zcela odlišnou cestou. Zvolilo si poemu ***Františka Hrubína* Romance pro křídlovku**, a to ve zpracování I. Krobota a J. Kovalčuka pro činohru Národního divadla. Pokud se jako divák smířím s textovým torzem omezujícím mnohovrstevnatost Hrubínovy předlohy, mohu respektovat poetiku režiséra Ladislava Valeše. Ten vede herce k neokázalému projevu s jasným myšlenkovým záměrem a především se smyslem pro jevištní metaforu. Nečekaně se daří Hrubínovu poetiku jevištně naplňovat. Kde básník volí zdánlivě všední (ale o to krásnější!) slova, jež váže do veršů a básnických obrazů, tam režisér Valeš zdánlivě všední pohyb a aranžmá na oproštěné scéně mění do jevištního znaku, umocněného drobnými detaily výtvarnými i hudebními. Sugestivitu inscenace posiluje důsledná stylizace, která dává prostor fantazii. Herci obětavě a s plným nasazením slouží zvolené koncepci. S působivým a vnitřně bohatým herectvím představitele mladého Františka (Vít Šťastný) přesně korespondují všichni další aktéři ve vzácné vyrovnanosti. Romance pro křídlovku v podání Rádobydivadla patří k mimořádným divadelním událostem právě pro svou neokázalost, jež ale předpokládá divákovu představivost. Pokud ještě bude vycizelována dikce v přednesu veršů, a to zejména v expresivních partiích, najde tato inscenace pochopení jak u běžného publika, tak u vyznavačů básníka Hrubína.

Byly to skutečně divadelní strasti i radosti. Abych byl spravedlivý, celkový součet vyšel značně příznivě. Z Josefova Dolu jsem odjížděl dobře naladěn, a to nejen pro skvělé hostitelské zázemí, ale především pro radost z venkovského divadla.

Miletínské divadelní jaro

Alena Exnarová

Krajská přehlídka venkovských divadelních souborů se konala 8.–10. května 2009 v Miletíně už posedmé, v tradičně příjemném prostředí Sousedského domu a za vzorné péče domácího souboru Erben. V porotě zasedli prof. František Laurin, Alena Exnarová, Alexandr Gregar, Jaromír Vosecký. Jen nás přespolní trochu zaskočilo, že v divadelním sále už nejsou sálající kamna, která k té atmosféře tak nějak patřila, ale moderní radiátory. Nu což, pokrok nezastavíš. A to je vlastně dobře, protože

Divadelní spolek Vojan Libice nad Cidlinou / Francis Joffo: Prázdniny snů. Foto: Milan Strotzer.

vpřed nejen počtem, ale především kvalitou představení zúčastněných divadelních souborů kráčí i miletínská přehlídka. Letos jsme během tří dnů viděli deset představení a ještě stihli valnou hromadu o. s. Muzea českého amatérského divadla.

Tradičně zahájil **DS Erben Miletín** tentokrát ***Klicperovým*** **Hadriánem z Římsů,** kterého odehrál jednoduše a upřímně, aniž by si příliš lámal hlavu se žánrem hry a potažmo inscenace. **DS Bozděch z Libáně** volbou předlohy ***Jaroslava Rudiše*** a ***Petra Pýchy*** **Léto v Laponsku** zavítal do jiných vod, než se obvykle pohybuje, což je jistě chvályhodné, nicméně s tématem hry se poněkud minul. **DS Korálka starší Dětenice** připravil v úpravě a režii ***Ivety Vališkové*** pod názvem **Ty naše veselé paničky** nepříliš zdařilou zkrácenou, okleštěnou a vlastními texty doplněnou verzi ***Shakespearových*** Veselých paniček windsorských.

Režisérka **Divadelního spolku SNOOP Opatovice nad Labem** ***Věra Pečenková*** se nechala inspirovat Lekcí ***Eugena Ionesca*** a hrou Jsem Herbert ***Roberta Andersena*** a přidala ještě vlastní text Chat, chata, chatička a pod názvem **On a ona třetím pádem** se pokusila propojit příběhy v jeden celek, ale toto propojení bylo víceméně formální. Nejzdařilejší byla, vzhledem k dobrým hereckým výkonům Ivo Kunsta v postavě Profesora a Elišky Pečenkové jako studentky, Ionescova Lekce.

Zajímavým a zajisté odvážným činem byla inscenace hry ***Ladislava Smočka*** **Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho** v nastudování **Divadelního spolku Vamberk.** Kladem bylo syté, určité a komediálně výrazné herectví všech aktérů, ale především představitele Burkeho Oldřicha Plašila, jehož projev ovšem nezapřel inspiraci Bolkem Polívkou. Režisér i herci cítí groteskност hry, a tak i groteskně hrají, ale ne už tolik situace. Jako by se poněkud vytratil obsah a zůstala jen forma.

Divadelní soubor J.K. Tyl Meziměstí se představil s pohádkou ***Zdeňka Kozáka*** **O ševci Ondrovi a komtesce Julince.** Inscenace je stavěna na pohádkovém příběhu, přehledném aranžmá a celkem svižném tempu, k čemuž přispívá i využití revuálky, umožňující tak tok děje bez zbytečných pauz kvůli proměnám prostředí složitou přestavbou dekorací. Úvodní situace Ondry s maminkou je především díky výborné Ireně Kozákové šťavnatá, a také dále pohádka příjemně ubíhá, až se trochu zadrhne ve scéně v pekle, kdy představitelé čertů používají odlišné herecké prostředky a občas sklouzávají k vnějškové charakterizaci postav. Ale posléze je především díky sympaticky přirozeným výkonům obou hlavních představitelů – Nikoly Rejlové v postavě Komtesky a Pavla Nováka v postavě Ondry – opět „nahozen řemen" a vše dovedeno ke zdárnému konci. Přes zmíněné problémy patří tato inscenace rozhodně k solidní produkci v oblasti divadla pro děti , a proto se porota rozhodla doporučit ji k postupu na Popelku Rakovník.

Největším problémem inscenace hry ***Francise Joffa*** **Prázdniny snů** v nastudování **Divadelního spolku Vojan Libice nad Cidlinou** je samotná předloha, která se v žánru situačních komedií řadí k těm nepříliš kvalitním. U dobrých komedií tohoto typu je čitelná dějová linie, zatímco tady jde o tříšť motivů, které zůstanou nedokonané. Je zde řada vtipných vět a point, ale vše působí spíš jako výsledek racionálních konstrukcí než divadelního cítění. V druhé polovině už není moc co hrát, takže vše začíná působit poněkud zdlouhavě. A to i přesto, že Libičtí činí maximum. Situace jsou režijně (Jaroslav Vondruška) i herecky dobře vybudované, vše je přehledné, herci hrají naplno a s chutí – za všechny jmenujme alespoň excelentní výkon Heleny Vondruškové v postavě Agathe Sidoux. A tak i přes všechny výhrady k předloze tato inscenace diváky pobaví. Je sice velká škoda, že si pro svoje (u amatérského souboru nikoliv běžné) umění dobře udělat žánr situační komedie nevybral soubor kvalitnější předlohu, ale přesto se porota rozhodla doporučit jej k postupu na Krakonošův divadelní podzim na 2. místě.

Ďyvadlo Neklid Voletiny jsme s inscenacemi textů ***Petra Vanžury*** a v režii autora viděli už několikrát, ale letos se ve svém snažení dobrali společně zatím nejzajímavějšího výsledku. **Prase v kufru** je v pod-

Geisslers Hofcomoedianten Kuks: Hráč (Le Joueur). Foto: Martin Hlaváček.

DS Doveda Sloupnice / Pietro Garinei, Sandro Giovannini: Alelujá, dobří lidé. Foto: Martin Hlaváček.

„...Hráč (Le Joueur) souboru Geisslers Hofcomoedianten Kuks (režie Petr Hašek). /.../ Tato reminiscence komického barokního intermezza /.../ by se jistě stala inspirativním obohacením každé přehlídky..."

statě určitým typem absurdního divadla – zobrazuje uzavřenou společnost („Osada v rokli"), jejíž členové mají na základě jednání vyjevit určité charaktery, které jsou obrazem celé naší současné společnosti. Dialog je napsán živě, ale je pravda, že postavy zatím více vyjevují svá stanoviska, než charaktery prostřednictvím jednání a vztahů. Problémem je také postava záhadného pana Šillera – členové osady se scházejí kvůli tomu, aby rozhodli, zda ho přijmou za člena či nikoliv. S oslovením a komentáři se obracejí do hlediště a tady není srozumitelné, zda pan Šiller je jedinou

konkrétní osobou, nebo zda je jím celé hlediště. Šiller funguje jako katalyzátor jednotlivých příběhů, ale pokud by byl konkrétní osobou, pak by některé komentáře a chování členů osady před ním nebyly zcela uvěřitelné. Upřesnění této záležitosti by pak jistě prospělo celku inscenace. Kladem jsou kvalitní herecké výkony a již zmíněné živé a autentické dialogy, takže i přes uvedené problémy jde o inscenaci, která diváka zaujme, pobaví a donutí k přemýšlení nad ne právě kladnými lidskými vlastnostmi. A protože inscenace ryze autorského textu není u venkovských souborů (až na několik výjimek) běžnou záležitostí rozhodla se porota doporučit ji na KDP na 1. místě.

Divadelní soubor Doveda Sloupnice v čele s režisérkou Markétou Světlíkovou si před sebe klade stále nové a nesnadné úkoly. Po loňské inscenaci E.A. Longena Soudce jako břitva sáhl tentokrát k nastudování italského muzikálu brodwayského typu **Alelujá, dobří lidé** (autoři ***Pietro Garinei*** a ***Sandro Giovannini***), který měl v Itálii premiéru v roce 1970. Je to trochu středověké mysterium (víra v blížící se konec světa), trochu fraška. Příběh založený na kontrastech a neustálém střídání situací – o dvou lumpech, kteří vydělávají na předsudcích lidí, až blížícímu se konci světa na chvíli sami uvěří. Tento muzikál pro velký orchestr zazpívají Dovedové za doprovodu klavíru, houslí a bicích. Vše se odehrává ve funkční variabilní scéně, jejímž základem je dřevo, provazy a na dřevě malované obrazy, v odpovídajících kostýmech. Velkým kladem inscenace je herecké nasazení a spontaneita, velmi kvalitní pěvecké výkony i pohybová složka inscenace. V Miletíně se trochu rozpadl závěr první poloviny před přestávkou, která tak měla několik konců. Ale vzhledem k tomu, že jsme byli svědky premiéry inscenace, lze přepokládat, že dojde ještě k dalšímu posunu v její kvalitě. Už takhle je tato inscenace muzikálu na amatérském jevišti nesporně netuctovým a oceněníhodným dílem, a proto ji odborná porota nominovala na Krakonošův divadelní podzim.

Na konec jsem si nechala exteriérovou inscenaci **Hráč (Le Joueur)** souboru **Geisslers Hofcomoedianten Kuks** (režie Petr Hašek)**.** *„Hráč je druhou částí dvojjazyčné chůdařské trilogie, která si vytyčila za cíl připomenout tři významné jazykové a národnostní kultury, stýkající se v Čechách v době baroka a výrazně ovlivňující zdejší kulturu a umění.“* Tolik se píše v programové brožuře přehlídky. V tomto případě jde o vliv kultury francouzské a tato část trvá 20 minut. Hrají čtyři herci v barokních kostýmech a parukách – dvě herečky na chůdách představující manželský pár, dále herec na vozíku a herečka na skládací stoličce, kteří kromě hudebního doprovodu (buben a saxofon) mluví obě za obě ústřední postavy – česky i francouzsky. Snad jsou zestárlými manželi, jejichž tři scény ze života sledujeme v pantomimickém provedení. V první je muž trestán od ženy, protože prohrál peníze v kartách, v druhé muž přechytračí ženu tím, že se převlékne za soudce, a svádí ji, a ona podlehne, takže se role poněkud vymění. Ve třetí pak nastává jakési smíření – žena vrátí muži karty a on jí vařečku, kterou ho trestala. Tato reminiscence komického barokního intermezza, připravená skupinou divadelních profesionálů a studentů dlouhodobě pěstujících zkoumání barokního divadla jako svého koníčka, by se jistě stala inspirativním obohacením každé přehlídky, a proto na ni porota upozornila i pořadatele KDP.

Tolik letošní Miletínské divadelní jaro. Bylo pestré, pokud jde o dramaturgii i inscenační postupy, a v několika případech dosáhlo i oceněníhodných inscenačních kvalit. Bylo příjemné, pokud jde o setkání lidí. Tak co si přát jiného, než aby to tak vydrželo!

krajské postupové přehlídky

Sněhový Brněnec pošesté

Alexandr Gregar

Hluboko v moravském území leží jedna z posledních obcí Pardubického kraje, Brněnec. Vlastně Brněnec-Moravská Chrastová, malé souměstí, které se koncem dubna proměňuje na Sněhový Brněnec, hostitele krajské přehlídky venkovských divadelních souborů v Pardubickém kraji. Letos p šesté ve dnech 24.–26. 4. 2009, vystoupilo před porotou (Prof. František Laurin, předseda, Alexandr Gregar a Jaromír Vosecký) a vždy zaplněným hledištěm celkem pět souborů. Jejich inscenace přinesly, jak už to bývá, škálu titulů různého žánru – i značné rozdíly v kvalitě inscenací.

Hned první soubor nabídl titul pro dětského diváka. **DS Heřman Osvětové besedy z Heřmanova Městce** z textů ***Jana Vodňanského*** vytvořil vlastní autorskou inscenaci **Něco z Jana vytvoříme… možná i pohádku**. Dovednosti herců spočívají především ve skvělé komunikaci s dětským publikem, radostné jevištní jednání se nakažlivě přenášelo do hlediště a dokonce samotné herce občas zaskočilo. Jen k pohádkám jsme se moc nedostali – jejich interpretace byla nakonec o mnoho chudší než (verbální) bavičství protagonistů. Ale dětské publikum bylo nadšené! Taková produkce je možná v budoucnu přivede do divadla jako vděčné diváky.

„Řada výkonů na přehlídce byla odměněna čestným uznáním a cenami, chvaletické divadlo JEN TAK získalo cenu za inscenaci Muž sedmi sester a nominaci na letošní Krakonošův divadelní podzim.“

Ochotníci z **Městečka Trnávka** mají mezi venkovskými soubory renomé (i ve Vysokém nad Jizerou). A ***Drdovy*** **Dalskabáty** jsou stále jadrnou hrou s krásným obrazným jazykem a upřímnou lidskostí – a v tomto duchu inscenace z Městečka Trnávka realizovala text a nabídla i celou řadu dobrých hereckých výkonů. Dokonce bychom v ní našli i hlubší významy, cenu lidské sounáležitosti a pospolitosti, navíc i v jistém (neprvoplánovém) aktuálním vyznění, především v dikci postav.

Nepříliš zkušený, zato velmi mladý soubor **Ledříček z Klášterce nad Orlicí** přivezl do Brněnce ***Shafferovu*** **Černou komedii**. Text divadel-

DS Horní Ředice / Ivona Truncová: Hopsa hejsa do života. Foto: Alexandr Gregar.

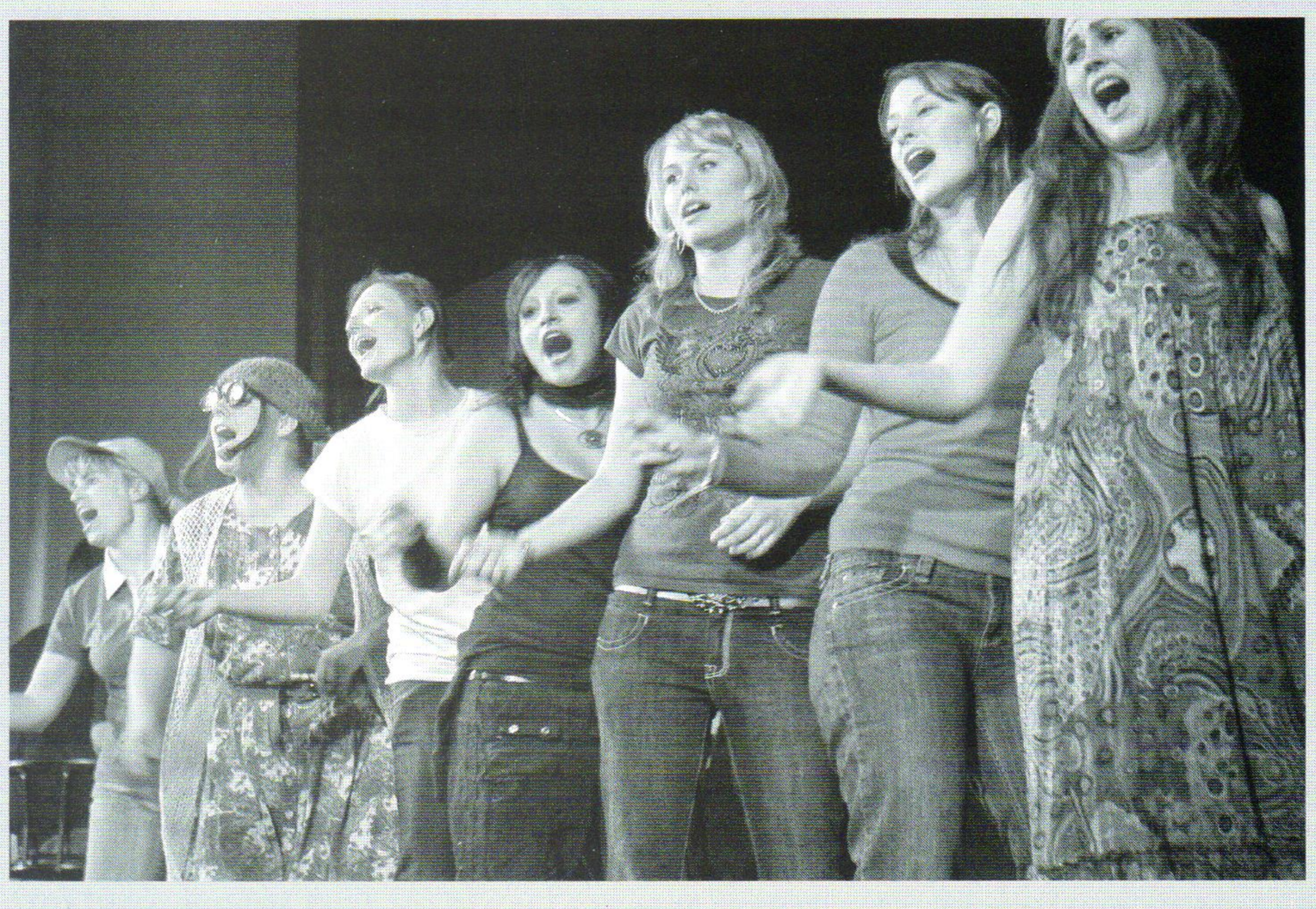

DS Městečko Trnávka / Jan Drda: Dalskabáty aneb Hříšná ves. Foto: Alexandr Gregar.

ně náročný, herecky obtížný, úkol sysifovský. Postavy (navíc v duchu fraška) musí dynamicky řešit situaci a realizovat ji v rovině, která se odehrává „jakoby ve tmě, kdy je jednání postav ostatním neviditelné". Soubor (a jeho ambiciózní mladý režisér) nemá zatím dostatek režijních a hereckých zkušeností, dovedností, prostředků ani fantazie. Ovšem vážné úsilí souboru poprat se i s takovým náročným úkolem bylo sympatické, stejně jako mladý soubor.

V malé obci **Horních Ředicích** poblíž Holic se ochotnické divadlo naposledy hrálo před 55 lety. V Brněnci vystoupil obrozený místní soubor, který divadelní činnost vzkřísil v roce 2007, navíc způsobem osobitým: má svoji autorku ***IvonuTruncovou,*** která pro něj už podruhé připravila text. Pod názvem **Hopsa hejsa do života** hráli tentokrát o krizi manželství středních let. Text je řadou volně vyprávěných scének, bez větších dramatických situací, občas ozvláštňovaný nejrůznějšími (a nesourodými) divadelními prostředky, přímým kontaktem postav s hledištěm, zvukovou ilustrací, proloženou písní. Inscenace ale dala příležitost značnému množství členů souboru zaujatých divadlem, což má nepochybně smysl nejen v Horních Ředicích.

A konečně pátý soubor – **JEN TAK z Chvaletic** – tvoří také skupina divadelníků, kteří na sebe velmi dobře slyší, kteří pracují vědomě a s jasným divadelním názorem. Dokládá to i jejich inscenace ***Glaserovy a Šubrtové*** dramatizace textu ***Jaroslava Havlíčka*** **Muž sedmi sester**.

DS JEN TAK Chvaletice / Jaroslav Havlíček: Muž sedmi sester. Foto: Alexandr Gregar.

Téma cynického jednání skupiny mladíků hledajících smysl uspokojení a adrenalinu v surovosti a manipulaci s lidmi je účinným a aktuálním obrazem vyprázdněného života. Chvaletičtí hrají ve vypjaté komediální rovině s velmi plastickým odstíněním charakterů, jejich herecké dovednosti jsou působivé. I když by nebylo na škodu bohatší rozehrání partnerské zpětné vazby, také menší přímočarost dialogů by posílila překvapivější vývoj jednotlivých situací. Ale viděli jsme inscenaci krátce po premiéře, leccos z ní ještě může talentovaný režisér Ivan Loněk vytěžit. V každém případě bylo představení ve všech směrech nesporným vrcholem přehlídky. Řada výkonů na přehlídce byla odměněna čestným uznáním a cenami, chvaletické divadlo JEN TAK získalo cenu za inscenaci Muž sedmi sester a nominaci na letošní Krakonošův divadelní podzim.

A nakonec: v Brněnci se souborům hrálo moc pěkně. Byť se mu říká Sněhový, tak sluníčko pálilo ostošest (a dokonce se v sále ještě fest topilo). Ovšem sladké kremrole, místní specialita plněná bílkovým sněhem, byly k dispozici v každé denní době a v nepředstavitelném množství. Podobně brněnecké publikum, které jak odpoledne, tak večer do divadla pilně chodilo, bez ohledu na krásné počasí. Svým živým ohlasem a potlesky, mnohokrát na otevřené scéně, vytvořilo vystupujícím úžasné podmínky. Místní soubor Vojan ví jak na to, ví, jak diváka přilákat. Jednak je sám dobrým reprezentantem amatérského divadla (byť letos nehrál - vzpomínali jsme na jeho loňskou Maryšu), jednak umí divadelní zážitky nabídnout, např. předplatným, diváckou soutěží a vůbec pěkným zacházením. Porota rovněž ocenila i Miladu Pavlasovou, která je duší a motorem tohoto brněneckého zázraku. V červenci bude mít navíc kulaté životní jubilem, k němuž předem gratulujeme.

Jižní Moravě vládne hudba aneb Jarní sešlost Boleradice 4.–10. 5. 2009

Karel Tomas

Na jižní Moravě se vždycky zpívá. Tuším, že to může mít nějakou souvislost s pojmy jako sklep, pálenice apod., kořeny zpěvu však nechme stranou. Není ale náhoda, že z rozezpívané přehlídky byly nominovány i navrženy do výběru na Krakonošův divadelní podzim hudební inscenace. A obě dobré!

Divadelní spolek bří Mrštíků Boleradice (nominace) se zakousl do nelehkého sousta. Přinesl na jeviště **Cikánského barona**, výraznou a ojedinělou úpravu původně operety ***Johanna Strausse***, nyní činohru s ojedinělými písničkami (libreto ***Milan Klapetek***, hudební úprava ***Martin Horák*** aj.) v režii Jiřího Merlíčka. Právě tato úprava za účelem využití výraznějšího herectví a pro cimbálovou muziku Primáš, která obstarávala kompletní hudební doprovod, spolu s nápaditou režií a žonglováním na hraně mezi historií, nadčasovostí a aktualizacemi přinesla souboru úspěch u diváků.

Jednoduchý až kýčovitý příběh z maďarské (pseudo)historie, osud vyděděnců, milenecká zápletka pod občasným vlivem peněz či státní služby v armádě – to nebylo důležité. Z původního příběhu zůstala nutná dějová kostra, která byla obalována masem člověčenství a humoru. Podstatné bylo přetavení charakterů, vztahů, muziky i textů do moravské bodrosti a dobroty, které z představitelů postav nejrůznější národnosti čišely a přenášely se na diváka. Obecenstvo pak odpustilo častou nesourodost a nevyrovnanost hereckých prostředků činoherní složky, na které bude zkušený soubor jistě ještě pracovat. Pěvecká i hudební složka jsou bez chyby již nyní. Diskutabilní zůstává míra aktualizací a jejich vnímání v rámci představení, která se vždy bude lišit představení od představení, podle míry vkusu každého diváka, ale i v souvislosti s

Divadelní spolek bří Mrštíků Boleradice / Johann Strauss, Milan Klapetek, Martin Horák: Cikánský baron. Foto: Kateřina Kopová.

Divadelně hudební soubor Loutky bez nitek Němčičky / Ivo Kovařík: Pírko z anděla. Foto: Zbyněk Háder.

„čerstvostí" své aktuálnosti. Na jevišti se sice kromě herců a kapely vejde jen pár scénických znaků prostředí, ty jsou však voleny účelně a s citem a podtrhávají hravost inscenace. Barevnost a typy kostýmů a výpravy korespondují s nadhledem režiséra nad textem a působí velmi organicky. Základním pocitem diváka odcházejícího z představení je příjemný zážitek.

Divadelně hudební soubor Loutky bez nitek Němčičky (doporučení na KDP) překvapil od prvního okamžiku. Přivezl vlastní autorský muzikál ***Ivo Kovaříka*** **Pírko z anděla**, disponující mnoha téměř profesionálními parametry. Jde o emocionální příběh party mladých lidí, kteří se od ideálů soudržnosti, kamarádství, bezproblémovosti pomocí hry na život, na překážky probojovávají až k určitému poznání, přerodu, dozrání, dospívání. Forma muzikálu přináší děj rozparcelovaný na klipová okénka téměř filmového sledu situací, s poměrně volnou časoprostorovou strukturou. V první části inscenace procházejí postavy zkouškami, hrou, kterou na sebe samy nastražily. Ve hře se přece nemůže nic stát. Ale co když neprojdeme zkouškou a změníme se? Druhá část se soustřeďuje na myšlenkový přesah hry. Poznání, že to, co hledáme, je v nás a vedle nás a že pro člověka a pro lidi stojí za to žít. Andělé jsou zde určitými ideály, myšlenkami, touhami, vnitřním světem abstrakce a citů, mohou být ale i drogou, pokušitelem i utěšitelem. V reálném životě však nezakročí. Zůstávají ve svých výšinách, obohacují naše já, ale život za nás nežijí. Pírko se objevuje a ztrácí. Soubor ho nabízí nám, divákům. Abychom ani my neztratili všechno, až projdeme hrou života.

Šest herců/zpěváků hraje snad třicítku postav. Přehledně využívají herecké prostředky od zcela divadelně civilní polohy přes aktivní postavy děje až k abstraktním Přízrakům a Andělům či k burleskně komickým postavám Léčitelů. Hudební stránka vykazuje mimořádně vysoké kvality. Od velmi dobré skladby včetně aranžmá přes nahrávku až k nadstandardním pěveckým výkonům, zpívaným na half-playback. Mluvené sekvence začal soubor poměrně nedávno hrát bez mikroportů. Přestože jde o krok správným směrem, v této části mají mladí herci ještě rezervy, stejně jako ve využití rekvizit (atributů postav) a v divadelní orientaci na jevišti. Je třeba vyřešit i hierarchii několika konců. To však nesnižuje emocionální zážitek a katarzi z představení.

Další inscenace by si jistě také zasloužily více prostoru. Jsme však limitováni rozsahem článku, tak dále jen stručně. Soubor **CR Sivice** se systematicky věnuje revivalovým inscenacím Divadla Járy Cimrmana. Tentokrát nastudoval **Hospodu na mýtince**. Vnáší do hry řadu osobitostí, přesto více zůstává konzervou (i konzerva však může chutnat), nikoli revivalem, tedy znovuoživením či obrozením původní předlohy.

DS Kadet Starovičky se pustil do **Treperend *Carla Goldoniho***. Soubor sice disponuje některými výraznými hereckými typy, bez kterých by tato komedie ztratila smysl, přesto se však nedostal nad prvoplánovost převyprávění textu, kterému nepomohla ani nevynalézavá scénografie. Benátky zůstaly na českém dvorku.

Jako svérázný projev současného lidového autorského karnevalového kabaretního divadla se jeví **Parohaté pověsti aneb Kterak Jedovnice k parohům ve znaku přišly DS Jedovnice**. Soubor tvoří metodou připomínající dílka F.R. Čecha a svůj cíl, pobavit, vcelku plní. Pomíjivost humoru za každou cenu a nesourodost inscenace jako celku však v celkovém dojmu převáží. Soubor má určitě na víc.

Bavorské ochotnické divadlo Bavory se snažilo pobavit komedií **Jednoho dne přišla**. Podstatná úprava textu, která opustila téměř všechny podstatné motivy původně mnohovrstevnaté hry Vrátila se jednou v noci ***E. Rovnera***, však vyústila v podivný prázdný typ bezduché komedie komerčně televizní formy, která by se k původní kvalitní předloze vůbec neměla hlásit.

Program obohatili hosté přehlídky, **Městské ochotnické Tylovo divadlo Újezd u Brna** s **Naším městečkem *T. Wildera*** a **DS Prkno Veverská Bítýška** se **Společností *E. Rovnera***. Obě inscenace jistě budou součástí recenzí jiných přehlídek.

Celkově byly divadelní kvality přehlídky v Boleradicích mírně nadprůměrné, pořadatelé pohostinní, hodnocení konstruktivní a lidé na sebe milí. A to je v divadle důležité, ne?

Letošní Hanácký divadelní máj přinesl divákům pobavení i možnost zamyšlení

Ladislav Vrchovský

Hanácký divadelní máj v Němčicích nad Hanou patří k největším přehlídkám ochotnického divadla v České republice. Letošního ročníku, který proběhl ve dnech 2.–10. května, se zúčastnilo patnáct souborů, z nichž čtyři usilovaly o postup na rakovnickou Popelku a ostatní soutěžily o nominaci na Národní přehlídku venkovských souborů ve Vysokém nad Jizerou.

DS Na Štaci Němčice nad Hanou nastudoval komedii ***Raye Cooneyho*** **1+1=3** v režii Michala Sopucha. Inscenace utrpěla odstoupením herce v hlavní roli, záskok režiséra navíc zkomplikoval úraz týden před přehlídkou, a tak je třeba hlavně poděkovat němčickým ochotníkům za účast na přehlídce i za některé pěkné herecké výkony. Z těch lze vyzdvihnout práci Jana Dvořáka v roli detektiva seržanta Troughtona, postavu detektiva seržanta Poterhouse(ové) v podání Jitky Borovičkové a zejména výkon Jaroslava Lejnara v roli Stanleyho Gardnera.
Inscenace, která má hlavní nedostatky jednak ve scénografickém řešení, jednak ve výkladu i ztvárnění některých postav, přesto získala nejvyšší hodnocení v divácké soutěži.

Divadlo nad kinem Horní Moštěnice uvedlo hru ***Donalda Churchilla*** **Chvilková slabost** v režijním nastudování Rudolfa Mahrly. Hlavní role rozvedených manželů zde ztvárnili Alena Hošťálková a Slavomír Odložil, jejich dceru Jarmila Hošťálková. Diváci měli příležitost sledovat přímo premiéru inscenace. Churchillova hořká komedie nabízí velké herecké příležitosti především pro ústřední dvojici. Příběh ukazuje bývalý

manželský pár v okamžiku, kdy se sejde, aby si rozdělil majetek. To není jednoduchá situace, je nabita emocemi, sentimentem, agresí, ironií, může vyústit v tragédii i komedii.V podání Divadla nad kinem však byla příliš akcentována právě jen sentimentalizující rovina hry.
Představení plynulo monotónně, bez emocí, které dynamizují život.

OS KDO – Krásenští divadelní ochotníci nabídli komedii ***Zdenka Hovorky* Chlapi..., hlavně bez bab.** Krásenští sáhli po textu, který námětem, zápletkami, peripetiemi, situacemi a postavami odkazuje na inspiraci táhnoucí se od časů antiky přes commedii dell´arte a lidové divadlo až po současné typy komedií. Jednou z podob tohoto proudu je dravé a dryáčnické divadlo, které se hrávalo na rynku, v šenku, na dvoře, ale i v regulérním divadelním prostoru. Inscenátoři dobře odhadli, že titul bude bavit je i diváky. Publikum však především reaguje na jistá slova a glosy, a ne na situace, do kterých se postavy svým jednáním zapletou. Místo vtažení vzniká odstup, pozorování zvnějšku a smích nad jednotlivostmi.

Kroužek divadelních ochotníků Hvozdná si troufl na hru ***Per Olova Enquista* V hodině rysa.** Dramatickou předlohu, která na vypjatém okamžiku setkání vědecké pracovnice a farářky s duševně narušenou mladou vražedkyní rozvíjí složité pletivo otázek a náznaků odpovědí, týkajících se elementárních lidských hodnot (život, smrt, Bůh, vztahy k blízkým, vztah k sobě samému), dokázali Hvozdenští rozehrát do mnohovrstevnatého, komunikativního jevištního tvaru. A to především díky citlivému režijnímu uchopení Dušana Sitka a hereckému výkonu Kristiny Sitkové v roli Dívky. Její výkon nesporně patřil k vrcholům letošního HDM.

Divadelní společnost Kozlovice přivezla komedii ***Antonína Procházky* Ještě jednou, profesore.** Autor v textu podle potřeby mísí prvky konverzační a situační komedie. Pro zobrazení partnerských vztahů, jejich naplnění či nenaplnění, jejich potřeb či utajených snů, tentokrát sáhl po prostředí světa vysoké literatury a světa virtuálního bytí, které v jistý okamžik do sebe nechá prosáknout, načež vypukne krize v rovině osobní i společenské. To vše se děje v žánru frašky, a pro zesílení účinku jsou zde zapojeny i primárními pudy, jako je přijímání a vyměšování potravy a rozmnožování (nutno podotknout, že vůbec ne prvoplánově, ale jemně významově), které nečekaně ovlivní vyznění osudu hrdiny. Při inscenování textu Ještě jednou, profesore se divadelníci z Kozlovic bohužel více spolehli na účinek vtipných replik jako takových než na dramatické osoby, které těmito replikami v dané situaci a za daných okolností mají jednat.

Divadelní soubor při ZUŠ Plumlov připravil hru ***Zdeňka Podskalského* Žena v trysku století.** Text napsaný v osmdesátých letech minulého století pro přední herce Divadla na Vinohradech však není pro účel práce s žáky Základní umělecké školy vhodnou předlohou.
Poněkud plytký obsah nemusí být v tomto případě překážkou pro vytvoření divadelní inscenace vysokých kvalit, slouží-li jako předloha pro herecko práci vysoce vyzrálých hereckých osobností. Předpokladem takového úspěchu však je bohatá životní i divadelní zkušenost. Pro děti, navštěvující v adolescentním věku uměleckou školu, je však důležitější než práce na jevištním tvaru práce nad seznamováním se s vlastní osobností, a to jak po lidské, tak po interpretační stránce. Nic takového bohužel inscenace nepřinesla.

DS Kulturního střediska Velká Bystřice uvedl titul ***Georges Feydeau, Eugene Labiche* Nebožka panina matka**, **Následky prvního manželství.** Obě inscenované jednoaktovky patří do zlatého arzenálu žánru frašky, neboť se v úsměvné nadsázce dotýkají stále platných lidských vztahů a emočních vzruchů. Představení Velkobystřických na jednu stranu vykazovalo jasný záměr výběrem textů, shodným výtvarným řešením scénického prostoru, zvolenými kostýmy, hudební a zvukovou složkou a jednoduchým, účelným svícením. Na stranu druhou zároveň vykazovalo nepochopitelný rozkmit mezi respektováním žánru a jeho jevištním provedením, a také bezradnost ve výstavbě některých situací i v realizaci postav.

Divadelní spolek Prádelna Rosice přivezl autorskou hru jedné z účinkujících, ***Jarky Eliášové*, O líné vodnici a zlé mořské babici.** V textu Jarky Eliášové však není jasné, kde je zlo a kde dobro, kde pravda a kde lež, co je pěkné a co je ošklivé (to poslední souvisí následně i s provedením). A pak se stane, že děti pomáhají jak zlé čarodějnici, tak líné vodnici, a nevědí, s kým se mohou ztotožnit. Nárok na pohádku je naplněn pouze v postavách pohádkových bytostí, čarovný a magický svět pohádek však zůstává mimo jeviště. V herectví převládá spíše z televize známé šaškování než hravost provokující dětskou obraznost a fantazii, opouští se role mluvního vzoru, ba dokonce i vzoru morálního. Děti v hledišti jsou „použity" pro dosažení prvoplánové spolupráce herců s diváky, ale z reakcí na dětem položené otázky se dále zúročují jen ty odpovědi, které se hodí z hlediska dalšího, předem stanoveného průběhu děje. To není vůči dětem v hledišti spravedlivé.

Morkovští ochotníci se na letošním festivalu představili svým nastudováním hry ***Jaroslava Vostrého* Tři v tom.** Hra je „rozvíjená podle principů commedie dell´arte", jak Morkovští velmi správně připomínají v programu a jak se jejich poučenost promítla i do samotné inscenace (režie Tomáš Ledvina). Publikum mohlo sledovat představení plné humoru, třebas místy i velmi hrubozrnného, nikdy však nepřekračujícího hranice vkusu a podbízení se divákovi (občasné zabalancování na hraně nakonec vždy naštěstí sklouzalo na tu správnou stranu), humoru vycházejícího z vyložení situací a nepsychologizující, ale chápající nadsázky herectví typů. Představení mladého souboru bylo velmi příjemným překvapením a zejména příslibem do budoucna.

Tylovo divadlo Újezd u Brna nastudovalo hru ***Thortona Wildera* Naše městečko.** Hra se proslavila obsahem, jehož základem je upozornění na jednu z hlavních zkušeností lidstva: co jednou člověk vysloví, nelze vzít zpět, každé naše slovo a každý náš čin s sebou nese důsledek a všichni žijeme jen jednou, zemřeme a není možné vrátit se zpět, prožít svůj život znova. Proto lze žít jen v pravdě, být si vědom odpovědnosti za své činy a zároveň zohlednit fakt, že tady nejsme sami a svými životy ovlivňujeme životy ostatních.

V úvodu představení dojde k vyzvání jednoho z diváků ke spolupráci s herci na jevišti. Po malé chvíli se ovšem ukáže, že jde o kamufláž, nejde o diváka, jde o člena souboru. V samotném začátku inscenace, vy-

DS Bombičky při ZUŠ V. Ambrose Prostějov / Jan Werich: Tři sestry a jeden prsten. Foto: archiv HDM.

DS Bombičky při ZUŠ V. Ambrose Prostějov / Jan Werich: Tři sestry a jeden prsten. Foto: archiv HDM.

zývající k pravdě, tak stojí lež. Inscenace dále začíná příchodem herců na scénu za zpěvu lidové písně v podání ženské části souboru. Je to moment velkého příslibu: vždyť lidová píseň je koncentrací moudrosti lidstva a estetické krásy. V průběhu představení se ženský sbor ozve ještě několikrát. Vždy je to hezké, ne vždycky je to však z pohledu obsahu písně použito v souladu s dějovými okamžiky konkrétní chvíle.

Zkušenost z dlouholetého působení souboru přesto přináší zejména ve druhé půli představení silný emocionální zážitek divákům, kteří vydrží a neodejdou kvůli příliš dlouhé a poněkud nezáživné první půli. Slušně jsou vytvořené postavy paní Webové v podání Vladimíry Sedláčkové, Emily Webové, kterou hraje Kateřina Mezuláníková, a Gerge Gibbse v podání Radka Mezuláníka.

DS Bombičky při ZUŠ V. Ambrose Prostějov kolektivně zdramatizoval **Tři sestry a jeden prsten *JanaWericha*.** Inscenace způsobem uchopení tématu Werichovy pohádky následně projektovaným do dramatizace, výběru výrazových prostředků a jevištní realizace jiskřila divadelností a plnila smysl dramatické výchovy. Výprava, kostýmy, text, písničky, nářečí, stylizace postav a loutek, to vše v prvém plánu směřovalo k zobrazení situace člověka v tlaku daných okolností, ať už si je sám svým jednáním způsobil, nebo byl do nich vmanévrován. Druhý plán, jehož gruntem je nadhled, tedy princip jemného humoru, byl naplňován v postoji interpretů k zobrazovaným postavám, tudíž měl – pokud vše vycházelo, jak mělo – hodnotu osobnostní výpovědi. Pohled na ženský a mužský svět a na způsoby, jimiž každé pohlaví řeší problémy, nabídnuté v prozaické předloze panem Werichem, režisérka Hanka Kotyzová a její Bombičky dotahují, naplňují metaforickou zkratkou a zpředmětňováním obrazů či pojmů.

Divadelní soubor Rájec-Jestřebí přivezl hru ***Pavla Němce* Amant.** Jde o komedii vystavěnou na jednom z klasických typů komediální zápletky: dvěma zamilovaným je bráněno v jejich vztahu (zde její matkou), tak vymyslí lest, lež (v tomto případě převlek za „amanta", který se líbí matce). Do této lži se však stále více zamotávají, a aby nebyli vyzrazeni, jsou vrháni do stále bláznivějších situací, když „amanti" přijdou na návštěvu současně. Nakonec ale vše nutně končí dobře, „amant" zjistí, že je otcem dceřina nápadníka a navíc, že vlastně celou dobu miloval její matku. Bohužel komediálnost v představení souboru z Rájce začala už od počátku váznout, a tak lze ocenit jen herecký výkon Františka Alexe v roli Policisty.

Divadélko Na Peróně se v Němčicích představilo pohádkou ***Romana Chlupa* O kouzelníkovi a princeznách.** Autor sám inscenaci režíruje a hraje i postavu Krále, podílejícího se svou nevýrazností a popleteností na rozmazlení a svéhlavosti vlastní dcery. Nevýraznost a popletenost se však staly jedněmi z charakteristik celé pohádky. Od počátku je sice jasné, že problémem je rozmazlená princezna, ale jaké síly dobra a zla o ni usilují a které postavy tyto síly ve hře reprezentují, už ne. Vrcholem zmatku a degradace žánru pohádky je pak snaha potrestat samotného kouzelníka, který je odveden na zámek, nesmí už čarovat a bude pracovat v kuchyni. Toto řešení až příliš připomíná nešťastné „reformování" pohádek v období socialistického realismu.

Divadelní soubor Hanácká scéna při MěKS Kojetín přijel do Němčic nad Hanou s inscenací hry ***Járy Cimrmana* Dlouhý, Široký a Krátkozraký**. To samo o sobě se projevilo jako nepřekonatelná překážka v získání úspěchu u diváků. Režijní dvojice Hana Hásová a Jakub Šírek, úspěšná u převedení filmu M. Formana Hoří, má panenko do jevištního tvaru v podání DS Smotaná hadice Křenovice, si totiž neuvědomila základ úspěchu své prvotiny. Ten spočíval ve volbě předlohy umožňující ztotožnění herců s postavami. Poetika Divadla Járy Cimrmana je ovšem natolik spojena s osobnostmi Smojlaka a Svěráka (a dalších členů souboru), že v tomto případě autentičnosti postav na jevišti téměř nelze v provedení jiného divadla dosáhnout. Inscenace trpí laxností herců, kteří pouze předvádějí to, co se v textu píše, bez většího osobního zaujetí (výjimkou je Jan Kramář v roli Bystrozrakého, ale i v jeho případě herec často sklouzává k povrchnosti).

Ořechovské divadlo Ořechov přivezlo na Hanácký divadelní máj bláznivý vaudeville ***Vlastimila Pešky* Babička v trenkách**. Peška je nejen autorem textu, ale i hudby k inscenaci, choreografie a scény. Ořechovské divadlo právě díky spolupráci s ním získalo, vypracovalo si a udržuje na stále vyšší úrovni osobitou poetiku. Inscenace mají nezaměnitelný styl, takže když se řekne Ořechov, každý, kdo je jednou viděl, ví, co ho jako diváka čeká. Je to vkusná, kreativní zábava okořeněná patřičným humorem místy intelektuálního, místy zemitého charakteru. V inscenaci hry Babička v trenkách soubor nezklamal, očekávání bylo naplněno. Navíc představení nabízí vskutku vynikající herecké výkony, kterým dominuje Helena Pešková v roli Stely.

Odborná porota XXIII. ročníku Hanáckého divadelního máje ve složení Vladimír Zajíc, Aleš Bergman a Ladislav Vrchovský doporučila na národní přehlídku Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou na 2. místě inscenaci Tři v tom divadelního souboru Morkovští ochotníci, na 1. místě inscenaci V hodině rysa Kroužku divadelních ochotníků Hvozdná, a nominovala inscenaci Babička v trenkách Ořechovského divadla. Na národní přehlídku činoherního divadla pro děti Popelka Rakovník pak nominovala inscenaci Tři sestry a prsten Divadelního spolku Bombičky při ZUŠ V. Ambrose Prostějov.

Štivadlo 2009 zažilo Hildesheimera

Ladislav Vrchovský

Již VIII. ročník divadelní přehlídky venkovských souborů a divadel dospělých hrajících pro děti, Štivadlo 2009, proběhl na přelomu dubna a května ve Štítině u Opavy. Stejně jako u minulých ročníků byl divadelní sál v budově místní školy téměř plný při každém ze sedmi soutěžních představení.

DS ŠAMU Štítina po více než třiceti letech sáhl opětovně po textu ***Františka Kožíka* Noci na Zvíkově**. Hra napsaná v začátcích normalizace po srpnu 1968 je sice situována do doby vlády Václava II., ale odkazy na tatarská vojska v lesích a znásilnění svobody jednoznačně napovídají, jak se autor postavil k invazi vojsk Varšavské smlouvy do tehdejšího Československa. Bohužel tuto rovinu textu Štítinští neobjevili, pokusili se hrát pouze historickou fresku, a nepříliš zdařile. Slušné herecké výkony odvedli Václav Benda v roli Uhlíře a Jana Hynarová jako Kuchařka Tereza.

Divadlo Na podolí z Hradce nad Moravicí uvedlo neuvěřitelný blábol ***F.R. Čecha* Pravdivá zpráva o zkáze Titanicu**. Humor z nejnižších pater a spíše suterénu vkusu, vulgarismy a xenofobní hříčky, nic jiného Čechův text nenabízí.

Naopak skutečným dramaturgickým objevem se stala inscenace hry ***Wolfganga Hildesheimera* Dobývání princezny Turandot**. Hru nastudoval **DS Pod zámkem při TJ Sokol Kyjovice** a inscenace byla tím nejlepším, co štítinská přehlídka nabídla. Jde sice o pohádkový příběh, ale na své si přijdou diváci od deseti let, a ještě více ocení kvality textu dospělí. Kvalitní herecké výkony odvedli Michaela Chalupová v roli Turandot a Jaromír Drozdek jako Nepravý princ z Astrachaně.

DS Vendelín ze Štáblovic uvedl inscenaci čtyř povídek někdejšího herce opavské činohry ***Vladimíra Břicháče*** pod názvem **Dnes má svátek Marie**. Text nevelkých kvalit ovšem nabídl alespoň několik hereckých příležitostí a díky vyzrálému herectví některých členů souboru (Eva Peterková, Pavel Rohan, František Lichovník) lze výsledek z části i pochválit.

DS Kotouč Štramberk přivezl známou a velmi dobrou hru ***Vereny Kanaan* Drahoušek Anna**. Inscenace nadprůměrných kvalit nabídla slušné herectví obou protagonistek, Pavly Jurkové i Dagmar Benešové.

Berani z Těškovic přivezli velmi často hranou komedii ***Raye Cooneyho* 1+1=3**. Inscenace zaměřená hlavně na vybuzení smíchu v hledišti přinesla dobrý herecký výkon Oldřicha Lindovského v roli Seržanta Poterhouse.

Letošní štítinská přehlídka bohužel nenabídla odborné porotě ve složení Hana Cisovská, Dušan Zakopal, René Šmotek a Ladislav Vrchovský možnost nominace na některou z národních přehlídek, a tak zůstalo jen u doporučení v případě Dobývání princezny Turandot.

Stálou slabinou práce souborů účinkujících ve Štítině je dramaturgie a režie, což je ovšem obecným jevem u většiny ochotnických divadel v České republice. Ty soubory, které sáhnou po spolupráci s dobrými dramaturgy a režiséry, hudebními skladateli (někdy dokonce i z řad profesionálů), naopak předvádějí zejména díky práci režiséra s herci vysoce kvalitní herecké výkony i inscenace. A co je skutečně potěšující: objevuje se stále více kvalitních předloh, zejména tam, kde se projeví dlouhodobější lektorské působení. Dokladem toho všeho byl i letošní ročník Štivadla.

Popelka poprvé v Mladé Boleslavi (na dlani)

Kateřina Fixová

Ve dnech 28. až 31. května tohoto roku se v Debři v Mladé Boleslavi uskutečnil první ročník krajské postupové přehlídky Popelka na dlani.

Takhle stručná informace samozřejmě zdaleka nedokáže vystihnout všechno, co novou přehlídku činoherních souborů hrajících pro děti provázelo. Tak především je potřeba říct, že u její kolébky stál divadelní soubor Divadýlka na dlani, který nabídl své prostory, zázemí a samozřejmě všechny své síly k tomu, aby pro ni připravil důstojné podmínky. Zbrusu nová přehlídka tak probíhala ve velmi přátelském, neformálním prostředí, členové souboru se objevovali jako pořadatelé, hostitelé souborů, obsluhovali nás, malovali si s dětmi reflexe na představení, ale také vlastními silami obstarávali redakci „Popelčiny Rozárky" – deníku přehlídky, svítili, zvučili, pomáhali se stavěním scény, vzali zkrátka přehlídku za svou. Takže všechno, jak má být, a možná ještě víc, kdyby… Kdyby se taktéž stejně v superlativech mohlo mluvit o samotném programu přehlídky, nebo spíš o jeho technických okolnostech. Ukázalo se totiž, že v podstatě čtyři ze šesti souborů téměř doslova „naráželi" na specifika zdejšího divadelního prostoru. Sympatický hrací prostor, nabízející blízkou komunikaci s divákem, nemá provaziště, strop je nízký a de facto zde neexistují portály. A tak soubory musely řešit především uspořádání příchodů a odchodů na jeviště, někdy redukci scénických objektů, v jednom případě došlo i ke snížení perníkové chaloupky (a to přiříznutím). Tenhle problém má samozřejmě dvojí příčinu: jednak se soubory dostatečně předem s prostorem neseznámily, jednak bude pro příště nutné nabídnout mladoboleslavskou přehlídku hlavně těm souborům, které pracují spíše neiluzivním způsobem, alternativním, interaktivním, nebo zkrátka nepotřebují velké jeviště. To se ukázalo na příkladu výborného výsledku dvou inscenací, které pracovaly právě takovými postupy, jedna z nich byla navržena na nominaci, druhou jsme chtěli doporučit. *(Porota pracovala ve složení: dramaturg Zdeněk Janál, scénograf Pavel Purkrábek a dramaturgyně a herečka Divadla A. Dvořáka v Příbrami Kateřina Fixová – pozn. red.)*

Ale k inscenacím pěkně popořadě.

Spravedlivý Bohumil Divadelního souboru Tyrš Lány, autorský text členů souboru podle pohádky Boženy Němcové, přehlídku zahajoval. Právě samotná dramatizace byla největším problémem inscenace. V podstatě absence hlavních motivů příběhu způsobuje to, že sledujeme pouhé vyprávění informací, ztrácíme souvislosti děje a především jeho napětí. Zvláštností této inscenace je zajímavé využití UV-lamp pro scény v princeznině kryptě. Bohužel díky jejich umístění pro diváka „viditelně" bylo použití spíše kontraproduktivní. Děti sledovaly více technický efekt než to, k čemu by měl sloužit. Také zásadní dějový fakt pohádky, Bohumilovo rozhodnutí obětovat princeznu ve jménu čestného slibu, který dal, není dostatečně v textu připraven a působí nevěrohodně. Na druhé straně musím říct, že herecky velmi přirozenému Janu Lukavskému, představiteli titulní role, jsme po zásluze udělili cenu za nejlepší mužský herecký výkon přehlídky.

Velmi početný a sympatický soubor **Divadla hudby z Nymburka** přivezl jevištní adaptaci známého pohádkového filmu **S čerty nejsou žerty**. Ovšem jestliže píšu „adaptaci", musím sama sebe okamžitě opravit. Soubor totiž přenesl na jeviště filmový scénář jen s drobnými kosmetickými úpravami a ústy svého režiséra se na rozborovém semináři přihlásil k tomu, že jde vlastně spíš o kopii filmu. Na jevišti stojí mlýn, zámecký krb i komín, za nímž se přesně podle filmu schovávají pekla se obávající intrikáni. Jezdí se na koních, vidíme vojenské cvičení i ples na zámku. I Nymburští měli pochopitelný problém s prostorem. Zdaleka se sem nevešly všechny kulisy, v rychlosti filmového střihu se jednotlivé scény překrývaly, herci ze dvou různých situací se potkávali při procházení jediným možným východem z jeviště. Celkový výsledek pak byl spíše chaotický, všechno mělo stejnou důležitost. I přesto, že věříme, že publikum Nymburských vyžaduje přesnost replik tak, jak je zná z filmu, my bychom byli radši, kdyby se na předlohu soubor podíval svým osobitým pohledem – a to především proto, že v některých detailech inscenace naznačil, že by na to mohl mít.

Páteční deštivé ráno v Debři přineslo milé překvapení. Ďulíka a Kokoláče. Tedy inscenaci **Divadelního souboru Kocábka Chocerady Ďulík a Kokoláč jdou na rozhlednu**. Dva klauni se během padesáti minut trochu pomlouvají, trochu se vzájemně podvádějí, hrají s dětmi slovní kopanou, pozvou děti na jeviště, aby jim rozmotaly zamotané kšandy, hádají, co se dá jíst a co ne, řeší s pomocí dětí zapeklité spory, zpívají a nakonec dojdou na tu kýženou rozhlednu, aby zjistili, jak je svět krásný, když má člověk jít s kým. Představení, které dokonale zpracovalo děti v hledišti tak, že v jednu chvíli jich bylo na scéně snad dvacet a přestalo být jasné, kdo je tu herec a kdo divák. Bylo to vystoupení, jehož humor oslovuje děti i dospělé. Naši porotu inspirovalo k tomu, že jsme založili tradici udílení tzv. Rozárčiny ceny, což by mělo být i pro následující ročníky přehlídky ocenění pro výjimečné počiny v oblasti divadla pro děti. Rozárčina cena byla udělena pánům Cinkejsovi a Šímovi za komunikaci s dětským divákem. Zbývá bohužel dodat jedno důležité „ale" – inscenaci **Ďulík a Kokoláč jdou na rozhlednu** jsme se rozhodli doporučit k postupu na rakovnickou Popelku, bohužel jsme však až po přehlídce zjistili, že doporučení je neregulérní, inscenace byla v loňském roce (i když v trochu jiné úpravě) doporučena z pražského Popadu a nemůže tudíž soutěžit znovu. Škoda.

Divadlo Netopýr z Týnce nad Sázavou přivezlo na Popelku na dlani vlastní dra-

Divadlo Netopýr Týnec nad Sázavou / Soubor podle pohádky Jana Wericha: Královna Koloběžka I. Foto: archiv přehlídky.

Divadelní soubor TJ Sokol Předměřice nad Labem / Radoslav Lošťák: Poněkud ztracená princezna. Foto: archiv přehlídky.

Divadelní soubor Kocábka Chocerady / Jiří Cinkeis: Ďulík a Kokoláč jdou na rozhlednu. Foto: archiv přehlídky.

Divadelní soubor Tyl Čelákovice / Jarmila Čermáková podle romských pohádek: Jablka mládí. Foto: archiv přehlídky.

matizaci Werichovy známé pohádky **Královna Koloběžka I**. Zpracování známého příběhu však postrádalo motivace i dramatickou situaci. V zájmu humorného přenesení látky na jeviště se vytratily vztahy mezi postavami a jejich proměny, které by udržely pozornost a napětí příběhu. Například základní vztah mezi Králem a Zdeničkou rozhodně nebyl nastolen jako vztah dvou chytrých lidí, mezi nimiž tudíž může dojít k předepsanému pohádkovému konfliktu, vnějšková humorná herecká charakterizace to neumožňovala – zůstal pouze ve slovech. Musím ale poznamenat, že i v představení týnských herců bylo patrné, že „se perou" s neúměrně menším prostorem, než na jaký jsou zvyklí.

Vrcholnou ekvilibristiku s pro něj nezvykle malým prostorem předvedl **Divadelní soubor TJ Sokol Předměřice nad Labem**. Jejich **Poněkud ztracená princezna** je doma hrána dokonce v kulisách, které na přehlídku ani nedojely. (Nevešly by se.) Soubor, co se týče scény, improvizoval a byl to právě on, kdo perníkové chaloupce musel uříznout komín, aby se vůbec vešla (a to stála pod jevištěm). Lošťákův text má bohužel velké nedostatky. Hra v první půlce nabízí mnoho vtipných nápadů, obrací příběh „vzhůru nohama", postavy motivuje rádoby moderně – princezna má nadváhu, detektiv je ducha spíše mdlého, mladé sudičky mají zájem spíš o tanec než o něco jiného, od děda Vševěda se nic nedozvíte. Bohužel ve druhé půli dochází autorovi dech, jednotlivé peripetie příběhu doříkává za každou cenu, a to už s mnohem menším množstvím nápadů nebo vtipů. U tohohle představení jsme museli spíše odhadovat, jaký rytmus může mít doma (především díky náročným přestavbám – doma je točna a revuálka) a jak moc bude představení ve svých domácích podmínkách jiné. Ale i přes nemožnost vlastně regulérně hodnotit a srovnávat výsledek s ostatními inscenacemi na přehlídce jsme dvojici hereček představujících Sudičky, Dianě Hellmannové a Michaele Stannerové, udělili Cenu za nejlepší ženský herecký výkon. Kromě toho jsme představiteli Kuchaře Pepy, Karlu Krausovi dali cenu, která by měla být na Popelce na dlani také udělována pravidelně – Cenu za herecký výkon ve zdánlivě nedůležité roli. Pan Kraus nás totiž v jednom jediném výstupu dokázal zaujmout a pobavit, aniž by svou roli nějak podceňoval. A ještě jednu cenu soubor dostal – Cenu diváka. Děti hlasovaly umístěním kuliček do tří rozlišených válců.

Posledním představením debřské přehlídky bylo vystoupení **Divadelního souboru Tyl Čelákovice** – zpracování romských pohádek pod názvem **Jablka mládí**. Inscenace to byla čistá, jednoduchá, přehledná, používala spíše antiiluzivních prostředků, sázela na kolektivní projev, humor. Je pravda, že představení v ničem nezápasilo s prostorem, naopak, tady se sál Divadýlka na dlani ukázal jako přesně vhodný pro tento druh divadelní produkce. Komunikace s hledištěm byla přesná, vycházel rytmus, herci rozdávali příjemnou energii. Přestože téměř v každém představení na přehlídce byla nějak používána hudba a písničky, tady poprvé fungoval „živý harmonikář" jako nenásilná, přirozená součást inscenace. Zaujalo nás to, jak soubor velmi jemně pracoval s romskými motivy ve všech složkách – zkrátka se „netlačilo na pilu". Takže jsme Boženě Vítovcové udělili podle našeho mínění oprávněnou Cenu za režii.

Byli jsme velmi spokojeni, říkali jsme si, že přehlídka má své přirozené vyvrcholení, nominace se zdála být nabíledni. Bohužel se nám však čelákovický soubor nepřiznal, že před několika týdny prošel přehlídkou v Havlíčkově Brodě (pravda bez ocenění). Regule jsou nediskutovatelné. Soubor se může s jedním titulem zúčastnit pouze jedné postupové přehlídky v dané kategorii. Je nám to velmi líto, ale díky tomu se stalo, že Popelka na dlani sice měla své vítěze, ale do Rakovníka je přivézt nemůže a nemůže tak potvrdit svou organizátory vysoko nastavenou laťku.

A tak mi nezbývá na závěr než pokusit se prohlásit historicky první ročník Popelky na dlani za takovou generální zkoušku, která dává tušení, že premiéra i reprízy budou určitě výborné. Já v to zcela určitě věřím.

DS M+M Hranice
Vratislav Mikan:
Kocour Pětivousek
Foto: Jaroslav Kodeš

Chudé Radnice 2009

Jaroslav Kodeš

Soubor divadelních ochotníků v Radnicích, SČDO a Divadelní studio D3 Karlovy Vary uspořádaly již šestnáctý ročník oblastní přehlídky činoherních divadelních souborů hrajících pro děti, s postupem na Popelku do Rakovníka.

DS Mlask Manětín / Jan Susa, Jiří Helekal: Vodní pohádka. Foto: Jaroslav Kodeš.

DS Jezírko Plzeň / Michaela Kunešová: Čarodějná škola. Foto: Jaroslav Kodeš.

V celém Západočeském kraji se letos do této přehlídky přihlásily pouze čtyři soubory. A tak malebné městečko Radnice v polovině května přivítalo ve svém kulturním sále **DS Mlask z Manětína**, který nastudoval muzikál ***Jana Susy a Jiřího Helekala*** **Vodní pohádka**, **DS M+M Hranice** představil vlastní pohádku pro nejmenší **Kocour Pětivousek**. Společný projekt uvedly **DS Podividlo ažažAš** a **DS M+M Hranice**, když nazkoušely **Pohádky z košíku *Luďka Horkého***, a přehlídku uzavřel **DS Jezírko z Plzně**, který sehrál autorskou pohádku ***Michaely Kunešové*** **Čarodějná škola**

Úroveň jednotlivých inscenací pokulhávala za minulým ročníkem. Prakticky až na Kocoura Pětivouska se jednalo spíše o průměrná představení. Dvakrát byla na vině textová předloha a neinvenční režie, v případě Pohádek z košíku se inscenátorům stalo, že se minuli s poetikou jinak kvalitního scénáře.

A tak pouze ***Vratislav Mikan*** přesvědčil. Jako autor, režisér i herec v jedné osobě. **Kocour Pětivousek** je milou hříčkou o tom, že pýcha předchází pád a že v nouzi poznáš přítele. Na velmi jednoduché scéně, tvořené jen několika látkovými paravany, vystupují pouze tři herci a dvě výtvarně zdařilé loutky. Pětivousek (hraje ho V. Mikan) odchází z babiččiny chaloupky, protože už ho nebaví chytat myši, a chce se stát filmovým hercem. V lese je však konfrontován s drsnou realitou a díky své nafoukanosti málem zahyne ve spárech zlé lišky. Je mu naštěstí pomoženo kosem, a on se odvděčí za pomoc tím, že zorganizuje takovou akci, při které je naopak liška vyhnána z lesa. Principál souboru, jak už je jeho dobrým zvykem, píše své scénáře jako díla, která je třeba dotvořit znovu a znovu při samotných představeních v bezprostředním kontaktu s hledištěm malých dětí. A právě tato schopnost V. Mikana, ale i ostatních herců, vystupovat z postav, glosovat jejich jednání, a také nenásilně zapojovat děti do příběhu a přitom příběh nerozmělnit, je devizou i této inscenace.

DS Podividlo ažažAš a DS M+M Hranice L. Horký: Pohádky z košíku. Foto: J. Kodeš

Šestnáctý ročník Radnického dráčku byl chudý jak na počet přihlášených inscenací, tak i na dobré divadelní počiny. Jednu raritu však přinesl. Soubor z Manětína po představení odjel a na seminář s porotou se tudíž bez omluvy nedostavil ani nevyslal žádného zástupce. Co k tomu dodat? Názor na jejich představení jsme nezměnili, takhle jsme alespoň nemuseli hledat slova, jak věcně pojmenovat to, co jsme viděli. Ale kdoví? V každém případě jsme byli připraveni o možnost říci souboru, že si přinejmenším vážíme oné velké práce, kterou věnoval přípravě své inscenace. A to doslova a do písmene.

DS Svatopluk Benešov / Lewis Caroll, Karel Červenka: Alenčiny rošády. Foto: Zdeněk Rejna.

DS PIK-ART Úštěk / Gabriela Nogová: Co se děje v trávě. Foto: Zdeněk Rejna.

1. neratovická divadelní společnost Neratovice Josef Štefan Kubín: Vo tom čertů rojení Foto: Zdeněk Rejna

Přehlídka v Novém Boru plná příjemných překvapení

Ladislav Vrchovský

Novoborská přehlídka divadel dospělých hrajících pro děti byla letos plná příjemných překvapení. O postup na rakovnickou Popelku soutěžilo sedm souborů, a téměř všechny předvedly nadprůměrné výkony. Sama přehlídka se tak v kontextu ostatních konaných v České republice z pohledu úrovně jednotlivých inscenací zařadila mezi nejkvalitnější. Mezi vybranými předlohami se neobjevil text nesplňující nároky na vhodnou platformu pro otevírání dvířek do světa poučení, fantazie a krásy. Byť i zde byly různé úrovně kvality (zejména tam, kde se pod text podepsala vlastní tvorba inscenátorů). Tak už to bývá: pohádky (a ty se v Novém Boru hrály především) mají vlastní zákonitosti: srozumitelný příběh, jasně vyložené postavy a povětšině vítězství dobra nad zlem, a jen ten, kdo tato východiska respektuje, kráčí vstříc úspěchu.

Soubory zúčastněné na klání v Novém Boru se beze zbytku vyznačovaly důrazem na stavbu scény a kostýmní či výtvarnou složku inscenace. Až na jedinou výjimku však předvedly i nadprůměrnou úroveň hereckých výrazových prostředků, a tak největší rezervy byly v dramaturgii a režii inscenací.

Porota ve složení Eva Kodešová, Denisa Nová a Ladislav Vrchovský byla postavena před těžký úkol: podělit osmi cenami ty nejlepší výkony. A že bylo z čeho vybírat! Nakonec tedy vše dopadlo následovně: Za roli Vláska ve hře **Pohádka čarodějnických učňů** na motivy slovenské pohádky ze sbírky ***Boženy Němcové*** byla udělena cena Michalu Tretterovi ze souboru **NOPOĎ Nový Bor**. Za roli Báby ve hře **Vo tom čertů rojení *Josefa Štefana Kubína*** byla oceněna Marie Šindelářová z **1. neratrovické divadelní společnosti**.

Byla udělena i neobvyklá cena za kolektivní herecký výkon hercům v rolích Trpaslíků ve hře ***Ivany Urbanové* O popletené víle (DS Havlíček Zákupy)**.

Cenu za scénografii k Pohádce čarodějnických učňů udělila porota Dominice Hlaváčkové NOPOĎ Nový Bor.

Miroslav Král z 1. neratovické divadelní společnosti získal ocenění za kostýmy k pohádce Čarovný květ, za výtvarnou složku inscenace pohádky ***Gabriely Nogové* Co se děje v trávě** dostal cenu soubor **PIK-ART z Uštěka**.

Miroslavu Královi (1. neratrovická divadelní společnost) byla udělena cena za choreografii k pohádce Vo tom čertů rojení, Josef Pšenička z **DS Svatopluk Benešov** obdržel cenu za režii hry ***Lewise Carolla a Karla Červenky* Alenčiny rošády**.

Porota doporučila na národní přehlídku Popelka Rakovník 1. neratovickou divadelní společnost se hrou Vo tom čertů rojení a nominovala na národní přehlídku Popelka Rakovník DS Svatopluk Benešov u Prahy se hrou Alenčiny rošády.

Dospělí pro radost dětem v Havlíčkově Brodě

Luděk Richter

Havlíčkobrodská krajská přehlídka byla tentokrát vskutku nabitá. Krom dvou odpadlých inscenací tu od čtvrtka 7. do neděle 10. května bylo k vidění šestnáct představení z osmi krajů od Prahy přes Středočeský kraj, Liberecko, Hradecko a Pardubicko až po jižní Čechy, jižní Moravu a Vysočinu. Deset z nich soutěžilo o účast na národní přehlídce divadla pro děti Popelka v Rakovníku. Byly mezi nimi samozřejmě věci podařenější i méně podařené. Potěšlivé je, že těch prvých bylo letos o něco víc nejen díky rozšíření přehlídky, ale i díky pokrokům souborů samých.

Pražský soubor Divadlo a život přivezl inscenaci vlastního textu **Kdo rozezpívá princeznu.** Nepříliš kvalitní zpěv je v pohádce o hudebním království prvým problémem. Dějová linka a motivy hry o princezně, která nechce zpívat, jsou nepřehledné nejen vinou nepřesvědčivé předlohy a chybějící režijní strukturace, jež by akcentovala dějově a tematicky důležité okamžiky, ale i vinou toho, že nejsou sdělovány motivace jednotlivých postav (princezna zpívat nechce?, nemůže?, neumí?), takže není jasné, komu o co a proč jde. Jednání a z něj plynoucí a jím vytvářené situace chybějí, zůstávají především slova.

Také inscenace **chlumeckého souboru Klicpera Jak bylo čertům v pekle zima** autora ***Jiřího Pálky*** trpí přemírou slov a nedostatkem vztahů, jednání a z nich vznikajících situací: vše důležité se odehrává převážně v rovině slova, doplňovaného nepříliš věrohodnou gestikulací. Problémem jsou i nevyjasněná, nahodile nastolovaná pohádková pravidla: může být opravdu do pekla poslán kdokoli dle libovůle toho či onoho čerta? Zdání, že podstatou pohádky je autorova libovůle, je asi nevyvratitelné, jakkoli spolehlivě inscenátory zavádí do pekel.

Divadélko Múzika ze **Sezimova Ústí** si vybralo kvalitní text ***Čapkovy* Doktorské pohádky** (také bylo za dramaturgický výběr oceněno), ale nepovedlo se mu převést jej ani do dramaticko-divadelní podoby, utvářené hlavně jednáním postav, ani do epického divadla, v němž by nositelem jednání byli především herci-vypravěči. A tak i tady zůstává hlavně reprodukované slovo. Lze litovat, že mladí herci vedení zkušeným režisérem nevyšli více ze sebe, ze svého vidění a cítění, spíše z herectví osobnostního než ze snahy naplňovat jakési vnější představy o realisticky až naturalisticky pojatých postavách. Stavbě celku pak chybí přesnější významové i tvarové zakomponování dílčích pohádek, jimiž je rámcový příběh o kouzelníkovi Magiášovi až přeplněn, i akcentování klíčových momentů každé z nich.

Jablka mládí v provedení **čelákovického souboru Tyl** vycházejí rovněž z nosné předlohy ***Jarmily Čermákové,*** pro niž nadto soubor zvolil nadějný klíč divadla na divadle, hry na pohádku, kterou si skupina Cikánů improvizuje, aby zapomněla na smrt jednoho z nich. Škoda jen, že tento (či jiný) důvod není ani dostatečně sdělen, ani uzavřen po přehrání celé pohádky. A ještě větší škoda, že se princip improvizovaného hraní z toho, co je právě k dispozici, neprolne do všech prostředků od scénografie až po herectví, že není důsledně uplatňován po celou dobu a vyskytne se jen v okamžiku, kdy je třeba předvést chybějícího koně a jabloň. Kdyby tato hra na hru převážila, mohly by zmizet i okamžiky, v nichž se místo vytváření situací jednáním (jehož prostředkem může být i slovo) spíše jen hledá, jakým pohybem, gestem, mimikou doplnit či naplnit text. A také zde by prospěla přesnější režijní práce při strukturování celku pomocí proměnlivého temporytmu, dynamiky, výrazu... v zájmu akcentování dějově a tematicky důležitých momentů.

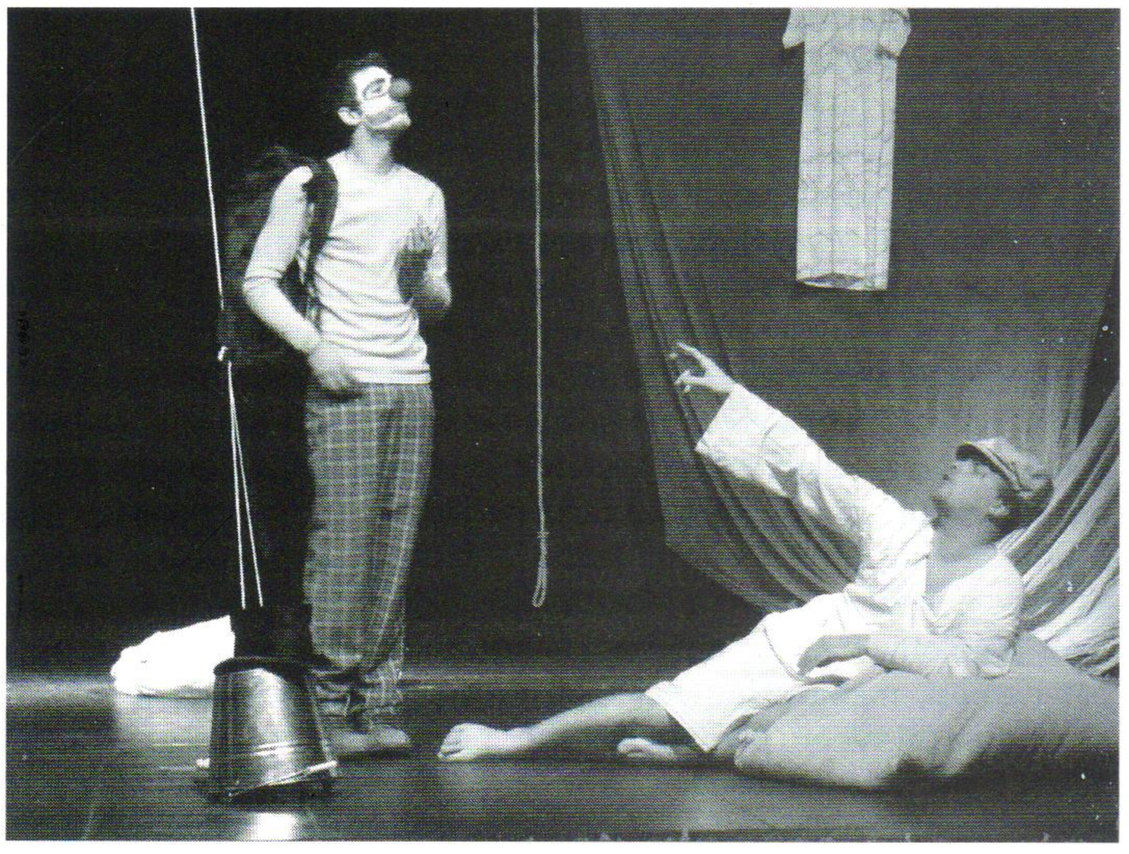
Každá inscenace podává sama k sobě klíč, jak má být vnímána, a nastavuje tak sama sobě laťku co do druhu i kvality. ***Miloslav Břunda*** na motivy starých pověstí napsal **Krásku a zvíře** pro **brněnské Absolutní divadlo**. Inscenace má evidentně ambici takořka broadwayového muzikálu s velkým plátnem scény, rozšiřovaným ještě příchody některých postav z hlediště, řadou efektů, bezmála profesionální hudbou, zpěvem, tanečními kreacemi a kostýmy. Potud všechna čest! - porota proto udělila cenu Janě Filové a Janu Brožkovi za herecký, pěvecký a taneční výkon v roli skřítků. Jenže právě tomuto klíči a této laťce se nedostává to nejdůležitější - víceméně psychorealisticky pojaté herectví, pro něž amatérští herci nejsou dostatečně vybaveni; snad by pomohla stylizace, která by i do této roviny vnesla dominan-

Absolutní divadlo Brno / Miloslav Břunda na motivy starých pověstí: Kráska a zvíře. Foto: Luděk Richter.

DS Tyl Čelákovice / Jarmila Čermáková podle romských pohádek: Jablka mládí. Foto: Luděk Richter.

Turnovské divadelní studio A. Marek / Lenka Lebedová: Šaškovská pohádka. Foto: Luděk Richter.

ci prvků estetických nad popisným realismem. A chceme-li diváka ohromit dokonalostí, musí jí být dosaženo i v práci se zvukem a světlem, o malůvkových kulisách v tomto žánru zcela nepochopitelných ani nemluvě. Dramaturgicky zůstávají rezervou některé klíčové motivy (kdy a z čeho například usoudila Kráska, že je Zvíře dobré) a otázkou je pro mne i to, nakolik vložená postava zlé kouzelnice Grizeldy pomáhá vyhrocení dramatičnosti, či naopak ubírá na síle vnitřnímu dramatu titulní hrdinky. Režijně stojí za úvahu především realizace odhaleného Zvířete, jehož plně nasvícená, plně ukázaná a půl hodiny prezentovaná „hrůznost" hrozí být spíše směšná než hrůzná.

Svébytnou kapitolou celé přehlídky se staly **Tři zlaté vlasy děda Vševěda českokrumlovského Divadelního klubu.** Na scénu vskotačí tři sudičky (jedna vousatá, mužská, s culíky za ušima a nad čelem), zapějí rozvernou píseň, uhlíř bez velkého citového vzruchu oznámí králi, že novorozencova matka zemřela, sudičky (jedna z nich téměř klečící na královi) vykřičí své proroctví a vzápětí se uhlíř v komediální nadsázce snaží za svého synka vylicitovat co největší částku. Už po pár minutách má divák pocit fraškovité parodie. Proč ne - dozvíme-li se ve jménu čeho a čemu se to inscenátoři smějí či posmívají. Ale to se nedozvíme. Problém není v pohledu na život, který nám snad chtějí inscenátoři ukázat. Problém je v tom, že ho nedokáží divadelně zpracovat. Není totiž sděleno, proč je ta která postava v tom kterém okamžiku taková, jaká je, a o chvíli později jiná: proč například po Plaváčkově narození král nechce, aby byl zahuben, a po svatbě (došlo k ní?) ano, proč Plaváček princeznu chce a vzápětí se snaží vytratit, proč přináší odpovědi od Vševěda, když totéž poradil tazatelům hned při prvém setkání už sám? Stejně tak není jasné, proč se jednou hraje herecky a podruhé stínohrou, proč je děd Vševěd vlastně jen konstrukce z trubek, nebo k čemu je dobré ono divadelní zcizování. Jasné je jen jedno: k smíchu je všechno a všichni, všichni jsou zlí, pozitivní není ani jedna postava, ani jeden čin, ani jedna hodnota. Pro děti to opravdu není. A nejsem si ani jist, zda pro dospělé. Neboť ani svrchu uvedené tvrzení o zlém světě a lidech nemůže jako divadelní sdělení ve své jednotvárnosti bez jakéhokoli kontrastu, kontrapunktu, protisíly a vývoje fungovat. Argument, že v životě je možné cokoli a umění je vlastně obraz života, je pomýlený. Umění je svébytný obraz života - ale právě že obraz: výběr skutečností, který dává určitý význam a smysl. A mají-li inscenátoři nějaký záměr, musí ho divadelně sdělit, v čemž jim některé prostředky pomáhají a jiné překážejí. Čímž mířím k otázce, proč si pro svůj skrytý záměr vybrali zrovna pohádku a proč zrovna tuhle. Je-li to jedno a žádná souvislost mezi dějovým a tematickým základem předlohy a jejím zamýšleným sdělením být nemusí, máme ušetřeno spoustu práce: nemusíme při výběru předlohy nic moc hledat, neboť čímkoli lze říci cokoli.

Letošní přehlídka se odehrála ve znamení **Ježibab z Babína. Třešťský DS Jana Lišky** s nimi nakonec nedorazil, ale přesto jsme tuto hru ***Jaroslava Koloděje*** viděli ještě dvakrát. Jde o chytlavý kousek, smíchaný ze zapomenutých čarodějnic lačnících po vdavkách, jimž má padnout za oběť poctivý chasník, kterého však zachrání věrná milá, zatímco svatbou s nimi jsou potrestáni vodník a hejkal, kteří oběma kladným hrdinům předtím pomohli (že by satira na spravedlnost?).

Ježibaby z Babína DS Tyl z Lomnice vynikly vcelku funkční scénografií a především vyrovnaným kolektivním herectvím (také za něj obdržely cenu): postavy se vidí, slyší, vnímají, reagují a svým jednáním vskutku vytvářejí situace - což není tak samozřejmé, jak se může zdát. Dramaticky ne právě šťastným počinem tu bylo oslabení vztahu hlavního hrdiny k jeho nápadnici: tenhle Martin, jenž s Barborkou snad nikdy nic ani neměl, přeci žádné závazky nemá (proč by tedy neusiloval o sňatek s některou z domnělých zakletých princezen, jež se chystá osvobodit?) a zákonitě v závěru dopadne jako před ježibabami zachráněná, ale Barborkou ulovená oběť.

Vamberský Zdobničan pracuje s týmž motivem o poznání dramatičtěji. Jakkoli by jeho **Ježibaby z Babína** potřebovaly výrazněji odlišit momenty důležité od nedůležitých a tak výrazněji předat, oč v příběhu jde, potěšily především schopností nejen vytvářet situace, ale i hereckým nadhledem, odstupem a sebeironií. A protože se tyto prvky v práci souboru jeví jako pozitivní novinka, dostala jeho začínající režisérka Miroslava Sojková cenu za čerstvý vítr projevený v inscenaci.

Stejnojmennou cenu obdržela i mladá režisérka **Turnovského divadelního studia** Lenka Lebedová za inscenaci **Šaškovská pohádka.** Nesnaží se v ní o šokující vnější experimenty, ale o co možná přehledné odvyprávění pohádky - nadto tentokrát opravdu směřující k dětem. Přesto i tady má režijní práce s akcentováním důležitých okamžiků, které by nás účinně provedlo dějem i tématem, ještě leccos před sebou: především není akcentován zlomový okamžik, kdy se pohádka oběma čarujícím šaškům vymkne v postavě čerta z rukou, trochu samoúčelné jsou naopak dětské postavy malé princezny a malých čertů. Až na obě malé (jakkoli roztomilé) děti je soubor herecky velmi slušně vybaven, a podaří-li se mu zmírnit ukřičenou přeexponovanost obou šašků (mimo jiné i jejich typovým a funkčním rozlišením), mohla by vzniknout působivá inscenace autorské pohádky. V této naději navrhla porota inscenaci do širšího výběru na celostátní přehlídku Popelka 2009.

Soubor Heřman z Heřmanova Městce přivezl inscenaci **Něco z Jana vytvoříme... možná i pohádku.** Dva herci a tolikéž hereček nastoupí s tím, že předvedou výchovný koncert z písní Jana Vodňanského, ale když zjistí, že zapomněli texty, rozhodnou se zahrát nám náhradou pohádku; naštěstí mají s sebou čistě náhodou rekvizity, kulisy i kostýmy (klasický dvoreček), a tak mohou spustit. Princip jakoby improvizovaného divadla na divadle s mnohými výpadky, omyly a opravami rozehrávají poměrně úspěšně - dokonce tak „úspěšně", že dějová linie samotné pohádky se v něm poněkud ztrácí. Což lze přičíst i uvolněné řvavosti, jakož i (také tentokrát) chybějícím režijním akcentům při vedení děje a témat pohádky, jež vrcholí jejím koncem-nekoncem. Za úvahu by stálo i zkrácení obou expozic s učením písni a s rozdělováním rolí. Hlavním kladem inscenace však je, že inscenátoři - aniž zapomněli na děti - zůstali sami sebou, nezapomněli na to, co je samé baví, zachovali si své myšlení a svůj humor a tím i udrželi laťku inteligentního divadla inteligentních dospělých lidí, kteří se nesnižují k „hloupým dětem", ale hrají tak, aby to bavilo děti, jejich dospělý doprovod i je samé. Lidsky jsou autentičtí, herecky tvární. Porota ocenila soubor za osobnostní přístup k inscenaci, kterou nominovala k přímému postupu na celostátní přehlídku Popelka 2009.

Co mě ještě zaujalo při pohledu zpět?

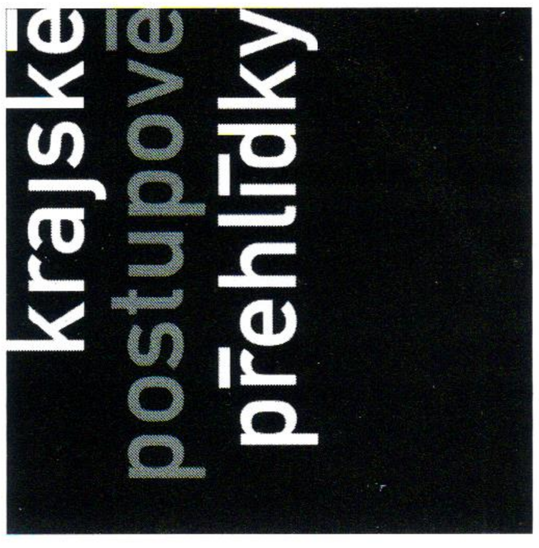
Obecně: Fakt, že amatérské divadlo pro děti navzdory televizně-filmově-videové i komerčně profesionální konkurenci stále žije a přináší do míst svého původu pocit sounáležitosti, v lepším případě i kus umění.

Na předlohách: Rutinní řemeslnost až fabrickost pohádek psaných pro herecké divadlo, v nichž se jen donekonečna obměňují a kombinují motivy vybočujících, zlobivých či jinak vadných princezen (skákavých, prolhaných, koktavých, líných...), intrikánských dvořanů, neschopných, většinou hloupých čertů, vdavekchtivých ježibab a stěhovavých, nespokojených vodníků a hejkalů. Zajímavé je to tím, že ačkoli lidová pohádka také pracuje s kombinacemi motivů i celých pásem, onen pocit, že jsem to vše už někde viděl, slyšel či četl, nemívám.

V dramaturgii a režii: Jak se inscenátoři opakovaně ztrácejí v jednotlivostech a chybí jim dramaturgický přehled a režijní nadhled při vedení hlavních linií a strukturování celku.

V herectví: Neustávající snaha o amatérským hercům obtížně dostupné a pohádce (jež je nejčastějším žánrem hraným pro děti) cizí psychorealistické herectví vnějšího zpodobování předem dané postavy, namísto moderního, mnohem přístupnějšího osobnostního herectví, v němž je východiskem sám herec, hledající v materiálu svého těla a duše stavební prvky postavy.

Při rozborech: Pokora, potřeba a schopnost většiny inscenátorů vnímat dobře míněné připomínky a přemýšlet o nich. Výjimečně ale také neschopnost nahlédnout vlastní práci alespoň zčásti tak kriticky, jako nahlížejí práci druhých. Ale i v tom může být přínos přehlídek: že na druhých vidíme chyby, jichž si na sobě nevšimneme.

Dospělí dětem v Ostravě – kvalita roste

Ladislav Vrchovský

Ve dnech 2.–4. dubna proběhla v Ostravě-Porubě krajská přehlídka divadel dospělých hrajících pro děti. V programu vystoupilo pět souborů, v jednom případě se však jednalo spíše o divadlo jednoho herce, případně individuální výstup s loutkou.

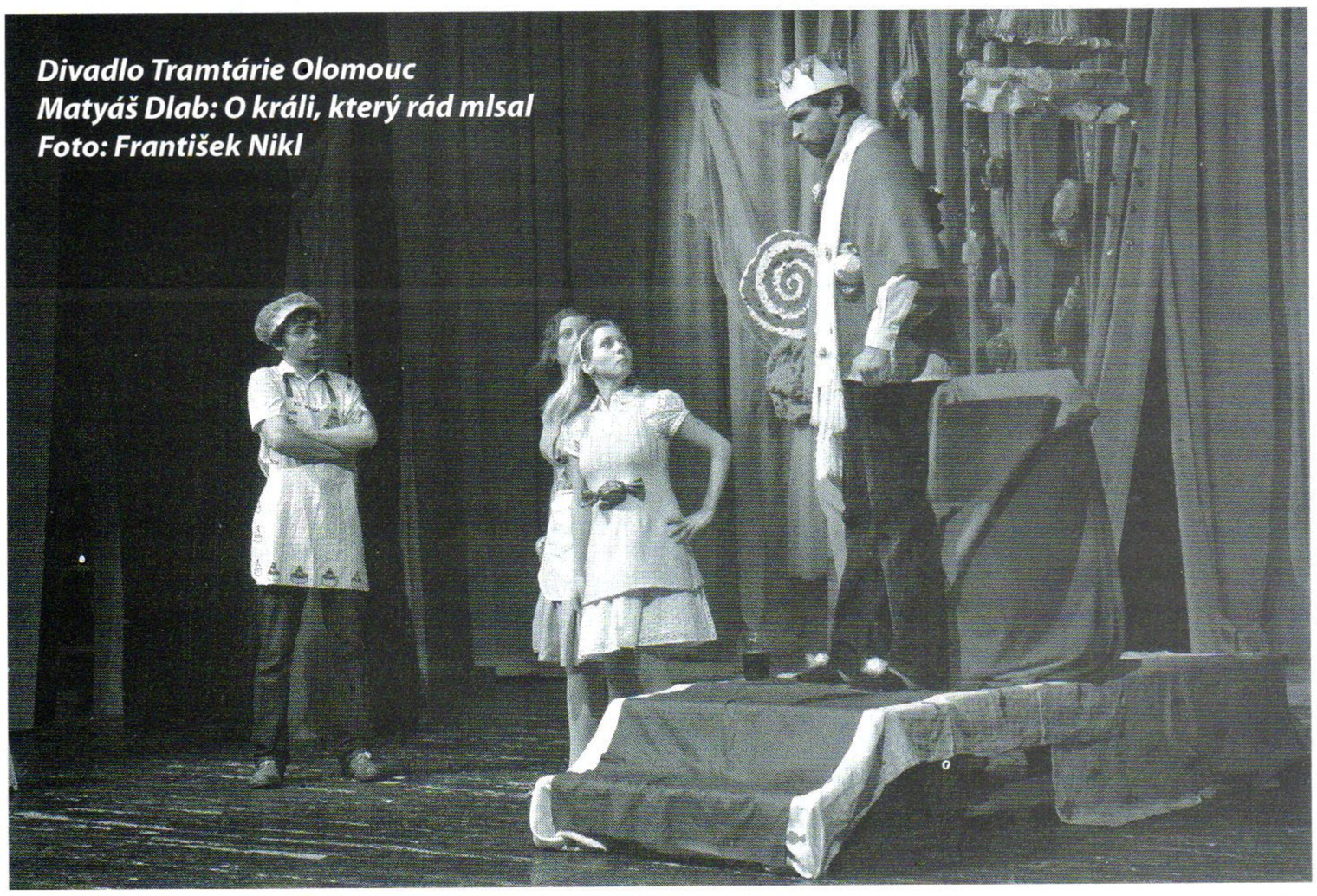
Divadlo Tramtárie Olomouc uvedlo autorskou pohádku ***Matyáše Dlaba* O králi, který rád mlsal** v režii autora. Téma, varování před nebezpečím zubního kazu, bylo vzhledem k cílové skupině (děti od čtyř let) zvoleno adekvátně. Jako ne zcela přijatelná se však jeví teze i samotná výpověď inscenace, podle které je možno mlsat dosyta, hlavně když se při tom nezapomíná na ústní hygienu. Divadlo Tramtárie předvedlo jinak ucelený divadelní tvar s vysokou úrovní mluvního projevu všech účinkujících.

DS Jitřenka Ostrava-Poruba se představil také autorskou pohádkou v režii autora ***Petra Spurného***, navíc představitele hlavní role. Inscenace **Rumcajsova krátká vánoční pohádka,** určená dětem od čtyř let, se setkala s vřelým přijetím publika, naplnila představy o nadprůměrné úrovni interpretačních prostředků všech účinkujících, z nichž představitel postavy Kaprála, Josef Rada, byl oceněn za herecký výkon.

Divadelní soubor Červiven při SPgŠ Krnov přijel s inscenací hry **Duch do domu**, napsané na motivy románu ***Evy Ibbotsonové*** Strašidlo po telefonu. Autorkou zdařilého převodu prózy do podoby dramatického textu je vedoucí souboru ***Petra Severinová***. Výsledkem je vkusná duchařská komedie s množstvím komických situací a s morálním apelem. Soubor Červiven je typickým příkladem středoškolského divadla generačně souznějícího s věkově odpovídajícím publikem. Herecké schopnosti jednotlivých členů souboru jsou různé úrovně, od začátečnických až po velmi vyspělé, dokládající talentovanost a nabízející velké přísliby do budoucna.

Lidové divadlo Krnov se představilo inscenací hry ***Tomáše Marka***, kmenového herce a režiséra souboru, s názvem **Krtčí výlety**, napsanou na motivy knihy ***Jana Hlaváče***. Opět vcelku zdařilý převod prózy do jevištního tvaru však naráží na dramaturgickou nedopracovanost. Rozhodne-li se autor pro přepsání závěru hry tak, aby bylo podtrženo téma, kterým je překonávání nejrůznějších neschopností a špatných návyků, prostřednictvím pohádky o sourozenecké skupince krtků, bratrů oslavujících narozeniny jednoho z nich, může se předloha stát kvalitním podkladem pro práci mnoha divadelních souborů.

Velkým zklamáním bylo závěrečné představení přehlídky, vystoupení ***Dany Šenkyříkové*** se dvěma pohádkami, **O neposlušných kůzlátkách** a **O rukavičkách**. Herečka, stylizující se do role zpívající babičky s kytarou, která hraje, zpívá a vypráví pohádky dětem zejména v mateřských školách, pracuje již několik let s ustálenou podobou svého vystoupení. Zve na jeviště děti, které se stávají postavami z pohádek, a na předem stanoveném půdorysu se snaží

Divadlo Tramtárie Olomouc
Matyáš Dlab: O králi, který rád mlsal
Foto: František Nikl

DS Jitřenka Ostrava-Poruba / Václav Čtvrtek: Rumcajsova krátká vánoční pohádka
Foto: František Nikl

dovést představení ke zdárnému konci. Až na slušnou úroveň hudebního a pěveckého projevu je však samotný obsah her svědkem neznalosti divadelních i přírodních zákonitostí (zavádějící informace o tom, že lišky jsou predátorem kůzlátek, přichází např. jen z toho důvodu, že v obchodě nebylo možno sehnat plyšovou hračku vlka), ale dokonce i přitakáním zcela nepřijatelnému chování člověka: děti (kůzlátka) nakonec lišku zbijí a pohodí ji mrtvou na okraj jeviště (a ta tam leží i během další pohádky O rukavičkách). Práci Dany Šenkyříkové rozhodně nelze označit za přínos k pozitivnímu rozvoji dětské duše ani v oblasti kreativity, ani v oblasti obeznamování se zákonitostmi života, ba spíše naopak.

Přehlídka přinesla potěšující výsledek dlouhodobého působení lektorského sboru ve věci výběru kvalitních jevištních předloh, případně autorského přínosu prostřednictvím vlastních dramatizací. Vzestupný trend divadel hrajících pro děti v Moravskoslezském kraji je zcela viditelný, i když úroveň jednotlivých představení ještě nedosahuje takového stupně, aby bylo možno některou z inscenací doporučit či nominovat k postupu na národní přehlídku.

Loutkové divadlo v regionech v sezóně 2008/2009

Na základě zpráv porotců jednotlivých přehlídek připravila ***Pavlína Schejbalová***

Brzy po začátku roku 2009 stála redakce AS opět před otázkou: Jak letos přiblížit na stránkách časopisu stav českého amatérského loutkářství? Regionálních přehlídek se v tomto roce konalo deset a celkový počet představení dosáhl čísla osmaosmdesát. S ohledem na čtenáře a rozsah časopisu byla vyčerpávající reflexe prohlášena za nemožnou. (Pečlivý čtenář AS ostatně jistě zaznamenal i u zpráv z přehlídek činoherního divadla a dalších snahu o zeštíhlení příspěvků mj. přenesením důrazu na inscenace úspěšné a na shrnutí problémů a otazníků u těch úspěšnějších méně…)

S plným vědomím, že loutkové divadlo zbožňuji, ale vlastně moc málo o něm vím, sestavila jsem „dotazník" a obeslala jím zástupce porot všech deseti postupových přehlídek s výběrem pro Loutkářskou Chrudim (LCH). Všichni oslovení (ať už si pomysleli cokoli) se k tomu nápadu postavili čelem a odpovědi mi poctivě posílali tak, jak během března a dubna postupně probíhaly a končily přehlídky. Děkuji! Vznikla zpráva, v nichž najdete citace z jejich reflexí nejúspěšnějších představení (nominovaných či doporučených na LCH), ale připojuji i další informace, které z odpovědí porotců vzešly.

Ráda bych na tomto místě napsala poslední větičku tohoto úvodu, a sice „Tady ji máte", leč nebylo mi to, respektive redakci AS umožněno. Příspěvek je tak rozsáhlý, že by pojal plné čtyři tiskové strany čistého textu. Amatérské divadelní dění stále sílí, zmnožují se jeho nejrůznější přehlídkové aj. akce a také soubory a jejich inscenace. Časopis by to rád všechno postihl, ale jeho finanční možnosti nesílí úměrně potřebám divadelního dění. Ekonomické limity, které má striktně dány, redakci nutí připojit na závěr tohoto úvodu jinou větu: Plné znění příspěvku Loutkové divadlo v regionech v sezoně 2008/2009 naleznete na internetových stránkách našeho časopisu **www.amaterskascena.cz**.

Postřehy z krajských přehlídek Wolkrova Prostějova

Eva Koutová

Rok co rok je nejvíce nabitý poezií měsíc březen. V březnu probíhají veškeré krajské přehlídky na Wolkrův Prostějov a objet je všechny zkrátka není možné. Přesto nabízím určitou reflexi ze všech krajů, kde to v březnu hrálo poezií.

První, kdo se vrhl do kolotoče krajských přehlídek, byl **Královéhradecký kraj**, kde začala krajská přehlídka sólových recitátorů už v půlce února. Představilo se celkem 28 recitátorů (14 v 1. kategorii a 14 ve 2. kategorii), přičemž své zastoupení tu neměla kategorie třetí. Podle Lenky Chytilové, která společně s Hankou Kofránkovou a Pavlem Peškem zasedala v porotě, bylo možné průběh soutěže v 1. kategorii označit jako nadějný a příjemný zážitek. Texty byly vybírány s ohledem na životní i recitátorskou zkušenost účinkujících, ve většině případů měl výkon rysy osobní výpovědi i zaujetí. Celkem solidní byla i technická úroveň mluvního projevu. Bohužel ani dramaturgická, ani recitátorská úroveň nepřesáhla solidní průměr. Po živých, poměrně dobře připravených a v semináři aktivních a vstřícných účastnících 1. kategorie byli ti starší mírným zklamáním. Nižší byla celková úroveň výkonů a zjevně i míra práce do jejich příprav vložená. Objevila se i poněkud sporná práce pedagoga. Celkově jako by tu častěji šlo o vnější efekt či sebepředvedení, méně o porozumění a interpretaci textu. Divadla poezie si musela na tu svoji přehlídku počkat měsíc, ale nutno dodat, že to čekání se vyplatilo. Všechna divadla v tomto kraji, a v kraji Pardubickém, se sjela ke konci března na festival Audimafor do Kostelce nad Orlicí, odkud se postupuje jak na Wolkrův Prostějov, tak na Mladou scénu a Šrámkův Písek. Porota byla lákavá a různorodá: Tomáš Žižka, Alena Zemančíková, Vladimír Hulec, Filip Huml, Petr Christov a Karel Šefrna. Audimafor je velice příjemná akce, také díky organizátorům (Středisko amatérské kultury IMPULS), která nabídne velký přísun rozličných divadel a inscenací, a malebné městečko tak ožije přes víkend festivalovou atmosférou.

Pardubický kraj, jehož soubory putovaly na Audimafor, hostil letos 21 recitátorů, které měla na starosti porota ve složení Nina Martínková, Milan Němec a Eva Koutová. Nina Martínková před samotným začátkem vedla krátkou hlasovou rozcvičku, závěr přehlídky připadl na rozborový seminář. Celkově se dá říci, že Pardubický kraj patřil k dobrému průměru. Co se týče dramaturgie, opakovaně se objevovaly (a to platí pro všechny krajské přehlídky WP) osvědčené texty, které „kolují". Bylo doporučeno potlačit strojenost ve prospěch prostoty. Celá přehlídka proběhla ve velmi milé atmosféře, plné pozitivní energie a porozumění.

Ve dvou případech byly přehlídky uspořádány pro dva kraje současně. V tom prvním se jednalo o **Jihomoravský kraj** a **Vysočinu**. Přehlídka se už tradičně konala v Brněnském kulturním středisku, hned vedle slavného brněnského draka. Účast byla hojná, a to hlavně kvůli vysokému počtu divadel (6). Sólistů se účastnilo celkem 29 a společně se soubory na ně dohlíželi David Kroča, Radim Šíp, Aleš Kubík, Dušan Utinek, Jaroslava Nečasová a Miloslav Maršálek. Kvalitu hodnotili výše jmenovaní jako mírně vzestupnou co do kvality i kvantity v porovnání s minulými ročníky. Ke konci následovaly rozbory a diskuze.

Druhý případ, kde se dva kraje, **Karlovarský** a **Plzeňský,** na přehlídku spojily, proběhl již tradičně v Klatovech. Jednalo se zde o desátý ročník nominační přehlídky na WP připravovaný centrem Johan. Podle organizátorů byla hlavním rysem této přehlídky jakási invaze souborů (které se těší společně s Královéhradeckým krajem velké oblibě a jejich počet je dlouhodobě nejvyšší), a to se širokým spektrem přístupů od tradičnějších postupů divadla poezie, stylizované scénické obrazy s důrazem na přednášené slovo, po výtvarnou instalaci či divadlo vycházející z loutkářských postupů. V tradičních baštách mladého divadla (Karlovy Vary, Ostrov, Aš, Plzeň) se opět formují silné, především studentské skupiny. To ukazuje i velmi slušná úroveň sólistů 2. kategorie. Navíc jako v jediném kraji zde bylo využito posunutí horní věkové hranice u třetí kategorie, což zužitkoval Vladimir Benderski. V porotě zasedli Akram Staněk, Renata Vordová, Jakub Doubrava a Irena Pulicarová. V Klatovech, kde se už pátým rokem tato přehlídka koná, se neobjevují pouze ti, kteří mají za cíl WP, ale tradičně se účastníci mohou těšit z doprovodného programu, ať už se jedná o taneční vystoupení nebo tradiční soutěž o Wolkrovu poštovní schránku, což se stalo určitým západočeským rituálem.

Ve **Zlínském kraji**, kde se přehlídka podruhé pořádala v Kroměříži, se objevilo celkem 22 recitátorů, kterým se věnovali Jiří Pelán, David Kroča, Irena Procházková, Karla Urbanová, Jaroslav Nešpor a Stanislav Nemrava. Úroveň přehlídky byla u sólistů hodnocena jako dobrá, u souborů jako slabá a negativně byla vnímána slabá účast v 1. a 3. kategorii.

V **Olomouckém kraji**, který měl samozřejmě útočiště v Prostějově, byla letos celkem slabá účast recitátorů, kvantitu ale kompenzovaly čtyři soubory, z toho dva na vysoké úrovni. Tradičně v porotě usedli Blanka Koutská, Radek Bláha a Miroslav Kovářík. Na starosti měli celkem dvanáct recitátorů a čtyři soubory. Výborný nápad vidím v tom, že akce přesáhla hranice účasti vystupujících, že na přehlídku souborů byli pozváni studenti středních škol s tím, že před samotnou návštěvou byli poučeni o kategorii divadla poezie. Samozřejmě nechyběl ani rozborový seminář.

Sezimovo Ústí, které hostilo přehlídku pro **Jihočeský kraj,** mělo podobnou účast jako Olomoucký kraj (11 sólistů), avšak pouze dva soubory. V porotě zasedli Libor Vacek, Jana Štefánková a Jiří Pokorný. Organizátoři vnímali letošní ročník s ohledem na úroveň přednesu v 1. kategorii jako horší, co se týká 2. a 3. kategorie, šlo spíše o průměr.

Letos prvně pořádal krajskou přehlídku v **Libereckém kraji** DDM Libertin v České Lípě. Zde byla podle pořadatelů úroveň velmi vysoká a vyrovnaná. Po vyhlášení výsledků vedla besedu porota ve složení Jiří Hraše, Miroslav Kovář, Petra Horvátová a Jana Kučabová.

Ústecký kraj měl přehlídku již tradičně v krajské metropoli v Hudebním a divadelním klubu Cirkus, což nebyly úplně ideální prostory. Přesto bylo plno a celkem 19 sólistů (většina z nich je stálicemi krajské přehlídky) a dva soubory si přišli poslechnout i domácí. O postupu rozhodovala porota ve složení Jana Štefánková, Jana Urbanová, Svatopluk Vašut a Jaroslav Haidler. Ta také konstatovala, že letošní přehlídka v Ústí nad Labem byla o poznání lepší než v roce minulém. Také zde se objevil kolektiv, který využil ukončení horní věkové kategorie a pod přiléhavě zvoleným názvem souboru Třetí věk představil inscenaci Včera se mi zdálo.

Díky nadstandardní péči organizátorů Občanského sdružení TeRaSa se každoročně jeden březnový víkend promění v malý festiválek poezie v Karviné – **Moravskoslezský kraj** - naplněný neuvěřitelným programem nabitým do slova a do písmene do poslední minuty. Celkem 24 recitátorů společně s dalšími účastníky přehlídky tak bylo přítomno čtyř workshopů (Překladová literatura, Práce s hlasem, Rozbor a nácvik recitace, Seznámení s básněmi Jiřího Gregora) či večerního programu (Povídání s básníky Lukášem Bártou a Jiřím Gregorem, divadlo jednoho herce – Jana Trojanová, Commedia finita). Ačkoliv byla bezpochyby valná většina účastníků nadšena, časově a fyzicky je tato krajská přehlídka velmi náročná.

V DDM Kolín se na krajskou přehlídku **Středočeského kraje** sešlo celkem 23 sólistů, kterým se věnovala Nina Martínková, Libor Vacek a Jana Štefánková. Úroveň byla vysoká.

Celý maraton krajských přehlídek ukončila **Praha,** kterou zde pořádalo o. s. Přesah v DDM Praha 8. Lektorský sbor ve složení Aleš Vrzák, Hana Kofránková, Jana Štefánková a Radim Šíp zde hodnotil rekordních 30 sólistů, jejichž úroveň byla ve srovnání s předchozími lety vyšší. Účastníci se zúčastnili o přestávkách a během pásem recitace improvizační dílny, rozmlouvací dílny či využili hlasovou rozcvičku. O soubory se starali Emílie Zámečníková, Petra Zámečníková, Radim Šíp, kteří měli nelehký úkol. V Praze se sešly čtyři soubory, z čehož tři velmi kvalitní. Programová rada nakonec všechny navrhla na WP.

Poznámka redakce: Přehled oceněných recitátorů-sólistů v jednotlivých kategoriích a kolektivů divadel poezie naleznete na www.klubduha.cz/wp/ viz celostátní kolo.

47. Poděbradské dny poezie 2009

Jana Štefánková

Umělecké slovo znělo uprostřed dubna (16.–19.) v mnoha podobách střídavě v Zámeckém biografu a Divadle Na Kovárně v poděbradském zámku. Sídlí tady Kulturní a informační centrum Poděbrady, s. r. o., poskytující organizační a společenské zázemí festivalu uměleckého přednesu poezie a prózy, letos už 47. Poděbradským dnům poezie (PDP). Program, ceny, přispěvatele, lektory a studenty zajišťuje Občanské sdružení Slovo a hlas se sídlem v Praze.

Festival nabízí studentům herectví vysokých uměleckých škol, dramatickým oddělením konzervatoří, mladým hercům a nejlepším neprofesionálním recitátorům možnost setkání. Poděbradské dny poezie jsou jednou ze dvou příležitostí vedle Mezinárodního festivalu poezie ve Valašském Meziříčí pro neprofesionální recitátory, kde se potkávají a vzájemně se obohacují čeští a slovenští interpreti. Hlavní programovou osou je soutěž v přednesu poezie a prózy a rozborové semináře.

V tomto roce bylo jen o dva soutěžící více než ročníků PDP. Početně bylo vyrovnané i zastoupení ve věkových kategoriích. V I. kategorii, od 16 do 19 let, se představilo 26 soutěžících, ve II. kategorii, od 20 do 30 let, jsme byli posluchači 23 soutěžících. Z toho bylo 8 českých a 4 slovenští neprofesionálové a jeden profesionální herec.

Z výběru textu je patrné, že se mladší recitátoři „utíkali" k próze v domnění, že jim skýtá více svobody než básnická forma. Často se jejich svoboda projevovala vlastním dotvářením autorovy předlohy. Před třemi lety se ve slovenské literatuře objevil Samuel Tále z Komárna, přirozený vypravěč, který poskytuje interpretovi přínosný text pro vyprávění (***Samuel Tále***: **Kniha o cintoríně**). Stali jsme se svědky i toho, jak lze osvěžit literárního klasika a živě ho interpretovat v současnosti (***Samo Chalupka***: **Ktože týmto svetom vládne**). Z české nabídky bych chtěla zmínit dva méně známé texty od veliče známých autorů. Jedním z nich je ***Fráňa Šrámek*** a povídka **Změněná situace**, druhým je ***Jiří Orten*** s méně známým textem **Mísa hrušek**. Ostatní texty byly vybírány z interpretačně osvědčených (***Karel Čapek***: **Goneril, dcera Learova**, ***Ladislav Fuks***: **Pan Theodor Mundstock**), i když byly velice pečlivě připravené a provedené, interpreti prózy se od cíleného sdělení mnohdy uchylovali k velkým dramatickým gestům, které jejich text neunesl, nebyl dostatečně rozčleněn, takže ani zřetelně sdělován. Z mnohých humorných textů vybírám jiskřivou pohádku ***Pavla Šruta*** **Myška Kyška a myška Hryška** interpretovanou s velkou dávkou lehkého smyslu pro humor s porozuměním autorovi.

Neprofesionální recitátoři přijali pozvání na PDP jako další možnost k interpretaci svých textů před celostátním festivalem poezie Wolkrův Prostějov. Svými interpretačními výkony se rozhodně vyrovnali svým kolegům z hereckých studií. Nejvyšší poctu, Cenu Karla Högera získala studentka PdF Univerzity v Hradci Králové **Jana Trojanová** za zmíněný text Fráni Šrámka. Další ocenění získali **Anna Šafránková**, **Kryštof Bartoš**, **Josef Kačmarčík** a **Vít Roleček**. Lektory obou kategorií byli: I. kategorie – Miloš Horanský, Marta Hrachovinová, Hana Kofránková, Alfréd Swan a Eva Žilineková; II. kategorie – Jiří Hraše, Martina Longinová, Soňa Pariláková, Vladimír Rusko a Aleš Vrzák.

Ve stálém pořadu PDP Živí a mrtví se představil básník Miloš Doležal v autorském čtení spolu s Janou Frankovou a Alešem Vrzákem. Na Oldřicha Mikuláška vzpomínali pamětníci a paní Eva Mikulášková. Milanu Rúfusovi byl věnovám pořad Pocta básníkovi a úklona jeho památce.

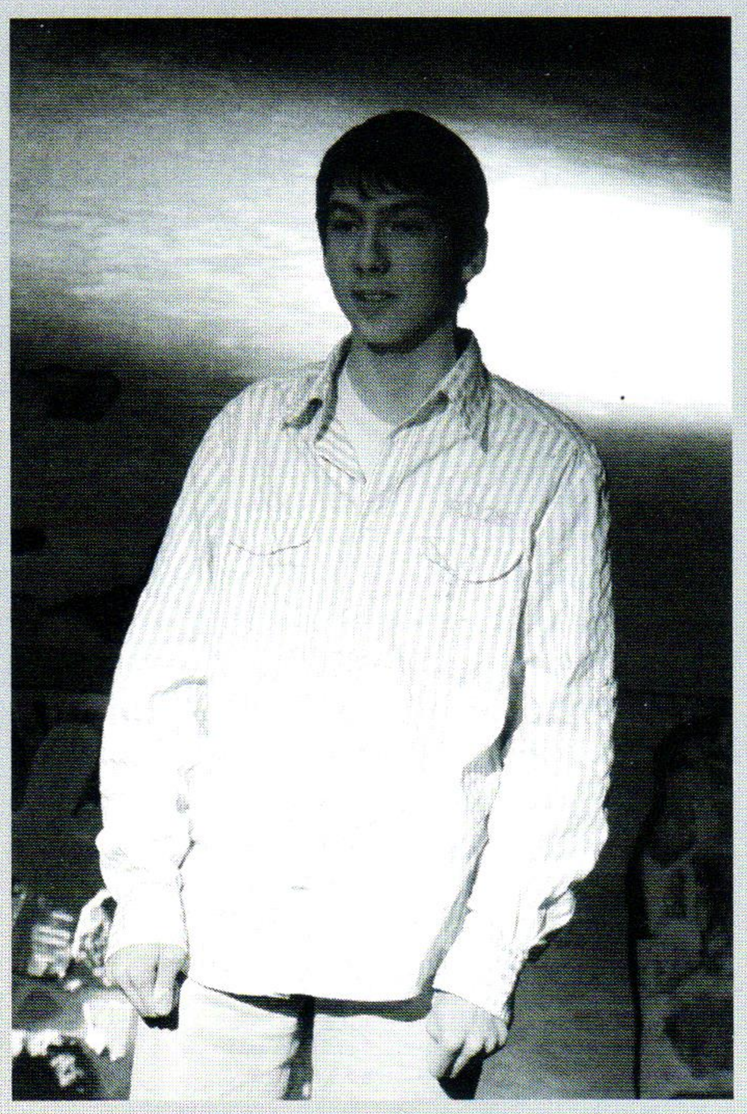
Ve 47. PDP se dařilo i vizitkám jednotlivých škol. S humornou nadsázkou připra-

Jana Trojanová / Foto: Vl. Navrátil

Kryštof Bartoš / Foto: Vl. Navrátil

Josef Kačmarčík / Foto: Vl. Navrátil

Anna Šafránková / Foto: Vl. Navrátil

vila **Konzervatoř Brno** scénické zpracování knihy ***Antonína Přidala*** Kouzlo nechtěného pod názvem **Zvesela do (předsednictví) Evropské unie aneb Ze společnéách kořínkůů**. Ve **Vyšší odborné škole herecké v Praze** objevili voiceband. Studenti 2. ročníku nastudovali v rekonstrukci voicebandu E.F. Buriana dvě pohádky ***Boženy Němcové***. Nejen Češi zachraňují svoji mateřštinu od různých nánosů. Studenti **VŠMU v Bratislavě** nám uspořádali **Rýchlokurz rodnej reči alebo Chvála slovenčiny**. **Pražská konzervatoř** se představila velice zdařilým programem **Kafkovy proměny brouka** s podtitulem **Kdo hledá, najde, kdo nehledá, bude nalezen** s živou hudbou, kterou Jan Čtvrtník, jeden z herců, napsal do uvedeného pořadu. Povídku ***Gabriela Garcii Marquéze*** **Přišla jsem si jenom zatelefonovat** inscenovali studenti **Konzervatoře v Košicích**.

Od roku 1966 se udělují na Poděbradských dnech poezie Křišťálové růže za celoživotní přínos uměleckému přednesu. Mezi jejich nositeli jsou Karel Höger, Vlasta Fabiánová, Jiří Adamíra, Otakar Brousek, Hana Kofránková, Viera Strnisková a další. Letos byli oceněni Marta Vančurová, Ján Mistrík a Ladislav Mrkvička. Od loňského roku každý oceněný zasadí do zámeckého záhonu svoji růži s vizitkou.

Koncertem laureátů skončily 47. Poděbradské dny poezie, ve kterém Apolena Veldová dala vyznít nejlepším interpretacím, které zdařile doplnila texty reagujícími na společenskou situaci v obou našich republikách.

V neděli odpoledne doznělo poslední umělecké slovo Na Kovárně v Poděbradech, aby se za rok zase vrátilo do těchto pohostinných prostor.

Výsledkovou listinu 47. Poděbradských dnů poezie 2009 naleznete na **www.amaterskascena.cz**.

Květnový seminář uměleckého přednesu v Praze

Eva Koutová

Tradiční květnový seminář před Wolkrovým Prostějovem proběhl i letos v Domě dětí a mládeže Přemyšlenská v Divadelním klubu Osma v Praze 8-Kobylisy. Uskutečnil se ve dnech 16.–17. května 2009. Primárně byl určený všem recitátorům, kteří se účastnili krajských přehlídek celostátní přehlídky divadla poezie Wolkrův Prostějov, ale zúčastnili se nakonec i recitátoři, kteří nesoutěžili a jen chtěli pod odborným vedením pracovat na svém vybraném textu.

Pod vedením lektorů Věrky Slunéčkové, Aleše Vrzáka a Apoleny Veldové (stálicemi porot na WP) se semináře zúčastnilo celkem deset recitátorů. Ti si na víkendový seminář přinesli oba své vybrané texty, na kterých chtěli během semináře pracovat. Po prvním setkání při kolektivním poslechu všech zúčastněných byli recitátoři rozděleni pod křídla jmenovaných lektorů, každá skupinka se odebrala do jedné místnosti, kde mohli v klidu pracovat a plně se ponořit do textů. Zároveň poslouchali a reagovali na své kolegy, probíhaly společné diskuze, úvahy a interpretace textů.

Celý víkend byl, ačkoliv hodně pracovní, příjemný a přínosný jak pro recitátory, tak lektory i organizátory. Více ale bezesporu napoví jednotlivé reakce některých seminaristů.

Ohlasy účastníků

Nina Petříková

Seminář byl skvělý. Když jsem se o něm dozvěděla, neváhala jsem ani chvilku a rovnou jsem se přihlásila. Svého rozhodnutí jsem v žádném případě nelitovala. Seminář mi určitě hodně pomohl, teď si budu v Prostějově připadat mnohem připravenější. A v neposlední řadě: Na semináři jsem se seznámila s ostatními účastníky, se kterými WP strávím.

Za seminář mnohokrát děkuji!

Andrea Pecáková

Víkend strávený na semináři mi přinesl opravdu mnoho. Práce s takovými profesionály, jako byl pan Vrzák nebo paní Veldová, byla přínosná a pro mě inspirující. Se spoustou problémů, které jsem v textu neuměla sama vyřešit, jsem si poradila právě tam. Můj výkon se, myslím, tento víkend zlepšil a za to vděčím semináři.

Vít Roleček

Velmi mě zarazil skromný počet účastníků, ale o to více času zbylo na nás přítomné, detailní rozpracování textu po formální stránce mi rozkrylo nová zákoutí. Nedá se říci, že by zde scházela legrace, pracovali jsme zábavnou formou hovoru o textech a přejímali názory druhých. Určitě mi tento seminář dal nový a jiný pohled ku věci, i když ne vše použiji v dalším zpracování, prostě něco se použije, a něco ne. Opravdu jsme si seminář užili, stál za to.

Pavla Rousková

Nejdřív mě seminář trošku zaskočil, nečekala jsem, že to bude taková makačka, ale nakonec jsem za to moc ráda, protože si myslím, že mi určitě pomohl, a to ne jenom v onom vybraném textu, ale v celkovém uchopení textů. Paní Slunéčková byla moc skvělá... :-)

Vladimir Benderski

Seminář byl pro mě velmi přínosný. Práce s paní Věrou Slunéčkovou byla příjemná a v mnoha aspektech změnila můj přednes, který se zbavil zbytečných gest a pohybu a prohloubil se. Díky jejím velice dobrým radám jsem vyřešil i několik problémů v postoji k textu, které můj přednes předtím měl.

Děkuji i organizátorům za skvělou práci.

VI. národní přehlídka sokolského ochotnického divadla

Jan Králík

Nesoutěžní bienále divadel hrajících v rámci České obce sokolské představilo od roku 2000 již 35 souborů a 88 her. Letos přilákalo 16 účastníků, z nich pět nových: z Lesonic, Dalešic, Rokycan, České Skalice a Chrasti u Chrudimi. Přehlídka dává příležitost souborům z celé republiky bez ohledu na místo a délku působení, je přístupná začátečníkům i zralým kolektivům.

Moravská část pořádaná v **Boskovicích** nabídla úspěšné místní nastudování muzikálu ***Petra Markova*** a ***Jindřicha Brabce*** **Zvonokosy**, právem známé nejen pro početnost účinkujících, ale i z jiných přehlídek a hostování, soubor z **Podivína** přivezl v plné délce ***Čechovova*** **Racka**, **Litovelští** uvedli vlastní černou komedii ***Michala Schmalze*** **Už tu byla?**, z **Lesonic** dorazila vděčná, byť dlouhá **Hrobka s vyhlídkou *Normana Robbinse*** a soubor z **Kyjovic** se poměřil s nezkráceným **Dobýváním princezny Turandot *Wolfganga Hildesheimera***. Pro děti se hrála svěží pohádka ***Zdeňka Kozáka*** **O Bedřišce a Kajetánovi** v podání dětského (i dobře zpívajícího) souboru z **Dalešic**.

Česká část představovala početní těžiště: plná desítka souborů se sešla o dvou víkendech v dubnu a květnu v **Lázních Toušeni**, kde byla polovina her určena dětem.

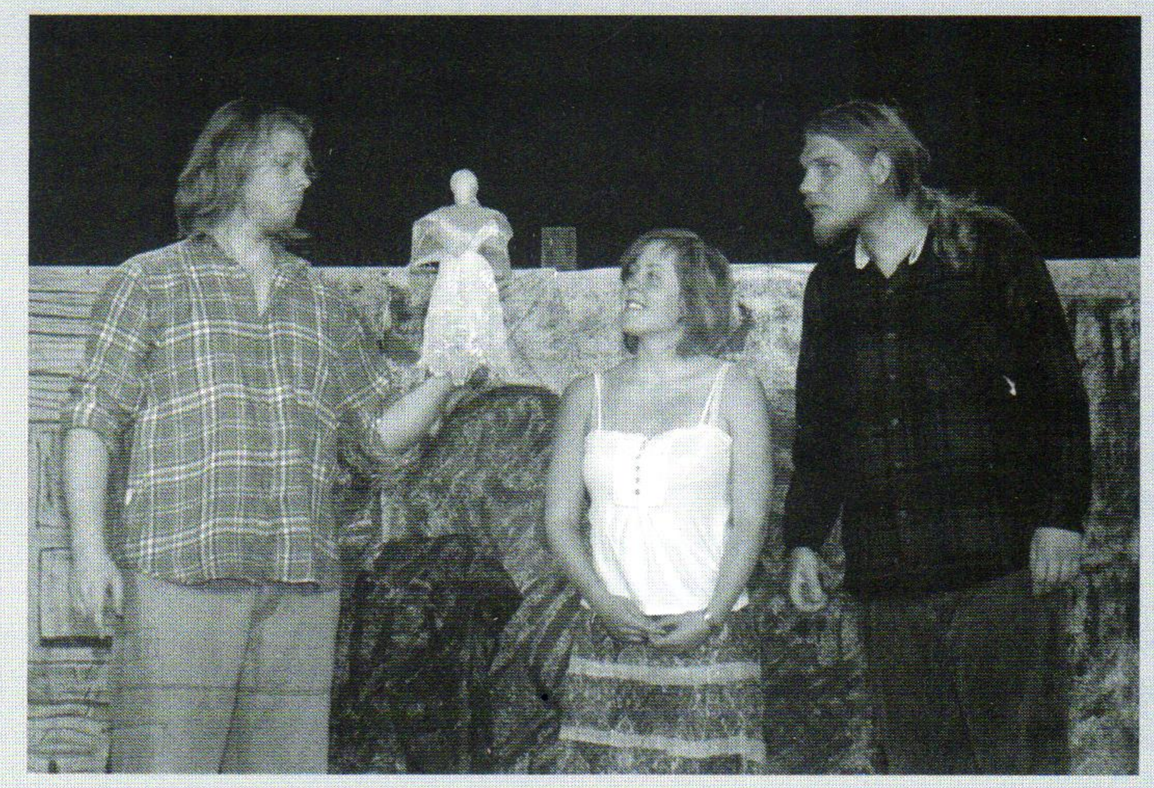
Divadlo J.K. Tyl z Rokycan přijelo s vlastní interaktivní verzí pohádky **Začarovaný les**. Režisérka a autorka ***Marika Monhartová*** ušila pět postav na míru hereckým typům mladého souboru, z nichž samozřejmostí herectví zaujal Robert Šmíd jako Matěj. Příběh zdánlivě vznikal v přímém zapojení publika,

DS Tyrš Lány / Karel Pleiner, Mirek Píša: S úsměvem jde všechno líp
Foto: archiv přehlídky

které ihned rozpoznalo dobro a zlo a nadšeně samo posouvalo děj k šťastnému konci. Scéna na závěsech, náznakové převleky, hra s loutkou i s hudbou a radost na jevišti překryly všechno, co by se dalo vylepšit na artikulaci, intonaci či jevištním pohybu. Spolupráce s dětskými diváky byla divadelně příkladná i upřímně citová, přestože mladí herci ještě nemohou vycházet z rodičovské zkušenosti.

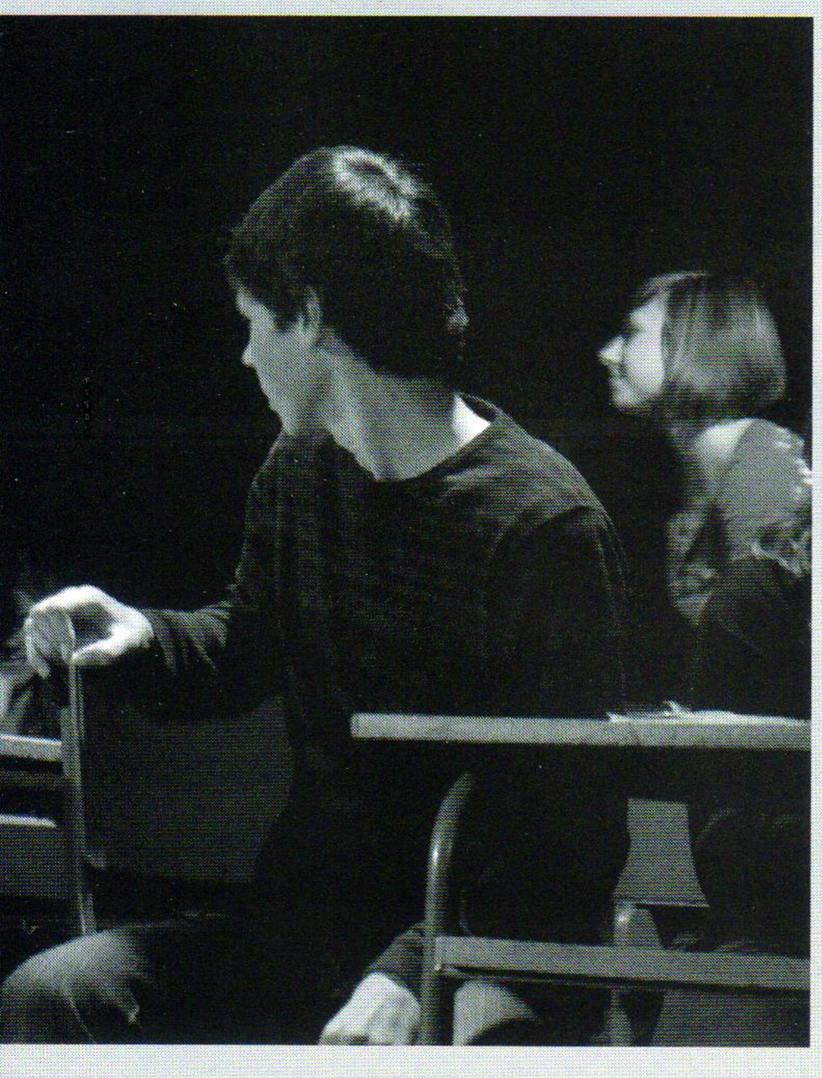
Podobně mladý soubor **Maska z České Skalice** nastudoval oblíbeného **Ženicha pro čertici** ***Heleny Lisické*** a ***Josefa Miroslava Bourka,*** také jako kdy-

Divadlo J.K. Tyl Rokycany / Marika Monhartová: Začarovaný les. Foto: archiv přehlídky.

DS Pyšely / Carlo Goldoni: Náměstíčko. Foto: archiv přehlídky.

ské typy obsáhly celou škálu hereckých poloh od zdrženlivé jistoty ševce přes láskyplnou ustaranost paní ševcové po karikovanou extravaganci krále. Bára Kadaníková představila titulní Čertici tak sympaticky, že by jí publikum přálo i lepšího ženicha. K ještě příznivějšímu dojmu by příště prospěl propracovanější plán pohybu po jevišti a výraznější spád finále.

Zkušený soubor z **Předměřic nad Labem** si upravil **Poněkud ztracenou princeznu** ***Radoslava Lošťáka*** z módní spleti pohádkových motivů do přijatelné zkratky s osvěživými písničkovými vstupy. Režisér Milan Němeček si pohrál se scénou i s kostýmy a s množstvím vtipných detailů i rekvizit, méně již s jevištní gestikou. Soubor má šťastné představitelské typy pro krále v režisérovi, pro milovníka v Lukáši Hruškovi a pro Vševěda v Jiřím Gabrielovi. Všichni navíc dobře zpívali. Z hereček vynikla Stanislava Hrušková v roli Vrchní nadsudičky.

Mladší herecký dorost vychovává soubor **Hvězdička v Benátkách nad Jizerou**.

zsirsipalety divadelních přehlídek a dílen

Ten vytvořil v autorské režii ***Jana Tichého*** vlastní pohádku nazvanou **Někde jinde aneb Jak to bylo s Rusalkou a Norbertem**. Příběh dětí osvojených novými rodiči (vodníky a loupežníky) dospěje přes překážky k pravdě a vlastní cestě, na níž nalezenci rádi vzpomenou na vše dobré, s čím se setkali. Děj s motivy ze současných citových strádání má v pohádkovém světě hojivou oporu. U dětských herců stojí v prvním plánu divadelnost projevu, nevadí proto ani věková inverze, je-li hra přirozená, jak ukázal mladičký Matěj Jakubčo v roli Norberta. Sympatickému dojmu napomohly nápadité masky a kostýmy, náznaková scéna a světelné efekty. Soubor by potřeboval podržet své herce déle, aby mohli zrát.

S herci od nejmenších po starší žáky připravil pohádku také debutující soubor z **Chrasti**. Hlavní úlohu ve vlastní adaptaci ***Ladovy*** pohádky **O statečné Máně** hrála radost, nápaditost a uvolněnost i ve veselých detailech scény, kostýmů, rekvizit a v chování doplňkových postav. Přehledná režie Anny Šárové by snesla větší dějové sevření a zkrácení monotonních hudebních meziher. Nadějný výkon v titulní roli podala Barbora Svobodová, slibně jí asistoval Jaroslav Zamazal. Ačkoli zde hrají i nejmenší děti, soubor je už za hranicí začátečníků, sám se rád baví a brzy dokáže víc.

Nesnadný oříšek původního muzikálu pro čerstvě -náctileté rozlouskli pro svá divadelní **Tyršata v Lánech** dramatik ***Karel Pleiner*** a skladatel ***Mirek Píša*** s pozoruhodným zdarem pod názvem **S úsměvem jde všechno líp**. Zřetelný, čistě vedený příběh z výhradně současných zápletek ze školních lavic, z rozpadlých i pevných rodin a s didakticky šťastným koncem nalezl dobré herce, styl hudby v rytmu disco a po volnější expozici (v níž lze krátit) brzy nabral dramatický dech a tah. Režíroval Roman Havelka. V době premiéry bylo protagonistům dvanáct, ale i dnešní projev čtrnáctiletých Karolíny Matějkové, Vládi Vojtěcha a Vojtěcha Dvořáka zůstával věrohodný a měl své kouzlo.

Zbývající čtyři hry určené dospělému publiku obsáhly kvalitativní škálu ještě markantněji.

Detektivka ***Jiřího Janků*** a ***Petra Svojtky*** **Prokletí rodu Baskervillů** souboru **Jirásek z Chocně** slibovala lehkou inteligentní zábavu a měla k ní dobře nakročeno díky hereckým schopnostem nejen Jana Meissnera v roli Sherlocka Holmese. Také další herci

se dobře bavili při nadsázkách a tanečních vstupech, ve slovních hříčkách a za vstupů člověkopsiska, ale přes rampu z toho šlo málo zejména v nekonečném konci, kde se vytratil přehled, spád i děj. Velké zaujetí herců pro divadlo nešťastně klopýtlo o režii-nerežii Miloše Bezdíčka.

Zralý soubor z **Pyšel** si přešil na tělo ***Goldoniho* Náměstíčko** do hudebně vděčného muzikálu z benátského karnevalu tak, že dílo v režii Bohumila Gondíka promluvilo nově a se záměrně jiným zacílením zábavnosti než původní veršovaná hříčka kolem svateb. Texty písní dodala Iva Niklesová, hudbu Jaroslav Pařízek. Ženské role byly vyrovnány na velmi dobré úrovni hašteřivosti i zpěvu, a přesto nad všemi čněli charismatický Tomáš Bartáček v roli kavalíra a Petr Pilát jako moudrý Fabrizio. Představení pobavilo i scénou a barevnými kostýmy a naznačilo, že jak režisér, tak soubor pro sebe právem hledají vyšší laťku.

Hostitelský soubor z **Lázní Toušeně** sáhl pro ***Gozziho* Králi jelenem** a v čistém stylu commedie dell´arte ilustroval děj pohybovými intermezzy – svou nejsilnější stránkou. Režisérka Anna Müllerová dotvořila každou postavu až k hranici nově uchopeného hereckého typu – od klasických figur po citově ušlechtilého Derama v podání Luboše Jakuba. Herecky ovšem excelovali všichni, komickými kadencemi zvláště Tartaglia Dušana Müllera, Smeraldina Veroniky Müllerové a Truffaldino Vojtěcha Zíty. Zážitek umocnily rychlé střihy na vtipně řešené aréně ve stylově výpravných kostýmech Josefa Jelínka a s decentní hudební kulisou Míti Denčeva. K ještě vyšší úrovni je stále co brousit na slovním projevu. V režijní kompozici a scénickém obraze však šlo o vrchol přehlídky.

Zdánlivě snadnou, ale tím zrádnou **Commedii finitu *Viktorie Hradské*** vyslal na přehlídku soubor **Pohoda ze Slatiňan**. Ačkoli má v Janě Trojanové zralou a všestrannou herečku, inscenaci soubor nepodcenil. Režisérka Renata Klečková doplnila čtyři pomlouvačné monology o ukázky zpěvu, sekvence z filmové Božské Emy a scénické řešení (nejen převleky). Tím dotvořila vše, co v textu schází. Výsledek měl velmi emotivní účin nejen díky přesvědčivě odlišeným proměnám hlavní představitelky. Domyšlení detailů umocněné výkonem rozptýlilo všechny otázky, zda na přehlídku sokolských ochotnických divadel patří i divadlo jedné herečky.

Přehlídku provázely rozborové semináře s lektory, jimž předsedal dramaturg Lubomír Šterc. Finanční záštitu Ministerstva kultury ČR a Středočeského kraje doplnili v obou místech osobní záštitou starosta a starostka. V rámci doprovodných programů byly slavnostně předány Zlaté odznaky J. K. Tyla za reprezentaci sokolského divadla v zahraničí Mgr. Anně Müllerové a Ing. Dušanu Müllerovi. V Lázních Toušeni se navíc diváci všech generací setkali v besedě s operní pěvkyní a herečkou Soňou Červenou.

Hádejte, kolikáté jsou letošní Pojizerské divadelní hry

S vedoucím souboru Dobrovít z Dobrovice, ***Tomášem Sedláčkem****, vedla virtuální rozhovor* ***Pavlína Schejbalová***

Jak se letos už šedesátiletá přehlídka Pojizerské hry proměňovala v čase? Docházelo k nějakým zvratům, nebo tradice nepřetržitě plynula?

Po pravdě, většina současných herců souboru Dobrovít nebyla v době vzniku Pojizerských her, v roce 1949, ještě na světě. Naštěstí můžeme čerpat z vyprávění našich starších kolegů, zejména ze vzpomínek Ing. Jana Dytrycha, který je takovou živou pamětí souboru. Zejména díky němu, zlaté Vlastičce Liškové či nezdolně temperamentnímu Ádovi Hercokovi známe příběhy, jak se v počátcích festivalu sháněly po Dobrovici potravinové lístky, aby herci dostali večeři, jak se léta všichni účinkující těšili na tradiční dobrovickou dršťkovou polévku atd. Ale ptala jste se na zvraty a na nepřetržitou tradici… Nevím, dá-li se mluvit o zvratu, ale je pravda, že v samém počátku, v roce 1950, se objevila snaha pořádat náš festival v Mladé Boleslavi. Tato iniciativa však pro nezájem diváků propadla a tento ročník není do historie her započítáván. Pojizerské hry tak zůstaly spjaté s Dobrovicí. Podoba Pojizerek se samozřejmě měnila: od původní přehlídky lidové tvořivosti, kde vedle tří čtyř vystoupení ochotnických souborů z nejbližšího okolí vystupovaly i hudební soubory, k současným šestnácti divadelním představením.

Zajímalo by mě, jak vzniká program tak velké přehlídky, která probíhá během celého měsíce května. Představení je hodně. Kdo je vybírá, podle jakého klíče?

Pro velký zájem není problém obsadit Pojizerské hry. Nedá se říci, že vybíráme podle nějakého klíče. Určitou roli hrají doporučení jednotlivých členů Dobrovítu, ale většinou rozhoduje rychlost domluvy na termínu. Samozřejmě ale přihlížíme k výběru hry, aby Pojizerské hry byly různorodé a každý divák si přišel na své.

Proč myslíte, že soubory mají zájem se účastnit?

Možná tradice, hezké prostředí, vstřícnost pořadatelů, skvělí diváci...

V jakých prostorech se přehlídka koná?

V Městském divadle v Dobrovici. V 60. letech divadlo částečně vyhořelo, za oběť požáru padla i původní malovaná opona, ale naši přehlídku to neohrozilo. V roce 2005 však už technický stav jeviště hrozil ukončením provozu divadla. Naštěstí vedení města tehdy rozhodlo o velkorysé rekonstrukci. Krátce po skončení Pojizerek tak soubor vyklidil divadlo, aby uvolnil prostory stavební firmě. Již následující rok tu ale mohl Dobrovít zahájit další ročník našeho festivalu inscenací Podivná paní Savageová. Dle slov našich přátel z hostujících souborů je i toto nové prostředí jedním z důvodů, proč se jim u nás dobře hraje.

Kdo festival organizuje a jak současní členové vašeho souboru vnímají tradici

Křest kroniky Pojizerských divadelních her na jejich 60. ročníku. Vpravo Ing. Jan Dytrych, nestor pořadatelského souboru Dobrovít. Foto: archiv souboru.

DS Dobrovít Dobrovice / Kolektiv souboru podílející se na inscenaci Řež a běž uvedené roku 2008. Foto: archiv souboru.

divadelní přehlídky? Co jim udržování té tradice přináší?

Festival organizuje město Dobrovice a ochotnický divadelní soubor Dobrovít za podpory Středočeského kraje… (cituji z plakátu). Město akci zajišťuje finančně i administrativně, k tradici Pojizerek neodmyslitelně patří vítání každého souboru v obřadní síni radnice, kde představitel města předává hostům vedle květin a pamětního listu i malý dárek, a následné ohlášení hry městským rozhlasem doprovázené Smetanovým Pochodem komediantů. Na divadelnících je všechna ta mravenčí práce okolo, někteří stráví v divadle všechny květnové víkendy. Přesto nakonec vždycky zazní: „Stálo to za to." Naší motivací je hlavně setkání s tradičními i novými účastníky, zhlédnutí „konkurence", možnost inspirace, poučení…. A nemůžeme zapomenout na to hlavní. Když se po představení loučíte s diváky a slyšíte: „Dobrou noc, dneska to bylo moc hezký." To přece stojí za to.

Vím, že jsou Pojizerské hry nesoutěžní, ale funguje u vás něco jako porota, rozborové semináře či nějaké vzdělávací akce? Množství představení to přímo nabízí, ale jejich rozložení v delším čase to asi znemožňuje.

Opět musíme využít paměti Ing. Dytrycha. Až do 35. ročníku hodnotila všechna představení porota sestavená okresním kulturním střediskem. Pro častý nesoulad mezi rozhodnutím poroty a diváckým ohlasem hry se od této praxe upustilo. Chceme, aby soubory u nás hrály pro radost ze hry, se kterou se studená sprcha v podobě nemilosrdné kritiky rádobyodborné poroty moc neslučuje.

Jaká je návštěvnost a divácká podpora vůbec?

Diváci jsou naučeni dlouhodobou tradicí, že měsíc květen patří divadlu. Ani televizní přenosy mistrovství světa v hokeji nám většinou diváky nepřetáhnou (i když o přestávce někdy pánové odbíhají do restaurace zjistit aktuální stav zápasu).

Domácí soubor na přehlídce vystupuje pravidelně?

Ano, pravidelně. Domácí soubor tradičně ukončoval přehlídku, ale v posledních letech jsme toto pravidlo několikrát porušili. Letos jsme náš festival zahajovali a na základě této nové zkušenosti jsme se rozhodli, že to tak budeme dělat i nadále.

Dá se říci, co vás nejvíc štve a co naopak přináší největší radost při organizování přehlídky?

Po pravdě, v souvislosti s Pojizerkami se nám nějak těžko vybavuje něco, co nás štve. Je to takový bonbonek za odměnu, za celoroční práci v souboru. Je pravda, že koncem května někdy padáme na ústa, ale stojí to za to.

Ať se daří! Všem, koho zajímají další informace doporučujeme nahlédnout na stránky souboru – dobrovit.sweb.cz/seznam.htm

Modelky Elky ovládly Kroměříž

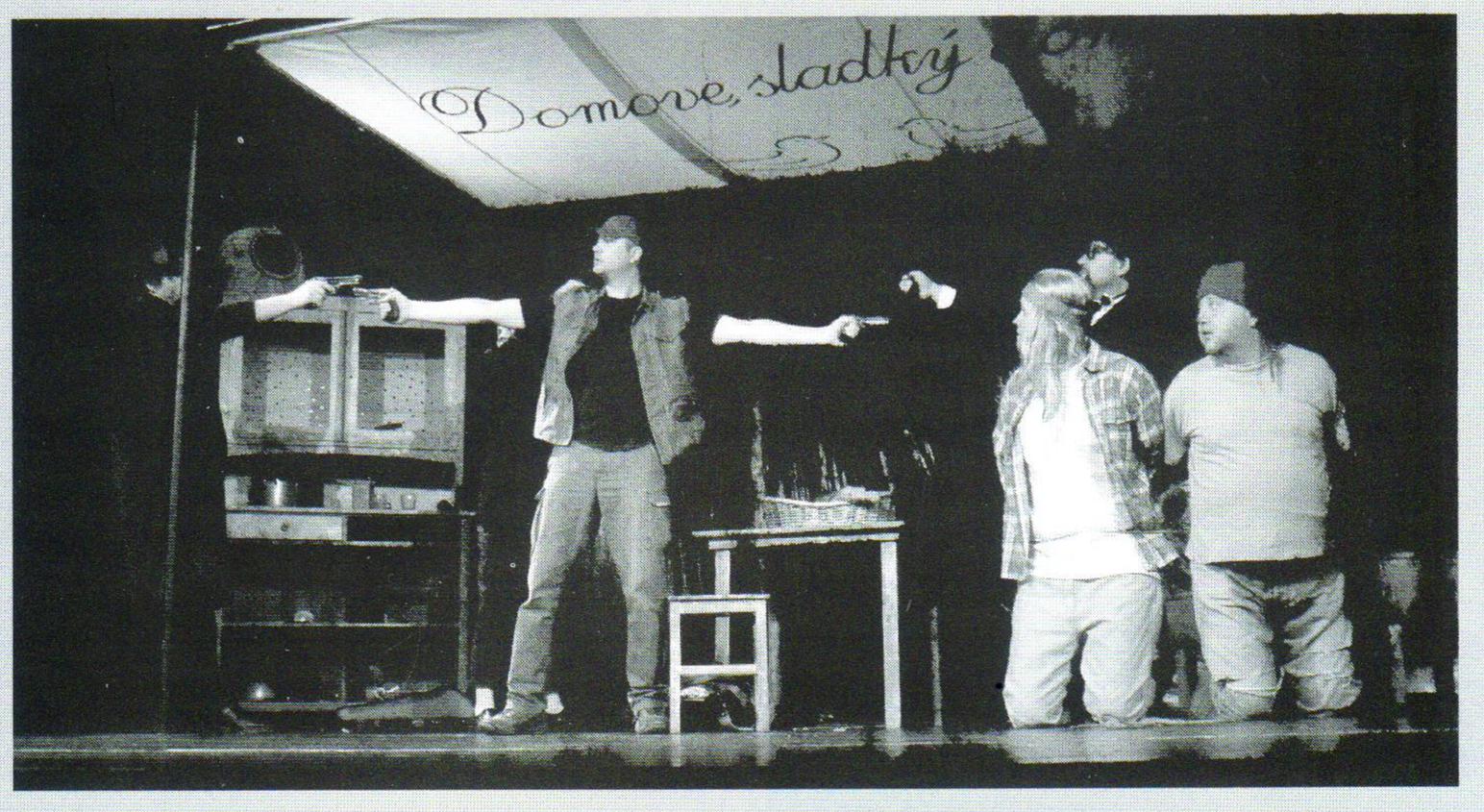
Vladimír Fekar

Kroměřížský divadelní festival Ludmily Cápkové, který probíhal od 30. dubna do 3. května, se profiluje jako „festival odmítnutých", těch inscenací, které nepostoupily na národní přehlídku, ale přesto si zaslouží pozornost. Nejlepší inscenace si z Kroměříže odváží nominaci na přehlídku FEMAD PODĚBRADY. Festival se snaží být jiný než postupové přehlídky na Děčín či Rakovník a podobně. Pokouší se o svébytný způsob hodnocení inscenací, vytváří Klub mladých divadelníků, jimž umožňuje tříbit své divadelněkritické myšlení, vytváří diváckou porotu. Rozhodující roli v hodnocení inscenací zde nemá odborná porota, ale samotní aktéři, amatéři, respektive mluvčí jednotlivých souborů, kteří na závěr festivalu hlasují o třech cenách, o nejlepším mužském a ženském hereckém výkonu nebo o inscenaci. Nový festivalový model si prošel křestem už v loňském roce, v němž se domácí Divadelní spolek Kroměříž rozhodl znovuvzkřísit tradici amatérských festivalů v Kroměříži.

Suverénně nejúspěšnější se stala inscenace **Holky Elky souboru Semtamfór ze Slavičína** v režii Jana Julínka. Ta získala Hlavní cenu festivalu za nejlepší inscenaci s nominací na FEMAD Poděbrady, ale také Cenu novinářské poroty. Jana Žáčková excelovala v roli Ely 3 a její výkon ohodnotili mluvčí souborů jako nejlepší ženský herecký výkon. Navíc od Klubu mladých divadelníků obdržela uznání pro umělce do 25 let. Zkrátka nepřišly ani další dvě inscenace: nejlepším mužským hereckým výkonem zaujal Jiří Hanzlík ze souboru Opona Zlín. Diváckou porotu si nejvíce získala inscenace Květ kaktusu divadelního souboru Zmatkaři Dobronín. Právě u těchto třech oceněných inscenací se chvíli pozastavíme.

Přesvědčivý výkon Jany Žáčkové skutečně vévodí Holkám Elkám. V první půli, která má anekdotický charakter, jsou charaktery modelek představeny až v karikaturní bizarnosti: tři dívky, které si říkají shodou okolností stejně (Ele), ačkoliv každá z nich má své vlastní jméno, se sešly – jako v čekárně – u fotografa. Tlachají a každá z nich chce jiným způsobem ukázat svou suverenitu. Nakonec není na fotce, na které pózují stejně všechny tři, vůbec důležitá jejich podoba, protože jsou od hlavy až k patě zahaleny. Místo nich mohl pózovat kdokoliv. Jana Žáčková dokonale zvládá vnějškovou pózu, za níž skrývá modelka svou pravou identitu, s vtipem a nadhledem. Druhá půle jako mávnutím proutku ukazuje úplně jinou tvář současného modelingu, nesmlouvavý psychologický ponor do toho, jak je modelka necitlivá vůči své matce, která ji v mládí týrala a odebírala jí od úst, jak se kvůli odlidštěnému světu dostala tato dívka k drogám, jak se upnula k lesbické lásce, která jí, snad, supluje lásku mateřskou atd. Podle mého názoru na uměle vybudované a černobílé textové konstrukci ***Radmily Adamové*** nelze vytvořit mimořádnou inscenaci, nicméně přesvědčivé herecké výkony zživotněly a zživotňují charaktery v této jinak velmi diskutabilní hře, která se však bezesporu poctivě pokouší věnovat velmi aktuálnímu genderovému a feministickému (?) problému.

***McDonaghův* Poručík z Inishmoru** je novým startem **zlínské Opony**, která se dlouhá léta zaměřovala na pohádky. A nutno podotknout: startem velmi vydařeným a šťastným. Je objevem poetiky, která se jeví jako přiléhavá souboru, jehož jádro tvoří především poměrně dobře herecky vybavení pánové. V režii Karla Semeráda vznikla inscenace, která se s největší pravděpodobností herecky stmeluje: od jejího uvedení v Karolince, které jsem měl možnost také zhlédnout, došlo v Kroměříži k výraznému kvalitativnímu posunu. Snad za to mohlo také komor-

DS Opona Zlín / Martin McDonagh: Poručík z Inishmoru. Foto: Simona Bezoušková.

ní jeviště kroměřížského Starého pivovaru, větší pozornost herců k rekvizitnímu jednání, vývoji jednotlivých postav a proměny atmosfér v situacích. Tato krvavá černá komedie o absurdní lásce ke kocourům, o groteskně trpké revoluční odhodlanosti irských nacionalistů vyžaduje v tom, jak je režijně vystavěna Karlem Semerádem, velkou hereckou preciznost. Inscenace byla pro mě svým posunem nejpříjemnějším překvapením festivalu. Uvědomil jsem si, jak vrtkavé může být hodnocení inscenací a proč se na národních přehlídkách občas stává, že některé soubory zcela propadnou, nebo naopak ty, které nevynikly na krajské přehlídce, postupem času mohou nečekaně dozrávat.

Konverzačně uchopená komedie s bohatým situačním potenciálem **Květ kaktusu *P. Barilleta, J.P. Grédyho*** v podání **Zmatkařů Dobronín** (režie Michael Junášek) sklidila cenu diváků zcela zaslouženě. Roztomile ztvárněné postavy zubaře Juliena (Jiří Musil) a zejména životem zapšklé, ale do něj zamilované asistentky Sofie (Kateřina Zimolová) dodaly této do jisté míry jemné komedii o míjení citů skutečně lidský rozměr. Mám za to, že úspěch komedie vyplýval z toho, že se diváci s postavami dokázali velmi dobře ztotožnit a ve schopnosti herců pointovat slovní humor textu. Protože také ostatní herci zdařile sekundují jejich hereckým výkonům, odpustili jsme i jistou scénografickou těžkopádnost a režijní nevynalézavost v řešení jednotlivých situací.

Festivalový systém naráží na jistá úskalí. Kvůli omezení, které vyplývá ze způsobu hodnocení (cenu za herecký výkon může na základě veřejného hlasování získat od mluvčích pouze jeden herec nebo herečka), nedovolují nastavená pravidla cenou upozornit na to, že se na festivalu sešlo několik mimořádných hereckých výkonů, jak tomu bývá při přehlídkách hodnocených odbornou porotou. Právě v letošním roce se to bezesporu v Kroměříži stalo. Kromě Jany Žáčkové si totiž minimálně Kateřina Zimolová jednoznačně zasloužila také odvézt cenu za herecký výkon. Zvolený systém rovněž neumožňuje ocenit mimořádné výkony spolupracovníků: scénografa, autora hudby, kostýmního výtvarníka a podobně.

Kroměřížští se však snaží vytvořit pro soubory domáckou atmosféru, účastníci mají chuť otevřeně diskutovat o divadle v přátelském kruhu a dělit se vzájemně o své divadelní zkušenosti. A to se jim v komorním prostředí bývalého pivovaru, kde se festival odehrává, skutečně daří.

SemTamFór Slavičín / Radmila Adamová: Holky Elky. Foto: Simona Bezoušková.

Na prameni aneb Dny divadla evropských kultur Paderborn 2009

Michal Hecht

Celý život jsem byl zvyklý cestovat. Nikdy jsem s tím neměl problémy a ani cestování se mnou ne. Ale poslední dobou něco zvláštního viselo ve vzduchu. Když jsem totiž před půl rokem jel učit do Ljubljany, zamkli mě v obchoďáku Flora v sekci pro... (asi blbce, vlez jsem tam omylem, jediný, a nemělo to kliku z druhé strany), vlak mi ujel. Nedal jsem se a vyrazil do Ljubljany podruhé. To se nedostavil steward lůžkového vagonu, kde jsem zrovna já, asi zase jediný, měl lůžko. Dojel jsem. Krásně jsem se prospal vstoje na chodbičce... ale první třídy. V únoru jsem se, nebojte, brzy už k Paderbornu dojedu, vracel, tentokrát letadlem z Belgie. Už jsem měl obavy, ale když letadlo přistálo, zajásal jsem, že nespadlo, a vzápětí mi ukradli batoh se... vším. Tedy i všechny doklady, takže jsem dva dny de facto neexistoval (prodloužil jsem si život) a dva měsíce jako blázen lítal po všech úřadech. To jsem zase existoval až moc, čímž jsem si deficit vykompenzoval a nic si tedy neprodloužil.

Proto jistě pochopíte, že když jsem vyrážel do Paderbornu, bál jsem se. Nevím, jestli to bylo výjimečností paderbornského festivalu, který se konal 13.–17. května 2009, nebo dle pranostiky do třetice všeho dobrého i zlého bylo naplněno, ať tak či onak, dojel jsem tam i zpět v pohodě. Při mém „štěstí" jsem očekával, že načnu novou třetici, ale nestalo se tak a já se opravdu 13. večer (šťastný to den) ocitl v malebném městečku Paderborn, které je zvláštní tím, že v něm, přímo uprostřed, toť ten unikát, pramení řeka Pader, která je nejkratší na světě. Born znamená německy pramen, tak vidíte, že nelžu. A to, jestli tehdy, v době vzniku města, jeli kolem Angličané a jen tak prohodili, že se tu rodí řeka Pader, tak je název anglického původu, což ani Němci netuší.

Celá organizace festivalu byla německy přesná, vše fungovalo, lidé byli příjemní, atmosféra je kopírovala, jídlo bylo ... nic moc, ale pivo „Padrborner" výtečné. Můj příjemný pobyt už mohlo zkazit jen ošklivé divadlo, ale nestalo se tak. Skladba a výběr představení byly veskrze dobré.

Zahajovací večer svěřili německy mluvícímu belgickému divadlu **AGORA** s představením **Der dute Hirte** (Dobrý pastýř), což byla hezká one man estráda, ve které protagonista předvedl úžasnou práci s hlasem. Vytvářel si všechny zvukové efekty sám, živě na mikrofon. Dokonce celé stádo ovcí, se kterým mu pomáhalo asi deset starých kazeťáků, kde měl nahrané různé druhy ovčího bečení, samozřejmě ve vlastním provedení. Představení bylo plné energie a dobrých vtípků, ale bylo též postaveno na slově. Vzhledem k tomu, že mým úkolem bylo zároveň doporučit něco pro

českého diváka, bohužel musím konstatovat, že jazyková bariéra byla silnější než sdělení tohoto představení. Jako druhé zahajovací představení bylo vybráno, na což můžeme být právem hrdí, české divadlo **DS při T. J. Sokol Lázně Toušeň** s groteskou **Kino**. V prvních minutách, kdy herci zpomaleným pohybem stavěli scénu, zůstával německý divák trochu zaražen. Ale jak bláznivi müllerovci začali hrát, sklízeli okamžitě salvy smíchu a na závěr dlouhý, zasloužený aplaus.

Další dny se vždy dopoledne diskutovalo o předchozích a odpoledne hrála další představení. Většina jich byla příjemná, ničím neurážela, ale také nenadchla tak, aby bylo co rozebírat. Tak jsem zhlédl tato představení: Slovinské **Studio „A"** s **Auf Hoher See,** německé **Theater Mülheimer Spätlese** s **Bis zum letzten,** tyrolské **Pustertaler Theatergemeinschaft** s **Die Eisernen,** chorvatské taneční studio **The Crystal Cube of Brightness** s **INSIDE,** holandské **Theater Kruimels** s **Grond,** německé **Spielbrett Dresden** s **Hagen Deutschland** a rakouské **Gemeinschaftsproduktion** s **Mein Ungeheuer** (asi nejlepší kousek z paderbornského festivalu, ale v Česku se již hrál na Hronově 2008).

DS při TJ Sokol Lázně Toušeň / Kolektiv souboru: Kino. Foto: Ivo Mičkal.

Za zmínku stojí trošičku kontroverzní představení **BENT – Rosa Winkel** od **Studiobühne Essen & Theater Zapperment!** z Berlína, kde se na jevišti potkal opravdu výtečný, emocionálně pravdivý herecký výkon se zoufale ucouranou režií. Příběh byl o těžkém životě homosexuálů v předválečném Německu, kteří pro svoji orientaci skončili v koncentračním táboře. Hoši hráli jako bozi, ale bylo to dlooooouhý. Zvlášť druhá půlka, kdy dva vězni přenášejí skutečné dlažební kostky z jedné strany jeviště na druhou a zpět pořád dokola. To dělají déle než hodinu a povídají si při tom. Byla by to dobrá rozhlasová hra.

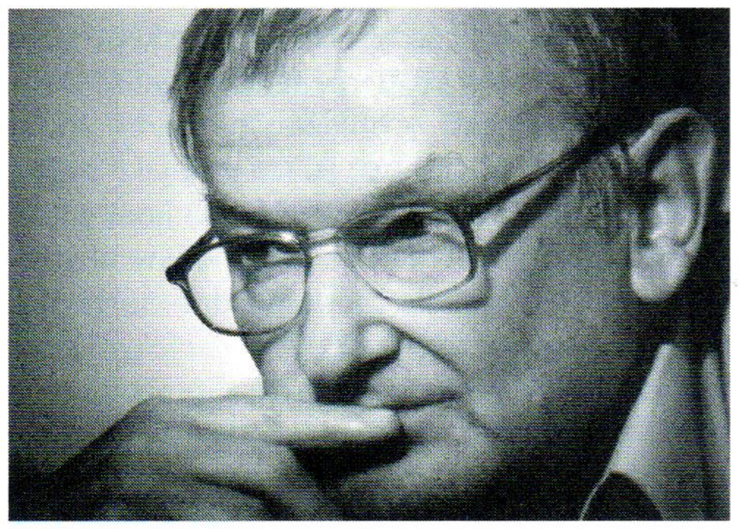
Další „zmínkyhodné" představení přijelo z Ruska. Bylo to divadlo mladých **Galerka z Jekatěrinburgu** s **Pohádkou o caru Sultánovi**, veršovanou pohádkou od Puškina. Vypadalo asi jako besídka české ZUŠ, ale mládežníci hráli s takovým nasazením a tak z nich prýštila energie a mládí, že jsem zamáčkl slzu dojetí. A to když jsem asi v půlce zjistil, že ten text znám (jako pionýr, v roce 1974, jsem s tím vyhrál Puškinův památník), jsem i vcucnul slinu nostalgie.

Teď jsem dostal chuť vám celý text napsat. „No, u meňá nět ázbuki na klavesnícy", tak snad příště.

postgraduálnísloupky

Paměť divadla XIV

Jan Císař

Přiznám se upřímně, že pro tuto kapitolu „Paměti divadla" jsem se rozhodl poté, co jsem dopsal článek o červenokostelecké přehlídce východočeského amatérského divadla, který vyšel v minulém čísle AS. A nebudu ani zapírat, že se mně tenhle podnět spojil s tím, co napsal Luděk Richter o mém návrhu dělit divadlo na dramatické a nedramatické ve shrnutí diskuze o experimentujícím divadle (AS 1/2009).

Ale abych začal od začátku. Kromě toho, že jsem přicházel do kontaktu s amatérským divadlem především jako porotce, tak jsem také velmi brzo, někdy v polovině sedmdesátých let, začal intenzivně spolupracovat na vzdělávání v oblasti dramaturgické. Amatérům východních Čech a tehdejší Lidové konzervatoři královéhradeckého krajského kulturního střediska vděčím za to, že jsem napsal první skripta o dramaturgii, která mne více než třicet let doprovázejí mým pedagogickým – a také teoretickým – životem. Tehdy část činoherních amatérských souborů začala usilovat o to, aby si osvojila schopnost přečíst a uchopit text tak, aby jasně, čitelně a nezakrytě mohla vyjádřit svůj vztah k tomu, co v textu je a tento vztah učinit základem inscenace. Zkrátka a dobře: šlo o *interpretaci*. Tehdy jsem interpretaci chápal jako výklad; ostatně jakýkoliv slovník u hesla interpretace toto slovo jako vysvětlení má. Šel jsem proto nejschůdnější cestou, která přes motivy, motivicko-tematické linie a témata směřovala k objasnění metody, která dovolí poznat a racionálně analyzovat komponenty (součásti) textu, jejich vzájemné vazby a na tomto základě zjistit toto významové směřování textu – provést výklad celku i jeho částí. A tím si otevřít možnost interpretace.

Bylo to pro činoherní soubory pracující na základě tzv. pravidelné dramaturgie; s texty, které byly napsány autorem-spisovatelem a jež usilovaly o to, aby byly provedeny v divadle. Toto úsilí se valnou – ne-li přímo drtivou – většinou projevovalo tak, že podněty k tomuto provedení byly poskytnuty ve formě dramatické. Chtěl-li jsem ovšem nabídnout metodu interpretace souborům, jež se opíraly o dramatické texty, mohl jsem to udělat jedině tak, že jsem se musel pokusit v základních rysech vymezit, co je to dramatičnost a co tímto principem dovoluje uspořádat text tak, aby si svou podobou doslova určoval divadelní uvedení. Nutně jsem se dostal k Aristotelovi, jenž říká, že jde o „napodobování lidí, jak konají a jednají" a odtud potom k Otakaru Zichovi a jeho definicím dramatického umění v Estetice dramatického umění. Od tohoto bodu jsem chápal dramatický text – a tedy drama i dramatičnost – jako jistou normu. Ve strukturalistickém pojetí jako regulativní princip, jenž samozřejmě

prodělává proměny. V 18. století se tato norma dominantním způsobem podílela na zformování podoby novodobé činohry. Ta se stala rozhodujícím faktorem ve vývoji českého činoherního amatérského divadla. Jak napsal Adolf Scherl v kapitole o tomto typu divadla za první republiky (Cesty českého ochotnického divadla v samostatné republice 1918–1939, Cesty českého amatérského divadla 1998), orientovalo se ve své převážné části vždycky na profesionální divadlo a svou produkcí je doplňovalo. Dokonce je napodobovalo, jak jsem to poznal ve svém rodném Hradci Králové, kdy některé ochotnické inscenace byly téměř přesnou kopií především inscenací Národního divadla, do nichž se potom dali zvát bez potíží nejpřednější herci jeho činohry jako hosté. Bylo to umožněno tím, že obě tyto větve české činohry – profesionální i neprofesionální – uplatňovaly tytéž divadelní postupy a přístupy, jejichž základem byla ona dramatická norma.

Nebudu vypočítávat konkrétní podoby těchto postupů a přístupů; jsou velmi dobře známé a nadále tvoří základnu, z nichž vychází činnost nemalé – předpokládám že stále většinové – části českého činoherního amatérského divadla. Na počátku je text, jenž se řídí převážně regulativním principem dramatičnosti. To je pro mne divadlo dramatické. A divadlo, které tento regulativní princip dramatičnosti potlačuje a odstraňuje – řečeno s Luďkem Richterem – boří normy a konvence „na půdě divadla nepochybně dramatického", je pro mne divadlo experimentální, protože se pokouší realizovat *divadelní dílo* jiným způsobem – jako divadlo nedramatické. Nesoulad díla s normou je ostatně jádrem skutečné tvořivosti, kvalita díla jako by byla podmíněna změnou, otevíráním nových možností a nových řešení. V tomhle byl a je nadále problém amatérských inscenací stojících na dramatickém principu. Často neusilují o nějakou změnu; naopak se snaží, aby se zručností, obratností a dovedností dokázaly co nejvíce normě přiblížit a vejít se do ní. A připusťme, že se tak někdy vědomě či podvědomě chtějí také přiblížit profesionálům; dokázat, že jsou stejně nebo alespoň skoro tak kvalitní.

A právě tohle měla do jisté míry proměnit dramaturgie jako podnět k interpretaci. Bylo zcela logické a zákonité, že tendence směřující tímto směrem zesílila podstatně kolem poloviny sedmdesátých let. Souviselo to se stavem celé společnosti a samozřejmě i divadla. Nehybnost jako snaha udržet pevně ideologicky a politicky jen oficiálně povolené myšlenky, zasáhla všechna profesionální česká činoherní divadla. Na půdě amatérského divadla se však naopak stále silněji prosazoval trend divadla autorského, pro něž originalita myšlení – a tím i proměna norem – byla jedinou možnou podmínkou vzniku divadelního díla.

Vliv tohoto trendu amatérského divadla na jeho činoherní část byl velký. Zajisté i proto, že se spojoval se stále silněji vnímanou a reflektovanou možností a příležitostí, kterou mohlo být amatérské divadlo jako smysluplná činnost, jíž lze v nějaké míře a podobě zaujímat postoj k některým problémům, o nichž se jinak muselo mlčet. A nejen to: daly se tyto problémy sdílet i s dalšími, jinými lidmi – s diváky. A tak se tedy v činoherním divadle na pořad dne dostává problém dramaturgie jako možnosti vyložit text a zároveň *scénickým provedením* realizovat v tomto výkladu *smysl*, jenž do něj takto zapracovává další významové dění, které vyjadřuje vztah k současnosti. Je to nepochybně aktualizace, ale je to také individuální čtení, které scénickým provedením konkretizuje subjektivní pochopení textu; to co prostě text znamená pro toho – nebo pro ty, protože mluvíme o divadle, pak těch subjektů může být hojnost – kdo jej činí divadlem, představením.

To byl princip tvořivé dramaturgie jako činitele, jenž mohl a měl českému činohernímu amatérskému divadlu dodat prostředky, kterými by se na půdě interpretace zapojilo aktivně a tvořivě do postavení, které mu v 70. a 80. letech nabídla společenská situace. Existovaly soubory, které tuto možnost plně a zdařile uskutečňovaly. Uvedu za všechny jeden příklad: Malé divadlo z Ústí nad Labem pod vedením Rudolfa Felzmanna. Jeho inscenace scénickou interpretací nacházely, realizovaly a sdělovaly smysl, jenž byl zakotven ve významovém směřování dramatu, vykládaly je, ale zároveň v něm objevovaly svůj subjektivní – aktuální – smysl. Přímo vzorovým příkladem pro to je inscenace Tylova Jana Husa jako příběhu intelektuála, který nezradil své přesvědčení. Ta inscenace proto nemohla na Jiráskův Hronov. Inscenace Její pastorkyni neměla tento výrazný politický akcent, ale přesto měla výrazný současný smysl. Felzmann ji posunul do rozměru antického dramatu, kde mravnost vystoupila do popředí jako klíčová otázka integrity i identity člověka. Což byla – a stále je – záležitost ostře naléhavá a aktuální. Šlo o scénické interpretace uskutečňované v činoherním druhu divadla na bázi regulativního principu dramatičnosti. Právě tento princip dramatičnosti takové interpretace umožňoval: Hus svým jednáním, svou rétorikou přesvědčoval o své pravdě, Kostelnička svým činem chtěla udržet celistvost své osobnosti a přitom ji překročením mravnosti sama zrušila. Dramatičnost jako podstata scénického tvaru takto i zdůvodňovala, proč byl zvolen právě tento text. V souvislosti s Felzmannovým působením v Malém divadle se vždycky vzpomíná i jeho Peer Gynt, jenž byl na JH opravdu mimořádně nadšeně přijat. Pro mne to však byl inscenace, která tento důvod svou interpretací nesdělila.

Byl jsem tehdy skutečně hluboce a zásadně přesvědčen, že amatérské činoherní soubory mají plné právo dělat inscenace v mnohém nedokonalé, ale že by měly vždycky usilovat o to, aby scénickou interpretací sdělily důvod, proč který text hrají. Pokládal jsem tehdy toto pojetí interpretace v dramatickém činoherním amatérském divadle za záležitost zcela zásadní, polemizoval jsem o tom i na stránkách tohoto časopisu a kdykoliv jsem hodnotil jakoukoliv inscenaci, kladl jsem na přední – ne-li na první – místo hodnotících kritérií tento aspekt. Dnes už vím, že v amatérském činoherním divadle existoval, existuje a bude asi stále existovat proud, jenž si bude klást jiné cíle a hrát svá představení z jiných příčin, jak to prokázala červenokostelecká přehlídka. I s tím cílem – nebo s touhou? – přibližovat se k profesionálním metám a i dnes to profesionální divadlo tak trochu doplňovat.

Ale ta doba, v níž se tolik usilovalo o aktuální tvořivou interpretaci hledající skrze dramatičnost aktuální smysl lidského jednání a tím i aktuální smysl amatérského divadla, měla v sobě nezapomenutelný rozměr.

postgraduálnísloupky

ŽÁNRY DRAMATU

Zdeněk Hořínek

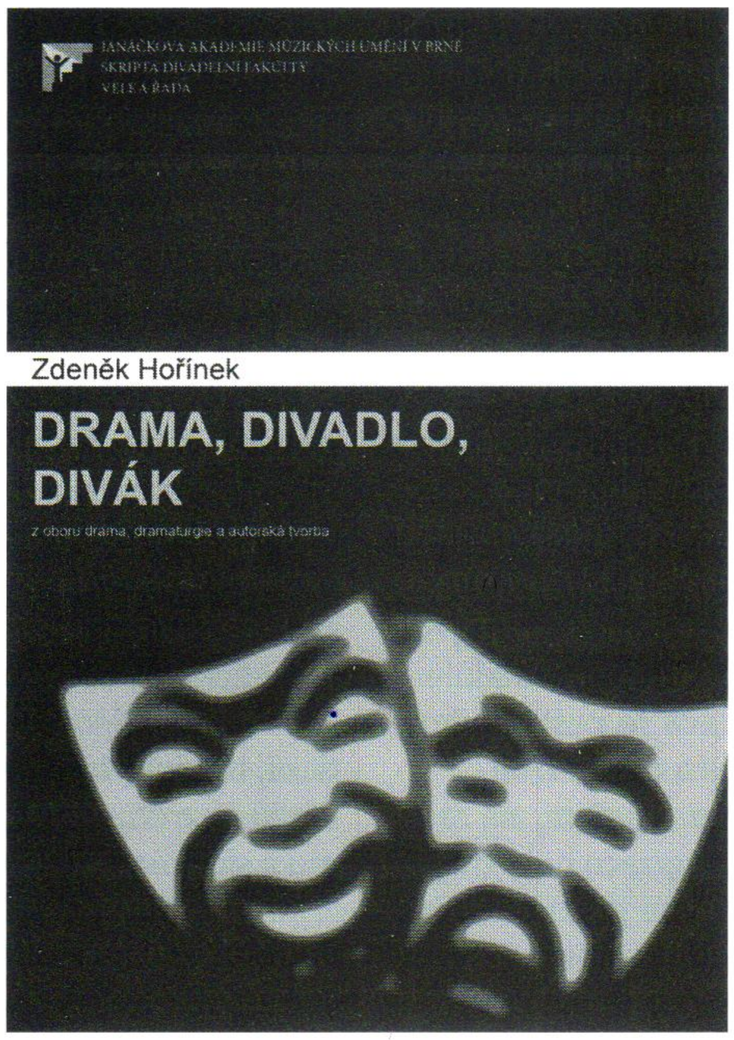
5. Romantická a postromantická tragédie

Romantické divadlo nalezlo v Shakespearovi spojence pro svůj boj proti klasicismu. (Nebyl to však už mocný a tvořivý klasicismus doby Racinovy a Corneilovy, ale jeho několikátý, značně vyčpělý nálev z konce 18. a začátku 19. století, jehož autoritou – i v dramatu – byl Voltaire). Velký alžbětinec byl romantikům oporou i vzorem při rozbíjení vznešeného estetického řádu klasicismu, při destrukci pevné a přísné, žánrově a stylově čisté klasicistické tragédie a při formování nové, svobodné a výbojné modifikace žánru. Proměna nastala mnohostranná a důsledná: tři klasické jednoty definitivně padly, dramatické dění se zkomplikovalo a „rozložilo" místně i časově, dramatická stavba se uvolnila; žánrové polohy se promísily – tragika se střídá s groteskností (jejíž práva obhajuje militantní zastánce nového stylu Victor Hugo přímo programově v předmluvě ke ***Cromwellovi***); vedle postav urozených se objevují příslušníci nižších vrstev a jejich osudy se často prolínají (v dramatech Hugových člověk nízkého původu Ruy Blas pronikne mocensky do nejvyšších kruhů a naopak šlechtic Hernani spojí svůj osud s tlupou společenských vyděděnců); antické a jinak odlehlé látky nahradí náměty národní, současné nebo kvazihistorické, prodchnuté romantickou mentalitou a problematikou.

Zvláště výrazné tvářnosti dosáhla romantická tragédie ve Francii, kde jí předcházela nejsilnější klasicistická tradice. V mnoha případech vedlo romantické obrazoborectví k vnějškovému siláctví, k slovnímu bombastu, k srdceryvné sentimentalitě i k nevkusu, ale vznikla i díla, jejichž divadelní nebo alespoň literární hodnota je trvalá.

Za vrcholnou tragédii francouzského romantismu se právem pokládá ***Lorenzaccio*** (1833) Alfreda de Musseta.

Hra, čerpající látku z pozdně renesanční Itálie (děje se ve Florencii 16. století), předvádí pokus Lorenza Medicejského, zvaného Lorenzaccio, o osvobození vlasti vraždou krutovládce, zhýralého vévody Alexandra de Medici. Vazba na Shakespeara je po stránce vnější zřetelná: výjevy vladařské se střídají s výjevy šlechtickými (opozice proti Alexandrovi) a měšťanskými, v nichž příslušníci nižších stavů (obchodníci, řemeslníci apod.) komentují poměry a politickou situaci. Vážná základní rovina je v některých epizodách (mírněji než u Shakespeara) narušována živlem nevážným, komickým (v tomto smyslu je nejmarkantnější scénka dvou učitelů, přátelsky diskutujících o věcech poetiky a politiky, zatímco jejich svěřenci, ratolesti na život a na smrt znepřátelených rodů, se mezi sebou perou a ruší akademickou rozpravu). Významnější je toto mísení žánrů uvnitř titulní tragické postavy: Lorenzaccio, nesoucí některé znaky hamletovské, v sobě spojuje (způsobem hluboce vnitřně zdůvodněným) rysy tragického hrdiny, tyranobijce, ale i cynického komedianta a posměváčka, člověka s posláním i zpustlíka vnitřně rozvráceného dlouhou, byť taktickou přetvářkou. Maska, při častém používání, vrůstá do tváře.

Příbuznost romantické tragédie se shakespearovským vzorem má však své hranice, jež si možná ani sami romantikové neuvědomovali. Shakespeare byl tvůrce naivní, objektivní: dramatické situace jeho her jsou dány napětím mezi různými, subjektivně oprávněnými a věcně podloženými postoji a zájmy (každá postava dostává příležitost říci pro svou věc své nejlepší argumenty); pravda uměleckého díla je pak výsledkem vzájemného působení jednotlivých dramatických sil.

Romantické drama je bytostně **subjektivní**: pravda dramatického hrdiny je totožná s pravdou dramatického díla a s pravdou dramatického básníka. Romantický básník se ztotožňuje se svým dramatickým hrdinou; dramatický hrdina je mluvčím romantického básníka. To platí stejně o protispolečenských rebelantech typu Hernaniho, jako o obětech měšťácké malosti, přízemnosti a podlosti typu Chattertona (Alfred de Vigny) nebo o postavách složitějších, v nichž se obě strany spojují (jako je vášnivý milovník a břitký společenský kritik Arbenin, tento romantický Othello, v Lermontovově ***Maškarádě***).

Romantický básník promítá do dramatického hrdiny svou rozpolcenou osobnost a do umělého světa historického dramatu nenáviděný a nepřátelský svět soudobé měšťácké společnosti. Přestože Musset citlivě diferencuje dění kolem Lorenzaccia a staví do ostrého konfliktu despotu Alexandra a jeho politické odpůrce, republikány, z hlediska tragického ego (já) není toto mnohotvárné okolí více než pouhé non-ego (ne-já), neuspokojivý stav světa, zdroj hrdinovy životní deziluze.

Lorenzacciův čin nepřinese předpokládaný společenský výsledek a Lorenzaccio to věděl předem. Věděl, že republikáni nedokážou využít příležitosti, kterou jim vraždou vladaře připraví. Věděl to a přesto jednal **kvůli sobě**, aby zachránil alespoň zbytek svého lepšího já, jež svým zhýralým, cynickým, pokryteckým životem po léta nedobrovolně ubíjel.

Těžiště dramatičnosti se v romantickém dramatu přesunuje do nitra tragického hrdiny, odrážejícího základní svár romantické duše: vysoký sen, touha, ideál – nízká realita, neukojitelnost touhy, neuskutečnitelnost ideálu. Přes pestrost vnějších kulis (místních a časových) je romantická tragédie (jako romantismus vůbec) monotematická. Zajímá ji vlastně jedno jediné: vztah (ať revoltující, popírající, kritický nebo únikový) idealistického jedince ke společenské realitě a rozčarování z něho plynoucí. Romantická tragičnost je tragičností deziluze, tragičností nedostižného ideálu a zmarněné touhy.

Jestliže shakespearovská metoda odhaluje dramatické postavy ve vzájemném působení dramatických sil, tragický hrdina romantického dramatu se odhaluje převážně **sebeanalýzou**. Musset předvádí dlouho Lorenzaccia zvenčí, jak se jeví jiným, postupně nám dává příležitost nahlédnout poněkud pod jeho masku, ale vyjevuje tím spíše rozpory v chování a činech než podstatu této rozpornosti. Tu může vysvětlit toliko hrdina sám v monologických zpovědích. Mánie sebeanalýzy, tak příznačná pro autobiografické hrdiny romantických próz (Chateaubriandův ***René***, Mussetova ***Zpověď dítěte svého věku*** aj.), vytváří ono hledisko, jemuž se říká romantická ironie: vnitřní divadlo lidské duše, v němž hrdina je zároveň i hercem i divákem, předmětem i podmětem analýzy, pozorovaným i pozorovatelem, jednajícím i hodnotícím.

Romantická ironie zcela logicky vedla i k osobité dramatické technice, obnažující strukturu hry a její technologii. Jako romantický analytik pozoruje chod svého vnitřního života, svého myšlení, cítění a konání – podobně se obnažuje a komentuje chod mechanismu, zvaného hra. Ne náhodou se právě v romantismu zrodila technologie rafinovaných zcizovacích prostředků (Ludwig Tieck: ***Kocour v botách***), předjímající postupy Pirandellovy a Brechtovy.

Subjektivizací pohledu na skutečnost se rozkládá tradiční koncepce tragického žánru. Tragédie v romantickém pojetí ztrácí svou transcendenci (přesah) i svou osvobodivou, katartickou funkci.

Lorenzaccio umírá za věc, v niž nevěří. Čin tragického hrdiny ztrácí pozitivní společenskou platnost. Zbývá subjektivní gesto odporu, negace, nepřijetí, marné revolty.

Tragický hrdina se organicky mění v hrdinu absurdního.

Romantismem prakticky končí souvislá vývojová linie tragického žánru. Ne že by se už po romantismu tragédie nepsaly, ale nevznikl nový, osobitý moderní typus tragédie. Existovala-li dosud tragédie jako oficiální vážný žánr dramatický, stává se nyní výjimkou a – problémem.

Realismus a naturalismus 19. století měl k otázkám žánrů laxní poměr. Vážná díla dramatická, která se v té době zrodila, zahrnujeme pod málo určitý pojem **drama (v užším smyslu)**, i když se v nich tu a tam akcentuje tragický lidský osud (Kateřina v Ostrovského ***Bouři***, Maryša ve stejnojmenné hře bratří Mrštíků), přece nejde o tragédie v plném smyslu (o tom podrobněji v příští kapitole).

Přibližně od konce 19. století se setkáváme s příležitostnými pokusy o obnovu tragického žánru, často se opírajícími o tradiční, hlavně antické látky. Nejvíce přitahuje příběh Elektřin a Antigonin. Novoromantický rakouský dramatik Hugo von Hofmannsthal zpracoval ***Elektru*** (1903) jako libreto pro operu Richarda Strausse. Na rozdíl od Sofokla učinil Elektru průsečíkem veškerého dramatického dění a tak tragickou látku subjektivizoval, vytěžil z ní monodrama, studii patologického ženství. Posedlost pomstou potlačuje v Elektře ženskou přirozenost a mobilizuje agresivně zvířecí sklony, ale tato křečovitě vybičovaná síla se zhroutí v okamžiku triumfu nad dokonanou odplatou. Proti harmonizujícímu vyústění Sofoklovu (Átreův bědný rod nabyl zase volnosti) je konec Hofmannsthalův bezútěšný, deprimující. Antický příběh byl transponován do roviny psychologického dramatu, ovšem v duchu dekadentní psychologie démonického ženství.

Eugene O'Neill volí ve své trilogii ***Smutek sluší Elektře*** (1931) rovněž cestu psychologizace antické předlohy, ale jde mnohem dále než jeho předchůdce. Ten vystačil s vnitřním posunem v mentalitě a emocionalitě postav; O'Neill přepisuje antický námět do amerických reálií, píše novou, svébytnou hru, u níž si řadový divák ani neuvědomuje její mytické východisko: bere ji jako realistické „drama ze současného života". Široký obzor trilogie a její pronikavý sociální ponor umožnily dramatikovi dosáhnout značně objektivní struktury vztahů a motivací.

O'Neill se přiblížil antickým předobrazům (hlavně Aischylovu) rodovým pojetím problematiky, ale vzdálil se od nich historicky konkrétní situovaností a podmíněností konfliktu (pokrytecký rodový puritanismus Ezry Mannona-Agamemnona, jemuž čelí svou touhou po radostném, plném životě Kristina-Klytaiméstra a z něhož se marně pokouší vysvobodit i její dcera Lavínie-Elektra), a zejména komplikovanou, moderní psychologickou kresbou postav, jejichž vzájemné vztahy jsou poznamenány freudistickými fixacemi a ambivalencemi. Opět „tragédie" bez katarze. Z kruhu mannonovské kletby není úniku: Lavínie-Elektra jako poslední člen rodu dobrovolně přijímá mannonovský úděl a pohřbívá se zaživa do prokletého domu, aby přinesla oběť, která nikomu a ničemu neprospěje. Řešení v duchu onoho puritánského pokrytectví, jež je tu hlavní společenskou determinantou: chorobu skrývá pod masku přetvářky.

Katarze tragédie má smysl společenský. V antické tragédii se tragické události provalí veřejným skandálem. Zlo se odhaluje a poznává, čímž ztrácí punc tajemnosti a hrozby, stává se neškodným a neúčinným: jedinci i společnost se od něho očišťují a osvobozují.

O'Neillova ***Elektra*** je velikým moderním dramatem, ale zároveň i názornou ukázkou toho, jak moderní psychologizace hubí tragický žánr. Psychologie v tomto pojetí nezná přesah, zná jen nekonečné přemílání motivací, úmyslů, činů a vin, odpovědností a výčitek v mlýnu individuálního vědomí a svědomí, determinovaného společenskými konvencemi. Namísto velké, veřejné, skandální očisty zde probíhá proces vnitřního sebetrýznění a sebestravování. Obecně lidské hodnoty a principy se degradují na soukromé city a tužby. Přes vyspělou techniku psychologické analýzy zůstává tento způsob zpodobení člověka a společnosti pozadu za velkolepým celostním pojetím antické tragédie, která sice nedosahovala takových jemností v detailech, ale směřovala k podstatám.

Jean Anouilh ve své ***Antigoně*** (1942) aktualizuje a problematizuje ideově-etický základ Sofoklovy tragédie. Jednoznačné poslání Antigony je zpochybněno a zrelativizováno. Pohnutky jejího jednání lze u Anouilhe vykládat existencialisticky, anarchisticky nebo biologicky (pubertální vzpoura proti otcům), ale nesporným zůstává, že této Antigoně více než o pohřbení bratra (tedy motiv pozitivní) jde o gesto nesouhlasu, revolty, namířené proti způsobu života, který představuje politický realista se „špinavýma rukama" Kreon. Protože Kreontovým argumentům dává Anouilh maximum přesvědčivosti, vzniká dráždivá rovnováha sil, jež je zdrojem provokativní apelativnosti hry. Nicméně z našeho hlediska: tragédie se proměnila v **problémovou hru.**

V základním rozvrhu obdobná je i výchozí koncepce ***Elektry*** Jeana Giraudouxe (1937). Autor zbavuje hrdinku jakýchkoli patologických rysů a staví ji jako bojovnici za absolutní pravdu a spravedlnost (všemu navzdory a beze zřetele k praktickým důsledkům) do nesmiřitelného protikladu k politickému kompromisníku Aigisthovi, jehož činy se řídí hmotnými zájmy obce i osobními zájmy mocenskými. Ani Giraudouxova koncepce protipólů nepřekonává jistou relativistickou dvojznačnost, korunovanou navíc otevřeným koncem.

I kdybychom těmto moderním zpracováním antických látek (z nichž mnohá jsou ostatně pozoruhodnými uměleckými díly) přiznali s jistými výhradami právo na žánrové označení „moderní tragédie", zůstala by nicméně izolovanými artefakty, které nejsou s to konstituovat moderní tragédii jako novou modifikaci tradičního žánru. To platí plně i o dílech společensko-kritického charakteru, těžících tragickou látku ze soudobého života, jako je např. Millerova ***Smrt obchodního cestujícího*** (1949), která figurovala v poválečné americké diskusi o tragédii jako hlavní kandidátka na titul „Miss Tragédie".

Zvláštní místo zaujímá v této souvislosti ***Optimistická tragédie*** sovětského dramatika Vsevoloda Višněvského (1932). Osou historické hry o obraně proletářské moci proti nepříteli vnějšímu, ale zejména vnitřnímu (anarchii ve vlastních řadách), je příběh komisařky, která svou důmyslnou taktikou sehraje rozhodující roli při opětovném zformování námořního pluku a zaplatí za to vlastním životem. Její oběť má cenu vítězství: je posledním a nejpádnějším argumentem a apelem do vědomí názorově různorodého a kolísavého námořnického kolektivu. V této společensky plodné oběti spočívá katarze jejího tragického osudu. Tragičnost tu však nenese pečeť osudové nevyhnutelnosti a vztahuje se toliko na sféru osobní. Tragičnost tu zaznívá pouze jako jeden z motivů hrdinsko-historické koncepce. Paradoxní název hry sám o sobě polemicky zdůrazňuje přehodnocení, a tím vlastně likvidaci starého žánru.

Tragédie v tradičním pojetí byla produktem vysoce stylizovaného a vysoce konvenčního ztvárnění skutečnosti. Aktéry tohoto žánru byli výjimeční, mimořádně disponovaní jedinci (původně hercové mýtů), kteří platili nejvyšší cenu za své provinění, pochybení (tragická vina) nebo za důslednost, s níž naplňovali své dobré či zlé poslání vzdor všem překážkám. Jejich sebeničivý úděl se uskutečňoval s tragickou nutností, ať už měla podobu vnějšího osudu nebo vnitřní nevyhnutelnosti (extrémní věrnost sobě, svému poslání, své vášni). V podstatě metafyzické založení tragédie muselo od počátku chránit svou vnitřní celistvost a jednotu před každým závanem náboženské, filozofické, etické aj. skepse.

Moderní myšlení, ať dialektické, nebo relativistické a pragmatické, tragický žánr na jedné straně zproblematizovalo, na druhé straně vedlo ke zrodu nových žánrových forem, které lépe vyhovují rozpornému a složitému vidění světa.

Slovo tragédie ovšem z moderního slovníku nevymizelo. Používá-li se ho však běžně v pokleslém nebo devalvovaném významu (jako označení kdejaké vážnější nehody, neúspěchu, maléru), potvrzuje to poznatek, že tragédie vymizela z obecného povědomí jako aktuální dramatický žánr a stala se faktem divadelní historie.

Text převzat z knihy ***Drama, divadlo, divák***, kterou vydala Janáčkova akademie múzických umění v Brně v roce 2008. 209 stran, ISBN 978-80-86928-46-3, 200,- Kč. Publikaci lze zakoupit osobně nebo na dobírku na adrese Ediční středisko JAMU, Novobranská 3, 662 15 Brno, e-mailem na: kovar@jamu.cz.

dramaturgickýpozorník

RADY NERADY pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)

Zde je třináctý titul, který by mohl zaujmout žadatele tohoto typu: *„Založili jsme divadelní soubor. Jsme většinou z jedné třídy a je nám kolem sedmnácti. Vedoucím je jeden bezvadný učitel, ale nikdy divadlo nedělal, stejně jako nikdo z nás. Poraďte nám, co máme hrát. Nejlépe nějakou komedii s písničkami pro 8 až 12 osob. Když bude potřeba, dovedeme sehnat i další lidi."* Komedii sice tentokrát nenabízíme, zato je tu upozornění na textovou předlohu, která by vás mohla zaujmout jak tématem, tak inscenačními možnostmi nezávislými na věku a počtu herců.

Hrdinský příběh v průsečíku kultur

Připravila ***Alena Zemančíková***

Jan Dvořák podle Knihy Džunglí Josepha Rudyarda Kiplinga:

Rikki Tikki Tavi

Kiplingova Kniha džunglí (1894 a 1895) je nesmrtelným dílem evropské literatury konce 19. století. Její autor, který se narodil v Indii jako syn koloniálního úředníka, ukazuje britské impérium ještě v plné síle a velikosti a jako přesvědčený vlastenec a humanista zobrazuje Brity ve vztahu k Indům jako velké bílé bratry s povinností vést je a učit, jak to popsal ve své problematické

básni *Břemeno bílého člověka (1899, The White Man's Burden)*. Později byl proto často označován za imperialistu a horlivého zastánce kolonialismu, ale nikdo mu nemohl upřít talent velkého vypravěče. Proslulá je také jeho báseň *If* z roku 1895, známá v českém přebásnění Otokara Fischera pod názvem *Když…*, ve které Kipling vystihl obraz a ideál mužných vlastností a požadavky na statečného člověka v životním zápase: tuto báseň měl jako své životní krédo například autor Budování státu, novinář Ferdinand Peroutka. Dnes se díváme na vztah Velké Británie a kolonií jiným pohledem – a vůbec máme už jiný pohled na otázka třetího světa. Rudyard Kipling nevěděl nic o době, v níž žijeme a kterou nazýváme „globalizace".

Zatímco slavný příběh o Mauglím je inscenačně náročný pro mnoho zvířecích rolí a těžkou roli Mauglího, která přesahuje možnosti dětského herce a může vést tak nejspíš ke zkažení slibného hereckého talentu, Rikki Tikki Tavi má pro divadlo mnohem lepší předpoklady.

Příběh o „malém velkém mungovi" je vyprávěním o odvaze proti zákeřnosti. Mungo, malá asijská šelma, která jako snad jediné zvíře na světě dokáže odolávat hadímu hypnotickému zraku, dokáže svou skromností a odvahou přimět i ostatní obyvatele zahrady k solidárnímu jednání v zájmu společného cíle. Pták – snovač Darzí a jeho žena jsou obrazem maloměšťáckého soukromnictví, ale dokáží aspoň varovat. Krysa Čačandra je outsider bez charakteru, nestatečná „mlčící většina", která však v rozhodující chvíli přece jen sdělí strategicky zásadní informaci o tom, kudy přichází had do domu: tuto informaci má jenom ten, kdo žije doslova v kanále.

A had Nág a jeho žena Nágina jsou zosobněné zlo, jedovaté kobry, brejlovci, kteří nosí pomstu a smrt. Kteří si ovšem tímto způsobem chrání svůj rod, své hnízdo.

V dramatizaci Jana Dvořáka, kterou napsal pro divadlo Alfa v roce 2001 a za niž získal i cenu za původní hru na Skupově Plzni, už není rozvržení sil tak jednoznačné a ideologické jako u Kiplinga. Svět přírody a džungle má sice stále lidské vlastnosti (je antropomorfní), jinak by příběh nefungoval jako drama, ale bílý obyvatel koloniální vily, důstojník britské armády Artur Parker, je ironicky vylíčen jako trochu tupý náfuka a jeho žena jako sice milá, ale sentimentální bílá lady. Nejdůležitějším člověkem je domorodý sluha Nátú, jogín, indický mudrc, který rozumí světu zvířat a přírodních jevů, je vyznavačem buddhistického nenásilí a znalcem přirozeného řádu. Nátů je vykladačem a komentátorem děje – a možná dokonce i jeho osnovatelem. Je klidný jako sám Osud.

Jan Dvořák pracuje také s chórem – sborem bambusů, který je věčnou moudrostí přírody, a sborem žab, který je věčnou pošetilostí tvorstva.

Dramatizace slavného Kiplingova příběhu byla vytvořena pro profesionální loutkové divadlo, ale ani inscenace plzeňského divadla Alfa nebyla výhradně loutková: lidské postavy byly hrány činoherně, jak jsou i napsány. Oba chóry byly současně vodiči zvířecích loutek, které však mohou být stejně dobře nahrazeny rekvizitami, viditelně animovanými hercem. Půvab hrdinného munga byl znásoben tím, že byl zdvojen – loutka byla viditelně ve výrazu doplněna svým hercem. Přiznaně lidské vedení zvířecích postav je dokonce možná i nejlepší cestou ke Kiplingově antropomorfní poetice, o níž už tady byla řeč.

Kiplingův archetypální příběh o statečném mungovi skýtá při zkušebním procesu řadu možností diskuze o rovnosti nejen lidských ras, ale i všech živých tvorů, o různých myšlenkových i náboženských konceptech, o buddhistické filozofii i víře, o indické kultuře a civilizaci ve střetu s evropskou civilizací „bílého muže". Hodí se pro středně početný soubor, který může mít různé věkové složení, poskytuje pole pro výtvarnou fantazii. Je ve svém vyznění hluboce humanistický a je to příběh v pravém slova smyslu hrdinský.

Textovou předlohu hry Jana Dvořáka Rikki Tikki Tavi lze získat prostřednictvím redakce Amatérské scény nebo přímo v Divadle Alfa Plzeň, Rokycanská 7, 312 00 Plzeň.

Hry významných dramatiků
Friedrich Dürrenmatt: Achterloo
Komedie

Připravila ***Pavlína Schejbalová***

Překlad: Z německého originálu Achterloo IV, vydaného ve Friedrich Dürrenmatt Werkausgabe in siebenunddreissig Bänden, Diogenes Verlag, Curych 1998 přeložil **Jiří Stach**.

Osoby: 9 mužů (Profesor/Napoleon, Georg Büchner/Benjamin Franklin, Louis/Marx II, Plon-Plon/Marx I, Cambronne/Papež Jan XXIII., Vojcek/Jan Hus, Robespierre/Fouché/Císař Zikmund, Müller I/Papež Řehoř XII., Müller II/Papež Benedikt XIII.) a **2 ženy** (Jana z Arku, Paní von Zimsen/Richelieu). Věk představitelů není rozhodující.

Místo a doba děje: Současnost, blázinec, místnost s jedenácti dvoukřídlými dveřmi, za nimi nic.

Svou poslední hru Achterloo (poslední verzi) dopsal Dürrenmatt roku 1988, ve stejném roce 17. června se konala premiéra na Schwetzinger Festspiele.

„Zkouším psát Achterloo, směšný popis vzpoury, která se nekoná, protože zradou bylo nutné zabránit válce, která měla lidstvo zničit, zachránit mír, který lidstvo přivede k záhubě. Avšak motiv, který Achterloo exponuje, tedy nutnost zrady v politice a nebezpečí třetí světové války, byl v průběhu děje zatím zatlačován do pozadí, a to přepracování žene látku pryč od děje k osobám, které tu ten děj hrají. Pokud se stanou hráči rolí důležitějšími než vlastní hra rolí, ustupuje hra do pozadí. Ne to, co hráči rolí hrají, nýbrž to, co jsou a jak myslí, se stává důležitým." Tolik citát z Dürrenmattova doslovu ke hře, který, myslím, dobře zpodobňuje „o čem že ta hra vlastně je". Jak popsat děj hry, kde **několik postav, bláznů, jež si o sobě myslí, že jsou ve skutečnosti někdo jiný, hraje hru, kterou píše jeden z nich. Ten se považuje za dramatika Büchnera, ale ještě hru (která staví na motivu skutečné události, ale nejde o Polsko, zde o Bethulii) nedopsal a sám v ní hraje Benjamina Franklina**…? Ano, Achterloo opravdu není méně komplikované, je to takřka postmoderní podobenství a děj skutečně ustupuje do pozadí před tím, jak čtenář znovu žasne nejen nad Dürrenmattovou vzdělaností, poučeností dějinami, nad jeho vizionářstvím. Do dialogu staví Napoleona s Janou z Arku, Husa s Büchnerem atp., aby tak ukázal, jak se motivy, postoje, myšlenky a geniální i patologické lidské plány opakují a k čemu to všechno může spět. Tím zmíněným výchozím motivem „zrady v politice" má Dürrenmatt na mysli situaci v Polsku začátkem 80. let minulého století, kdy prezident generál Jaruzelski nastolil vojenskou diktaturu ve vlastní zemi proto, aby nedošlo k zásahům od Brežněva, tj. ze SSSR proti opozici, tj. Solidaritě. To se skutečně podařilo. Pak nastoupil vývoj, který asi nikdo nepředpokládal. Brežněv zemřel, krátce nato postupně jeho dva následovníci a dalším byl už Gorbačov s perestrojkou a glasností, který „se pokusil zavést v SSSR více socialismu a více demokracie. Státy východního bloku vzaly Gorbačova za slovo.

Napoleon: *Já jsem klidný, ale tamhleti dole nejsou klidní a ti nahoře taky ne. (Ukáže na galerie.) Sledují hru napsanou individuem, které se považuje za Georga Büchnera. Koho by nepřepadly pochybnosti? Hrajeme, jak umíme, nemáme profesionální ctižádost, a pokud jde o realitu, existuje na jevišti jenom ta, kterou hrajeme.*

/…/

Richelieu: *Kdo je tohle?*

Louis: *Georg Büchner, který píše hru, v níž hrajete kardinála Richelieua, Eminence.*

Richelieu: *Já kardinála Richelieua nehraju, já jsem kardinál Richelieu.*

Büchner: *Budu vám napovídat text, který jsem napsal.*

Richelieu: *Georgu Büchnere, jste plebejec a ateista. V tom je rozpor. Většina plebejců věří v Boha.*

Büchner: *Copak vy v Boha nevěříte, Eminence?*

Richelieu: *Já v něj nemusím věřit, já jsem Bůh. Tvůj směšný text nepotřebuju.*

Ze stati Zdeňka Hořínka: „Dürrenmattova poslední hra má podivný název *Achterloo*. Vznikl prolnutím místa Napoleonovy porážky Waterloo se slovy Achterbahn a Acherloo z básně švýcarského klasika C.F. Meyera. Stejně komplikovaná je i geneze a struktura hry, spojující momenty historické, aktuálně politické a literární, dokumentární i fiktivní na bázi nadčasově platného podobenství s existenciálním přesahem. Na první pohled je zřejmý široký okruh zdrojů a inspirací: starozákonní příběh Holoferna a Judit, pirandellovská technika kvazispontánní tvorby a předstírané improvizace, Büchnerův *Vojcek* (s nímž měl Dürrenmatt vlastní zkušenost dramaturgickou i režisérskou a jenž vstupuje do Achterloo dokonce přímo a několikanásobně – postavou fiktivního autora i hlavního hrdiny, opakovanými situacemi a citacemi), Weissovo *Pronásledování a zavraždění Jeana Paula Marata předvedené divadelním souborem blázince v Charentonu za řízení markýze de Sada*…

Ještě důležitější jsou zdroje a inspirace vnitřní: *Achterloo* poukazuje metodicky a motivicky k řadě předchozích děl Dürrenmattových, k *Romulu Velikému*, k *Manželství pana Mississippiho*, ke *Králi Janovi*, zvláště zřetelně pak k *Fyzikům* (situovaným rovněž do blázince) a k *Portrétu planety*.

Jestliže v Portrétu planety je kritická situace lidstva demonstrována na případu Vietnam, v Achterloo podobnému účelu slouží výjimečný stav vyhlášený v Polsku v prosinci 1981. Otázka, jak zachránit státní svrchovanost a vyhnout se okupačnímu zásahu sousední supervelmoci, je exponována a rozvíjena pomocí historických postav, paralel a předobrazů. Za Napoleona si můžeme dosadit generála Jaruzelského, za Husa vůdce Solidarity Lecha Walesu... /.../ Jádro problému spočívá v dilematu Napoleona a jeho následovníků: aby zachránili zemi a pořádek, musejí se dopustit zrady na vlastním národu osvědčenou taktikou bonapartismu, tj. uchopením moci s podporou armády a policie. Konforntace boje o moc a boje o svobodu má ve významové sjti hry nadčasovou, tedy stále znovu aktuální platnost. Ne náhodou vztah Napoleon – Jana z Arku přechází posléze do archetypální situace Holoferna a Judit, přičemž se ovšem smysl biblického předobrazu současným nazřením problematizuje."

Napoleon: *Tvoji smrt si nemůžu dovolit. Potřebuju tvoji pomoc. Potřebuju informace.*
Jana: *Chceš bojovat?*
Napoleon: *Chci zabránit válce. (Jana je zklamaná.)*
Jana: *Kdybych tě mohla zabít.*
Napoleon: *Válka by ti byla milejší?*
Jana: *Zvítězil jsi u Marenga, u Jeny, u Wagramu, u Slavkova.*
Napoleon: *Nebe se otevřelo ve své záři a poradilo ti, abys připomněla moje vítězství? Obscénní nebe! Nestydíš se? Proč ses tak trapně zvrhla v hrdinku?*
Jana: *Chci být víc než moje matka.*
Napoleon: *Být víc než tvoje matka! Myslíš, že vojáci u Marenga, u Jeny, u Wagramu, u Slavkova byli šťastni? Byli šťastni jen mezi horkými stehny tvé matky. Moje vítězství nebyla nic než krev a špína a sračky. A dneska? Jsem menší zlo, které brání velké póze: hrdinskému boji národa s miliony mrtvých. (Napoleon a Jana vyskočí, zavírají dveře, on zleva, ona zprava, sejdou se u sedmých dveří, které zavírají společně.) Chodil jsem se rád dívat na pouťové zápasníky. Každý úder, každá finta je domluvená. Hrají následek. Když chytí úder, neupadnou proto, že chytili úder, ale proto, že hrají upadnutí. Pradivadlo. Nejdůležitější není hrdina, ale zrádce. Publikum píská, když přijde. Nadává divákům, vyleze z ringu, útočí zezadu. Neférovost působí vždy věrohodně, i když je přehnaná /.../ Stejně je tomu i v politice. Jenomže údery jsou pravé. Není třeba hrát následek, ale roli. Někdo musí hrát zrádce – a hraju ho já. /.../ Když Judit Holoferna zabila, získala její země svobodu. Když zabiješ mě, bude nesmyslnost naší nesvobody ještě nesmyslnější.*
Jana: *(Vstane a vykřikne.) Já nejsem Judit! (Napoleon ji brutálně stáhne k sobě.)*
Napoleon: *Jsem Holofernes. Vždycky jsem byl Holofernes. Nikdy jsem nebyl profesor, nikdy ministr zahraničí, nikdy Napoleon. Byl jsem vždycky Holofernes. Vždycky jsi to věděla, tak jako já vždycky věděl, že nejsi Jana, že jsi Judit, Judit!*
Jana: *Ano, jsem Judit!*
Napoleon: *Jestliže jsi Judit a já Holofernes, musíme také jednat jako Judit a Holofernes.*

„Achterloo se u nás dočkalo jediného uvedení v Městských divadlech pražských roku 1991. Režisér Miloš Horanský vyšel z groteskních rysů předlohy a promítl je do viditelné a slyšitelné podoby inscenace, do názorných živých obrazů a do parodistické hudebně-zvukové kompozice. Zkratkovitou hereckou stylizací, občasnými aktualizacemi i četnými scénickými efekty /.../ přiblížil panoptikum historického bláznovství. Inscenaci lze chápat jako konečné zúčtování s čerstvě padlým komunistickým totalitarismem. /.../ Režisér též pochopil, že nelze v tomto historickém bludišti zahrát všechno a jistou redukcí interpretačních možností čelil nebezpečí rozkladu příliš komplikované a fragmentální struktury.

Dürrenmatt hovoří v komentáři o třístupňovém charakteru své hry: v první rovině je to aktuální hra o Polsku, v druhé rovině je to příběh historických postav odehrávající se v minulosti a konečně ve třetí rovině je to příběh těch, kteří hrají své role. K tomu by bylo potřeba přidat ještě rovinu čtvrtou – podobenství. /.../ Teprve v této rovině se časová hra, historické drama i psychodrama otevírá směrem k hledišti, aby je dráždilo kladením otázek a provokovalo k riskantnímu domýšlení.

Achterloo lze chápat jako důmyslný experiment i jako pokus o syntézu. Přesahuje modernistická východiska a řadou postupů (stále se rozpadající strukturou, míšením žánrů a stylů, střídáním poloh vysokých a pokleslých, metodou intertextových korespondencí a citací) se přibližuje tendencím postmodernismu. /.../ Jako by chtěl Dürrenmatt najednou příliš mnoho. Zřejmě proto zůstala hra nedoceněna. Při všech námitkách /.../ nelze autorovi upřít, že zůstal věren své neúplatné objektivitě, svému humanistickému, důsledně antiideologickému postoji. /.../ Nenabízí lacinou útěchu, /.../ nemíní řešit problémy za nás, ale nemilosrdně nám staví před oči kritickou situaci, v níž jsme se octli a jíž musíme čelit. Tato situace se týká všech a musí ji řešit všichni."

Text hry (včetně citovaného doslovu Zdeňka Hořínka) **vyšel knižně**, vydal jej Divadelní ústav Praha v roce 2006 v souborném vydání her F. Dürrenmatta nazvaném Hry. Lze jej objednat či zakoupit na adrese: Divadelní ústav, knihkupectví Prospero, Celetná 17, 110 00 Praha 1, tel./fax. 224 809 156, e-mail: **prospero@divadlo.cz, http://www.divadlo.cz/prospero.** Cena 340,- Kč.

divadelní literatura

Knihovnička Luďka Richtera III

Knihy vydané zčásti za přispění Ministerstva kultury ČR lze získat na adrese: DOBRÉ DIVADLO DĚTEM – Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež, Chopinova 2, 120 00 Praha 2: 222 726 335, e-mail: osDDD@seznam.cz.

Luděk Richter

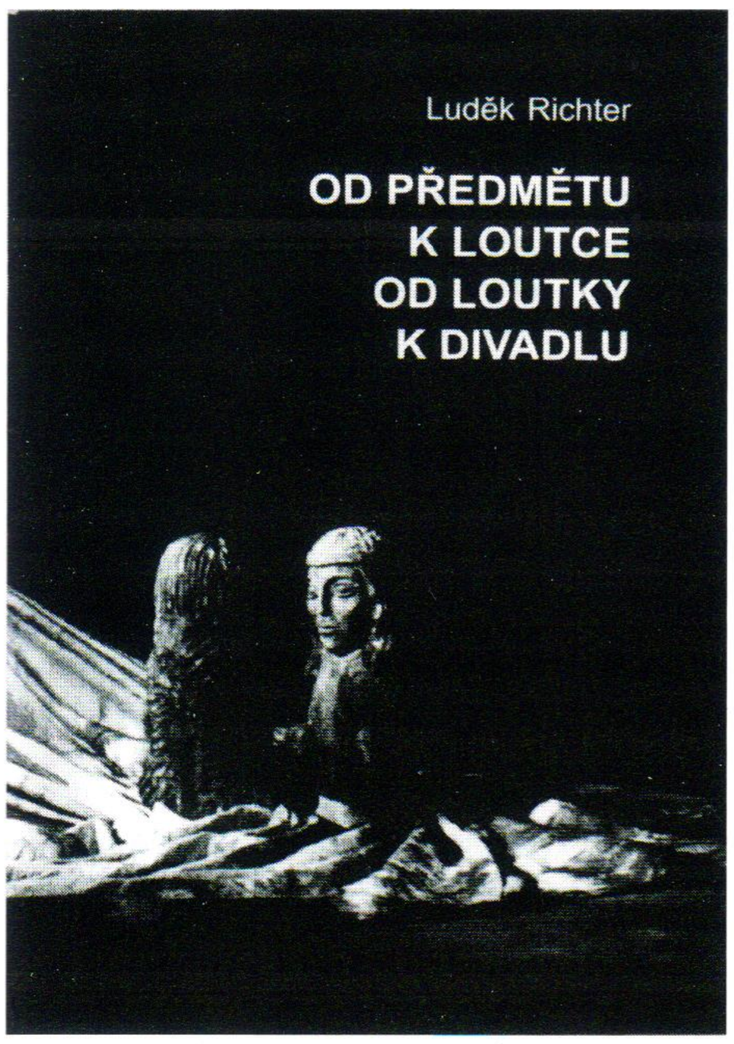
Od předmětu k loutce, od loutky k divadlu

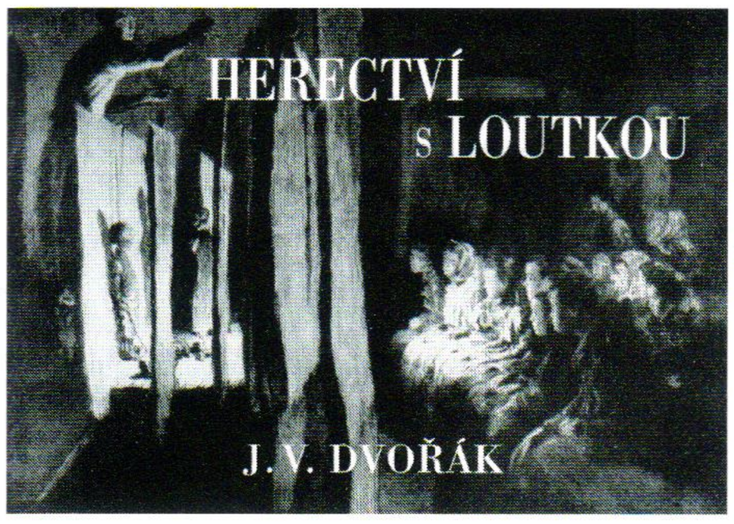
Již druhé vydání dvanácti kapitol o vzniku a možnostech výpovědi loutky a loutkou vede čtenáře cestou her, cvičení i přístupného teoretického výkladu od samotných počátků práce s předmětem až k plnohodnotnému uplatnění loutky v divadelní inscenaci. Velké množství fotografií a kreseb pomáhá vysvětlit probíraná témata a může být i další inspirací. Publikace je vhodná jak pro rodiče a učitele dramatické výchovy, tak pro ty, kdo dělají loutkové divadlo amatérsky či profesionálně. Z obsahu: může předmět něco říci tím, že je, kde je, jak je a jaký je, jak lze použít předměty na jevišti, jaké téma nabízí materiál a funkce loutky, co vnášejí asociace různých druhů loutek, jaký význam má její ikoničnost, jak z předmětu vzniká loutka, co přináší mizanscéna, co metafora a jak se loutka může stát prostředkem sdělení... Teorie, praxe, hry a cvičení. 56 stran, 35 Kč.

Jan V. Dvořák

Herectví s loutkou

Léta očekávaný knižní hit dlouholetého protagonisty a druhdy ředitele Východočeského loutkového divadla DRAK v Hradci Králové a známého loutkářského všeuměla Jana Dvořáka. Z obsahu: umělecké cítění, pozorovací smysl, představivost a fantazie, hravost, cit pro hmotu a fyziku, pro výtvarnost, pro hudbu a rytmus, smysl pro humor, komediální talent, pohyb, zrak, sluch, hmat, čich, chuť, loutky spodové, maňásci, maroty, javajky, loutky hůlkové, marionety, loutky plošné, stínohra, loutky

kombinované, divadlo masek, herec a loutka, černé divadlo, věci, předměty, objekty, manekýn, mechanická divadla. 100 stran, 72 barevných koláží, 150 Kč.

Luděk Richter

50 Loutkářských Chrudimí

Publikace obsahuje vše, co se dá o špičkovém amatérském loutkářství za období let 1951–2001 zjistit. Od faktografických údajů o všech 988 uvedených inscenacích z celé České, ba Československé republiky a zahraničí, jejich aktérech, seminářích, porotcích a udělených cenách, přes glosy, zajímavosti a postřehy dokumentující vývoj loutkářství až po medailony 43 souborů a 74 osobností, jež utvářely naše loutkové divadlo, odborná shrnutí jednotlivých etap a ucelený pohled na průběh celého půlstoletí českého loutkářství z pera E. Kolára, M. Česala, J. Císaře a dalších předních odborníků, jakož i seznam všech zúčastněných souborů a jejich inscenací. 210 stran, 168 fotografií a reprodukce všech plakátů LCH, 69 Kč.

Bertolt Brecht: Kupování mosazi

Filozof: *Snažíte se tedy ze všech sil napodobovat, co se mezi lidmi děje?*
Dramaturg: *Bez napodobování toho, co se mezi lidmi děje, se naše umění nedá vůbec provozovat. Mohl bys nanejvýš namítnout, že to děláme špatně. To by ovšem znamenalo, že nás máš za špatné umělce, poněvadž naše umění spočívá v tom, že se snažíme propůjčovat tomu napodobování zdání pravdivosti.*
Folozof: *To vám nikterak vyčítat nechci. Nechci mluvit o vašem umění, když se dělá špatně, nýbrž když se dělá dobře. A když se dělá dobře, budí vaše napodobování opravdu dojem pravdivosti.*
Herec: *Nemyslím, že jsem posedlý velikášstvím, když tvrdím, že ti dokážu zahrát každý jen představitelný příběh, i ten nejpravděpodobnější tak, že mu uvěříš okamžitě. Mohu ti třeba předvést, jak císař Napoleon požírá ševcovské floky, a sázím se, že ti to bude připadat naprosto přirozené.*
Filozof: *Tak jest.*
Dramaturg: *Dovol, ale tohle bych přece jen označil za mírné klopýtnutí. Poněkud přeháníš.*
Herec: *Jaképak klopýtnutí? Mluvím o umění hereckém.*
Filozof: *Já v tom také žádné klopýtnutí nevidím. V jednom popisu proslavených cvičení pro herce, která ho mají naučit přirozené hře, jsem našel cvičení takové: Herec položí na podlahu čepici a chová se tak, jako by čepice byla krysou. Jde o to, aby si osvojil umění, jak udělat něco věrohodným.*
Herec: *Výborné cvičení! Kdybychom umění, jak propůjčit něčemu věrohodnost, neovládali, jak bychom přiměli diváka, aby uvěřil, že několik plátěných hadříčků nebo že dokonce jenom popsaná tabulka představují bojiště Aktium, nebo že maska a nějaké to staromódní oblečení udělá ze mne prince Hamleta? Čím je naše umění větší, tím méně toho ze skutečnosti potřebujeme, abychom kousek skutečnosti znázornili. Je pravda, že napodobujeme příběhy ze života, ale to není přece všecko. Kčertu s příběhy! Záleží snad na tom, proč je napodobujeme?*
Filozof: *A proč je tedy napodobujete?*
Herec: *Abychom lidi naplňovali vášněmi a city, abychom je vytrhovali z jejich všednodennosti a příhod. Ony příhody jsou jaksi lešením, s jehož pomocí své umění uskutečňujeme, jsou odrazovým můstkem, kterého používáme.*

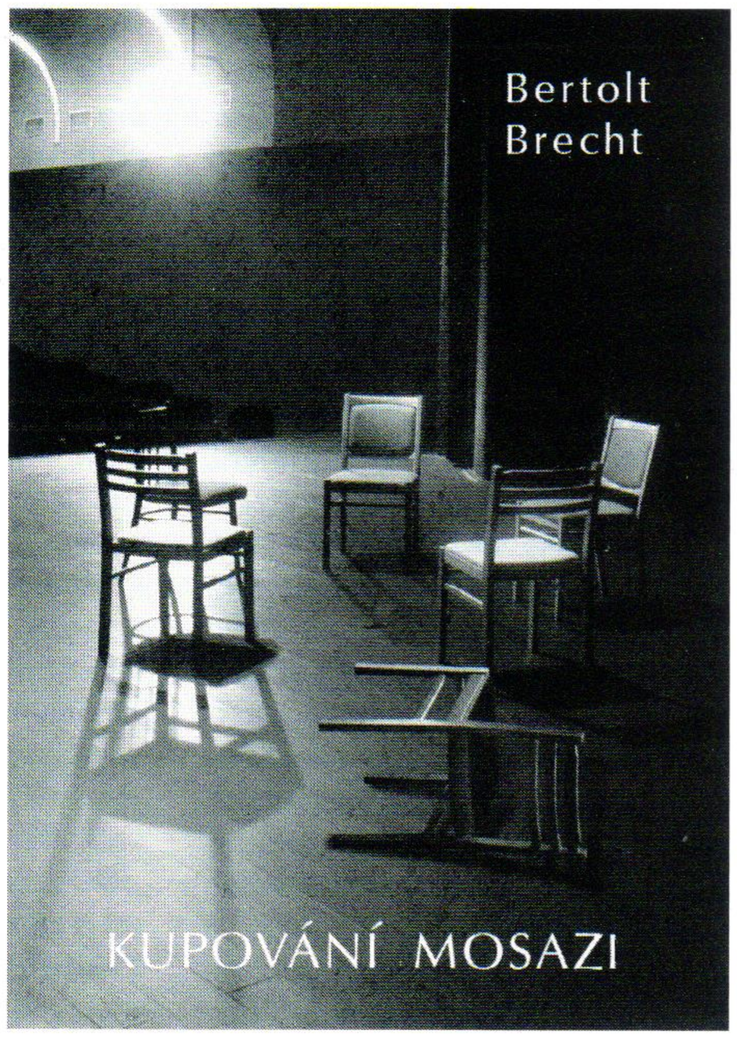
Tento dialog není ukázkou z Brechtovy hry, nýbrž nahlédnutím do jeho teoretického pojednání o možnostech divadla, práce, v níž zachytil své názory na divadlo. Brechtův spis Kupování mosazi (Der Messingkauf), jenž u nás nebyl s výjimkou některých pasáží dosud publikován, vydalo v minulých dnech Ediční středisko Janáčkovy akademie múzických umění v Brně. Kniha vychází v překladu Rudolfa Vápeníka a Ludvíka Kundery, kteří byli v roce 1955 pověřeni samotným Brechtem autorizací k překládání jeho děl.

Kupování mosazi je rozhovor mezi filozofem, dramaturgem, hercem a herečkou a osvětlovačem. Ačkoli dialog zůstal pouze fragmentem, patří tato noční diskuze k nejzajímavěji napsaným výrokům o „dělání divadla", plným poezie a humoru. Divadelníci se musí od filozofa, který navštívil jejich představení a nyní je hostem na jevišti, dozvědět, že ne všechny prostředky, jež používají, vzbuzují filozofův zájem. Ukazují na vybraných příkladech, známých „Cvičných hrách pro herce", jak mohou být slavné dramatické scény zcizovány. Kupování mosazi nadto obsahuje větší články o divadle všedního dne. Závěr knihy tvoří Básně z Kupování mosazi.

Základní model scény epického divadla autor zachytil v eseji Pouliční scéna. Možná několik následujících citací fragmentů textu, jimiž lze osvětlit principy epického divadla, včetně tzv. zcizovacího efektu, vzbudí zájem o opatření si neobyčejného knižního titulu.

„/.../ Při praktických pokusech volil jsem obvykle jako příklad nejprostšího, tak říkajíc „přirozeného" epického divadla událost, která se může odehrát na nějakém nároží: očitý svědek dopravní nehody demonstruje houfu shromážděných lidí, jak k neštěstí došlo. Kolemstojící třeba událost neviděli nebo jen nesouhlasí s jeho názorem, „vidí ji jinak" – hlavní je to, že demonstrátor předvádí chování šoféra nebo přejetého nebo obou takovým způsobem, aby si kolemstojící o nehodě udělali úsudek. /.../

Demonstrátor vůbec nemusí být umělec. Co musí umět, aby dosáhl svého cíle, to umí prakticky každý. Není-li dejme tomu s to provést tak rychlý pohyb jako postižený, kterého napodobuje, stačí, když jen vysvětlí:

postižený se pohybuje třikrát rychleji, a jeho předvádění tím v podstatě neutrpí ani se neznehodnotí. Spíše má své meze jeho dokonalost. Jeho výkon by byl narušen, kdyby kolemstojícím byla jeho imitační schopnost nápadná. Musí se vystříhat toho, aby se choval tak, že by někdo zvolal: Jak pravdivě, jak věrně zpodobuje šoféra! Nesmí nikomu *„učarovat"*. Nesmí nikoho lákat ze všedního dne do *„vyšší sféry"*. Nemusí mít mimořádné sugestivní schopnosti.

Je bezpodmínečně nutné, aby z naší pouliční scény vypadl jeden hlavní znak obvyklého divadla: *vytváření iluze. /.../*

Podstatným prvkem *pouliční scény* je přirozený postoj, jejž pouliční demonstrátor zaujímá v dvojím směru; přihlíží trvale k dvěma situacím. Chová se přirozeně jako demonstrátor a předvádí chování demonstrovaného přirozeně. Nikdy nezapomíná a nikdy nedovolí, aby se zapomnělo, že není demonstrovanou osobou, nýbrž demonstrátorem. /.../

Dostáváme se k jednomu z podivuhodných prvků epického divadla, k takzvanému „efektu Z" (*zcizujícímu efektu*). Je to, stručně řečeno, technika, s níž je možno dát znázorňovaným vztahům mezi lidmi ráz něčeho, co je nápadné, co potřebuje vysvětlení, co není samozřejmé, co není prostě přirozené. Cílem efektu je umožnit divákovi plodnou kritiku ze společenského hlediska. /.../"

ISBN: 978-80-86928-52-4, Brno, JAMU 2009,1. vyd., 200 stran, brož. Doporučená cena 230 Kč.

zpravicky

HLUBOKÁ NAD VLTAVOU (4 tis. obyv., okr. České Budějovice): 26. června 2009 mělo premiéru komorní představení Molièrova Skapinova šibalství v sympatickém prostředí zimní zahrady hlubockého zámku. Touto inscenací chce režisér inscenace pan Gerhard Vocilka a jeho kulturní společnost Alba založit novou tradici v éře hlubockých ochotníků Zámecký festival komedie. (MP)

HRADEC KRÁLOVÉ (95 195 obyv., okres Hradec Králové)**:** Ve dnech 17.–19. dubna proběhl sedmý ročník celostátní přehlídky PRKNA. Jde o festival autorských představení s výraznou hudební složkou. Jeho cílem je podpora vlastní tvůrčí iniciativy studentů a vytvoření možnosti prezentovat výsledky jejich snažení. Přehlídky se mohou zúčastnit všechny studentské soubory, tj. jak stálé divadelní skupiny, tak i soubory, které vznikly jen pro realizaci jediného představení, např. na školní akademii. Publikum tvoří členové ostatních souborů, mladí návštěvníci festivalu a porota složená z divadelních profesionálů a pedagogů hudebních a dramatických oborů konzervatoří a DAMU. Porota hodnotí jednotlivá představení a pomáhá souborům formou konkrétních rad v tvůrčích dílnách. Představení soutěžní přehlídky PRKNA musejí splňovat tato kritéria: Autorské představení (může být i zcela nově pojaté zpracování známé divadelní hry), délka od 20 do 40 minut a výrazná hudební složka. Každý soubor prochází výběrem na základě předložené videonahrávky se záznamem představení nebo podle osobní reference některého z členů realizačního týmu přehlídky. Některé soubory vystupují mimo soutěž, pokud nesplňují předepsané parametry a přesto by mohly být inspirativním přínosem pro ostatní účastníky. Přehlídku PRKNA doplňuje řada vedlejších akcí, tradičně je součástí programu např. představení divadla DRAK, letos to byla Zlatovláska podle M.D. Rettigové a Černošská pohádka. Více na www.hudebnimladez.cz . (PS)

HVOZDNÁ (947 obyv., okr. Zlín): Hvozdná na Zlínsku žila divadelní přehlídkou Hvozdenský měšec plný pohádek. Konal se už podeváté a přehlídku v pátek 8. května zahájil průvod komediantů obcí a herci mimo jiné symbolicky převzali před obecním úřadem klíče od obce. *Poté se uskutečnila ve staré hasičské zbrojnici vernisáž hvozdenského salonu Život je divadlo. Samotné slavnostní zahájení přehlídky se konalo v 18 hodin, návazně* odehrál divadelní soubor Klubíčko z Napajedel první soutěžní představení. Během dalších devíti dnů trvání festivalu mohli návštěvníci zhlédnout ještě pět soutěžních představení, další dvě byla mimo soutěž. V rámci doprovodného programu se děti potěšily pohádkovou cestou lesem, besedami či karnevalem. *(MP)*

CHRUDIM (24 tis. obyv.): Muzem loutkářských kultur v Chrudimi připravilo výstavu u příležitosti 80. výročí založení mezinárodní loutkářské organizace UNIMA. Union internationale de la marionnette byla založena spontánně 20. května 1929 při setkání v prostorách divadla Říše loutek v Praze, kdy při příležitosti sjezdu českých loutkářů přijeli zahraniční hosté z Bulharska, Francie, Jugoslávie, Německa, Rakouska, Rumunska a Sovětského svazu. Už tehdy se také poprvé objevila myšlenka na založení mezinárodního muzea loutek v naší republice. Činnost UNIMA byla sice utlumena v období krize a druhé světové války, ale potom se i přes nové rozdělení světa podařilo její činnost obnovit a společenství loutkářů utužit. Velmi se o to zasloužil dlouholetý generální sekretář UNIMA profesor PhDr. Jan Malík. Při jubilejním X. kongresu UNIMA v Praze v roce 1969 se konala mezlnárodní výstava loutek. Národní centra byla vyzvána, aby formou darování vystavovaných loutek podpořila založení Mezinárodního muzea loutek v Praze. Zde se to tehdy nepodařilo, ale prostory nabídlo město Chrudim v právě zrenovovaném Mydlářovském domě, kde bylo muzeum pod dnešním názvem otevřeno 2. 7. 1972. Výroční výstava je pohledem do historie i současnosti UNIMA (organizace dnes čítá 6700 členů z 65 zemí celého světa) a představuje nejzajímavější zahraniční loutky ze sbírek muzea. Byla otevřena vernisáží 6. května a potrvá do 30. srpna 2009. (MS)

CHRUDIM (24 tis. obyv.): Muzem loutkářských kultur v Chrudimi uvedlo ve svých prostorách reprízu výstavy Muzea českého amatérského divadla v Miletíně nazvanou Malované opony. Vernisáž výstavy, se uskutečnila 17. června za účasti jejího kurátora Jiřího Valenty. Malované opony mohli návštěvníci muzea obdivovat do 17. června. (MS)

JESENÍK (13 tis. obyv.): *Městská kulturní zařízení Jeseník ve spolupráci se Střediskem volného času DUHA a Centrem sebepoznání a tvořivosti VIRTUS o. s. pořádaly 9. května 2009* **Jesenickou divadelní žatvu 2009** aneb Co se urodilo v divadelních zkušebnách na Jesenicku? Dopolední program od 9 do 11.30 byl určen dětem od 3 let s představeními : Trampoty brouka Pytlíka, Jak se mořské víly chtěly vdávat, Hunohrad a tři růže a Vo životě. V odpoledním bloku byly možné vidět 2 inscenace souboru DOKOLEČKA - SVČ Duha a Gymnázium Jeseník Tři sestry a Petr a Lucie. Divadlo bez zábran Kobylá odehrálo také 2 představení: Nepřítomnost pana Festa a O dvanácti měsíčkách. Večer pak DS Kantoři Mikulčice potěšil diváky inscenací Casanova žije. (MP)

KOPŘIVNICE (23 424 obyv., okres Nový Jičín): Během pátku 24. a soboty 25. dubna proběhla tradiční pestrobarevná divadelní přehlídka Kopřiva, tentokrát s dvojnásobnou zahraniční účastí (Bábkové divadlo Žilina a Prešporské divadlo ze Slovenska). Dále vystoupilo Divadlo Facka Brno s inscenací Oni, Teatro Hugo Semily se představilo se svým Hugem, Kejklířské divadlo z Doudleb zahrálo Dona Quijota z Doudleb, PaS Theatre Ostrava svou variaci slavných titulů Dva pod balkonem ve Veroně aneb Cyrano, Hamelet a Julie na motivy W. Shakespeara a E. Rostanda. Brněnský Buranteatr přivezl Cizince ve vlaku, Studenti ateliéru výchovné dramatiky pro neslyšící Brno, kteří si říkají Studio Marta zahráli představení Být sám. Domácí soubor Údivadlo se skupinou Kohen předvedli společně inscenaci Kohen Market. (PS)

NAPAJEDLA (7662 obyv., okres Zlín): Divadelní soubor Zdeňka Štěpánka uspořádal už 52. ročník Divadelního festivalu ochotnických souborů, který se letos konal ve dnech 18. až 24. dubna. Vystoupilo tu Rádobydivadlo Klapý (N. Koljada: Slepice), DSZŠ Napajedla (S. Mrožek: Velební), Dostavník Přerov (P. Fogel: Nejstarší řemeslo aneb natoč ten gramofon), Divadelní spolek Kroměříž (M. Cooney: Habaďůra), SemTamFór Slavičín (R. Adamová: Holky Elky), Morkovští ochotníci Morkovice (J. Vostrý: Tři v tom) a LS Klubíčko Napajedla (I. Peřinová: Poslechněte, jak bývalo…). (PS)

NYMBURK (15 tis. obyv.): Celostátní festival mateřských škol Mateřinka se již počtrnácté konal ve Sportovním centru Nymburk. A to v pátek 8. a v sobotu 9. května. Od 9 do 17 hodin byla na programu výstava výtvarných prací, prodejní výstava hraček i bohatý doprovodný program. Od 13.30 do 16.30 mohli příchozí zhlédnout pódiová vystoupení dětí. Festival Mateřinka je nesoutěžní přehlídka hudebních, tanečně-sportovních a dramatickо-výtvarných pódiových vystoupení jako veřejná prezentace mateřských škol a předškolních zařízení v České republice. (MP)

PONIKLÁ (1200 obyv., okres Semily): Je tomu již 145 let, co do Poniklé v Krkonoších přijel se svojí komediantskou károu potulný loutkoherec Bažant a okouzlil svými pimprlaty ponikelské prapředky natolik, že ho nenechali jen tak odejít. Dali si od něho namalovat kulisy a oponu pro činoherní divadlo a secvičili pod jeho vedením i první hru. Od těch dob se na ponikelských prknech vystřídalo sedm generací ochotnických divadelníků, kteří vypravili přes sedm set premiér. Na slavnou historii zavzpomínali a současnou podobu ochotničení v Poniklé

představili ve dnech 22.–24. května 2009 členové divadelního spolku J.J. Kolár při TJ Sokol Poniklá. Součástí oslav výročí byla vernisáž výstavy Malované opony a výstava o bohaté historii zdejšího divadelnictví včetně promítání záznamů představení z posledních let, dále vzpomínkový večer, turistický pochod po stopách Thálie, sehrána byla divadelní představení (MŠ uvedla pohádku O dvanácti měsíčkách, DS J.J. Kolár zahrál Krvavý román a pohádku O Honzovi a princezně Zlatovlásce), nechyběl ani divadelní posezonní bál nazvaný Poples. (MS)

PRAHA: Agentura DILIA uděluje každoročně Cenu Evalda Schorma určenou studentům divadelních škol (DAMU, JAMU, FFUK, FFMU a FFUP) za původní hru, dramatizaci či překlad. V letošním roce bylo nominováno deset autorů, z nichž se do užšího finále dostali:

Kateřina Bohadlová za překlad z italštiny hry Stefana Benniho *One-hand Jack* (FFUK), **Braňo Holiček** za původní hru *Meeting Point* (KALD DAMU) a **Milan Šotek** za původní hru *Borůvčí* (KČD DAMU). Na slavnostním zakončení festivalu Zlomvaz 16. května 2009 v Divadle DISK převzala **Cenu Evalda Schorma za rok 2008 Kateřina Bohadlová**, česká italianistka a germanistka. Absolvovala Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, dále stáže a stipendijní pobyty na univerzitách v Essenu, Udine, Konstanci a na římské univerzitě La Sapienza. Specializuje se na románské literatury, především na italské divadlo (commedia dell´arte, barokní divadlo). Její diplomová práce na téma Flaminio Scala a jeho Il Teatro delle Favole rappresentative získala cenu Francesca Petrarky a roku 2005 byla vydána knižně. Kromě vědecké činnosti se zabývá překládáním. Překládá především divadelní texty z italštiny i němčiny, a to od barokních her až po texty moderní a současné. Překlady barokních textů jsou určeny hlavně pro kukský spolek Geisslers Hofcomoedianten, který se specializuje na moderní jevištní interpretaci německých a italských her a interludií ze šporkovského období. Ze současné dramatické literatury překládá především díla generačně blízkých autorů. (www.dilia.cz)

PRAHA 1: Pražský Antonín D. S. uvedl 11. května 2009 v A-studiu Rubín na Malé Straně svou premiéru hry Carla Artmanna Ani zrnko pepře pro Czermaka. Existenciální horor, příběh obchodníka, který se rozhodl už nikomu nic neprodat, nastudoval v překladu Josefa Balvína režisér Martin J. Švejda. (MS)

PRAHA 1: Pražský Činoherní klub za finanční podpory Ministerstva kultury ČR pokračuje i v roce 2009 v přehlídce amatérských divadelních souborů na své scéně. V neděli 29. března uvedl Divadelní soubor při MěKS Červený Kostelec s jeho inscenací hry režiséra souboru Vlastimila Klepáčka Don Quijote aneb Veselý konec rytíře smutné postavy. Přehlídka pokračovala v neděli 26. dubna hostováním Divadla bez střechy Vyškov s inscenací hry Jeana Cocteaua Dvojhlavý orel a 31. května uvedením poslední inscenace souboru Černí šviháci z Kostelce nad Orlicí, a sice hrou zesnulého Josefa Tejkla Svět podle Kloboučka. Na neděli 21. června byl na jeviště Činoherního klubu pozván poprvé zahraniční amatérský kolektiv, a sice spojených souborů Theater Holzhausen a Theater Abtenau z Rakouska s inscenací hry Felixe Mitterera Mein Ungeheuer (Můj netvor), kterou měli již možnost zhlédnout návštěvníci loňského Jiráskova Hronova. (MS)

PRAHA 8: Pod názvem Děti hrají dětem se během několika termínů od února do června 2009 konala nedělní odpolední setkávání dětských divadelních souborů a jejich diváků pod křídly Karlínského Spektra.V jednotlivých odpoledních se sešly dva až čtyři dětské soubory a zahrály představení pro volně příchozí návštěvníky, rodiče a své vrstevníky. Mezi tím mohli vystoupit i recitátoři, muzikanti atd. Hlavní ideou setkávání bylo umožnit nejmladším divadelníkům prezentovat své představení před stejně mladými i stejně divadelně zaměřenými diváky. Během programu probíhaly reflexe jednotlivých představení formou veřejných vzkazů. Soubory si zahrály před novým a nezvyklým publikem, získaly zpětnou vazbu na svou inscenaci, netradičně od vlastních vrstevníků. Ta je může obohatit při dalším přetváření inscenace i při práci na inscenacích dalších. Všichni měli možnost odnést si spoustu podnětných vzkazů a doporučení. Pro více informací, např. pro příští ročník, kontaktujte: Jaroslav Hejnic, hejnic@ddmpraha.cz, tel: 222 333 888. (PS)

PRAHA-BRANÍK: Branické ledárny, unikátní průmyslová památka, která je běžně veřejnosti nepřístupná, ožila 10. května divadelním projektem. Pětice autorů se s prostorem ledáren setkávala po dobu jednoho roku a zabývala se pohybovými improvizacemi, světelnými a zvukovými experimenty. Výsledný scénický tvar, nazvaný Deus ex machina, po všech stránkách vycházel z prostorových podmínek ledáren. Jednoduchý příběh byl inspirován zkušeností, jak se prostor otiskuje do příchozího návštěvníka. Hudba, blížící se noisu nebo ambientu, pracovala se zvuky, které se v obří lednici samovolně ozývají, nebo které je možné vytvořit za přispění odložených předmětů, které se v objektu navzdory jeho významu a památkové ochraně stále množí. Smyslem projektu bylo upozornit na jeho současnou neutěšenou podobu, na dezolátní stav památky a neexistenci, byť výhledového, řešení na její záchranu. Režie projektu se ujala studentka pražské DAMU Zuzana Malá, mj. loňská a letošní šéfredaktorka Zpravodaje Jiráskova Hronova. (MS)

PRAHA-ZBRASLAV: Ve dnech 24.–26. 4. 2009 proběhlo Zbraslavské loutkaření, festival k 25. narozeninám zbraslavského loutkářského souboru Rolnička. Na akci, kterou pořádala Zbraslavská kulturní společnost, vystoupily Divadélko Kováček z Prahy a Divadelní soubor Julie. Součástí oslav byla i divadelní pouť v městské zahradě, v níž vystoupily domácí Rolnička, Jiskra a Gaudium z Radotína. Soubor Rolnička vydal k výročí pěkný almanach k historii souboru a nahrávku písní z inscenací na CD. (Rolnička 2/2009, zpravodaj skupiny amatérských loutkářů, březen–duben 2009)

PROSTĚJOV (47374 obyv., okres Prostějov): V rámci 52. ročníku celostátní přehlídky Wolkrův Prostějov se ve dnech 16.–20. 6. 2009 konal Seminář pro přednes a interpretaci textu pro pedagogy. Letos byl zaměřen na práci s mladým recitátorem či členem dramatického kroužku, na metodiku práce s přednašečem a recitačním souborem. Účastníci sami měli možnost projít cestu od výběru textu až po interpretaci v přednesovém vystoupení. Zabývali se otázkami, co je to přednes a proč má smysl recitovat, kdo může recitovat a jaký text je pro koho nejvhodnější. Seminaristé využívali probíhající přehlídky a diskutovali o vystoupeních i divadlech poezie, která jsou také nedílnou součástí Wolkrova Prostějova. Seminář vedla Ema Zámečníková, která se celý svůj život věnuje uměleckému přednesu. Je pedagožkou literárně-dramatického oboru ZUŠ Na Střezině v Hradci Králové, kde vede několik divadelních souborů. Ty vystupují pod hlavičkou Divadla Jesličky, stálé scény ZUŠ Na Střezině. V současné době působí externě i na Konzervatoři v Pardubicích a na KVD DAMU. (PS)

kalendář

červenec–srpen 2009

17. 7.–2. 8.	**Praha** a **Brno – ProART 2009**, divadelní festival se zahraniční účastí, divadelní workshopy / www.proart-festival.cz
17.–19. 7.	**Sudoměřice u Bechyně – Divadlo na návsi**
24.–25. 7.	**Bechyně – Divadlo v trávě**, nesoutěžní přehlídka divadla pod širým nebem / www.kulturnidum.cz
srpen –říjen	**Olomouc – Základní principy divadelní práce s dětmi a mládeží**, kurz pro pedagogické i nepedagogické pracovníky / www.sdruzenid.cz
30.–8. 8.	**Hronov – Klub (nejen) mladých divadelníků 79. Jiráskova Hronova – semináře a dílny vč. Kurzu praktické režie NIPOS-ARTAMA** / www.nipos-mk.cz
31. 7.–8. 8.	**HRONOV – 79. JIRÁSKŮV HRONOV, festival amatérského divadla (mezidruhová přehlídka se zahraniční účastí)** / www.nipos-mk.cz
1.–8. 8.	**Hronov – Problémový club JH, Diskuzní klub JH, Rozborový seminář SČDO** / www.nipos-mk.cz / scdo.webpark.cz
16.–18. 10.	**Praha, TJ Sokol Hostivař – Loutkářská školička**, semináře loutkářských dovedností / www.nipos-mk.cz
14.–23. 8.	**Šumperk – S.M.A.D.**, setkání mladých amatérských divadelníků – dílna / www.nipos-mk.cz
21.–23. 8.	**Machov – 5. Lojzíkův Machov**, přehlídkové setkání divadel s vlastní nezaměnitelnou poetikou

amaterskascena